

George
Șovu

**OCHII
TIMPULUI**

Editura Ion Creangă

GEORGE ŞOVU

OCHII TIMPULUI

AMINTIRI

Cuprins

Capitolul I	CÂȘTIGĂTORUL.....	3
1.....	3
2.....	5
Capitolul II	LA ÎNCEPUT A FOST O DIMINEAȚĂ.....	9
1.....	9
2.....	12
Capitolul III	OCHII TIMPULUI.....	61
1.....	61
2.....	63
3.....	70
4.....	81
5.....	88
6.....	98
7.....	102
8.....	103
9.....	105
10.....	108
11.....	113
12.....	128
13.....	135
14.....	154
15.....	158
16.....	166
Capitolul IV	FILE DE VIAȚĂ.....	177
1.....	177
2.....	185
3.....	196
4.....	205
5.....	214
6.....	218
7.....	223

Capitolul I

CÂȘTIGĂTORUL

1

Zâmbea, deși cu numai câteva minute înainte adversarul îl așezase cu umerii pe saltea. Zâmbea încă... Lumea din jur se întreba, desigur, de ce nu e supărat, fiindcă pierduse în ultima clipă. Fusese, în mod evident, mai bun decât celălalt băiat, cu care se luptase. Mai bun, deși era mai mic decât el!...

Când s-a aplecat în fața spectatorilor, să-i salute, lumea, toată, a izbucnit într-un ropot de aplauze, ca și când el ar fi fost *câștigătorul*. De fapt, era!...

M-am repezit și l-am îmbrățișat...

— Bravo, Dănuț! Ai fost nemaipomenit! i-am șoptit, în timp ce-i sărutam obrajii îmbujorați de efort și de emoție... Nemaipomenit, să știi!... Când ai învățat tu să te lupți așa?! ... Ai început antrenamentele doar de-o lună și jumătate... Și, gata-gata să ieși campion național!

— Am și ieșit, unchiule Geo! mi-a răspuns copilul. De aceea sunt fericit!...

Am rămas puțin încurcat. Mă gândeam că, la cei unsprezece ani ai lui, neîmpliniți, Dănuț nu înțelesese prea bine ce se petrecuse acolo, pe ring și că, neluându-l în seamă pe arbitru, care ridicase mina celui alt băiat, în

semn de victorie, el se lăsase cuprins de aplauzele spectatorilor și de strigătele de „Bravo!”, crezând că...

— Ai văzut cum am luptat cu mâna dreaptă? Dacă ai ști ce m-a durut în tot timpul antrenamentelor!... Astăzi însă *am vrut* să nu mă doară. Mi-era teamă că mă învinge Mihai în primele minute...

— Bine, dar el este de doi ani luptător, judocan... A mai fost la concursuri, are experiență... m-am grăbit cu vorbele, ca să-l consolez pe Dănuț.

— Nu de asta îmi era frică, ci de mână, mi-a răspuns băiatul, privindu-mă drept în ochi. De mână, înțelegi? Mihai e bun... e cel mai bun din lot... dar eu pot să-l înving oricând! Am simțit în ultima săptămână de antrenament... Nu i-am spus tovarășului antrenor, că ar fi zis că mă laud...

În clipa aceea, antrenorul, care sosise lângă noi, l-a luat în brațe și-a început să se învâртеască, strângându-l la piept pe băiat...

— Vreau să merg în mașină cu unchiul Geo și cu tanti Coca! a spus Dan, când am ieșit din clădirea în care avusese loc concursul.

Alexandru, fratele lui, mai mare doar cu un an, dar mult mai înalt, ne privește cu jind. Ar vrea și el să meargă...

— Nu, Alex! îi spune Dan, observându-l, tu te duci cu mama și cu tata... Doar n-o să-i lăsăm singuri! Ne întâlnim la Cofetăria „București”. Unchiul Geo a promis că „face cinste”!... adaugă el, zâmbind.

Am continuat discuția în mașină...

— Apropo de mina dreaptă, Dane... Ce voiai să-mi spui, când a venit antrenorul?

— Că m-a durut și astăzi! a răspuns băiatul. Dar atâta m-am concentrat asupra ei, încât, după puțin timp, n-am mai simțit nimic... Atunci am început să câștig puncte, să câștig... Și, dintr-o dată, iar m-a fulgerat ceva prin umăr. În clipa aceea, Mihai *m-a adus* spre saltea... Nu mă mai

gândeam la el... Eram încordat ca un arc. Mi-era necaz pe mână, începuse iarăși... Mi-am zis că trebuie s-o înving, trebuie!... Și durerile... au dispărut... Eram fericit, înțelegi? De aceea am uitat de Mihai. Altfel, nu ajungea el să mă pună jos. Acum însă știu că am să-l bat! Dacă am fi putut lua meciul de la capăt, îi arătam eu lui... fiindcă *acum* mâna mă ascultă. Asta e L.

Îl privisem, în tot timpul replicii sale, prin oglinda retrovizoare a mașinii. Se afla pe bancheta din spate, împreună cu soția mea. Chipul lui de copil frumos, cu ochii negri, lucitori, era palid de încordare, grav, iar vorbele rostite și. Mai ales, tonul apăsător, slobozite din mogâldeța aceea de un metru și ceva mă făcuse să mă-nfior.

Coca i-a apropiat capul de sinul ei și-a început să-l mângâie pe părul castaniu, scurt și des ca peria... Îi priveam pe amândoi prin aceeași oglindă. În obrajii lui Dănuț urcă, din nou, seve izvorâte parcă din miezul dulce și parfumat al piersicilor... Dintre toate ființele, câte există, ei, cei doi, îmi sunt cele mai dragi!...

Băiatul privește, fericit, peste capul meu, departe... Se luptă, fără îndoială, cu Mihai! Se luptă și-l învinge! Trebuie să-l învingă... „fiindcă acum mâna îl ascultă”! Mâna dreaptă!...

2

Se născuse greu... Mamă-sa se chinuise patruzeci și opt de ore să-l aducă pe lume. Și, în timpul acestor chinuri, cineva atinsese, probabil, mai dur, umărul drept al copilului. Cert este că mâna lui dreaptă rămăsese cu unul din mușchii brațului în parte blocat. Părinții au observat mai târziu acest lucru, când băiețelul avea aproape un an și începuse să meargă. Se ferea, tot timpul, să nu-și

lovească nuna, folosind-o, în orice împrejurare, mai ales pe cealaltă.

Îngrijorați, l-au cercetat cu mai mulți medici. I-au făcut tratamente. Dar, aproape zadarnic! Soluția n-a fost găsită încă... Mâna dreaptă a lui Dănuț a rămas mai scurtă cu câțiva centimetri decât cealaltă. În rest, dezvoltarea ei pare normală. Copilul n-o poate duce însă la spate cum trebuie, nici n-o poate așeza bine pe cap și, mai ales, se ferește să lucreze cu ea. Preferă s-o folosească pe stânga... De aceea, primește tot timpul o replică, ce pentru el a devenit obsesie: „Cu dreapta, Dane! Cu dreapta!”...

...În seara aceea —, când el a împlinit cinci ani — s-a hotărât să-și folosească mâna dreaptă... în sfârșit, să încerce... Tatăl îi adusese, printre alte daruri, un joc de popice... Alexandru, care numai cu douăzeci de zile înainte împlinise șase ani, și fusese și el sărbătorit, s-a bucurat în mod deosebit pentru joc. Se gândea că el îl va folosi cel mai mult... Și chiar așa și făcuse. Se dusese în camera lor, a băieților, și începuse jocul. Așeza popicele, apoi, îndepărtându-se câțiva metri, trimitea spre ele o bilă din metal, care le dă râma. După fiecare lovitură, băiatul bătea din palme, bucurându-se...

La început, Dănuț l-a privit pe Alex fără să se amestece în joc. Apoi, s-a apropiat de locul popicelor, a îngenuncheat lângă ele și-a început să le ridice. Alex era și mai bucuros, fiindcă acum putea să trimită de două ori mai multe lovituri... în timp ce fratele mai mic, fără să spună un cuvânt, era din ce în ce mai trist. De la o vreme, Alexandru l-a observat...

— Dane, vrei să încerci și tu? l-a întrebat el.

Trezit ca dintr-un vis, băiețelul a zâmbit.

— Atunci trebuie să facem un concurs! s-a grozăvit el. La asta mă și gândeam... a adăugat, încercând să-și ascundă spaima.

— Facem. — i-a răspuns Alex — dar după ce lovești de

câteva ori cu mâna dreaptă, ca să te obișnuiești... Și, ducându-se lângă popice, a îngenuncheat el, de data aceasta, și-a început să le așeze...

Luându-i locul, Dan și-a potrivit bila în mâna dreaptă, a rămas nemișcat câteva secunde, așteptând să se potolească durerea ce-o simțea în umăr și pe care el o exteriorizase printr-o scurtă întunecare a feței... Apoi i-a dat drumul. Bila a pornit-o însă în cu totul altă parte decât în direcția popicelor. Băiețelul a rămas nemișcat, în timp ce fratele său a alergat după bilă, trimițându-i-o înapoi...

Îi priveam, cu mare atenție, prin ușa întredeschisă. Trecusem pe-acolo venind din bucătărie, și mă oprisem să-i văd chiar de la începutul jocului. Acum le-am făcut semn și celorlalți — soției mele și părinților celor doi băieți... Urmăream cu toții „spectacolul”, numărându-ne parcă bătăile inimilor. Dan se afla cu fața spre noi, dar nu vedea altceva decât popicele, drepte și sfidătoare...

— Hai, Dane, încă o dată! îl îndemnă Alex, răbdător și cu căldură în glas. Încearcă să îndrepti mai mult mina, ca bila să vină încoace!

Dan se concentrează, răsuțește puțin mâna dreaptă, în timp ce ochii lui bat, fără de voie, ca două aripi grăbite și înfrânte — semn că durerea din umăr este, din nou, prezentă... Când dă drumul bilei, face un gest de ușurare... Gogoloiul de metal se apropie de popice, lovind grupul lor într-o margine. O luminare din lemn se înclină și cade... Băiatul zâmbește puțin...

Stăm cu sufletul la gură, nu mai îndrăznim nici să respirăm, pentru că Dănuț, iată, răsuțește cât mai mult mina dreaptă până ce ajunge cu întreaga cupă a degetelor pe direcția grupului de popice. Fața lui este albă, ca varul, iar din ochi țâșnesc flăcări ce vor parcă să taie cărarea dorită... După ce izbise în plin, dărâmând totul în jur, bila se oprește, făcându-și culcuș printre trofee. Dan zâmbește fericit și se lasă îmbrățișat de fratele său... Noi aplaudăm

cu toții, deschizând larg ușa camerei... Băiețelul privește undeva, parcă peste noi...

...Acum, în mașină, privirea lui este geamănă cu aceea, de demult!

— Dănuț, când o să fie următorul concurs? îl întreb.

— Oho, peste vreo trei luni! După vacanța mare! Când ne vom întoarce de la bunica... Anul ăsta nu mai scapi, trebuie să vii cu noi! Ai promis de-atâta timp că ne povestești despre dumneata!... Așa-i că vii? Hai, spune că vii! se roagă el, mângâindu-mă pe cap, ca pe un copil... Spune!...

— Un campion ca tine nu se miorlăie precum un pisoi neputincios! îi răspund și-i zâmbesc în oglindă... Sigur că vin!

— Promiți? mai întreabă „campionul”, nevenindu-i să creadă.

— Promit!

— Bravo! Trăiască unchiul Geo! strigă băiatul, bucuros, nevoie mare f Trăiască unchiul Geo! Și, bineînțeles. Și tanti Coca! se maimuțărește, în timp ce, apropiindu-se de obrazul ei, o sărută cu zgomot...

Capitolul II

LA ÎNCEPUT A FOST O DIMINEAȚĂ

1

— Unchiule Geo, de ce spui dumneata, când venim aici, la țară, că „venim la bunica”? Ea, bunica...

— Așa e, Dănuț, bunica a murit! Asta voiai să spui, nu?! Bunica a murit de cinci ani... dar eu nu pot să spun altfel decât că... Și chiar așa este: eu vin totdeauna, mai întâi și mai întâi, la dânsa, pentru dânsa...

— Și unchiul Costel, fratele matale, nu se supără? întrebă Alexandru, care este foarte atent la discuția mea cu Dan.

— Nu, Alex! Unchiul Costel știe că eu pentru mama vin, în primul rând, aici.

— Eu tot nu înțeleg! îndrăznește Dan să exclame, aproape șoptit.

— Îți explic eu, intervine Mihaela, verișoara băieților, fata mai mică a fratelui meu, în ograda căruia ne aflăm. Are treisprezece ani și a trecut în clasa a VIII-a. Ea știe că, de câte ori sosesc aici, în ultimii ani, după moartea mamei, timp de câteva ore aproape că nu vorbesc cu nimeni... Mă închid într-o cămăruță, care a fost a ei, până în ultima clipă (și care a rămas așa, neschimbată). În ceasurile acelea „stau de vorbă” cu mama... Când ies, mă uit prin curte, prin grădină și, bineînțeles, o zăresc peste tot...

„Vă mulțumesc, maică, fiindcă ați venit să vă mai văd!”...

Vorbele acestea, cu care ne petrecea, de fiecare dată, rostindu-le în poarta casei, la plecare, mă răscoleau până în adâncul sufletului... „Vă mulțumesc, fiindcă ați venit să vă mai văd!” Ea — pe noi, deci!... Ecoul lor a devenit o obsesie... II ascult și. Acum... când am venit „s-o văd” eu pe dânsa... „s-o văd”!...

— Dănuț, pentru mine mama înseamnă tot ceea ce vezi tu în jur... îi răspund eu băiatului... și, mai ales, ceea ce tu nu poți vedea... *sufletul* a tot ce există aici!... Ca să mă întâlnesc cu acest „suflet” sosesc uneori, da, să-mi umplu, din nou, ființa, cu puterile lui liniștitoare, mai cu seamă după momente de zbucium vin și-i ascult glasurile, îi adun căldura și-mi reîmprospătez echilibrul, amenințat, din când în când, să se surpe... Voi sunteți prea mici să înțelegeți!...

— Ba nu! răspunde băiețelul... Să știi, unchiule Geo, că și eu o văd pe bunica, dar mi-a fost rușine să-i spun lui Alex, sau mamei și tatii, să nu rădă de mine... De câte ori mi-e dor de dânsa, chiar dacă mă aflu la București, o văd aici, în grădină, sub nuc, unde — îți amintești? — ne făcea leagăn... Se urca pe scară până acolo, la creanga aceea puternică, încolăcea peste ea un lanț cu ambele lui capete, cobora apoi și așeza pe el două perne și începea să ne legene... Când ne luam avânt, ne lăsa singuri... Se dădea de-o parte și ne privea... Noi, eu și Alex... și Mihaela, râdeam tot timpul... iar dânsa ne striga, din când în când: „Fiți atenți, mai încet! Mai încet să nu zburăți de-acolo!”...

Și cum ne-aducea mure și zmeură din pădure... mi-amintesc... Venea cu două coșuri pline. Intra în bucătăria de vară, spăla zmeura și-o punea în câteva farfurii. Spăla și murele și le așeza la fel. Apoi ne chema să mâncăm... Unchiule Geo, oare noi nu ne mai întâlnim niciodată cu bunica?...

Glasul băiatului s-a frânt brusc și ochii lui, speriați parcă de întrebare, se feresc să întâlnească luminile de sub frunțile noastre...

— Dane, mă faci de răs! îi răspunde Alexandru, dar și ecoul vorbelor lui tremură nesigur, dând la iveală o trăire asemănătoare...

Îl mângâi pe Dan, care își reazemă acum capul pe pieptul meu...

— Ce fel de întrebare e asta, nepoate? Și astăzi *ne-am întâlnit* cu bunica, nu?!... Iar spre seară mergem acolo sus, pe deal, la cimitir, să-i ducem un buchet de flori. Îi plăceau mult garoafele albe...

*

— ... În ceea ce mă privește, aș vrea să cred că în dimineața aceea ninge!

— Despre ce dimineață vorbești, unchiule Geo, mă întrebă Alexandru.

— Era penultima zi a lunii ianuarie... Și ninge, precis ninge! Din înaltul cerului, cădeau fulgi mari, ca niște fluturi albi și leneși ce se legănau în drumul lor spre pământ. Casa era mică, n-avea decât două camere. Iar într-una dintre ele, lângă vatra pe care duduia focul, mama se ruga să-mi audă mai repede țipătul...

În curte, un bărbat, de nici treizeci de ani, rămăsese ca o statuie, înfiorată în așteptare. Era bunicul vostru și tatăl meu!

Când o femeie, care stătuse până atunci lângă mama, a izbucnit pe ușă, strigând: „E băiat!”, bărbatul din curte și-a săltat căciula și-a aruncat-o spre cer. Apoi, cu mâna dreaptă întinsă în sus, a început să se învârtască, înfășurându-se parcă în veșmântul de lumină al petalelor ce coborau deasupra-i, mângâindu-i chipul și spălându-i ființa de încordarea de până atunci... Chiar dacă lucrurile nu s-or fi petrecut întocmai, îmi place să cred că, în dimineața aceea, ninge, ninge cu flori fragede și albe...

— Mihaela, te superi? Am rupt toate garoafele albe din grădină!... Chipul lui Dan, cu obrajii de trandafir proaspăt deschis spre lume, zâmbeşte puţin îngrijorat din spatele unui mănunchi de frumuseţe imaculată şi plăcut mirositoare.

— Cum să mă supăr, Dănuţ? răspunde fata, bucuroasă. Pe toate le păstram pentru bunica!...

2

Tarzan şi Lupu, câinii fratelui meu, au pornit-o înaintea noastră prin grădină. Țopăie de bucurie că i-am desfăcut din robia lanțurilor în care sunt ținuți în timpul zilei. I-am luat şi pe ei la plimbare, pe garanția mea...

Dan aleargă după ei. Îi ajunge din urmă. Câinii înțeleg şi o rup la fugă. Începe o adevărată întrecere, în care. În curând, se antrenează şi Alexandru. Băieții sunt acum în frunte, dar, după câteva salturi, Tarzan şi Lupu îi depășesc... Mihaela râde şi aplaudă. Câinii, auzind-o parcă, se opresc, fac un ocol, apropiindu-se apoi şi gudurându-se la picioarele băieților.

Ne îndreptăm cu toții către dealul ce se vede la orizont. Sunt aproape doi kilometri până acolo. Ne strecurăm printr-un lan imens de porumb, pe cărarea aleasă de Tarzan şi de Lupu. În curând ajungem într-o poiană smălțuită cu flori, aşternută la poalele dealului...

Pașii mei se rostesc peste aceste locuri cu ochii închiși. Deși au trecut treizeci de ani, de când m-am îndepărtat de orizontul lor, fiecare palmă de pământ mi-a rămas cunoscută. S-au schimbat multe de-atunci; eu aş putea să recunosc însă fiecare strop de relief peste care am trecut, fiecare mușuroi sau adâncitură de care m-am ferit, fiecare pom sau copac pe care l-am mângâiat cu privirea ori cu

palmele în miile și miile de drumuri însemnate pe harta acelor ani — anii mei de școală din acest sat, anii copilăriei — drumuri care, cele mai multe, n-au mai rămas vii decât în ființa mea...

*

Nu împlinisem încă șapte ani — vârsta la care se mergea, pe atunci, la școală în clasa întâi. Vecinul și prietenul meu Barbu, băiatul cel mic al lui nenea Aurică, îi depășise chiar, astfel că, în toamna anului 1937, cu ghiozdanul în spate, a pornit-o prin aceste locuri către școala de peste deal. Le spusese părinților mei că am să mă duc și eu cu Barbu. Nu voiam să rămân mai în urmă. „Ce dacă sunt mai mic? îmi ziceam... Mare școală, câteva luni, acolo! Trebuie să mă primească învățătorul!”

Îl rugasem pe tata să vorbească din timp cu el. Vorbise.

„Trimite-l, Ioane, trimite-l! îi spusese. O să văd eu ce am să fac cu el!”

„Știe să scrie și să citească!” a adăugat tata.

„Cum știe? De unde?”

„A învățat de la Gabriela, fata mea mai mare!” Atunci, cu atât mai bine! Să vină!”...

Și m-am dus! M-am dus împreună cu Barbu.

*

Învățătorul era sever, dar foarte priceput. M-a așezat în prima bancă, lângă prietenul meu.

„Tot sunteți voi vecini cu casele! ne-a zis; să stați și în bancă alături, poate vă mai ajutați!”

La început l-am ajutat eu pe Barbu. El nu pusese mâna, până atunci, pe condei și pe tăbliță...

— Ce fel de „condei”, unchiule Geo? mă întrebă Dan... A, pardon — continuă el, cu un zâmbet ștregăresc în colțul gurii — matale ești și scriitor, așa că... Deci „condei” este egal: pix, stilou sau creion!... Nu înțeleg însă ce poate fi „tăblița”?!...

— Nici pix, nici stilou, nici creion! „Condeiu” era, pur și simplu, condei, iar „tăblița” — tăbliță!

Dan și Alex s-au oprit și mă privesc puțin mirați. S-au oprit și tovarășii noștri de drum: Tarzan și Lupu. S-au așezat pe picioarele din spate, ațintindu-ne întrebători. Nu pricep ce s-a întâmplat cu noi. Mihaela zâmbește. Sunt sigur că ea știe istoria „condeielor” și a „tăblițelor”. Precis că a găsit într-o ladă, în care stau îngrămădite cărți și caiete de-ale noastre, din acei ani, și asemenea „instrumente” pentru învățatul scrisului. Mă întrebă, din ochi. Dacă îi dau voie să le explice ea. Sigur că-i dau! Doar vrea să devină învățătoare. Va urma liceul pe care și eu l-am absolvit!

— Condeiu era un fel de creion, dar din piatră moale... începe, tacticos, Mihaela; era ascuțit la un capăt și cu el se putea scrie pe...

— ... Pe „tăbliță”?! exclamă Alex, imitându-i încântat vocea și ritmul vorbirii.

— Da, pe tăblița, care...

— ... După cum ne arată și cuvântul, nu putea să fie decât un fel de tablă mai mică, din ardeziel!... se amestecă și Dan în discuție.

— Măi, măi, măi, ce băieți deștepți! se aude replica Mihaelei. Nu degeaba sunteți voi verișorii mei!

— Aha! Tragi spuza pe turta proprie, care va să zică! adaugă împlișatul de Dan. Dar, apropiindu-se de verișoara lui, o mângâie, cu drăgălășenie, pe mână.

— Exact! răspunde viitoarea învățătoare, ciufulindu-i, în același timp, părul. Important era însă...

— Deci ceea ce „era important” ’ nu ne-ai spus încă,

intervine, din nou, Alexandru, cu vădită ironie...

— Important era însă — reia Mihaela — că pe tăbliță se putea scrie cu condeiul așa cum scriem noi cu creta pe tablă, ștergându-se, cu buretele, de câte ori se greșea ceva sau de câte ori voiai să repeți spre a se prinde de cap și... de mână ceea ce trebuia învățat. Așadar, caietul elevului din clasa întâi era, în primele luni de școală, tăblița...

— Extraordinar! exclamă Dan. Încântat. Chiar așa era. Unchiule Geo?

— Chiar așa!

— Îmi pare rău că n-am învățat și eu să scriu pe tăbliță... N-aș mai fi mâzgălit atâta hârtie, salvând, de la chin, bietele caietel!...

Câteva zeci de secunde nu se aude niciun cuvânt. Cu toții ne gândim la *mâna dreaptă* a lui Dănuț, care îl făcuse, nu o dată, să plângă deasupra caietelor de teme...

Iată-l însă acum grăbindu-se să culeagă câteva flori. Tarzan și Lupu îl urmează, bucuroși că au scăpat de explicații și că se pot, deci, mișca, din nou, în voie. Dan, care rămăsese puțin în urmă, aleargă după noi, oferindu-i Mihaelei buchetelul de flori, albastre ca luminile ochilor ei.

— Dacă-mi dați voie să continui, v-aș spune că în anul acela, spre sfârșitul primăverii, i-a venit rândul și prietenului meu să-mi fie de folos... Fusesse o iarnă grea, uscată, aproape fără zăpadă, dar cu geruri mari. Noi străbăteam, în fiecare zi, drumul pe care l-am făcut împreună până acum, urcam dealul, în fața căruia ne aflăm, și, mai departe, treceam peste calea ferată, după care urma încă un kilometru până la școală. Uneori întârziam și-atunci alergam pe câmp, asaltam dealul tot într-o fugă și ajungeam la școală transpirați. La întoarcere, drumul ni se părea mai ușor, nu ne mai zorea nimeni. De aceea, uitam, din când în când, de casă, ne jucam pe-aici și iarăși transpiram... Așa se face că, spre sfârșitul primăverii, eu am răcit rău și m-am îmbolnăvit. Am avut

febră mare, tușeam. Mai mult de-o lună n-am putut merge la școală. Barbu venea în fiecare zi pe la mine și-mi aducea lecțiile; îmi vorbea adică despre ce-a lucrat învățătorul cu ei, îmi spunea ce teme le-a dat, pe care încercam și eu să le rezolv. De la o vreme, începusem să mă simt mai bine, nu mai aveam febră, dar, de tușit tot tușeam... Am reluat drumurile spre școală, și m-am bucurat mult când, la sfârșitul anului, învățătorul mi-a așezat pe frunte coroniță de premiant întâi...

— Știm, știm — se aude vocea, cam spartă, a lui Alexandru — te-ai mai lăudat cu așa ceva, într-o carte, în care spuneai că ai fost „premiat întâi din prima clasă primară până în ultimul an de facultate!”

— Alex! îi strigă Dan, repezindu-se spre el, de parcă ar vrea să-l ia de piept.

— Nu e nevoie, Dane! îi spun băiatului cel mic, adică nu e nevoie să mă apere... Așa e, Alexandre — mă adresez apoi celuilalt — poți s-o iei și așa — numai că *adevărul* acela nu se schimbă. Iar în ceea ce mă privește, ca profesor și ca unchi al vostru — nu ascund faptul că mi-aș fi dorit ca și voi să fiți premiați întâi. Deși, nu acest lucru este cel mai important pe lume!

— Nu-i așa, unchiule Geo? mă întrebă Dănuț, căutându-mi ochii și prinzându-mă de mână.

— Ce anume, Dane? întreb și eu. Făcându-mă că nu pricep.

— Chiar dacă nu ești premiant... poți să faci ceva în viață, poți să...

— Bineînțeles, nepoate, bineînțeles! Totul e să știi ce vrei și să te lupți pentru împlinirea aceluia *ceva*, frumos și deosebit, pe care îl dorești. Dar țineți minte că, fără învățătură serioasă, nimic nu se poate! Acel „fără” se va vedea peste tot, la fiecare pas făcut, cu fiecare vorbă rostită, cu orice faptă lăsată în urma ta!

— Și, uite-așa, am ajuns și la ora de dirigenție! afirmă

Alex, cu ironia-i binecunoscută, învârtindu-se pe lângă mine! Poate ne dai și-un „extemporal”? Ce zici?

— *Extemporale* dăm cu fiecare clipă de viață pe care o trăim, Alexandre!

— Vrei să spui că sunt și altele pe care nu *le trăim*?

— Din păcate, da! Multe!

— Chiar dacă ești „premiant întâi”?

— Chiar!

— Asta-mi place! Așa mai pot ieși în lume și premianții al II-lea! zice Alex, scoțându-și pieptul, ca un curcânel ce se-nfoaie și vrând, desigur, să-mi amintească de faptul că el a luat, în fiecare clasă, acest premiu!... Ce te faci însă când nu ai în ghiozdan decât o biată *mențiune*, sau când ai pierdut-o și pe aceea într-o stație de tramvai?!... adaugă Alexandru, privindu-l compătimitor pe fratele lui mai mic!

...

Cât de răi pot fi copiii, uneori, în inconștiența lor! îmi spun, privindu-l cu milă pe Dan, care a îngenuncheat în iarbă și culege iarăși flori! La câțiva pași, mai încolo, Mihaela îl moralizează pe Alexandru pentru lipsa lui de delicatețe... Deși îl iubește pe Dan — știu acest lucru cu siguranță, m-am putut convinge de el în diverse împrejurări, între care și în seara aceea, cu jocul de popice — are, câteodată, asemenea izbucniri de răutate, oricum — nepotrivite! Poate și din cauză că își exersează mereu atitudinea, starea — nici nu știu cum să-i zic — de ironie față de atâtea și atâtea aspecte, elemente de viață care nu-l satisfac pe el din prima clipă. Pentru aceasta pare și, până la un punct chiar este, distant, rece, mai puțin sociabil, câteodată chiar nesuferit! S-ar putea ca locul al II-lea, obținut în fiecare an de școală pe care l-a absolvit, să fie, cât de cât, în legătură și cu asemenea atitudine; chiar dacă foarte bună și un om drept, învățătoarea lui Alexandru s-a arătat nemulțumită de această comportare a lui — așa cum am putut observa într-o discuție avută cu ea. Și, cum

diferențele la medii între premii sunt foarte mici în clasele primare, să opteze pentru altcineva n-a constituit pentru învățătoare nicio problemă și nici, poate, o atitudine de condamnat. Cu atât mai mult cu cât și în clasele de gimnaziu: a V-a, a Vi-a, Alexandru tot premiul al II-lea a luat...

Cu Dan însă situația este ceva mai complicată. Dan este bun și timid. Simțindu-se mereu descoperit, copilul disimulează, făcând pe teribilul. Atunci când te apropii de el, cu intenție caldă, de ocrotire, îl faci praf. O vreme se luptă să nu te bage în seamă, punându-și în aplicare tot arsenalul lui de gesturi și de vorbe care să-l scoată din albia comună, dar până la urmă cedează, devine el însuși... rămânând însă, cu toată ființa, la pândă. La cea mai ușoară boare de nesinceritate sau de răceală, băiatul trage obloanele peste lumea aceea atât de frumoasă, un adevărat miracol, trimițând în afară o ploaie de săgeți...

Din păcate, la școală, Dănuț a trăit, în primele patru clase, o adevărată dramă. A avut parte de o învățătoare distantă în comportare, rece, care, aflându-se în ultimii ani, înainte de pensionare, nu mai avea răbdarea necesară să se uite cu grijă la fiecare suflet din bancă. Oprindu-se cu munca ei de dascăl, cu vorbele și cu gesturile de încurajare, mai ales la câțiva copii — ai căror părinți poate că se arătau mai des pe la școală — pe ceilalți îi neglija, în parte sau aproape de tot.

Dan, nefericitul, s-a aflat printre aceștia din urmă. El, care avea atâta nevoie de căldură sufletească, de o vorbă bună!... A suferit cumplit!... Și-atunci a devenit „teribil*1, ajungând, în curând, cum s-a exprimat, odată, un băiețel, coleg de-al lui, „comandantul tuturor jocurilor din clasă”. Și, de la teribil până la obraznic nu erau decât puțini pași! Dan i-a făcut foarte repede, răspunzând, într-o împrejurare, în clasa întâi, când învățătoarea i-a poruncit să scoată manualul de aritmetică pe bancă, pur și simplu

că *nu vrea!* Dăscălița, enervându-se, a pierdut măsura argumentelor în moralizare, vrând să-l dea gata pe bietul Dan cu afirmația că „Așa ceva nu i s-a mai întâmplat, că așa ceva nu i-a spus nimeni!” până atunci... Băiatul, calm, cu un calm care-l costa mai mult decât usturimea a două perechi de palme, dacă le-ar fi primit (se putea observa aceasta după chipul lui palid și după minutele ce-i tremurau), a completat: „Nu-i nimic, vă spun eu acum: *nu vreau!*”...

În loc să se cutremure de o asemenea atitudine și să-i caute în propria ei comportare cauzele, învățătoarea l-a dus pe elev, de guler, la directoare.

Când a rămas singură cu el — până atunci ascultase doar spusele învățătoarei, rostogolite ca un potop de gloanțe — directoarea l-a întrebat blând: „De ce ai făcut acest lucru, Dănuț?”

„Fiindcă nu mă bagă în seamă, tovarășă directoare! a sosit, prompt, răspunsul copilului... Dar să știți că îmi pare rău!... Vă rog să mă iertați!”...

Își ținea ochii plecați și frământa între degete un pix pe care îl luase de pe biroul din fața lui.

„Îți place pixul acela?” s-a auzit, după câteva zeci de secunde, glasul directoarei.

Dan abia atunci a început să privească obiectul din mâinile sale...

„Da! a răspuns. E foarte frumos!”

„Vrei să-l primești de la mine?”

Băiețelul a privit-o lung, înseninându-se la față.

„Și eu ce să vă dau în schimb?” a întrebat-o, când a înțeles că directoarea chiar vrea să-i ofere pixul...

„Un zâmbet!”

„Pot să vă sărut? — a mai întrebat, timid — dar cu o lumină în ochi care ar fi încălzit până și pietrele”, după cum afirma directoarea, atunci când mi-a povestit întreaga scenă...

De-atunci, Dan cobora, în unele recreații, și se învârtea prin fața biroului directoarei.. Într-o zi. Profesoara de serviciu pe școală l-a observat frământându-și mâinile și pândind deschiderea ușii acelei încăperi în care, odată, intrase „adus de guler”.

„Ce faci tu aici, băiețel?” l-a întrebat profesoara.

„Vreau să mai stau și eu puțin de vorbă cu tovarășa directoare!”

Profesoara, zâmbind, a bătut în ușă și a deschis.

„Aveți un musafir!” a comunicat ea, cu același zâmbet bun pe față.

Dănuț a intrat, a spus „sărut mâna” și a rămas lângă ușă, încercând să se păstreze drept, în picioare, fiindcă simțea că puterile îl părăsesc.

Femeia aceea, frumoasă și înțeleaptă, s-a ridicat de pe scaun și, venind-i în întâmpinare, l-a mângâiat și i-a sărutat obrajii peste care tremurau ape de jar.

„S-a întâmplat ceva Dănuț?” l-a întrebat ea.

„Nu, tovarășă directoare... dar...”

„Dar?...”

„Aș fi vrut să mai stau și eu de vorbă cu dumneavoastră!
...”

*

...Trecând pe lângă clasa lui Dan, într-o zi, directoarea s-a oprit câteva secunde, a deschis apoi ușa și a intrat. S-a așezat într-o bancă, unde era un loc liber...

Învățătoarea făcea o lecție de aritmetică. Copiii erau acum în clasa a II-a, către sfârșitul anului școlar...

Scoate un elev la tablă să rezolve o problemă. Copilul se încurcă... Mai scoate o fetiță. Nu reușește nici aceasta, învățătoarea privește peste clasă. Întâlnește ochii lui Dan. Îl invită la tablă...

Băiețelul avea inima în gât... Iată, trecuseră aproape doi ani și el nu se aflase în fața tablei aceleia, în timpul lecțiilor, decât de vreo câteva ori. Degetele de la o mână erau poate prea multe pentru a stabili numărul. Și, în plus, acum, în sală, se afla...

Ajuns însă lângă tablă, se uită repede peste problemă (până atunci nu prea fusese atent de ce se întâmplă, fiindcă pe el învățătoarea nu-l întreba aproape niciodată... De aceea și ajunsese să nu-și mai facă lecțiile acasă; își scria temele cu foarte mare greutate, după îndemnuri și rugăminți repetate ale părinților...

„Nu mai scriu, mami!”, sau „Nu învăț răspundea, „fiindcă tot nu se uită pe caiete” sau „tot nu mă întreabă nimic!”). Ajuns, deci, lângă tablă, Dănuț privește, în câteva secunde, problema și se apucă să lucreze. Intr-un minut, două, a rezolvat totul. A rezolvat bine! învățătoarea face ochii mari și, n-are încotro, îl laudă! Dan însă n-o ia în seamă. El caută spre banca unde se află directoarea și, când îi întâlnește privirea și-i observă zâmbetul de pe buze, clipește repede dintr-un ochi, în semn de: „Ați văzut?!”... Directoarea abia se abține să nu pufnească în râs, în timp ce Dan străbate, cu capul sus și cu pași apăsați, spațiul, de la tablă până la banca lui...

La sfârșitul clasei întâi, când a luat prima mențiune, „strigat” fiind imediat după premianți, Dănuț a primit o diplomă și o carte învelită în celofan. Tată-său tocmai îi cumpărase niște pantofiori noi, pe care băiatul îi încălțase cu această ocazie. Se nimeriseră însă cam mici și-l cam strângeau. Adică, la drept vorbind, îl strângeau bine. A răbdat el cât a răbdat, că nu era frumos să se descâlțe la școală — ar fi râs copiii de el —, dar, când a ajuns în stația de unde urmau, el și cu Alex, să se urce în troleibuz, ca să ajungă acasă, s-a așezat pe bordura trotuarului, a pus diploma și cartea alături și s-a descâlțat. Nici n-a apucat

să-și dezmoștească degetele, că troleibuzul s-a și oprit în stație.

„Repede, Alex, a strigat Dan, luându-și pantofii într-o mână și împingându-l, cu cealaltă, din spate, pe fratele său mai mare, să urce pe scara mașinii. Repede! a repetat băiețelul și ai grijă cum te urci!... (Deși mai mic, el era „responsabil” cu călătoria, el știa la ce stație trebuie să coboare, el îl ocrotea pe fratele său, la înghesuială, să nu-l lovească cineva, el... Și când se întâmpla să intre Alex la vreo încurcătură, cu unii copii mai răi, fie în curtea școlii, fie în jurul blocului unde locuiau, dacă îndrăzneala cineva să-l lovească — Alexandru, mai fricos, încasa lovitură, nefiind în stare să riposteze — Dan „intra” în ei, ca un mic bulldozer, plasând, cu rapiditate, pumni în stânga și în dreapta, încât copii mult mai mari decât el ajunseseră să-l știe de frică. În acele momente, când își apăra fratele, mâna lui dreaptă nu mai conta. Îl durea cumplit, dar el nu ținea seama de asta. Îl scotea pe Alex din încăierare și pleca cu el acasă!)...

În troleibuz, desculț și cu pantofii în mână, constată, de la o vreme, că nu are diploma și cartea. Se întristează, dar nu spune nimic... După câteva minute, observă și Alexandru.

„Dane, unde e *mențiunea* ta?” întrebă el, mirat. „Le-am lăsat în stație, să se bucure și alții de ele, că mie mi-au fost de-ajuns!”

„Le-ai uitat în stație? Bă, da’ căscat ești!”

Dan își privește degetele de la picioare, pe care le mișcă din nou, ca să-și revină, după strânsoarea la care fuseseră supuse. Apoi. Cu ochii în altă parte, îl anunță pe fratele său:

„Vezi că la prima coborâm!”...

Mențiuni a primit Dănuț în fiecare clasă, până într-a patra, iar în clasa a V-a, pe care a terminat-o de curând, a luat premiul al III-lea... Dar, vorba lui, „chiar dacă, la

școală, nu ești premiantul — se-nțelege «întâi» —, poți să faci *ceva* în viață... care...”

Probabil că așa s-a hotărât Dan să facă *judo... lupte*. A văzut în niște filme... A făcut, din asta, o pasiune, astfel că, numai după câteva săptămâni, a ajuns să fie selecționat pentru concursul național...

„Cum merge?” l-a întrebat, într-o zi, directoarea, când „au mai stat de vorbă”.

„Bine, vă mulțumesc!” a răspuns Dan... „*Mă lupt și eu pentru mâna asta!*” a adăugat apoi băiatul, aproape cu lacrimi în ochi...

*

Incidentul, născut din vorbele lui Alex, s-a risipit printre firele înalte ale ierbii în care ne-am așezat cu toții, copleșiți de frumusețea și de parfumul florilor din jur. Dan a uitat povestea „mențiunii”... Se răsfață, stând trântit în iarbă și cu capul în poala verișoarei sale, căreia i-a oferit încă un buchețel de albăstrele...

— Vă spuneam — încerc să înnod eu firul povestirii despre primul meu an de școală — că, până la urmă, am terminat cu bine clasa întâi... Tușea, care mă sâcâise până spre sfârșitul primăverii, nu se potolea însă deloc. Dimpotrivă, după încheierea cursurilor, în vară, tușeam din ce în ce mai mult și mai tare. Mă duceam cu vitele pe zăvoi și, când m-apuca tușea, mă auzeau ai mei, de-acasă, de la aproape o jumătate de kilometru. Mă auzea multă lume. Eu tușeam până mă înecam, simțind că mă sufoc, că mor. Slăbeam în fiecare zi, iar de obraji mi se lipise parcă o pânză subțire de umbră. Oamenii din sat, care mă cunoșteau,. Credeau că nu mai scap. Le simțeam privirea compătimitoare, când treceau pe lângă mine, însoțită, din când în când, de exclamația: „Bietul băiat! Păcat de el!” Dar

eu nu voiam să mor. Eram speriat, fiindcă nu mă mai făceam bine, dar nu voiam să mor. Nu știam însă ce să fac... Când simțeam că trebuie să tușesc, mă abțineam câteva zeci de secunde, pe care ajunsesem chiar să le număr. Făceam o competiție cu mine însumi, din acest punct de vedere, ajungând, uneori, cu un efort aproape supraomenesc, până la un minut. În timpul acela cred să mă făceam roșu-vânăt. Apoi, nemaiputând, izbucneam, și tușea era atunci parcă și mai puternică...

*

În primăvara aceea, liliacul pe care tata îl plantase la fereastra dinspre șosea a casei noastre, în anul în care m-am născut eu, n-a mai înflorit. Se nimerise să fie un liliac alb. Toți ai casei au rămas mirați: „liliac alb?!” se întrebau ei.

„Să știi, Ioane, — i-a spus un vecin tatălui meu — că ăsta e un semn frumos: băiatul tău, cine știe, va avea, poate, un destin mai deosebit!”

Când am auzit că este *liliacul meu*, m-am bucurat mult și-am început să-l îngrijesc ca pe ochii din cap. Așteptam fiecare primăvară ca pe un mare eveniment, fiindcă ea îmi aducea în fereastră bulgării aceia albi, cu mii și mii de ochi, ce mă mângâiau, răspândind peste ființa mea amețitoarele lor arome.

Dar, în primăvara în care m-am îmbolnăvit, n-a mai înflorit nici liliacul cel alb! Era verde, frumos, ca și toată grădina, dar n-a mai înflorit!... încordarea, din semnele de întrebare, se năștea acum cu alte semnificații... „Oare ce-o fi cu el?... Ce poate să însemne asta?” auzeam rostindu-se, ici-colo, în ograda noastră sau dincolo de ea...

Când m-am îmbolnăvit, asemenea întrebări au început să devină și mai apăsătoare... Mă rugam, în fiecare zi, de

liliac să nu moară — și, pentru aceasta, îl udam, și dimineața, și seara, îl cercetam cu atenție să văd dacă n-a apărut vreun semn rău, stăteam de vorbă cu el...

Mama, care era cu ochii pe mine, simțea că i se rupe inima de zbulcitură și de spaima mea. O vedeam, când mă apuca tușea și ea se afla prin preajmă, cum întoarce capul, ca să nu-i zăresc lacrimile... Mi-a făcut tot ceea ce a știut. A încercat tot felul de leacuri, mi-a fiert și mi-a dat să beau toate buruienile în care spera. Degeaba!... Până într-o zi când, luându-mă de mână, s-a hotărât să mă ducă la spitalul dintr-o comună vecină, cam la vreo zece kilometri de aici...

Am urcat dealul acesta, apoi încă un deal și-am ajuns în pădurea către care ne îndreptăm și noi acum...

Ne aflam într-o poiană, în mijlocul pădurii. Pe mine m-a apucat, din nou, tușea. Obosisem, nu mai puteam să merg. Am căzut în genunchi și-ara tușit până aproape am leșinat...

„Săriți, oameni buni, mi se prăpădește băiatul!” am auzit-o pe mama strigând...

În câteva minute au sosit lângă noi niște ciobani, care pășteau o turmă de oi, în poiana aceea.

Între ei se afla unul mai bătrân care, luând-o pe mama de-o parte, i-a spus ceva în șoaptă. S-a apropiat apoi de mine și mi-a spus c-o să-mi dea să beau lapte cald de la oi, care o să mă ajute să mă fac bine!...

În cel mult zece minute, s-a întors cu o ulcică din pământ ars, cam de un litru, înăuntrul căreia se afla, până la jumătate, niște lapte gălbui la culoare și cu steluțe de grăsime pe deasupra. Se vedea că era proaspăt muls, fiindcă aburea.

Nu băusem niciodată lapte de la oi. Nici de la vacă nu voiam să beau, până ce mama nu mi-l fierbea. Atunci însă mi-am apropiat buzele de marginea oalei și, căutând să-mi domin greața, ce începuse deja să-mi foiască în stomac, am

băut pe nerăsuflăte și cu ochii închiși laptele oferit de cioban. Când m-a văzut că îndepărtez ulcica de la gură, bătrânul, aflat lângă mine, mi-a întins o bucată de brânză, pe care o avea în mână, obligându-mă să mușc din ea și să înghit imediat. M-am executat, sperând ca în felul acesta să-mi potolesc greața ce-mi ajunsese în gât, unde clocotea și se tot înnodea, amenințând să zădărnicească întregul efort.

Brânza înghițită s-a dovedit salvatoare. Am îndrăznit să mai cer o îmbucătură. Bătrânul mi-a oferit cu dărnicie, trimițând, totodată, pe unul dintre ortacii săi să mai aducă o bucată, dimpreună cu o „frântură de mămăliguță caldă”, pe care chiar atunci se nimerise s-o răstoarne din ceun. Cât ai clipi din ochi, au sosit și brânza și mămăliguță, de data aceasta într-o strachină. Am mâncat cu poftă și, spre surprinderea mea, ca și a mamei, am observat că nu-mi mai vine să tușesc.

„Ți-am spus eu, femeie? a zis baciul cel bătrân. Acum întoarce-te acasă! N-ai ce să cauți cu băiatul la spital. Vii cu el aici, la noi, timp de o săptămână, de astăzi înainte, în fiecare dimineață. Vom repeta *tratatamentul!* Și-ai să vezi, feciorul dumitale se va face, sigur, sănătos!”

Mama, săraca, nu știa cum să-i mai mulțumească bătrânului baci. Cred că dacă i-ar fi dat voie, ar fi fost în stare să-i sărute chiar mâna... Scena m-a impresionat mult, de aceea o țin atât de bine minte...

La întoarcere, până acasă, n-am mai tușit! În timpul nopții însă, câteva spasme m-au chinuit din nou. În ziua următoare și-apoi în celelalte, până la sfârșitul săptămânii, tușea s-a liniștit tot mai mult, după fiecare ulcică de lapte băut, astfel că mi-am revenit, scăpând, cu ajutorul ciobanilor, de nenorocirea ce planase asupra vieții mele...

Despre secretul laptelui însă, care nu fusese mulș de la oi, ci de la acel animal prieten, mai bine-zis prietenă a oilor, care merge, de obicei, în frunte, ori în mijlocul turmei,

aveam să aflu mult mai târziu...

— Adică vrei să spui, unchiule Geo — întrebă Alex — că ai băut lapte de... măgăriță?

— Exact, Alexandre! Și să știi că, fără el, tușea' convulsivă de care sufeream și căreia oamenii, la țară, îi spun și „măgărească” (după zgomotele pe care le fac bolnavii tușind, dar, probabil, și după sursa leacului), nu m-aș fi vindecat!

Băiatul face o grimasă de greață, scuturându-se.

— Îmi pare rău, unchiule, că nu ne-ai spus povestea aceasta mai de mult... intervine Dan, cu zâmbetul pe buze... în orice caz, de astăzi înainte, voi avea un respect deosebit pentru... măgari! Pentru cei *adevărați*, bineînțeles! adaugă el, râzând, și dându-se peste cap prin iarbă.

Tarzan și Lupu, care stătuseră cumiți, la câțiva metri de noi, dormitând cu capul pe labele din față, se scoală, ca la comandă, și încep să ne dea târcoale.

*

Ne ridicăm cu toții și începem să urcăm dealul...

Îmi aduc aminte că panta aceasta, de peste o sută de metri, pe care acum o luăm în stăpânire pas cu pas, se transforma, în timpul iernilor copilăriei mele, într-o nemaipomenită pârtie pentru săniuțe și schiuri.

— Vă mai dați cu săniuțele pe-aici? o întreb pe Mihaela.

— Bineînțeles! Iarna, când e zăpadă bună pentru așa ceva, e potop de copii. Mai ales duminica! răspunde fata.

— Și pe vremea mea era la fel! Veneam cu frații mei mai mici — cu părinții noștri. Aveam o sanie în care încăpeam toți trei. Urcam până în vârful dealului și ne dădeam drumul. Senzația era nemaipomenită. Zburam, nu alta, fiindcă sania prindea o viteză extraordinară.

— Și nu vă era frică? întrebă Alexandru, curios.

— De ce să le fie frică? Cel mult... se răsturnau în zăpadă! îi răspunde fratele mai mic.

— Ai dreptate, Dănuț! Deși pericolele puteau fi și mai mari; lovindu-te de alte sănii, te puteai accidenta. Dar noi ne învățaserăm. Conduceam cu grijă și nu ne răsturnăm!

— Și cine conducea, matală, unchiule Geo, sau tata? Ori unchiul Costel? întrebă Dănuț.

Conduceam pe rând, căci fiecare dintre noi era în stare s-o facă. În orice caz, trăiam clipe sublime: ni se părea că, într-adevăr, ne aflăm în zbor deasupra pământului, aripa noastră, binefăcătoare, fiind... sania. Aceeași senzație, a zborului, n-o mai încerci decât călărind...

— Povestește-ne, povestește-ne! se roagă Dan.

— Am să vă spun, dar mai târziu ori într-o altă zi... Acum priviți, priviți această minune frumos mirositoare, foșnitoare și fragilă, care este dealul!... Și, mai ales, priviți de-aici din creștet, către apus!...

Ne întoarcem cu toții cu spatele către soare-răsare. Privind către apus, ochii ni se opresc, mai întâi, pe cordonul acela de străjeri, înalți și voinici, născuți parcă o dată cu glia, dincolo de care șerpuiește panglica cenușie de asfalt, mărginită, de partea cealaltă de încă un cordon de paznici ce-și dau, peste capul ei» mâna cu frații lor de trudă și de veșnicie.

„Câte, oare, n-au văzut și n-au auzit plutele acestea bătrâne de sute și sute de ani!” exclam, cu gândul la atâtea întâmplări pe care eu însumi le cunosc...

Și, mai departe de șosea, se-ntinde *zăvoiul*, pe care îl traversează un râu nestăvilit... Și-apoi, livezile cu meri, grădinile de zarzavat, mari porțiuni de grâu și de porumb, până ce ajungem, cu ochii, la un alt sat, de la poalele altui deal!...

— De-aici, de sus, priveliștea este magnifică! se extaziază Dan. Am impresia că, dacă închid ochii și întind mâna, pot să mângâi plutele de pe marginea șoselei — continuă el,

închizând chiar ochii și întinzând mâna cea dreaptă — și că, peste o palmă de loc doar. Se află dealul celălalt!... Unchiule Geo, continuă el cu însuflețire, vezi, noi am mai fost pe-aici, dar niciodată nu ne-am uitat la ceea ce este în jur așa cum o facem acum. Îmi pare bine c-ai venit cu noi! adaugi, prinzându-mă de mână...

Deși i-am înțeles foarte bine trăirea, spun, totuși, glumind:

— Ești un mare șmecher, Dănuțule!

— Nu sunt! exclamă băiatul, apăsător, privind-mă în ochi... Dar pot să mă fac, continuă, desprinzându-se de mâna mea și culcându-se în iarbă. *Alex*. Se uită câteva clipe, după care face și el aceeași mișcare... Mihaela mă cercetează rugătoare. Îi fac semn că n-am nimic împotriva să-i urmeze. Ea execută mișcarea fără întârziere...

Sunt acum, toți trei, înșirați pe culmea dealului, unul. În continuarea celui alt. Potrivindu-mă jocului, număr și dau startul. Trupurile copiilor încep să se rostogolească prin marea de iarbă și flori, fiecare înfășurându-se în mătasea de azur a cerului, din care decupează fâșii pe măsură, îmbibându-le cu balsamul nemuritor al florilor de câmp. De la o vreme, râsul îi cuprinde pe toți trei și hohotele lor răsună, ca un cânt fericit, până departe, umplând, cu zigzagurile lui nevinovate, întreaga vale, parcă întreaga lume...

Tarzan și Lupu ar dori să-i imite, dar parcă se jenează, ei fiind doi câini serioși. Aleargă după copii, câtva timp, certându-i prin lătrături succesive, pentru ca, până la urmă, învinși de curiozitate, să-și părăsească mândria și să se trântescă la pământ și, strângându-și picioarele pe lângă trup, așa cum făcuseră copiii cu mâinile, să înceapă să se rostogolească și ei, schelălăind de plăcere...

O femeie, care, întâmplător, trece prin preajmă, se miră văzându-i, și râde de-și simte „băierile inimii” tremurând. Se oprește apoi și-i „scuipă”, spunând:

— Ptiu! bată-vă să vă bată de năzdrăvani! Ia uitați-vă, oameni buni, au învățat până și câinii să se rostogolească!

Ajungând în vârful dealului, de unde, încântat, privesc „spectacolul”, mă întrebă puțin jenată:

— Ai dumneavoastră sunt?

— *Ai mei!* răspund, fără să stau prea mult pe gânduri...

— Să vă trăiască! adaugă femeia... că năzdrăvani mai sunt!...

În acest timp, copiii și câinii se ridică din iarbă și aleargă, pe întrecute, spre mine.

— A fost nemaipomenit! Nemaipomenit! se aude glasul lui Dan... Am să vin și la iarnă să mă dau cu sania! Am să vin, Mihaela, auzi, am să vin!...

*

După ce traversăm calea ferată, începem să urcăm un nou deal. Aici ne strecurăm pe sub coroanele bogate ale unor meri, așezați rânduri-rânduri, precum ostașii la paradă, în grădini ce ni se par fără sfârșit. Sunt ale cooperativei agricole din comună.

— Peste toți merii aceștia tata este stăpân! spune, la un moment dat, Mihaela. Cred că se află pe undeva, pe aici. Se îngrijește de ei și-i iubește, de parcă ar fi propriii lui copii... Să-l vedeți cum îi sapă la rădăcină, cum îi curăță de uscături sau cum le taie crengile în așa fel încât să le crească o coroană bogată, rotundă, frumoasă și să rodească. Toamna, târziu. Le îmbracă trunchiurile în paie de grâu și le leagă de jur împrejur, ca, în timpul iernii, să nu le strice iepurii coaja... Acum cred că le pune proptele, spre a le sprijini crengile să nu se rupă sub povara roadelor. Vedeți ce multe sunt? La toamnă să veniți! Este aici un adevărat paradis!...

Cunoșteam un asemenea *paradis*, îl știam din vremea

copilăriei mele. Învățătorul nostru, Sandu Lăzărescu, era și un mare iubitor al naturii. Deseori putea fi văzut în grădina școlii, lucrând alături de copii, învățându-i să altoiască pomii, să-i îngrijească. El spunea că și pomii au suflet și, din când în când, îl puteai auzi stând de vorbă cu ei.

Mi-amintesc că, odată, într-o primăvară — eram în clasa a treia — l-am zărit în grădină dis-de-dimineață. Plecasem mai devreme de-acasă, împreună cu prietenul meu. Barbu. Drumul nostru către școală trecea prin grădina aceea. Ne-am oprit în spatele unui nuc masiv, ca să-l urmărim pe învățător. Se mișca ușor, de la un pom la altul, îl privea pe fiecare, îi șoptea câte ceva. După câteva minute, s-a apropiat de un cireș tânăr, un pui de cireș de fapt. Cu o coroană rotundă, armonioasă, din crenguțe încărcate cu buchete de flori. Se pregătea să dea rod bogat cireșul. Era primul lui rod.

Ajungând lângă el, numai ce-l auzim pe Sandu Lăzărescu: „Măi, băiatul tatii, măi, frumosul tatii, ce faci, măi voinicule?” Și, întinând brațul drept, i-a înconjurat coroana, apropiindu-și, în același timp, obrazul, cu nesfârșită dragoste, de ninsoarea petalelor albe, plăcut mirositoare, ce zâmbeau dimineții de mai.

În anul următor, am plantat pe dealul pe care ne aflăm acum, dar într-o altă parte, mai spre sud, o adevărată pădure de meri. Am pregătit terenul în terase, așa cum ne-a învățat Sandu Lăzărescu și i-am plantat. De fapt, fiecare rădăcină intra în pământ purtată de mâna lui, supravegheată de ochii lui, „încălzită însă, cum îi plăcea învățătorului să spună, de sufletele noastre curate”. Niciun pom, dintre aceia, nu s-a uscat, iar în câțiva ani au crescut cu toții ca o minune, începând să rodească...

Eram, de-acum, în al doilea an de liceu. Urma să-l încep din toamnă. Mama avea o rudă pe-aici, în marginea satului, o femeie în vârstă, căreia ne obișnuisem să-i spunem tușa Maria. Trăia singură, retrasă, într-o căsuță de

sub dealul acesta, vecin cu pădurea cea mare de stejari. Veneam, din când în când pe la ea, trimis de mama cu câte ceva. Uneori rămâneam la bătrână câteva zile. Îmi plăcea aici, era liniște, era frumos, iar ea mă răsfața cu tot felul de bunătăți. Era o femeie blândă și bună „s-o pui la rană”, cum se spune. Trecuse de șaptezeci de ani, dar avea părul aproape tot negru, o față albă, care fusese frumoasă în tinerețe, iar în ochii căprui, acum obosiți, mai luceau, din când în când, luminile de prospețime a spiritului. Îi murise soțul, cu zeci de ani în urmă, în război, și ea nu se mai recăsătorise. N-avusese niciun copil, așa că a rămas să trăiască singură.

Tușa Maria avea gospodărie bine întocmită, cu lighioane multe prin curte, cum obișnuia ea să-și numească păsările, iar casa, cu cele trei camere ale ei, era curată ca un pahar și mirosea frumos a flori și a mere, a gutui și dulcețuri de toate felurile. Când veneam aici. Nu scăpăm până „nu gustam” din fel de fel de borcane cu dulceață, până nu mâncam plăcintă cu mere și plăcintă cu brânză, atunci făcute, proaspete și tușa mă tot îndemna: „Mai ia, Geo, mamă, ia băiețaș, încă o bucată, ia, dragule, uite, gustă și din borcanul ăsta; stai să-ți dea tușa acum ceva nemaipomenit!”... Și, așa, tot luam, tot luam, până ce chiar că nu mai puteam! Atunci tușa Maria mă încuraja, zicându-mi: „Nu-i nimic, Geo, mamă, lasă că îl culcă ea tușa pe băiat coala în pat curat și moale și, mâine-dimineată, o luăm de la capăt”, mai adăuga, zâmbindu-mi cu ochii calzi și buni. Și chiar așa se și întâmpla: când nu mai puteam de sătul, dar și de sporovăială — că vorbeam cu bătrâna despre câte în lună și în stele, iar mie-mi plăcea să discut cu dânsa, fiindcă, după ce mă iscodea cu câte ceva, știindu-mi obiceiul, mă lăsa să vorbesc, să vorbesc! —, deci, când isprăveam și cu mâncatul și cu sporovăitul, treceam, într-adevăr, la culcare, în patul moale, cu lenjerie curată, care mirosea a scrobeală proaspătă, zbicită în

adieri de vânt și de soare!...

M-am dus în vara aceea — era la începutul lui septembrie (mai aveam puțin și plecam la liceu) — pe la tușa Maria. M-a primit ca de obicei.

Am făcut inspecție, mai întâi la cămară; tușa m-a lăsat să admir ordinea, curățenia și varietatea sorturilor, care, atunci, întrecuseră parcă orice limită: pe policioarele acoperite cu hârtie albă, proaspăt schimbată, zeci de borcane cu dulceață! Fiecare purta pe obraz câte o etichetă pe care bătrâna mâzgălise, cum putea ea, cu creion chimic, indicații asupra conținutului, ca de exemplu: „cireșe amare”...

— Mamăăă! exclamă Dănuț, ce grozăvie e dulceața de cireșe amare!

— „Cireșe albe” — continui eu — „struguri”, „vișine”, „gutui”, „fragi”, „nuci verzi” etc.

— Nu se poate: și nuci verzi? întrebă Alex, ironic, nevenindu-i să creadă.

— Da, și de nuci verzi! susțin... Ai mâncat?

— Am mâncat o singură dată, de la bunica!...

— Apoi am început cu gustatul: „Ia, Geo, ia, dragule, mai încearcă și din asta, și din asta!...” mă îndemna.

— Auzi, unchiule, mai trăiește „tușa Maria” asta? se interesează Dănuț.

— Nu, Dane! E de mult pământ! De peste douăzeci de ani! Casa ei, rămasă pustie, aproape că s-a dărâmat. Dacă vreți, putem s-o vedem.:

— Ei, și? mai întrebă Alex. Nu ți s-a făcut rău de-atâta dulceață?

— Nu, că ne-am apucat de treabă... A pregătit tușa coca pentru plăcintă cu mere și plăcintă cu briază, iar eu am curățat merele și le-am dat pe răzătoare, am ajutat-o să amestece brânza cu fel de fel de mirodenii și, când totul era gata — tăvile pline fiind așezate în cuptor — am ieșit împreună în ogradă, am încolțit un cocoșe}, undeva, lângă

gard, i-am luat gâtul cu toporul și l-am curățat, ca să-l perpelim apoi pe jăratec și să-l tăvălim prin mujdei de usturoi, așa cum îi stă bine.

Și, ca de obicei, când mirosurile acestea toate, atât de îmbietoare, au început să dea buzna nu numai dincolo de ușile casei, ci și dincolo de împrejurimile ogrăzii, lângă gardul tușii Maria, venind dinspre ograda vecină, a apărut neică Gheorghe Botez, pe-atunci un bătrân falnic, care, în ciuda celor aproape 90 de ani pe care îi avea, se ținea drept, arăta încă vânjos, călca sigur și vorbea cu limpezime sfătoasă și caldă. Avea părul mare, lung până aproape de umeri și sur ca lâna oilor seine, sprâncenele stufoase și mustața bogată îi erau însă albe, iar în obraji păstra încă urme de roșeață. Peste pantalonii albi, strânși pe picior, purta cămașă cu râuri pe poale, încinsă, la mijloc, cu un chimir lat, din piele cafenie, bătută cu ținte de argint.

Cam de tot atâția ani, de când tușa Maria rămăsese fără bărbat, murise și femeia lui neică Gheorghe Botez. Deși încă tânăr pe-atunci, își crescuse singur cei doi băieți ce-i avea. Aceștia se făcuseră mari, terminaseră școli și facultăți, întemeindu-și gospodării departe de satul natal, unul într-un oraș, celălalt în altul. Veneau, din când în când, pe la tatăl lor ori îi trimiteau câte ceva, sprijinindu-i bătrânețile.

Ca vecini, neică Gheorghe și tușa Maria s-au înțeles totdeauna bine și s-au ajutat...

Bătrânul ne-a dat binețe, s-a bucurat că mă vede, iar tușa Maria l-a invitat, bineînțeles, la masă. S-a dus apoi repede în magazie și-a adus de-acolo o sticlură cu o licoare galbenă ca untdelemnul...

„Tu, Mărie, a zis neică Gheorghe, uitându-se la sticla din fața lui, vrei ca toate să fie pe-o formă: eu bătrân, tu bătrână, și țuica la fel cu noi?”

„Da’, de când nu-ți mai place, neică, ce este bătrân?” i-a răspuns femeia cu o anumită nuanță în glas!...

„Apoi, drept să-ți spun, mie bătrânețea nu mi-a plăcut niciodată, dar, bătu-o-ar s-o bată. Cine știu eu, tot n-am scăpat de ea! Asta nu înseamnă că în gusturile mele nu accept și excepții. Accept! Două sunt de față: tu și țuica! Și-apoi avem la masă și tinerețe: băiat tânăr și cocoșel tânăr, căruia îi rupem oasele, săracul, și le mai și mâncăm cu usturoi!” a zis moșul, zâmbind pe sub mustața-i stufoasă...

Pe prispa casei tușii Maria, în fața plăcintelor și a unei oale cu vin negru, am stat în seara aceea de vorbă cu neică Gheorghe Botez până noaptea târziu. Nu ne mai întâlniserăm din vara trecută-și el simțea nevoia să-mi povestească despre toate câte le făcuse în acest timp și/mai ales, despre ceea ce gândise în zilele lungi și în nopțile și mai lungi, transformate în ceasuri de veghe.

Și, ca orice bătrân, zicea ce mai zicea despre ziua de azi, dar cu ochii sufletului era mereu spre ziua de ieri, spre* timpul trăit și socotit în ani, în zeci de ani, pieriți fără nicio puțință de întoarcere.

Când vorbea despre tinerețile lui și ale tușii Maria, ca și despre ale celor pe care îi cunoscuse, cu care împărțise munca și viața, glasul lui se aprindea, vibrațiile baritonale ale vocii urcau tremurând, pentru ca, apoi, să se stingă treptat, transformându-se aproape în șoaptă dulce și îndurerată.

Neică Gheorghe era și un povestitor iscusit, fapt pentru care, cu prilejul fiecărei întâlniri, atunci când nu mă săturam cu ceea ce îmi spunea din proprie inițiativă, îl rugam să mai caute în desaga sa plină cu tulburătoare amintiri.

Astfel, în seara aceea, de pildă, am aflat lucruri interesante despre haiducul Radu lui Anghel și despre *comoara* din dealul urșilor...

— Mihaela — spuse Alexandru, pripit — te rog să pui masa, că, precis, urmează altă povestire!...

— O, ce bine, hai să mâncăm, să mâncăm! sare Dan.. T

Dar eu vreau să ascult și povestea cu haiducul... adaugă el. Așa-i că ne-o spui, unchiule Geo?

Propunerea lui Alex s-a aprobat. Ne-am așezat sub un măr, la umbră; Mihaela a scos, dintr-o pungă, „proviziile” pe care le luase de-acasă tocmai în acest scop și-a întins masa... Gândindu-mă la puiul de altădată, tăvălit prin mujdei de usturoi, și la dulcețurile tușii Maria — despre care vorbisem atâta — mi se făcuse foame și mie. Așa că mâncam acum, pe-ntrecute, cu Dan și cu Alex, căci Mihaela, în calitatea ei de gazdă, mai mult ne privea...

— Și-acum, că ne-am refăcut forțele, ai cuvântul, unchiule Geo! se auzi, din nou, glasul lui Alexandru.

— Chiar vreți să vă povestesc despre Radu lui Anghel?

— Daaa! răsunară cele trei voci, la unison.

*

— Neică Gheorghe plecase de mult! începui eu... Noaptea era liniștită și albă. Luna, cu chipul ei întreg, rotund, privea către pământ, plimbându-și razele reci peste păduri și ape, peste câmpuri...

Deodată, aud undeva, nu prea departe, ropot de cai, potop de copite care bat pământul ritmic! Cobor de pe prispă și privesc în jur... Zgomotele se aud tot mai aproape, mai aproape. Natura toată freamătă... Nucul cel mare, crescut lângă tâmpla casei tușii Maria, își sună, înfiorat, frunzele, scâpând, din când în când, de emoție, bombele sale mici, roșietice, care cad ca o ploaie în iarba cea rară de dedesubt.

Cavalcada se apropia tot mai mult. Iată, în sfârșit, un grup de călăreți apărând pe creasta dealului din față. E *dealul urșilor*, numit astfel de oameni, pentru că, aflându-se în buza pădurii, era plin, altădată, de zmeuriș, în care urșii se afundau să mănânce în voie și pace.

Caii, negri și roibi, se opresc, ca la un semn, săltându-se în două picioare și pufnind pe nările înfiorate din care tâșnesc trâmbe de aburi. În fruntea grupului, călare pe un cal alb, se rotește un bărbat cu plete negre, pe care le flutură în vânt, îmbrăcat cu o haină țărănească, din postav de lână, de culoare deschisă, înflorită cu găitane cafenii și cu nasturi de argint ce sclipesc în lumina lunii. De sub cingătoarea lată de piele se văd ieșind paturi de pistoale, iar din spate, deasupra umărului stâng, îi crește țeava dublă a flintei cu care se apăra de poteră. Nu mai încape nicio îndoială că este Radu lui Anghel, vestitul haiduc de prin părțile locului, însoțit de ortacii săi, cărora, iată, acum, le face un semn, arătând către un stejar falnic din marginea pădurii.

În câteva secunde, cai și călăreți, cu toții, sunt în jurul stejarului. La comanda bărbatului de pe calul cel alb, haiducii descalecă în grabă, priponindu-și caii de tufele din apropiere. Apoi târăsc lângă tulpina bătrânului stejar câțiva saci, în care, fără îndoială, ascundeau neprețuite comori... Așa, cum au apărut de pe creasta dealului, mi s-a părut că veneau dinspre conacul boierului Dobrotescu, cel pe a cărui moșie lucrau, de zeci de ani, toate satele din jur.

Radu lui Anghel, „arhanghelul dreptății”, cum îl numeau țărani, îl avertizase, în mai multe rânduri, pe boierul, putred de bogat și hapsân, cerându-i să fie mai omenos cu cei care-i munceau pământul și care nu câștigau nici atât cât să nu moară de foame. Dar, de fiecare dată, boierul strâmbase a dispreț din nasul lui mare, zburându-și firele de păr ce-i creșteau pe gogoloiul din vârf ca niște țepi de arici.

Atunci haiducul începuse să facă singur dreptate și, astfel, țărani cei mai necăjiți se pomeneau, cu câte o pungă cu galbeni, ce-i scotea, măcar pentru o vreme, din nevoie. Știau că acestea erau darurile haiducului și bieții oameni se rugau pentru sănătatea lui, în general neavând

cum să-i mulțumească altfel. Din când în când, foloseau limbajul specific al unor semne, pe care le plantau în drumurile cunoscute ale lui Radu, spre a-l anunța de intențiile poterelor ce urmau să-l caute.

Haiducii au săpat la rădăcina stejarului o groapă adâncă în care au așezat, cu grijă, sacii aduși, acoperindu-i apoi cu pământ, deasupra căruiia au potrivit brazdele de iarbă în așa fel, încât nimic să nu se observe. Inspectând locul, Radu s-a declarat mulțumit, după care a ridicat glas, în tăcerea și în liniștea nopții, rostind greu jurământ și blestem ca niciunul din cei treisprezece haiduci, în frunte cu el, să nu încerce să dezgroape comoara. Mai mult, comoara să nu poată fi dezgropată decât în prezența întregului grup, a celor treisprezece!...

Și, când a înălțat pistolul a semn, un singur glas, izbucnit din treisprezece piepturi, a înflorat noaptea cu un singur cuvânt: „Jurăm”!

Din nou, ropot de copite și cele treisprezece năluci, de cai și de călăreți, în fruntea cărora ardea o flacără albă, au dispărut dincolo de creastă, lăsându-mă cu inima bătându-mi puternic în piept...

„Geo, Geo, scoală-te, mamă. Că e târziu!” m-a strigat cineva de la capul patului...

Tușa Maria se aplecase deasupra mea și mă mângâia pe fruntea transpirată.

„Ce e cu tine, de ce te zbăteai așa, ai visat urat?” m-a întrebat ea...

Prin fereastră, pătrundeau, blânde, razele de soare. Am rotit ochii în jur a recunoaștere, înțelegând imediat unde mă aflam. Îmi venea s-o întreb pe tușa Maria dacă și ea îl văzuse pe Radu lui Anghel! Apoi, m-am pomenii zâmbind singur gândului meu... Observându-mă, femeia m-a întrebat de ce zâmbesc. Ce era să-i spun?!...

„Îi zâmbeam lui Radu lui Anghel!” i-am răspuns.

„Haiducului? m-a întrebat, mirată. Te pomenești că l-ai

visat?!... Ți-a împuiat capul aseară palavragiul de neică Gheorghe, asta el Ia ieși afară și te spală cu puțină apă rece pe față și-ai să vezi cum dispar toate vedeniile!” m-a îndemnat bătrâna.

Am ieșit, bineînțeles! M-am spălat cu apă rece până la brâu și m-am frecat apoi bine cu un prosop aspru, de bumbac. Mă simțeam, acum, de minune.

Când tușa pregătea micul dejun, a apărut, prin grădină, și neică Gheorghe.

„Cum ai dormit, voinicule?” m-a întâmpinat el. În loc de *bună dimineața!*

„Cum să doarmă? a răspuns, înaintea mea, bătrâna, l-a visat, bineînțeles, pe Radu lui Anghel. Că așa ești. Dumneata, până nu răscolești toți morții, nu te lași!” a mai zis femeia, prefăcându-se că-l ceartă.

„Dar nici nu era vorba de morți, Mărie, a răspuns bătrânul. Radu lui Anghel n-a murit, să știi de la mine. Degeaba l-or pușcat ei, poterașii și stăpânirea, când l-Or prins! Atâta vreme cât mai vorbim de el, trăiește! Și-apoi comoara, comoara există, oamenii încă o mai caută! Iată, numai acum câteva zile — a început el să povestească — atunci când a fost trăsmit stejarul cel bătrân, pe timpul furtunii, și-a ars... îți amintești? Ce spuneau ciobanii, care erau cu turmele de oi, și au fost martori?!...”

„Ei, ce să spună, închipuiri de-ale lor!” a răspuns zeflemitoare, bătrâna.

„Ba nu-s închipuiri, gândește-te bine! Auzi, Geo. Mi s-a adresat el mie, observând că-l urmăream cu interes... Fii atent!...”

Ploua, ploua tare de tot! Cădea de sus potop de apă învârtejită de vânt și spintecată de săgeți de lumină, urmate de bubuituri ca la război. Fulgera și tuna de-ți venea să intri sub pământ, să te ascunzi...

Ciobanii se aflau cu turmele pe deal. Au strâns oile în grupuri mari, în luminiș, departe de copaci, și le păzeau. N-

au mai avut timp să le ducă la stână, că ploaia se pornise în câteva minute, pe neașteptate. Se întunecase dintr-o dată, în mijlocul zilei, și începuse să se reverse potopul...

Deodată, cum stăteau ei așa, ciobanii, vreau să zic, cu mintenele pe cap, apărându-se cât puteau de ploaie, văd o săgeată de foc înfigându-se în inima stejarului cel bătrân de la marginea pădurii. Trăia, săracul, mai izolat, parcă era sortit morții...

După săgeată, a urmat o puternică bubuitură care a cutremurat pădurea. Stejarul a căzut despicat în două și, în același timp, crengile sale, tulpina, totul, au fost cuprinse de o flacăra roșie, ce-a început să le mistuie.

Ciobanii s-au înspăimântat! Văzând că ploaia ce cădea de sus nu numai că nu ostoia focul, ci, parcă, dimpotrivă, îi dădea și mai multă vigoare, au trimis un băiat să anunțe oamenii din sat să vină câțiva, ca să păzească pădurea, să nu se întindă focul.

Au sosit, repede, vreo zece-cincizece oameni, care au stat de pază până noaptea, târziu... Ploaia se oprise de mult. Trupul stejarului se mistuia în continuare, văitându-se și aruncând către cer șuvoi de scântei, cape păreau o puzderie de mici stele, ce dispăreau treptat, înghițite de întuneric.

După ore în șir de așteptare, flăcările au scăzut, au toii scăzut, până n-au mai putut să se ridice de la pământ... Atunci, oamenii au tăbărât cu tot felul de lemne, cu cazmale și lopeți peste tăciunii aprinși, lovindu-i cu sete, până ce le striveau inima, făcându-i negri, ca noaptea.

Dar, tocmai când se pregăteau să plece, socotind treaba terminată, atunci au observat, cu mirare, că deasupra vetrei negre pâlpâiau, întrerupte, limbi de flăcări galbene.

S-au întors și au răscolit, încă o dată, tăciunii stinși, crezând că a rămas pe undeva o vatră de jăratec. N-au găsit însă nimic. Și, sub ochii lor, din nou, fâlfâiau umbre de flăcări.

«Măi, să fie! își ziseră oamenii. Ce s-o fi întâmplat?» Și s-au așezat pe de lături, așteptând. Flăcările misterioase își vedeau de treabă... Se înălțau un metru-doi, de la pământ, și dispăreau imediat. Dacă n-ar fi fost noapte, întuneric, probabil că n-ar fi putut fi observate. Dar așa, se vedeau clar! Cei prezenți se întrebau unii pe alții, ca să se convingă că n-au halucinații: «Le-ai văzut, Ioane? Le-ai văzut, Dumitre, Stane, Vasile! Le-ați văzut?». «înseamnă că nu visăm, a zis atunci, Marin Dogaru, cel mai bătrân dintre ei... Asta el Am găsit!... Oameni buni, țipă el către ceilalți, n-o fi fost asta stejarul haiducului, al lui Radu lui Anghel? Aici o fi îngropată comoara!...»

Cuvântul de la sfârșit a trecut prin fiecare din cei zece-cincisprezece bărbați ca un fior cald...

S-au repezit la cazmale și-au început să sape!... Și-au săpat, făcând, pe locul fostului stejar, adevărate tranșee... Luminile zorilor i-au găsit scormonind pământul, transpirați, congestionați la față, încrâncenați! Dar de comoară n-au dat!... Au lăsat lucrurile așa, fiindcă erau istoviți. S-au întors pe la casele lor. Gândul le este însă și acum, acolo, sus, la fostul stejar din dealul urșilor. Lucrurile n-au fost însă lămurite, oamenii mai speră! Sunt sigur că se vor întoarce și vor relua săpăturile!” a încheiat neică Gheorghe, palpitanta-i povestire...

„N-au decât să sape! a răspuns tușa Maria, cu ironie în glas. Nu le ajunge cât au, vor să se pricopsească acum și cu comoară! Din partea mea, pricopsească-se!” a făcut ea un gest de lehamite...

...Peste câteva minute, am pornit-o cu neică Gheorghe prin grădină, în sus, către dealul urșilor. După vreo sută de metri, ograda lui se termina, mărginită de un gard bătrân ce abia își mai păstra ulucile, prinse de lații aproape putreziți... Am ieșit printr-o deschizătură, care fusese, cândva, o poartă... Am rămas încremenit!...

„Neică, ce este aici?” am întrebat atunci, cu mirare.

„Cum, ce este? mi-a răspuns bătrânul, nu se vede? Livada de meri pe care ați plantat-o voi, copiii, cu vreo șapte-opt ani în urmă, împreună cu învățătorul Sandu Lăzărescu...”

Eram uimit! Vă mărturisesc că nici în vis nu văzusem o priveliște mai încântătoare... Imaginea era de-a dreptul ireală! Am intrat — așa cum zicea Mihaela — într-un adevărat *paradis*. Așa mi se părea... un paradis ce mă întâmpina, la fiecare pas, cu sute, mii de forme rotunde și zâmbitoare, de culoare roșie... Parcă vedeam obraji îmbujorați ai sutelor de copii, colegii mei, care lucraseră aici și care parcă își sădiseră în pământ, o dată cu pomii, ceva din sufletul lor, din ființa lor proaspătă, „dornică de viață și de devenire” — cum spunea Sandu Lăzărescu.

Meri, așezați în rânduri drepte și lungi, în trepte

— Cum vă spuneam — crescuseră puternici, aveau ramuri bogate și toate pline de rod până la refuz. Crengile, aplecate până în pământ, erau sprijinite de proptele de lemn, ca să nu se rupă...

Fiecare pom constituia o boltă de bogăție și de frumusețe, iar toți, la un loc, creau o imagine de basm. Lumina soarelui, ce pătrundea printre crengi, se cocea, devenea roșietică, precum într-un moment prelungit de apus și se parfuma cu îmbătătoare arome, distilate din comorile pământului...

Am început să alerg de la pom la pom, să le mângâi tulpinile, crengile; prindeam câte o crenguță plină cu mere și-mi apropiam obrazul de formele acelea rotunde, catifelate și frumos mirositoare...

Bătrânul rămăsese mut. Mă privea uimit și nu știa ce să zică... M-am oprit atunci din alergarea mea și, adresându-mă lui neică Gheorghe Botez, i-am spus: „Oamenii aceia ai dumitale degeaba scormonesc pământul. Comoara se află sub nasul lor. Iată *adevărata comoară* din dealul urșilor!”... Acum observ că ea s-a mutat aici — am exclamat, privind

grădina în mijlocul căreia ne aflăm... pentru că merii aceia, ai mei, de demult, au îmbătrânit, s-au mai uscat, unii au pierit... așa cum multe pier de pe lumea aceasta!...

*

...Am ajuns, în sfârșit, în pădure. Pătrundem ca într-o imensă, nesfârșită catedrală. Atmosfera este solemnă. Trunchiurile stejarilor, mai bătrâni sau mai tineri, sunt drepte și înalte, că nu le poți ajunge aproape cu ochii până la ultimul ram. Toate, îndrăgostite de cer și de soare, își întind brațele încordate către aurul strălucitor și fluid, dătător de viață. Copiii pășesc emoționați, fără vorbe; nu se aud decât ecourile pașilor!... Tarzan și Lupu au amuțit și ei. Se învârtesc în jurul nostru, adulmecând în toate părțile cu boturile lor lungi și cu urechile ca două săgeți ascuțite, în atac.

Mă uit la Mihaela. Îmi zâmbește puțin speriată.

— Știi, unchiule Geo, că n-am fost niciodată în pădurea aceasta?

— Cu atât mai bine, ai și tu spectacol în premieră!...

Ne plimbăm mai departe... Suntem ca niște pitici în împărăția unor uriași... Dan și Alex se apropie de trunchiul unuia dintre ei. Își lipesc fețele de trupul lui, care le mângâie cu pernițele de mușchi, crescute pe partea dinspre nord. Se mută pe partea cealaltă și încearcă să-i asculte pulsul, cu urechea lipită de copac. Își dau mâinile, să vadă dacă-l pot cuprinde. Nu pot! Le-ar mai trebui cel puțin încă patru mâini. Sosește și Mihaela. Se unește și ea în horă. Până când nu mă alătur lor, nu putem încinge, cu brațele noastre, bătrânul stejar... Acum parcă îi auzim pulsând inima puternică, prin care, de sute de ani, se distilează esențele pământului, împinse mereu spre înalt, către lumină și soare...

Pătrundem într-un mic luminiș... Priviți de departe, copacii par tuburi de orgă, uriașe tuburi prin care pământul înalță, clipă de clipă, tulburătoarele acorduri ale *Cantatei* lui de mulțumire către soare! Ne mai învărtim câțva timp, ascultând, cu sufletul sus, această minune de *Cantată!* Ni se pare uluitoare!

Dar, iată că soarele trage, pentru câteva minute, peste privirile sale de aur, pleoapele întunecate ale unor nori. Vrea parcă să ne încerce curajul. Pădurea se întunecă pe loc, transformându-se într-o lume de basm încordat. Fiecare copac a devenit o întruchipare, de la care nu știi la ce te poți aștepta... Copiii s-au strâns lângă mine. Sunt puțin speriați. Tarzan și Lupu mârâie înfundat, păstrându-se și ei cât mai aproape de noi. Teama se strecoară parcă și în sufletul meu... Din întunecatele și desele coroane ale copacilor, „Muma pădurii” întinde spre noi brațele sale uscate, prelungite în niște gheare mari, ascuțite, ucigașe...

Mi-aduc aminte de poemul *După melci* al lui Ion Barbu — și versurile lui îmi sună în ureche:

„Pe sub vreascuri văzui bine / Repezită înspre mine / O gușată cu găteji / Chiondoriș / Căta la cale; / De pe șale, / Când la deal și când la vale, / Curgeau betele târâș! / Iar din plosca ei de gușe / de mătușe / Un tăiuș, un aspru: hârși!... / Plâns prelung, cum scoate fiara, / Plâns dogit, / Când un șarpe-i mușcă gheara, / Muget aspru și lărgit, / De vuia din funduri seara...”

Lumina apare însă din nou, străpungând perdeaua de noapte și, o dată cu aceasta, spălând și încordările din ființele noastre... Ne destindem... Copiii aleargă iarăși, hârjonindu-se. Căinii îi însoțesc la fiecare pas.

Ajungem astfel într-o poiană ce-mi pare cunoscută... În câteva clipe, mă văd în genunchi și ascult ecoul cumplitelor spasme de tuse... Trag aer mult în piept, fiindcă am senzația că mă sufoc. Dănuț mă observă. Vine lângă mine și, după frumosul lui obicei, mă prinde de mână.

— Unchiule Geo, nu-i așa că asta e poiana aceea... cu ciobanii și cu... laptele?!...

— Asta e, Dănuț! îi răspund și mă aplec spre el și-l sărut...

— Și cu liliacul matale ce s-a mai întâmplat? A mai înflorit?

— Chiar în toamna aceea!

— Cum, toamna?! N-am mai auzit!

— Da, toamna! în toamna aceea, liliacul cel alb a înflorit! Se mai întâmplă, să știi! Și, de-atunci, pentru mine el a devenit o obsesie!

— Eu cred că de dragul matale a înflorit! Și de bucurie, că te-ai făcut bine!...

Luminile cele negre ale *luptătorului* mă învăluie într-o căldură zâmbitoare. Mă apropii de ele și le mai sărut o dată!...

*

„... Și pentru mine liliacul alb este o *obsesie*, poate chiar mai mult, *un simbol*: el reprezintă, într-un fel, *revenirea mea la viață, încrederea în ea*

A fost, desigur, o coincidență! care mi-a făcut însă o mare plăcere. Fata ce mi-a făcut această mărturisire era una dintre cele mai bune și mai talentate eleve ale mele...

Era blondă, cu părul lung, ondulat, curgându-i peste umerii înguști și firavi. Privind-o, nu părul, ci ochii îți rețineau, în primul rând, atenția, ochii ei de culoarea florii de „nu mă uita”, migdalați și cu marginile prelungite în niște gene lungi și întoarse, care se zbăteau, din când în când, ca două aripi mari, ce-și luau avânt pentru zboruri îndepărtate. Căldura și strălucirea lor se revărsau pe chipul alungit, ca de madonă, determinând un vibrant dialog între lumini și umbre — expresie a acelei fierberii de

dinăuntru ce n-o părăsea, cred, niciodată.

Se așezase în ultima bancă, singură. Nu împlinise încă paisprezece ani, dar era mai înaltă decât toate colegile sale din clasa a VIII-a. Când se mișca, avea unduiri de trestie, ce-ți dădeau fiori la gândul că se poate frânge din clipă în clipă. Mergea, totuși, ceva mai greu decât ar fi fost normal. În ritmul în care se angajau, picioarele, lungi și subțiri pentru statura fetei, aveau momente de încetineală, de parcă ar fi smuls, de fiecare dată, niște greutate spre a le pune în mișcare.

Fiind cea mai bună din clasă, am pus-o responsabilă acesteia...

La puțin timp de la începerea trimestrului al II-lea, în penultima zi a lunii ianuarie, Andra — așa se numea fata — Andra Nicolau, mi-a oferit, în fața clasei, o creangă splendidă de liliac alb. Împlinisem atunci treizeci de ani!

„Liliac alb... în ianuarie?... am întrebat cu încântată mirare. De unde ai știut că aceasta este floarea mea preferată?... *Obsesia mea?*...”

„N-am știut! Dar și pentru mine liliacul alb este o *obsesie*... mi-a răspuns fata, poate chiar mai mult: un *simbol!*...”

Eram curios. După oră am stat de vorbă...

„Din datele pe care vi le-am pus la dispoziție (la solicitarea dumneavoastră, în calitate de diriginte) — și-a început Andra povestea — ați aflat că tatăl meu a murit, cu trei ani în urmă, răpus de un cancer ce i-a prins întregul sistem osos. A fost un om bun și eu cred că și un pictor mare. Din prea multă modestie, n-a expus decât de câteva ori, când lucrările sale s-au bucurat de un real succes, presa făcând consemnări și comentarii elogioase.

O serie de lucrări i-au fost achiziționate atunci, mai multe însă după dispariția lui. Casa noastră — n-ați ajuns încă s-o vedeți, vă fac, cu prilejul acesta, invitația de

rigoare — este plină de tablouri, care — mie, cel puțin, îmi plac și, în plus, mi-l păstrează viu pe acela ce le-a dat viață. Unul dintre ele însă mă obsedează cu adevărat, mă luminează în fiecare clipă în care-l privesc, ori în care mi-l amintesc, îndurerându-mă în același timp și în aceeași măsură. Este un tablou de dimensiuni impresionante, oferind privirilor și sufletului *un enorm buchet de liliac alb*, atât de viu, de proaspăt, încât pe mine mă robește strălucirea lui, îi simt, aproape la propriu, aromele cum îmi pătrund în toată ființa și, de fiecare dată, în asemenea clipe, simt în mine crescând puteri ce mă ajută să-mi mișc... picioarele prin viață... întocmai ca atunci când...

Mai aveam puțin să împlinesc nouă ani. Începusem clasa a treia de câteva luni. Crescusem, dintr-o dată, mult mai mult decât era normal pentru vârsta mea. În aceste împrejurări s-a produs un rapid și grav proces de decalcifiere a coloanei, ca și a altor oase principale, eu ajungând în situația de a nu mă mai putea mișca. Riscam în orice minut să fac grave fracturi, care mi-ar fi pus în pericol viața.

Medicii au hotărât ca, pe lângă un intensiv tratament medicamentos, să stau într-o poziție de nemișcare aproape totală, timp de... un an. Perspectivă deci îngrozitoare! Neexistând altă soluție, m-au internat într-un sanatoriu, mi-au aplicat un fel de corset din ghips, care mi-a cuprins corpul, de la bazin, până la gât, lăsându-mi libere doar mâinile și capul; mi-au pus, de asemenea, în ghips și picioarele, de deasupra genunchilor și până la glezne și așa, ca pe o mumie, vie încă, m-au așezat într-un fel de cutie, ce semăna, bineînțeles, cu un sicriu.

A început astfel, pentru mine, în primul rând, dar și pentru ai mei, cu deosebire pentru bunica — fiindcă ea m-a vegheat tot timpul — un lung și de neimaginat calvar, din care eu nu credeam că voi mai ieși. La început, plângeam

tot timpul. Nu țipam, nu făceam scandal, plângeam! Nu-mi puteam stăpâni lacrimile. Mă durea tot corpul, imobilizat astfel, încremenit în nemișcare, dar, cu deosebire, țipa în mine sufletul. Întrebam în fiecare zi când mă vor scoate din «sicriu»?!... La început mi s-a spus că «peste o săptămână»-, apoi «peste încă o săptămână» și, tot așa, săptămânile se adunau, zilele lor se scurgeau din ce în ce mai greu, durerile mele creșteau, deveneau de nesuportat, iar răbdarea își arsese tot finii, pâlpâia, gata-gata să se stingă definitiv. O mare parte din timp mă țineau adormită, ca să nu mai știu, bineînțeles, de mine.

Într-o bună zi, la una din întrebările mele, disperante de-acum pentru toți cei ce le ascultau, un medic tânăr, care vorbea totdeauna frumos cu mine și mă mângâia mereu pe obraz, pierzându-și, uneori, ore întregi lângă patul meu, spunându-mi fel de fel, mi-a răspuns că-mi vor scoate ghipsul atunci «când va înflori liliacul!» «Și când va înflori liliacul?» am întrebat eu, imediat. «La primăvară! «a sosit răspunsul prompt. «Și cât mai este până la primăvară?» am întrebat, în continuare, printre lacrimi, uitându-mă, prin fereastră, la zăpada ce acoperea pomii din parcul sanatoriului. Înțelegând, doctorul mi-a răspuns că anul acesta primăvara va sosi mult mai devreme; așa «citise» el undeva și că deci și liliacul va înflori mult mai curând.

De față se afla și tatăl meu, care și-a întors privirea într-o parte, spre a-și putea șterge ochii, pe furiș, cu batista..

În zilele și în săptămânile următoare n-am trăit decât cu gândul la liliacul ce «trebuia să înflorească mai curând, pentru mine!» Era la începutul lunii ianuarie. Venise pe lume un nou an care mă găsisese imobilizată în «sicriul» chinurilor mele. În fiecare dimineață priveam prin fereastră cu nerăbdare, să văd dacă n-a venit primăvara, până într-o zi...

M-am trezit mai târziu decât de obicei. Visasem ceva

frumos, și cel mai frumos lucru pe care-l puteam visa era să fiu sănătoasă — și chiar aceasta era imaginea mea din vis: a unei fete sănătoase, care mergea la școală, care se juca atât cât poftea, fără niciun fel de teamă... în sfârșit, vis, dar cu siguranță că mă simțeam atât de bine, încât n-aș mai fi vrut să mă trezesc.

Camera în care îmi trăiam chinul avea două ferestre: una spre răsărit, prin care, dimineața, pătrundeau razele de soare ce-mi deveniseră atât de dragi, mai ales acum când nu le mai puteam săruta decât dacă treceau prin fața patului meu...; întindeam atunci mâinile, până ce ajungeau în bătaia lor, le țineam așa întinse și le răsăream în baia aceea de aur celest; desfăceam, după un timp, palmele amândouă, le adunam căuș spre a putea închide în cupele lor măcar câțiva stropi de nemuritoare lumină, pe care-i sorbeam apoi cu buzele, sărutându-mi propriile mâini. Cealaltă fereastră era spre apus, patul în care zăceam aflându-se astfel așezat, încât aveam în stânga răsăritul, iar în dreapta apusul. În fața patului meu era ușa prin care se intra în cameră. Parcul eu îl priveam prin fereastra dinspre apus. De aceea, ori de câte ori deschideam ochii, luminile lor într-acolo alergau, de la o vreme, căutând, tot mai înfrigurate, *primăvara!*

În ziua aceea, m-am trezit mai târziu decât de obicei. Și, bineînțeles, că prima privire mi-am îndreptat-o către parc. Mi s-a părut că nu văd bine, de aceea m-am frecat la ochi cu amândouă mâinile și am privit din nou spre fereastră. Dintr-o dată am scos un strigăt de adevărată fericire: «Bunico! am spus, a venit primăvara! A înflorit liliacul!». Bătrâna plângea încet lângă mine... «De ce plângi?» am întrebat-o, întorcând capul spre partea stângă. Atunci l-am văzut, la căpătâiul meu, în picioare, lângă pat, pe tata! A întins mâna dreaptă și-a început să mă mângâie pe frunte, pe obraz, apoi s-a aplecat deasupra mea și m-a sărutat îndelung și afectuos, cum nu făcuse el acest lucru aproape

niciodată.

«Dar ce s-a întâmplat?» am întrebat eu nedumerită.

«La mulți ani! fetița tatii; astăzi este ziua ta! *• mi-a răspuns tata zâmbindu-mi și mângâindu-mă din nou pe obraz.

«Și cu liliacul? «

«Liliacul *a înflorit* pentru tine! S-a rugat tata de el să înflorească mai repede...», am auzit glasul celui ce nu înceta să mă mângâie.

«Cum?» am exclamat atunci mirată, privind din nou, cu toată atenția spre fereastră... Uimirea mea de-abia de acum începea: o dată cu înțelegerea a ceea ce vedeam, a ceea *descopeream* în fața ochilor... Întreaga fereastră dinspre parc... nu mai exista: în locul ei se afla un imens tablou, luminat acum de razele blânde ale soarelui ce veneau dinspre răsărit. Un tablou, la care tata lucrase, după cum aveam să aflu, zi și nopțe, timp de două săptămâni; și aceasta pentru ca să-l poată termina până astăzi.

Ce cuprindea aed tablou v-am spus la început, fără să vă dezvălui însă atunci totul. De fapt pânza aceea nu înfățișează numai un buchet de liliac — fie el și alb — ci sugerează o întreagă atmosferă, este o imagine a vieții esențializate, concentrate în câteva simboluri. Astfel, acea enormă eflorescență, clocotind de sevele cele mai pure ale vieții, țâșnește parcă dintr-un izvor, dintr-o viguroasă «tulpină», deși aproape invizibilă, cu rădăcini adânc înfipite în glie, și se revarsă peste lume ca o expresie a vitalității de neînving. Luminile ei albe, proaspete, pure sunt amenințate însă de cenușiul din jur care creează o atmosferă de apăsare înghețată, de sufocare. Impresia generală este de fragilitate și grandoare, de îngrijorare și speranță, dominantă rămânând *speranța*, care-și culege puterile din fiecare steluță albă a mărețului candelabru ce-mprăstie în jur un adevărat hohot de zâmbet parfumat, mândru, triumfător!...

Câteva minute, nimeni n-a scos niciun cuvânt. Cercetam tabloul uimită, din ce în ce mai uimită! Simțeam în nări parfum de liliac; îmi venea să mă ridic din «sicriul» meu și să-mi cufund fața în minunea aceea albă, să-i sorb aromele și puterea, să-mi împodobesc părul cu clopoței ei de argint tăcut și-apoi să alerg, să alerg pe poteci de viață adevărată, fără teamă de nicio oboseală.

Am prins mâna tatălui meu, care-mi mângâia încă obrazul, am dus-o la buze și-am sărutat-o ca pe ceva sfânt. «Tăticule, am întrebat, la un moment dat, dar de ce tocmai *liliac alb?*». «Ca sufletul tău, puiule, proaspăt și pur, mi-a răspuns tata, ca limpezimea gândurilor și ca frăgezimea fără de umbră a ființei tale, ca aspirațiile curate și drepte ce trebuie să învingă orice obstacol pe care *iama vieții* ți-l poate oricând așeza în cale și ca împlinirile ce neapărat or să vină. *E bine să treci mândru și pur prin lumina vieții, lăsând, dacă se poate, în urmă, lumină!*» a mai adăugat el, exprimând, fără îndoială, doar câteva frânturi din clocotul acelor zile și al-acelor nopți în care se luptase ca să aducă pe lume «liliacul meu alb», *primăvara mea albă, în mijloc de ianuarie!*

Din ziua aceea tabloul a rămas în fereastră. N-am mai vrut să știu că afară este încă iarnă. Pentru mine venise primăvara, *liliacul meu* înflorise. În suflet îmi creștea o lumină proaspătă și tânără, se crăpau mugurii și începeau să pâlpaie în zborul lor multicolore petale, ascultam, încântată, ciripitul păsărelelor, toată ființa mea era în stare să clameze, precum Macedonski:

«Venți: privighetoarea cântă și liliacul e-nflorit!»

Au trecut alte zile, alte câteva săptămâni. Eu trăiam crezând în primăvara pe care mi-o adusese în fereastră și în suflet tatăl meu. Trăiam sperând în cuvintele lui. Și... *minunea* s-a înfăptuit!

Deși nu ajunseseam nici la jumătatea timpului

pronosticat, desfăcându-mi ghipsul spre a-i înlocui cu altul și controlând starea mea prin noi radiografii, medicii au constatat ceea ce nici măcar n-ar fi putut să spere, raportând la obișnuit: mă vindecasem! Mai exact: coloana, oasele mele aveau, aproape în întregime, aspect normal. Nu mai era nevoie deci de corset, de - «sicriu». Tratatamentul cu medicamente trebuia continuat, dar puteam părăsi sanatoriul, mă puteam mișca (firește, cu grijă), puteam merge la școală, mă întorceam deci la viață. La școală am recuperat, nu prea greu, ceea ce pierdusem și-am absolvit clasa în rând cu ceilalți copii.

Am adus, bineînțeles, acasă, *primăvara* tatălui meu. Am așezat tabloul pe un perete din camera mea, în fața patului. În fiecare zi, prima imagine cu care îmi limpezesc privirile încă somnoroase și ultima cu care adorm în gând este aceea a *liliacului meu alb*, venit pe lume într-un miez de ianuarie!”...

*

La întoarcere, drumul ni se pare mai scurt. Îl știm de-acum cu toții. Bineînțeles că și el ne știe... Mai ales pe mine...

— Când eram ca voi, de fapt, mai mic decât voi, cam până la vreo zece ani, mă temeam cumplit de întuneric!

— Dumneata, unchiule Geo?! întrebă, cu sinceritate, Alexandru.

— Da, eu! Starea aceasta e urâtă și păgubitoare, dar se poate vindeca. Vă spun din experiență proprie!

Alex mă privește foarte atent. Îl interesează subiectul...

— Când se lăsa noaptea, de pe oriunde m-aș fi aflat — la joacă sau cu vitele la păscut (cu caii trebuia să stau, uneori, și noaptea să-i pasc), ori dacă eram trimis după vreo treabă, prin vecini, făceam ce făceam și mă trăgeam în

curtea casei. Mă strigau frații mai mici

— Părinții voștri —, surorile sau copiii vecinilor să mai alergăm pe la poartă, să mai dăm o raită prin zăvoi

— Așa cum o să dăm noi mâine —, mă strigau, dar, zadarnic, nu mă mișcăm din ogradă. Preferam s-o ajut pe mama la tot felul de treburi, ce se-nghesuiau să fie terminate, toate parcă, în ceasul acela de dinainte de culcare.

Vorbele bune, pe care le primeam, uneori, din partea ei sau a tatălui meu mă nemulțumeau însă din ce în ce mai tare. Socoteam că nu mi se cuveneau pe drept, căci, dacă ar fi fost după pofta inimii, mamă, mamă!... ce-aș mai fi alergat și eu alături de ceilalți!

Cu deosebire eram îngrozit când trebuia să străbat drumul acesta pe care noi l-am călcat astăzi cu mare plăcere...

Ca un făcut, mama își aducea aminte că-i trebuie ba una, ba alta: ba chibrituri, ba untdelemn sau gaz, ba macaroane, ori sare de lămâie, sticlă de lampă, piper, scortişoară sau te miri ce, mai ales pe înserate, după asfințitul soarelui. Și, tot ce-i trebuia dânzei găseam să cumpărăm tocmai din satul prin care am trecut, dincolo de calea ferată, la prăvălia lui nenea Ionel Ghinescu. Stăpânul prăvăliei știa că, în timpul zilei, lumea e plecată după treburi, așa că ținea deschis până noaptea, târziu.

Pe cine să aleagă mama să-l trimită la cumpărături? Pe cine găsea la îndemână, adică pe mine! Mai avea dânsa cel puțin încă două motive pentru alegere: mai întâi că eu eram cel mai mare dintre băieți (pe fete nu le trimitea niciodată seara de-acasă, chiar dacă erau mai mari decât mine); și, în al doilea rând, eram alesul pentru că eu mă întorceam cel mai repede. Chiar așa și zicea: „Geo e un băiat serios, nu pierde timpul, nu cască gura, el cumpără și vine acasă!” Nu știa ea, mama, săraca, ce se petrecea, în realitate, cu mine!... Este adevărat nu-mi plăcea „să pierd

timpul”, „să casc gura”, dar motivul scurtării timpului era, în primul rând, frica, iar calea de a trăi cât mai puțin cu ea în sân o constituia fuga...

Când auzeam că trebuie să merg din nou până la prăvălia lui Ghinescu, se strângea carnea pe mine. Nu spuneam nimic, bineînțeles... Aș fi putut lua, să mă însoțescă, pe unul dintre băieți, pe Costel sau pe Nelu, dar asta ar fi însemnat să mă dau de gol. Și-apoi, și cu ei tot mi-ar fi fost frică. Singurul care, alături fiind, în împrejurări asemănătoare, îmi dădea deplină siguranță era tata! Astfel că, atunci când trebuia să mă duc la prăvălie, neavând încotro, „îmi luam picioarele la spinare” și alergam cât mă țineau puterile — și la ducere, și la întoarcere alergam — fiindcă orice fel de mogâldeată, orice tufă, orice pom se luau, neapărat, după mine, iar situația nu avea niciodată altă alternativă pentru mine decât să scap cu fuga... Simțeam, uneori, că mi se rupe inima, că mă sufoc, dar nu mă opream nicio secundă măcar... Până într-o seară când, fiind prea târziu. Mama, îngrijorându-se, a pornit-o înaintea mea, prin grădină...

Întunericul era subțire, aproape străveziu, fiindcă-l împingea, tot mai spre pământ, lumina lunii, ce răsărise deja.

M-a văzut de departe, de la câteva sute de metri — cum avea să-mi spună mult mai târziu. Alergam în disperare, întorcând, din când în când, capul în urmă, ori privind când într-o parte, când în alta. I-a fost teamă să mă strige, să nu mă sperie și mai tare. Cu inima strânsă de necaz (i se făcuse milă de mine), s-a ascuns după o tufă, să n-o văd. Am trecut pe lângă dânsa ca o nălucă, gâfâind însă precum locomotivele bătrâne, când urcau” dealul, înainte de a se opri la halta din centrul satului...

A venit repede acasă, în urma mea. Eram roșu la față, ca jarul, și îmi feream ochii în care, cu siguranță, s-ar fi putut vedea încă roiri de spaime.

În timpul mesei, mama ne-a povestit tuturor, așa „ca din întâmplare”, ceva din copilăria ei, între altele despre felul în care a trebuit ea, cea mai mare dintre șapte copii, rămasă, la 16 ani, fără amândoi părinții, într-o singură săptămână (muriseră de tifos, în timpul războiului), să-și înfrângă câte și mai câte spaime, între care și teama de întuneric, să învingă nebănuite greutăți spre a supraviețui și a-și crește frații și surorile mai mici...

Ascultând-o, mi s-a făcut o rușine teribilă. Am înțeles că povestea era spusă anume pentru mine... De necaz, mi-au venit lacrimi în ochi, dar nu m-am ridicat de la masă, ca să nu mă observe ceilalți. O singură dată mi-am săltat privirea și-am văzut cum mama îmi cerceta, cu mare atenție, reacțiile. Atunci am simțit cum încrâncenarea din sufletul meu se înseninează sub lumina caldă din zâmbetul acelei femei simple, care n-avusese parte de minunile ce le săvârșește, în viața fiecărui om, școala (de-aceea nu învățase decât să se iscălească), dar care intuia, cum rar se întâmplă, mișcările, oricât de tainice, ale sufletului omenesc.

O hotărâre s-a născut în acele clipe în ființa mea, o hotărâre însoțită de un jurământ de suflet: să scap de frică și, mai ales, de spaimele întunericului! „Chiar dacă mi se întâmplă orice, chiar dacă mor, n-o să mai fug noaptea de frică!” mi-am zis. Și n-am mai fugit! O, dar cât efort de voință mi-a trebuit pentru asta. Faptul a constituit pentru mine o revelație: „Va să zică se poate!” am constatat, cu mirare și cu nemaipomenită satisfacție. Începutul a fost însă cu: „trebuie să se poată!”

Prin voință, am reușit să-mi domin tremurul inimii, să aduc frica la înghesuială, la tot mai mare înghesuială, până când...

Ajunsesem dintr-o extremă, în cealaltă: nu mă mai temeam de nimeni și de nimic!

— Nu se poate! a exclamat Alexandru.

— Ba se poate! Și-ai să te convingi din ceea ce am să-ți spun acum...

După vreun an, într-o noapte — era toamnă târzie, spre iarnă, afară începuse să fulguie — ne-am pomenit cu doi lupi în târla de oi. Mama și tata nu erau acasă. Plecaseră, pentru două zile, la niște rude, într-un sat aflat la vreo 20 de km distanță...

Lătrau câinii îngrozitor. Sora mea mai mare, Gabriela (cu trei ani era mai mare decât mine) i-a auzit și s-a sculat. M-a deșteptat și pe mine...

„Ce e? Ce s-a întâmplat?” am întrebat-o.

„Ori sunt lupi, ori hoți! Din două — una!” a răspuns Gabi, cum îi spuneam noi.

„Să ieșim afară imediat!” am zis eu.

„Cum să ieșim? Dacă ne dă cineva în cap sau, Doamne ferește, ne sfășie vreo jiganie?”

„Și-atunci ce să facem, să așteptăm să sfășie oile? Aprinde, repede, felinarul, și îmbracă-te!” i-am poruncit.

M-am îmbrăcat și eu, în grabă, cu ce-am găsit la îndemână. Am luat toporul de după ușă. Am luat și felinarul. Afară ningeă. Ne-am îndreptat către târla oilor, aflată în spatele casei. Câinii, când ne-au simțit, au început să latre și mai tare.

Mi-am dat seama că sunt lupi. Am iuțit pașii.

„Geo, fii atent!” mi-a strigat Gabi, din spate.

În clipa aceea, am învărtit toporul și-am izbit cu sete într-o mogâldeacă ce venea spre mine, în salturi învărtejite, minată de cei doi câini — Stoian și Leu, cum se numeau cei de pe-atunci. Ceva mi s-a rostogolit la picioare, stropindu-mă de sânge pe mâini și pe piept. Era un lup, pe care câinii l-au imobilizat în câteva secunde, potolindu-i zbaterile și ducând la capăt ceea ce începuse lovitura mea de topor, aplicată, din întâmplare, desigur, drept în moalele capului.

Văzându-mă plin de sânge, Gabriela a început să strige:

„Ești rănit! Ești rănit! Oprește-te!”

Dar eu nu simțeam nicio durere. Înaintând către țarcul oilor, am observat că două, din cele zece, câte aveam, se aflau la pământ.

„Repede, un cuțit!” i-am strigat Gabrielei...

În noaptea aceea am avut de lucru până spre ziuă. A trebuit să tai cele două oi, care fuseseră rănite de lupi (fiindcă, altfel, mureau); ajutat de Gabi, le-am jupuit apoi de piele, am împărțit carnea — așa cum văzusem, altădată, că făcea tata, și-am pus-o la adăpost.

Gabriela se minuna de curajul și de priceperea mea...

Într-o altă situație însă, realmente, am fost într-un mare pericol...

Plouase mult, timp de aproape două săptămâni. Râul din apropiere, pe care îl știți și voi, căpătase aspect nu de fluviu, ci de mare... Căci o mare de apă, pe o distanță — ca lățime, de peste 1 km — se revărsa deasupra unor locuri, unde, cu puțin timp înainte, fuseseră grădini, pomi, zăvoi. Și-acel înspăimântător balaur lichid ducea, pe spatele lui, copaci, ce fuseseră smulși din pământ și cărora li se mai zăreau, din când în când, crengile ori rădăcinile, bușteni de brad sau de stejar, desprinși din locuri unde fuseseră, probabil, depozitați, înainte de a fi transformați în cherestea, cotețe de păsări și chiar case. Imaginea era a unui prăpăd...

Oamenii din sat, adunați pe marginea șoselei, care, fiind mai înaltă, îi despărțea și-i apăra de furia apelor, priveau, îngroziți și neputincioși, *spectacolul!*

Mă aflam printre ei, împreună cu mama și cu Gabriela. Era vară. Ajunsesem de-acum student și venisem în vacanță.

La un moment dat, la circa douăzeci de metri de drum, pe apă. Și-a făcut apariția o căsuță de lemn, prăpădită la înfățișare.

„O casă! O casă!” au început să strige oamenii. M-am

apropiat mai mult, ațintindu-mi privirea spre ferestre. Mi s-a părul că ceva se zbate înăuntru, dincolo de ele. M-am gândit că pot fi copii.

Am întrebat atunci în jur: „Cine merge cu mine, să încercăm să-i salvăm?”

„E moarte curată, neică!” mi-a răspuns un bărbat din grămadă.

M-am hotărât, totuși, să încerc. Nu puteam suporta gândul că ființele acelea nevinovate au trecut pe lângă noi și-atâția oameni zdraveni n-am încercat să le întindem o mână de ajutor.

Mi-am aruncat hainele de pe mine, în grabă, rămânând doar în slip.

„Geo, nu, nu! mi-a strigat mama, din apropiere. Te îneci, băiatul mamei, nu! E păcat, dac-or fi copii, dar n-ai nicio șansă și te prăpădești și tu! Apa e adâncă de câțiva metri, nu vezi?”

Mi-am dat, totuși, drumul în apele acelea nebune și tulburi și-am început să înot în direcția casei. După câteva minute, am ajuns lângă un trunchi de lemn, nu prea gros. Dar lung de câțiva metri, care plutea deasupra apei. M-am agățat de el, ca să mă odihnesc puțin. Așteptam să sosească până la mine casa plutitoare...

Când aceasta s-a apropiat (se mișca încet, fiindcă intrase într-o zonă de apă mai puțin involburată), am împins de capătul lemnului de care eram agățat, ridicându-l pe celălalt și proptindu-l în unul din pereții casei.

„S-a oprit! S-a oprit!” a început să strige lumea din drum. Într-adevăr, casa se oprise, dar în același moment eu am dispărut sub apă, fiindcă lemnul m-a tras înăuntru. După câteva secunde, revenindu-mi, am ieșit, din nou, la suprafață, și-am început,. Cu eforturi extraordinare, să orientez casa, prin scurte lovituri în perete, în direcția unui dâmb de pământ., din apropierea drumului, unde, dacă ar fi ajuns, ar fi putut fi ancorată.

„Hai, Geo! Hai, Geo!” mi se părea că aud încurajări de pe mal. Mă afluam într-o parte a casei, de unde o împingeam. Prin ferestrele mici, am zărit doi copilași... Am văzut cum, în grabă, s-au mai aruncat în apă doi băieți, hotărâți să-mi vină în ajutor. Peste câteva secunde însă, un țipăt, din drum, m-a cutremurat: „Buștenii! Buștenii!” Era glasul, disperat, al mamei.

Într-adevăr, din susul râului, se apropiau în viteză, curgând pe fluxul agitat al apei, vrea cincisprezece-douăzeci de bușteni, care păreau o haită de lupi, dezlănțuită. Cei doi băieți s-au oprit, schimbându-și direcția înapoi, către mal, înțelegând că, dacă ar înainta, ar fi zdrobiți de tăvălugul acela de lemne.

„Buștenii, Geo!” a strigat, din nou, mama, crezând că nu i-am văzut. Îi văzusem, dar, în ciuda spaimei ce mă cuprinsese, m-am gândit că era păcat de tot efortul făcut și de cei doi copii, dacă aș fi fugit din calea lor tocmai acum... Cu un ultim efort, am potrivit casa în așa fel încât, ajungând lângă ea, lemnele au izbit-o puternic în temelie, împingând-o, cu forță, tocmai spre locul către care mă străduiam s-o aduc eu însumi... Casa a ajuns la dâmbul de pământ din apropiere și a putut fi ancorată de câțiva bărbați ce-au alergat, în mare grabă, acolo. Dinăuntru au fost scoși un băiat de cinci ani și o fetiță de trei. Erau, după cum avea să-mi spună lumea, aproape leșinați de spaimă și de plâns...

În clipa în care lemnele au întâlnit casa, eu m-am afundat în apă, cu intenția de a trece pe sub ele. Unul dintre acestea m-a lovit, totuși, la cap. M-am agățat, cu disperare, de el, gândindu-mă că numai așa mai pot scăpa. Amețisem puțin... Simțeam lemnul învârtindu-se pe loc. Mi-am spus că e bine, că trebuie să se fi oprit undeva și atunci am zvâcnit spre suprafață, ridicând o mână, eventual ca să fiu observat... Cei doi băieți, ce făcuseră tentativa de mai înainte, s-au aruncat, din nou, în apă,

ajutându-mă să mă salvez din vârtejul creat, în clipele acelea, în apropierea casei, unde se învârteau și buștenii. Când am ajuns pe mal, am simțit că un firicel de sânge, care izvora din apropierea arcadei stingi, îmi curge peste ochi și pe obraz... Mama și Gabriela mi-au spus că eu zâmbeam însă... Mă gândeam că fusesem în stare ca, încă o dată, să înving frica aceea ce, cu ani în urmă, mă sugruma...

*

Noaptea învăluia de mult casa, ograda, întreaga suflare. Pe cer, pilcuri de nori se mai agitău încă, străduindu-se parcă să prindă în brațele lor razele lunii. Nu reușeau decât din când în când. Dormisem vreo oră, când m-a trezit o mișcare ce-o intuiam undeva, în apropiere, parcă pe sub fereastra camerei. M-am sculat și-am ieșit, încet, în prag...

Priveam spre curte și nu-mi venea să cred. Alex, însoțit de cei doi câini — Tarzan și Lupu — se plimba dintr-o parte în alta șoptind, numai pentru sine: „Nu mi-e frică!” „Nu mi-e frică!” „Nu mi-e frică!”... Câinii îl urmau curioși și ascultători, nu lătrau, nu mârâiau... Se străduiau parcă să înțeleagă ce-i cu băiatul, ce vrea, în fond?!... Mi s-a părut că o ușă, spre intrarea dinspre șosea a casei, este întredeschisă...

După alte două drumuri — până la poartă și înapoi — vreme în care privea cu atenție în toate părțile, Alexandru s-a oprit. Câinii s-au apropiat de el. Băiatul i-a mângâiat pe cap, vorbindu-le, de asemenea, pe șoptite (dar, fiind atâta liniște în jur, ecoul cuvintelor ajungea, clar, până la mine): „Sunteți niște câini nemaipomeniți! Bravo! Fără voi nu știu ce m-aș fi făcut. Vedeți, mâine, să nu mă dați de gol!”... S-a îndreptat apoi spre camera cu ușa întredeschisă, dispărând în spatele ei...

— Unchiule Geo, m-a abordat Dan, a doua zi, când ne pregăteam pentru o nouă plimbare, știi ce-a făcut Alex azi-noapte?

— Nu știi! i-am răspuns.

— A ieșit afară și, timp de vreo jumătate de oră, s-a plimbat prin curte, însoțit de câini și rostind, la fiecare pas: „Nu mi-e frică! Nu mi-e frică!”... Eu m-am trezit când s-a dat jos din pat și l-am urmărit din ușă... N-am vrut să știe că l-am văzut... Ce zici de chestia asta?!

— Da' tu ce zici, Dănuț?

— Matale tot așa îți spuneai?... Atunci când... ți-amintești, nu?!

— Cred că tot așa!

— Atunci e bine!

— Și eu zic la fel!... Deci...

— Tăcere! exclamă băiețelul, făcând un gest sugestiv către buze. Rămâne între noi! Să vedem ce-o să se mai întâmple!...

Capitolul III

OCHII TIMPULUI

1

De când mă știu m-a obsedat șoseaua aceasta! Panglica ei cenușie și aproape îngustă ține în palmă atâtea destine! Ce nemaipomenit lucru ar fi dacă cineva ar putea să cunoască luminile și umbrele fiecăruia dintre ele!...

Cei trei copii — Mihaela, Alexandru și Dan — se află în apropierea mea. Mă ascultă încordați... Ne-am propus să mergem astăzi în zăvoi. Deocamdată, ne-am așezat pe banca de lângă poartă...

— M-au obsedat, mai întâi, mașinile, sutele, miile de mașini care trec, zilnic, la deal sau la vale — îmi ascult, mai departe, gândurile. Stăteam, uneori, copil fiind, aici, în poarta casei și alergam cu ochii la dreapta ori la stîngă, după fiecare. Și sufletul încerca să se țină, un timp, după fulgerările acelea albe, roșii, albastre, verzi, galbene sau negre, dar, o dată cu dispariția lor în zare, obosea, se descuraja și se întorcea acasă. Uneori, însă, îl prindea încăpățănarea, se așeza undeva, pe canapeaua din spate, ori pe fotoliul din dreapta șoferului și rostea către cei de dinăuntru: „Eu de-aicea nu mai plec, merg și eu cu voi departe, până la capătul pământului!” Observând mirarea de pe fețele acelor străini, repeta: „N-ați auzit? Merg și eu cu voi!...” Iar când privirile stăpânilor mașinii rămâneau tot

întunecate și reci, ca de gheață, sufletul meu începea să se roage: „Merg și eu cu voi! Vă rog, luați-mă și pe mine cel puțin până în satul vecin, ori măcar un kilometru, sau o sută de metri... Vreau să văd și eu cum este într-o mașină. Vă rog!”... Dar nu-mi amintesc ca, chiar după asemenea rugăminți, să fi rămas o dată măcar în vreuna din acele mașini. Cu fiecare asemenea prilej auzeam parcă strigându-se la șofer: „Oprește imediat și dă-l jos pe țărănoiul ăsta obraznic, că ne murdărește mașina! Dă-l jos! Dă-l jos!” Și ecoul acela ascuțit mă urmărea până aici, unde, izbindu-se de stâlpii cei mari ai porții, se potolea și se stingea... în sufletul meu, însetat de alte orizonturi...

Au trecut pe șoseaua aceasta și altfel de mașini: de un verde întunecat la culoare, mari și cu multe roți, unele cu șenile. Au trecut urlând, de se speria pământul de ele și tremura de frică, au trecut spulberând liniștea și întunecând nădejtile oamenilor. Au trecut!... S-au dus... și nu s-au mai văzut! Dar, o dată cu ele, s-au petrecut din sat și multe chipuri de bărbați, mai ales tineri... Lumina lor s-a stins din atâtea case, spre a se aprinde, în flăcărui galbene și mici, acolo, lângă bisericuța din deal, încălzind zâmbetul trist al chipurilor reapărute pe brațe de lemn ori de piatră...

Căruțele m-au impresionat mai apoi, caii, cu deosebire, aceste superbe făpturi, trăgând, uneori, din greu de înjghebările de pe cele patru roți. Poziția omului care mână caii mi-a spus totdeauna foarte mult. Am văzut oameni stând în picioare, în căruță, zvâcnind doar din hături și învărtind pe deasupra fulgerul biciului... Aceia ori treceau cu zâmbetul pe buze și sufletul liber, luminat, ori scrâșneau din dinți, întunecați la obraz, gâfâind pe dinăuntru de nerăbdare și de încrâncenarea gândurilor. După cum am văzut oameni așezați în fruntea grămezii de lucruri acoperite de coviltirul sărac, aplecați înainte, până aproape de trupurile cailor, copleșiți de necazuri... miș-

cându-se încet, fără grabă, pe drumul lor lung și pustiu de bucurii.

Am ascultat, nu o dată, însoțind aceste imagini mișcătoare, atâtea melodii triste, ori duioase, arareori sprintăre, șoptite doar pentru sufletul cel călător și pentru altele rămase departe, ori trimise în afară, în lumea umbrelor tainice, ale inserării, mai ales, prin fluxul unduios sau mai încordat al șuieratului născut dintre buze.

Călătorii cei singuri, purtându-și pașii, ori învârtind roțile de bicicletă pe margine de drum, în voie sau mai în grabă, mi s-au părut totdeauna, nu știu de ce, cocori rătăciți în căutarea aceluia *unghi de zbor*, mult mai plin de nădejdi și de siguranțele așteptatelor împliniri...

De când mă știu m-a obsedat șoseaua aceasta! Panglica ei cenușie și aproape îngustă ține în palmă atâtea destine.

Ce nemaipomenit lucru ar fi dacă cineva ar putea să cunoască și să *stăpânească*, în același timp, luminile și umbrele fiecăruia dintre ele!...

2

— Sunt mulți ani de-atunci! Era în timpul războiului. Aveam, ca Alex, doisprezece ani și eram, după cum știți, cel mai mare dintre băieți. Pe lângă noi însă, părinții mei mai aveau patru fete. Eram deci șapte copii!

Mama era bolnavă de mult timp, iar tata se afla, de aproape trei ani, pe front. Singura noastră avere și sursă de a ne câștiga existența erau doi cai și o căruță, cu care, în lipsa tatii, muncea o soră de-a mea, pe-atunci de șaisprezece ani.

Deși avea numai patru ani mai mult decât mine, a fost una dintre ființele care m-au influențat cel mai puternic în

viață. A fost una dintre luminile zilelor mele de-atunci... și de mai târziu. A fost, pentru că, numai peste șase ani, s-a stins, pe neașteptate!

Eu mi-o amintesc mai ales cum era la șaisprezece ani: înăltuță, subțire și mlădioasă, cu un păr blond, strâns într-o coadă mare, pe care-o purta peste umăr, pe piept, cu ochii de cer limpede (nu știu de unde apăruse ea cu ochi albaștri, fiindcă nimeni în familia noastră n-avusese asemenea ochi), cu o față albă, fină și frumoasă. Parcă ar fi coborât dintr-un tablou și, privind-o călcând desculță prin ogradă, te apuca mirarea și te temeai să nu-și frângă picioarele lungi, cu glezne subțiri, să nu-și strice mâinile mici, delicate, cu degete fine.

În ciuda acestei înfățișări, dublate de un suflet dăruit cu podoabele sensibilității și ale alesei omenii, Gabriela — pentru că despre ea este vorba — era un flăcău în toată regula, dacă o apreciai după ceea ce era în stare să muncească, după ceea ce efectiv muncea.

Pot să spun, fără niciun fel de exagerare, că, timp de patru ani, ea ne-a crescut. Fără ea, n-ar fi avut cine să lucreze cu căruța și caii și, fără această sursă, viața noastră s-ar fi aflat la grea cumpănă.

Cu vreo zece zile înainte de sfârșitul unui an, ni se terminase fânul, nu mai aveam deci cu ce să hrănim caii (fusesse un an secetos și chiar atunci, în decembrie, nu exista pic de zăpadă). În întreg ținutul nostru n-am găsit la nimeni un braț de fân în plus. N-aveam de unde să cumpărăm. Ne-am pregătit atunci de drum lung, peste munți, până în Ardeal. Numai disperarea a determinat-o pe mama să ne lase să plecăm, pe mine și pe Gabriela. A mai căpătat puțină inimă când a văzut că s-a hotărât să ne întovărășească, pentru aceeași nevoie, vecinul nostru de peste drum, nenea Ionel...

De la Câmpulung înainte, drumul ne era necunoscut.

Am făcut zile și nopți peste munți, până în inima Transilvaniei. Aici, după îndelungi căutări (nu găseam fân bun, ori era prea scump pentru punga noastră subțire), am reușit să încercăm căruța, plătind ultimii bani pe care-i aveam. Mi-amintesc că, la plecare, femeii de la care am luat fânul — o văduvă, cu patru copii — i s-a făcut milă de noi și ne-a dat s-avem pentru drum o pâine mare și-o bucată de brânză. Am plecat cu lacrimi în ochi, sărutând mâna cea bună și darnică și, luând, în plus, merinde pentru suflet, un zâmbet cald și-o încurajare: „S-ajungeți cu bine, copii! Să vă dea Dumnezeu sănătate vouă și mamei voastre, și fraților voștri! Și să-l vedeți pe tatăl vostru cât mai curând acasă!”

Lelea Ioana, care voia să mai spună ceva, și-a înghițit vorbele, pentru că a podidit-o plânsul. (Soțul ei murise pe front.) Ne-am apropiat de cai și, amândoi, pe jos, pe lângă ei, am pornit-o domol. Am plecat singuri și îngrijorați, fiindcă pe nenea Ionel, vecinul nostru, îl pierduserăm între timp. El se dusese într-altă comună (aici nu se învoise din preț) și, cu toată așteptarea noastră, nu sosise.

Mai erau cinci zile până la Anul Nou. După socoteala noastră, puteam să ajungem acasă, dacă totul ar fi decurs bine, înainte de momentele „*cumpenei dintre ani*”.

Dar n-am avut parte de această bucurie! La numai o zi de mers, după ce-am plecat din satul în care cumpăraserăm fânul, ni s-a stricat o roată la căruță. Gabriela, care a intuit, prima, nenorocirea, s-a făcut albă la față (și așa era aproape înghețată); apoi am văzut cum au început să-i tremure buzele și să-i curgă din ochi lacrimi fierbinți.

Mi-am amintit atunci de tot ceea ce mă învățase ea în cei câțiva ani în care tata lipsea de-acasă: să nu mă dau bătut în nicio împrejurare, să nu-mi pierd cumpătul, să nu mă vaiet, chiar dacă mă doare ceva, să fiu curajos... Și, de multe altele mi-am amintit, fulgerător, atunci când am dat

s-o încurajez pe Gabriela, spunându-i: „să nu-ți fie teamă, că ești cu mine!”

Săraca de ea! A zâmbit amar, apoi mi-a luat capul între palmele ei mici și înghețate și m-a sărutat pe ochi. Rezultatul a fost că am început eu să bocesc. S-a întors cu spatele spre mine și m-a lăsat să mă liniștesc, timp în care ea însăși și-a adunat toate puterile delicatei sale făpturi ca să se liniștească și să chibzuiască ce-i de făcut.

Trei zile ne-am chinuit să reparăm roata. Până am găsit un meșter într-o comună vecină, până l-am convins să ne ajute fără bani, până a făcut reparația, fără să descărcăm fânul, până...

A fost, totuși, o mare minune, socoteam noi, că cineva s-a îndurat să ne ajute fără să primească vreo altă plată în afara unor vorbe de mulțumire, cu care nu mai conteneam, și a lacrimilor de bucurie, pe care le vărsăm din belșug.

Nici astăzi nu socotesc această faptă altfel! L-am căutat mai târziu pe omul acela, pe moș Ion Pânzaru, după război, când, student fiind, am participat la o excursie de documentare prin Transilvania. I-am mai găsit doar numele, în cimitirul satului. Am plecat un genunchi și-am stropit c-o lacrimă un buchet de flori de câmp, pe care l-am așezat pe mormânt. Atunci, nu se mai afla, de ani, printre cei vii, nici sora mea, Gabriela!...

...Am reluat drumul și, încet-încet, am lăsat în urmă satele și ne-am apropiat din nou de munți, pe care trebuia să-i trecem a. Doua oară, de data aceasta mult mai greu, căruța fiind încărcată cu fân. Am lăsat în urmă și zilele!

Era 31 decembrie, după-amiaza, când am început să coborâm munții! încercare temerară. Oricând căruța putea să se răstoarne, în orice clipă puteam să ne trezim (mai de grabă să adormim pe veci) într-o prăpastie, cu cai cu tot! Și, totuși, trebuia să ajungem acasă, altă cale nu exista!

Gabriela purta caii de dârlog, vorbind cu ei tot timpul, domolindu-le orice încercare de a grăbi pasul, atunci când

căruța îi forța din spate. Caii se supuneau cu blândețe și țineau cu strășnicie oiștea căruței, proptindu-se în hamuri, mai să le rupă. Dar oricât ar fi ținut căruța bieții cai, nu se putea coborî fără să-i ajutăm printr-un sistem de frânare. Era un sistem primitiv, la care ne gândiserăm de-acasă; primitiv și greoi, dar nu aveam altul. În fața roților din spate, era suspendat, cu niște lanțuri, un buștean, ce se strângea când apăsai pe o pârghie, formată dintr-o prăjină și un lanț. Cineva trebuia să apese permanent pe această pârghie. Acel cineva n-avea cine să fie altul în afară de mine. Cu mâinile nu puteam apăsa pârghia. N-aveam destulă forță. De aceea, a trebuit să mă cațăr cu picioarele pe ea, ținându-mă, în același timp, de alt lanț care strângea un lemn lung, anume așezat, de-a lungul căruței, peste fân, deasupra, ca să nu se răstoarne sau să se risipească în timpul mersului. Astfel, apăsând cu toată greutatea corpului și printr-un anume balans pe care-l făceam aproape la fiecare metru parcurs, reușeam să îngreuez parțial mersul căruței, să ușurez, de fapt, coborâșul.

N-am făcut niciodată în viața mea un drum mai lung și mai istovitor ca acela. Mâinile îmi înghețaseră pe lanț, gata oricând să se desprindă, iar picioarele îmi tremurau de oboseală. Pe Gabriela n-o vedeam. O auzeam vorbind mereu cu caii. Vocea îi era din ce în ce mai slabă. Răgușise de tot!

De la o vreme s-a înnoptat. Mi se părea că am intrat în iad! Lumina felinarului, pe care Gabriela îl purta în fața cailor, pâlpâia speriată la fiecare serpentină, în apropierea prăpăstiilor. Mă cuprinsese o teamă cumplită. Tremuram din toată ființa. Plângeam. Cred că și Gabriela plângea.

Mă așteptam în fiecare moment să sticlească, din întunericul ce ne înconjură, ochii vreunui lup, ori să apară cine știe ce răufăcător...

Auzeam sforăitul cailor. Mi se părea că presimt lupii pe-

aproape. Bocănitul copitelor pe pietre și scârțâitul căruței răsunau puternic în noapte. În afară de noi, în față sau în spate, nimeni! Începuse să bată un vânt ascutit. Mă pătrundea până în oase. Gabriela se încălzea mergând. Picioarele ei mici se loveau de pietre.

Când am coborât ultima pantă și-am văzut lucind luminile caselor de la Podul-Dâmbovicioarei, ni s-a părut că visăm! Nu credeam să mai ajungem!

Gabriela a oprit caii la margine de drum, lângă zidul unei case. A smuls niște fân și l-a pus în fața cailor. Apoi, Văzând că nu apar, s-a repezit îngrijorată în spatele căruței. Așezat pe pârghia cu care frânasem roțile, plângeam încet, liniștitor.

Gabriela s-a apropiat, mi-a șters lacrimile cu mâneca hainei și m-a rugat să mă urc în căruță și să încerc să-mi fac un culcuș în fân ca să mă încălzesc puțin. Nu m-am urcat. Am preferat să-mi frece ea mâinile, ca să mi le dezmorească. Nu mâncasem nimic, de dimineață. De altfel, nici n-aveam ce să mai mâncăm. Pâinea și brânza de la lelea Ioana se terminaseră. De-acasă nu mai aveam decât niște mere. Mere pe stomacul gol! Mere... Și-atât! în noaptea de Anul Nou!

„Aoleu, zise Gabriela! Am uitat că asta e noaptea de Anul Nou!”

„Cât o fi ceasul? întrebai. O fi sosit?”

„Cine să sosească?”

„Anul Nou!”

„Nu știi! O fi sosit! Probabil că e trecut de douăsprezece!”

„La mulți ani, Gabriela!”

„La mulți ani, Geo!”

Ne îmbrățișarăm.

„Oare ce-or fi făcând ai noștri? Mama cred că a înnebunit de frică și de durere! Dar tata, pe unde-o fi el acum?”

„Mâine ajungem, zisei. Mâine se vor bucura că ajungem sănătoși și aducem și fân”.

„Mâine!

În clipa aceea, ușa casei lângă care ne opriserăm s-a deschis și, pe prispă, a apărut o femeie tânără, cam de 35 de ani, gătită de sărbătoare.

Când a dat cu ochii de căruță și de mogâldețele de la poartă, a lăsat pe-o masă ceea ce avea în mână și s-a apropiat. Cu glasuri pierite aproape, dădurăm „Bună-seara!”. Femeia răspunse mirată:

„Bună-seara! Dar cine sunteți dumneavoastră? De unde veniți? Sper că nu sunteți singuri!”

„Ba singuri suntem!” a răspuns Gabriela.

„Singuri?” exclamă și mai mirată femeia.

După câteva minute, caii se aflau la adăpost, cu două brațe de lucernă în față, coborâtă din podul gospodinei, iar noi ne încălzeam lângă sobă și priveam la cei doi copilași, un băiețel și o fetiță, care se jucau încă în jurul pomului de iarnă. Alături, o masă întinsă cu destule bunătăți. La masă, se afla un bătrân, bunicul copiilor. Soțul femeii, ca și tata, era pe front.

„La mulți ani, copii!” ne ură bătrânul.

„La mulți ani, bunicule! La mulți ani, lele! Și vă mulțumesc mult! Fără dumneavoastră nu știu ce ne-am fi făcut. Era păcat să înghețăm afară, după ce-am izbutit, să coborâm munții”.

Gabriela se dezmorțise și avea chef de vorbă. Mai prinsesem și eu ceva inimă, dar mi-era atât de foame că înfulecam, pe tăcute și fără jenă, din câte erau pe masă. Iar femeia mă îndemna de zor:

„Mănâncă, mănâncă, băiețuș!”

Am mâncat și, tot la îndemnul acestei nevisate gazde, răsărită în calea noastră ca zânele din povești, m-am strecurat în patul cald și bun și-am adormit imediat. A mâncat și Gabriela și s-a culcat apoi lângă mine. Păcat de

mâncare însă și de pat! Tot somnul m-am zbuțumit cu pârgă și cu frâna de la căruță!

A doua zi, spre seară, am ajuns, în sfârșit, acasă. Ai noștri nu mai sperau să ne mai vadă întregi...

...Pe Gabriela am pierdut-o după șase ani! Se căsătorise și avea două fetițe: una de un an și jumătate, alta de câteva luni. A răcit rău, a făcut meningită și... n-a mai scăpat! Pe fetițe le-a crescut mama...

...De-atunci, în toate nopțile, în care anii își dau mâna, mi-apar în minte imaginile drumului meu peste munți, făcut alături de acea minunată făptură, cu destin atât de aspru, încheiat revoltător de prematur!...

3

„... Era într-o noapte. Dormeau toți. Deodată, tata s-a sculat încet de lângă mine să nu mă trezească. A luat de alături un braț de lucernă proaspătă și-a coborât scara care scârțâia sub greutatea lui. L-am auzit apoi deschizând ușa grajdului și înaintând către iesle spre a așeza în fața calului lucerna. Mocanu, așa se numea calul, a nechezat scurt, bucuros. Și-a recunoscut stăpânul pe care, în patru ani, îl văzuse de două-trei ori. Patru ani lungi și grei, ani de război! Tata fusese tot timpul concentrat. Acum se întorsese acasă, de câteva zile. O dată cu schimbarea frontului, primise și el o permisie de două săptămâni.

Când a urcat scara, m-a găsit în gura slonului.

„Nu dormi, băiete?” m-a întrebat cu un glas blând.

„Nu!” i-am răspuns.

Ce era să-i spun? Că n-am dormit aproape toată noaptea? Că de patru veri îl așteptam să mai dorm lângă el, în fân, îmbătat de mirosul aromitor și de mândria că eram bărbat, și bărbații dormeau, toată vara, în slon, adică

în podul cu fân? Pe-atunci, *bărbații* din casa noastră, cei de la... *șapte* ani în sus, erau doar doi: eu și tata. Ceilalți frați, ai mei, mai mici, rămăneau cu surorile, și cu mama în casă. O vară întreagă dormisem cu tata în fân! Trecusem în clasa a II-a, împlinisem șapte ani, eram *mare* deci. Mă adăposteam lângă spatele lui cald și mă înveleam cu o pătură, peste care presăram fân, fân proaspăt cosit. Nu cunosc parfum mai răscolitor decât mirosul de fân. Și azi, după zeci de ani, când strâng în palmă câteva fire de iarbă proaspăt cosită simt urcând în mine sevele copilăriei. Mă văd, dintr-o dată, alergând desculț pe malul râului, ori aruncându-mă, nu de puține ori, cu haine cu tot, în valurile-lui repezi, rostogolindu-mă, apoi, prin iarba moale a zăvoiuului, cățărându-mă prin cireși, strigând după oile mai năzdrăvane sau după vite, ori ascultând basmele cele multe și fermecate ale lui moș Ioniță. Bătrânul sfătos care a încântat, cu *poveștile* lui, anii dinții ai tuturor copiilor satului...

...După vara aceea, tata plecase și mama nu m-a lăsat să dorm singur în podul cu fân. Degeaba m-am rugat eu de dânsa, nu și nu! „Dacă te sperii de ceva, ori visezi urât, te trezești și cazi de-acolo! îmi spunea. Nu, nu se poate! Când o veni taică-tău!” adăuga ea, văzându-mă întristat. „Trebuie să vină, trebuie să-i dea drumul! Poate se termină și războiul. Mai ai răbdare!”

Avusesem multă răbdare. În patru ani, tata nu venise însă decât de două-trei ori, pentru câteva zile, și-atunci, nu știu cum se întâmpla, că era tot iarnă. Odată, într-o iarnă, ninsese mult, viscolise și trenurile nu mai circulau regulat. Întâmplându-se pe drum și văzând că, de la Pitești spre noi, fiu mai pleca niciun tren, tata a luat-o pe jos. A străbătut prin viscol, noaptea, douăzeci de km. Când a ajuns, ne-am speriat văzându-l. Era mai mult mort decât viu, pe trei sferturi înghețat. Nu văzusem niciodată până

atunci un om cu țurțuri de gheață pe față. L-am văzut pe tata: îi înghețaseră pe obraji lacrimile ce se scurseseră treptat din ochii biciuiți de zăpada viscolită, iar coloana de aburi, care zvâcnea gâfâind din ființa lui trudită. Întinsese pod de gheață peste mustață și peste buzele crăpate până la sânge.

N-am putut să-i scoatem mantaua de pe el decât după o jumătate de oră, când apa ce se impregnase în ea și devenise gheață a început să mustească; iar ca să-l putem descălța de cizme, a trebuit să-și țină picioarele, minute întregi, așa încălțat, într-un lighean mare cu apă fierbinte...

„E o noapte frumoasă! Peste vreo oră și jumătate - două plecăm. Când se face ziuă trebuie să fim în Pitești!”

„Plecăm! zisei. Iarăși o să tragă bietul Mocanu, singur, la oiște”.

„O să tragă, ce să facă? Așa a avut el parte, săracul”

În cei patru ani, de când dura războiul, de trei ori ne duseserăm, eu și sora mea, Gabriela, cu câte doi cai la Pitești, undeva acolo sus. Pe deal, unde se afla cazarma militară și, de fiecare dată, ne-am întors cu Mocanu singur la oiștea căruței.

Prima dată ni l-au luat pe Vânătu, un cal alb, frumos, cu pete mici, vineții, pe tot corpul. De zece ani era perechea lui Mocanu. Se înțelegeau perfect, trăgeau amândoi cu strășnicie, când erau puși la greu, încât ar fi fost în stare să mute și casa din loc, dacă asta le-ai fi poruncit să facă! ... Uneori, când erau mai odihniți și se aflau la păscut, zburdau ca niște mânji, alergau unul după altul, ca niște năluci cu coamele înfoiate și, dintr-o dată, se opreau, se sprijineau bine pe picioarele din spate, iar cu cele din față se înălțau, le propteau unele într-altele, sunându-și potcoavele, și-și aplecau capetele când într-o parte, când în cealaltă, murmurând, în nechezatul lor, cântecul de

bucurie al vieții.

Ca să nu ni-l rechiziționeze pentru nevoile frontului și pe Mocanu, tata ne învățase, înainte de a pleca în concentrare, să-l înțepăm ușor în piciorul drept din spate, puțin deasupra copitei, unde calul avea deja o mică deformare, o umflătură care, astfel, devenea dureroasă și-l făcea să șchiopăteze. Așa că. De câte ori primeam hârtie cu dungă albastră la colț. Prin care eram chemați cu caii la control pentru rechiziție, Mocanu începea să șchiopăteze și astfel... scăpa de front, rămânând, pentru o perioadă, până reușeam să-i cumpărăm alt tovarăș, să muncească singur spre a hrăni o familie numeroasă ca a noastră, cu șapte copii.

...Nu mă puteam despărți de calul cel alb și frumos, cu pete vineții pe tot corpul. Luat de la oiștea căruței noastre, de un soldat, fusese legat de o bară de lemn, lângă alți cai care, ca și el, erau rechiziționați. Îl mângâiam pe cap și-l sărutam, plângând în hohote. Vânătu sufla peste mine abur cald, trăgând, în același timp, de lanțul cu care era legat de gât spre a scăpa și a merge spre tovarășul său ce rămăsese singur la căruță. Când am plecat, smuls mai mult cu forța de Gabriela, un nechezat dureros, țâșnit aproape consecutiv din ființele celor doi cai, mi-a sfâșiat sufletul, ca o prevestire, parcă, a durerilor ce aveau să urmeze. După câteva luni, am primit o altă hârtie prin care eram înștiințați că Vânătu nostru pierise pe front. Intr-un an am reușit să cumpărăm alt cal, care a avut soarta celui de dinainte. Cu al treilea s-a întâmplat la fel!...

Acum, fiindcă venise tata acasă, voia *el* să aleagă un cal bun, dacă s-ar putea ca cel ce fusese perechea dintâi a lui Mocanu...

În oborul de vite din Pitești am ajuns, într-adevăr, când se lumina de ziuă. Pe trupul negru, lucios și puternic al lui

Mocanu, apăruseră, de sub curelele hamului, flori albe de spumă, asemănătoare aceleia ce-i împodobeau fruntea. Tata l-a șters peste tot cu un șomoioag de fân, făcându-i, parcă, un fel de masaj, l-a mângâiat apoi pe cap, întârziind în regiunea urechilor — ceea ce nu puteam face eu niciodată, fiindcă Mocanu era urâcios, se întindea să mă muște —, a aruncat peste el o pătură, să nu răcească, după care a luat din căruța lucernă cât a cuprins cu brațul și i-a așezat-o dinainte să mănânce. Oprisem căruța undeva, foarte aproape de intrare. La ora aceea, oborul era aproape liniștit. Pe o distanță de câteva hectare, dispuse într-un fel de dreptunghi, pe laturile căruia creștea un gard înalt, de zid șubrezit de vreme, mișuna o lume pestriță — oameni și animale de tot felul; oameni, cei mai mulți îmbrăcați rău, cu haine pe care înfloreau petecele, bărbați cu fețele înțeпоșate de bărbile nerase de cine știe când, femei, cel mai adesea cu legături negre peste gură, desculțe sau târându-și opincile rupte, copii ca mine, care căscau gura mirați, pentru că un asemenea *târg* nu mai văzuseră în viața lor.

Din când în când, câte un individ cu cizme lustruite-n picioare, cu haină trei sferturi din postav bun, „trei peceti”, strânsă cu cordon la mijloc, cu obrazul roșu, ras proaspăt, se agita în câte un grup de amărâți.

„Geambașii! Aceia sunt geambași, spuse tata parcă șoptit. Cumpără pe nimic, păcălesc oamenii, ca apoi să-ți vândă, când ești la strâmtoare, cu un preț de câteva ori mai mare”.

„Bine, dar oamenii cum de se lasă păcăliți?” întrebai aproape intrigat.

„Se lasă!” zise tata cu un zâmbet trist în colțul gurii... lăsându-mă nelămurit.

Ne mișcăm prin această mulțime, căutând. Cu privirile caii. Dar caii întârziu să apară. Câteva gloabe — forme de cai, mai mult pielea întinsă pe oase — nu ne puteau reține

atenția. Am mai găsit câțiva care, de asemenea, nu ne-au convenit: ori erau prea mici, nu s-ar fi potrivit cu Mocanu, ori prea bătrâni (tata îi căuta la dinți ca să se lămurească). Orele treceau și noi iv-aveam la ce să ne hotărâm. Aproape că pierduserăm nădejdea să mai cumpărăm un cal bun. Când mă gândeam să ne întoarcem acasă, așa cum plecaserăm, cu locul din partea stângă a oiștii pustiu, mă cuprindea disperarea.

Tata privea crunt și blestema războiul. Tocmai ne îndreptam spre ieșire când, pe poarta oborului, a intrat un bătrânel cu un cal roib de dârlog; înalt cât Mocanu al nostru, subțirel, cam slăbuț, se vedea că nu fusese hrănit prea bine, dar sprinten, ținea capul sus de parcă ar fi privit de la distanță peste lume.

„Tată, tată, strigai plin de freamătul ce se născuse dintr-o dată în mine, uite calul *nostru!*”

Tata, care mergea cu ochii în pământ, a ridicat capul mirat și-amândoi am iuțit pașii spre bătrânel.

„De vânzare ți-e roibul, taică?”

„D-apoi cum”, zise bătrânelul oprind calul lângă gard. Intr-o clipă, lumea s-a strâns ciopor în jurul omului cu calul roib. S-au repezit și câțiva geambași. Inima îmi ajunsese la gât de teamă: „Ăștia ne iau calul! mă gândeam, ne iau calul, calul nostru, noi l-am văzut întâi!... Nu se poate, e calul nostru!” Se pare că gândurile mele prinseseră glas, glas de strigăt, că numai ce văd lumea întorcându-se spre mine, iar pe unul dintre cei cu cizme-n picioare și obraz roșu apostrofându-mă: „De unde e calul *vostru*, mă mucosule?”

Bătrânelul întinse atunci mâna, dădu lumea din fața mea la o parte și spuse, spre mirarea tuturor, inclusiv a tatei:

„Are dreptate băiatul, calul e vândut!... I l-am dat creștinului ăștia”... și arată spre tata. Apoi, apropiindu-se cu un pas de noi, mai zise, în șoaptă: „Îl iei, omule? Câți

bani ai?”.

„Atât”... zise tata, prinzând curaj!

„Roibul e-al tău, flăcăiașule, vino să batem palma!” spuse moșul bucuros nevoie mare, de parcă el ar fi câștigat ceva, nu noi.

M-am repezit spre bătrânel mai să-i sărut mâna. El m-a mângâiat pe obraz cu o palmă aspră, care ardea și mi-a ciufulit apoi clăia de păr castaniu ce-mi adumbrea ochii.

Lumea din jur s-a împrăștiat murmurând. Geambașul care mă apostrofase i-a trântit și moșului o înjurătură, spunând, pe deasupra, că „trebuie să fie țacnit” sau cam așa-ceva, a făcut un gest cu mâna a lehamite și-a plecat.

Când am prins roibul de căpăstru, acesta și-a aplecat capul și a început să-l frece pe pieptul meu, de parcă m-ar fi cunoscut de când lumea. L-am cuprins pe după grumazul lui falnic și l-am îmbrățișat ca pe-un prieten drag.

„Înseamnă că e blând, tată, nu ca Mocanu, izbucnii fericit, am să-l pot călări!”...

„Ai să zbori cu el, băiatule, e blând ca un mieluşel, dar aleargă de parcă ar fi un șoim, adăugă bătrânelul tot mai încălzit de bucuria mea. Apoi, fața i se întunecă de parcă ar fi trecut peste ea umbrele unor nori negri... Așa-i când ajunge omul la strâmtoare!... începu el ca și cum s-ar fi pregătit să spună o poveste tristă... Calul ăsta...”

În clipa aceea, văzduhul a fost sfâșiat de țipetele stridente ale unei sirene care a început să se vaiete, să se vaiete...

„Alarmă!... strigă tata cu spaimă-n privire. Repede, băiatule, s-ajungem cu calul la căruță, să-l înhămăm și să fugim!”

„Blestemații!... adăugă apăsător moșneagul, dar mai liniștit decât tata, nu se mai satură de-atâta moarte; de când nu mai suntem cu ei, fac prăpăd! Nu le-ajunge cât au luat în atâția ani, acum distrug și ce-a mai rămas!”

Am înțeles că era vorba despre nemți, despre avioanele ce treceau aproape zilnic și pe deasupra satului nostru și care bombardau când ici, când colo...

„Să v-ajute Dumnezeu, oameni. Buni, mai spuse bătrânul, la despărțirea noastră pripită, să scăpați cu bine! V-am dat strașnic cal, să știți! Aveți grijă de el!”...

„Îți mulțumim din suflet, bunicule, răspunsei, în timp ce alergam după tata. Fugi, fugi și matale!” îl îndemnai eu pe bătrân.

„De mine se sperie moartea, flăcău; fugiți voi, fugiți!”...

Glasul lui s-ă stins în vaietele sirenei și-n strigătele multimei înnebunite.

Căruța noastră era aproape. Am ajuns repede; tata a scos hamul dintr-un sac, în câteva clipe l-a potrivit pe calul cel roib, l-a înhămat apoi lângă Mocanu și-am pornit de parcă cineva ar fi aruncat cu apă fiartă în urma noastră. În picioare, lângă tata, în căruță, mă țineam de mijlocul lui și priveam în jur speriat.

Uitându-mă peste zidurile oborului, mi s-a părut că acolo se mutase, în câteva minute, iadul!

În poartă se striveau grămezi de oameni și de animale; se auzeau țipete, injurături; porcii guițau, vitele zbierau, caii nechezau; unii oameni săreau peste ziduri și se rostogoleau printre căruțe; alții cădeau călcați în picioare de animalele speriate de urletele sirenei; în câteva locuri s-au dărâmat zidurile, iar prin spărturi reușeau să țâșnească mai ales animalele care scăpaseră din mâinile stăpânilor lor și se pierdeau astfel în vacarmul general.

Mi s-a făcut dintr-o dată teamă, o teamă cumplită. „Doamne, îmi spuneam în gând, să nu murim tocmai acum! Ar fi păcat, mare păcat! A venit și tata, am cumpărat și un cal frumos, dă, Doamne, să scăpăm din iadul acesta

„Stai jos, băiatule, că ne răsturnăm, strigă tata furios ia mine, apăsându-mă pe cap cu mâna dreaptă. Nu vezi că”...

Într-adevăr, strada pe care porniserăm spre a ieși din

oraș oferea o imagine aproape ireală. Caii noștri, îndemnați de biciul ce se-ncolăcea și plesnea deasupra lor, speriați de toate zgomotele din jur și, mai ales, de urletul atât de strident al sirenei, alergau în galop; în rând cu noi însă, în dreapta și-n stânga, alergau, tot atât de înnebuniți, alți cai, târând după ei alte căruțe; în spatele nostru, pe trei rânduri, alte și alte căruțe, iar pe margini, din când în când, animale răzlețe sau oameni, împinși spre șanțul din dreapta al străzii de tăvălugul acela îngrozitor, care înainta ca un monstru.

Apucaserăm, din fericire, în fruntea coloanei. În fața noastră drumul era liber. Totul depindea acum de cai și de dibăcia tatei de. A-i manevra printre celelalte două căruțe ce se-agățau de-a noastră, când una, când alta.

„Dacă se rupe vreo roată, dacă se-mpiedică un cal, aici rămânem, ne fac praf ceilalți”... mă gândeam.

De la o vreme, caii noștri au țâșnit din rând; căruța alerga ușoară în fruntea tuturor, iar tata, ținând cu strâșnicie hățurile, îi îndemna, îi îndemna... Ne aflam într-o cursă în care lupta se dădea pe viață și pe moarte...

Dintr-o dată sirena a încetat î Deasupra orașului au apărut uriașele păsări cenușii purtătoare de foc ucigător. Vuiiau atât de puternic, încât vibra nu numai aerul, ci și tot pământul î

Mai aveam câteva sute de metri până la podul de peste Argeș, de la marginea orașului.

„Dacă ajungem acolo, am scăpat!” îmi șuieră tata, privindu-mă o clipă cu ochi în care se aprinseseră luminile speranței.

Dar, tocmai atunci, din pădurea de arini de lângă pod, țâșniră flăcări ce se îndreptau spre păsările cenușii.

„Tunurile antiaeriene! Au început să tragă tunurile antiaeriene!... spuse tata, pâlind pe loc! începe cu adevărat hora morții, băiete! Ascunde-te în căruță, trage pătura peste tine!” El însuși s-a așezat pe-o scândură și-a

continuat să mâne cu strășnicie caii.

Avioanele, care, după cum aveam să aflăm mai târziu, se îndreptau spre Ploiești, neavând în obiectivul lor bombardarea, de data aceasta, a orașului în care ne aflam, s-au întors din drum, s-au rotit de câteva ori, nepăsătoare parcă față de obuzele tunurilor de lângă pod, an coborât cât mai aproape de țintă și-au început să sloboadă din pânțele lor Uriășe zeci și zeci de bombe care semănau, aproape la fiecare pas, prăpăd și moarte. În câteva minute copacii de la picioarele podului au fost făcuți țandări, tunurile, care glăsuiseră zadarnic și-atât de neinspirat, au amuțit! Iadul, coborând acum din... cer, se întindea, treptat, peste tot orașul.

Din fericire, noi ajunseserăm însă dincolo de porțile lui. Căruța a trecut peste pod ca o nălucă și, după câteva sute de metri, s-a oprit într-un lan de porumb.

„Jos, repede jos! a strigat tata. Culcă-te la pământ și stai nemișcat!”...

Am sărit din căruță și m-am pomenit cu capul lângă un mușuroi de porumb. Din urma noastră veneau alte căruțe. Și alți oameni au intrat cu cai cu tot în lanul de porumb. Atunci a început să se învâрте deasupra noastră una dintre acele cumplite păsări cenușii. Când am văzut-o, m-am gândit că s-a terminat cu noi! „Păcat, îmi spuneam, am scăpat noi din *iadul* acela ca să murim tocmai acum!”...

Cred că tata gândea la fel, dar nu mai avea curaj să spună nimic. Trăgea caii de căpestre să îngenunche, să se culce în porumb, ca să dispară astfel ca țintă a pârdałnicei păsări. Înțelegând parcă pericolul, caii au îngenuncheat și-apoi s-au trântit și ei la pământ. Întâi a făcut acest lucru calul cel roib. Apoi, îndemnat, în continuare, de tata, s-a culcat și pretențiosul Mocanu.

...*Pasărea* se rotea, mai departe, deasupra noastră. Așteptam ca, din clipă în clipă, să auzim exploziile bombelor... „dacă vom mai putea să le auzim!”...

„Întinde-te lângă spatele calului roib!” îmi comandă tata, cu spaimă!...

Mă executai fără să mai gândesc... Am înțeles apoi că pot fi așa, eventual, mai bine apărat. „Da, dar cu ce preț? Nu, nu vreau să moară Roibu! (îmi trecuse prin minte că așa am să-l numesc de-acum: Roibu! Dacă scăpăm!) Și nici Mocanu nu vreau să moară, nuu!... El ne-a crescut atâția ani, săracu! Ce dacă e urâcios?! Așa e el, nu suferă pe nimeni să-l atingă nici măcar cu un deget!”... „Parcă-ar fi prinț!” spusese tata odată. „*Prințu! Prințu!* Să-i zicem *Prințu!*” propusese o soră de-a mea, sărind într-un picior. Și i-am zis o vreme așa, dar Mocanu nici nu ne băga în seamă. Am revenit la numele lui...

„... Și nici tata, bineînțeles!... Dar dacă mor, numai...” Îmi simții lacrimile calde pe față Nici n-am apucat să călăresc pe Roibu! Vai, și ce mult îmi doream acest lucru! ...”

„Ce face ăla, mă, se mai plimbă mult deasupra noastră?” întrebă tata intrigat, ridicându-și în același timp capul din pământ. Făcui și eu la fel, întorcându-mă într-o parte.

Tocmai atunci pasărea cu ciocul de oțel începu să scuipe flăcări, flăcări mici, ascuțite care porneau spre noi în zgomot sacadat de... mitralieră.

„Să știi că ăsta nu mai are bombe, ne mitraliază! Băiete, sub căruță, repede!;”

Ascultai și de această nouă comandă a tatii... Ne trezirăm amândoi sub căruță.

„Dar caii? Ce facem cu caii?” țipai de parcă aș fi luat foc.

„Cum le-o fi norocul, băiete!” Îi curgeai și tatii lacrimi pe obraji. La început era ca o... ploaie cu pietre... poc! poc! poc! se auzeau gloanțele lovind obloanele căruței. La fiecare pocnitură închideam ochii și înghițeam în sec. Așteptam să ajungă vreunul și la noi... Muream astfel cu fiecare pocnitură spre a ne trezi, din nou... și iarăși... și iarăși...

Tata nu știa ce să creadă, privea la cai și nu știa ce să

creadă: aceștia stăteau cu urechile ciulite, și primeau fiecare lovitură de glonț tresărind... *dar numai tresărind* și-atât!... Plumbii alunecau pe lângă ei, fără să-i rănească măcar...

În jurul nostru, întreaga suflare parcă-și ținea respirația! Nu se auzea nicio mișcare... Doar cântecul de moarte, tot mai răgușit, tot mai îndepărtat al păsării cu cioc de oțel...

„A plecat, a plecat!” strigă aproape tata, ieșind de sub căruță și repezindu-se spre cai. Și, deodată, îl aud râzând, râzând în hohote...

„Doamne, a înnebunit tata!”...

„Ha-ha-ha-ha!... Ha-ha-ha-ha!”... Tata râdea în continuare! Și, printre hohote de răs, reuși să îngaime, la un moment dat:

„Imbecilul! Imbecilul! A fost prea sus, nu și-a dat seama, plumbii sunt reci; privește, băiete, sunt reci; caii n-au nimic! Am scăpat, am scăpat!”...

Între timp, caii se ridicaseră și tata îi pregătea ca să plecăm. S-au ridicat din lanul de porumb și ceilalți oameni care trăiseră, desigur, aceeași groază ca și noi. Cu toții erau veseli, unii aruncau cu pălăriile în aer și amenințau cu pumnul pisările cenușii ce dispăreau încet-încet din zarea ochilor. Cu toții erau veseli... numai pe mine m-a podidit plânsul... Și plângi... și plângi!

„Ce ai, mă, ce s-a-ntâmplat? se-ntoarce tata surprins spre mine. De ce plângi?”

„Plâng și eu, așa!... răspunsei. Ce, n-ai mai văzut?”

4

Se încheiase o săptămână de când dormeam în pădure. Construisem un adăpost din crengi, ca un fel de cort; pe jos așternusem fân gros, acoperit cu piei de oaie și pături.

Tata se întorsese la unitate, iar noi eram, din nou, singuri. Permisia se sfârșise.

Asistam acum la retragerea nemților. În coloane întregi, în mașini sau pe motocicletele, iar uneori în grupuri răzlețe, călări pe cai, treceau zi și noapte. Treceau crunți, cenușii. Din când în când, se opreau; și-atunci tot ce se găsea prin curțile oamenilor: păsări, vite, dispăreau. Se dăduse zvon că e bine ca...

„Lele Ioană, lele Ioană!” o auzim, într-o zi, pe-o vecină.

„Ce e, Margareto, ce s-a întâmplat?” întreabă mama. „Spune-i lui Geo să fugă cu fetele și cu caii! Și matale ar fi bine să pleci...”

„Unde să fugă, Margareto, leică, îi răspunse, nedumerită, mama vecinei noastre care stătea, la câteva case, mai jos. Și, de ce? Ce s-a întâmplat?”

„Vin nemții! Au pornit dinspre Pitești coloane de nemți, care se retrag. Sunt ca turbați! Iau tot, e nenorocire!”

„Fugi, fată, de-aici! Or fi luând, nu zic ba, lua-i-ar... Doamne iartă-mă, de nemți! Parcă până acum, timp de patru ani, ce făcură? Ne-om fi pricopsit cu ei în țară, nu?”

„Bre, să știi că nu mint! A venit cineva, o cunoștință de-a noastră de la Pitești, și ne-a spus. Adineauri a plecat. Mama m-a trimis să...”

„Și voi ce faceți?”

„Păi și noi plecăm. Melania și Nuți au făcut bagajul. Plecăm!”

„Și unde plecați, maică?!...”

„În pădure, unde în altă parte! Stăm câteva zile până trece nenorocirea!”

„Dac-ar trece în câteva zile!”...

Se încheiase o săptămână și nemții treceau mereu... Mama n-a vrut să se clinească de-acasă. Nici nu puteam să lăsăm totul așa, în părăsire! Pe lângă cai, la început am luat cu noi, în pădure, vaca și cele trei oi. Păsările și porcul n-aveam cum să le luăm. Au rămas acasă. Le îngrijeau cei

doi frați mai mici și mama. În special de curci ne era teamă, de cele cincisprezece curci, care crescuseră mari, se făcuseră, de-acum, bune de tăiat...

...Coloana s-a oprit drept în fața porții noastre, aici, în drum. Au coborât soldați din mașini și-au intrat prin toate curțile vecine. S-au apropiat trei și de poarta noastră, care, pe-atunci, era înaltă și lucrată frumos: fiecare ulucă, pe care erau sculptate tot felul de figuri, se termina cu o floare crescută dintr-un gât subțire de lemn.

Mama a auzit zgomotul mașinilor și-a ieșit pe prispă. Cei doi frați ai mei — pe lângă dânsa!

„Vai, curcile! Nelule, curcile

„Ce să le mai fac acum?”... spuse cu părere de rău fratele meu cel mic...

Într-adevăr, ce să le mai facă? Păcătoasele de curci, care până atunci fuseseră tot timpul ținute în spatele casei, prin grădină, se aflau acum la vedere. Parcă le-ar fi așezat cineva la expoziție, așa se înșiraseră pe marginile căruței, unele pe-o parte, altele pe cealaltă. Se aflau în așteptare! Și, iată că...

Soldații au împins în poartă să intre. Poarta era încă încuiată. Au strigat ceva în limba lor, au zguduit-o, dar nimic. Mama rămăsese încremenită pe prispă.

Unul dintre ei, mai tinerel, s-a prins atunci cu mâinile de capetele a două uluci, și-a proptit cizmele pe-o grindă și-a încercat să sară pe deasupra. Dar a rămas cu două flori... de lemn în mâini, prăvălindu-se pe spate. S-a ridicat nervos, le-a aruncat peste poartă în curte, înjurând și blestemând, a introdus, apoi țeava automatului printre scânduri și-a tras o rafală.

Curcile și-au ridicat capetele mirate, dar una n-a zburat de pe căruță. Pesemne că erau hotărâte să asiste mai departe la spectacol”.

Un alt soldat a îndreptat automatul spre prispa casei. Mama a coborât atunci, tremurând ca varga, a tras piedica

de la zăvor (pe care nemții n-o dibuieră, în furia lor) și s-a pomenit izbită cu poarta în piept și lipită de gard.

Cele trei tunici cenușii s-au apropiat de căruță, cu automatele în poziție de luptă. Curcile au început să dea semne de neliniște... În curând cele cincisprezece lighioane se aflau împinse în grajdul cailor, încercuite treptat-treptat și, cu gâturile... sucite în așa fel încât să nu mai opună niciun fel de rezistență, se îngrămădeau grăbite în trei saci.

Băieții plângeau, iar mama era neagră de furie! În schimb, „musafirii”, cu cei trei saci în spinare, erau veseli și... „spirituali”: unul, cel mai în vârstă dintre ei, ținea în mâna dreaptă o curcă vie, cu gâtul întreg; era cea mai mică dintre cele cincisprezece. S-a îndreptat cu ea spre mama și, cu un gest de... mărinimie batjocoritoare, i-a aruncat-o în față. Ne lăsau, chipurile, și nouă ceva! Cu toții au izbucnit într-un râs gros și-au ieșit pe poartă.

„Mânca-v-ar viemii pământului, de vii să vă mănânce! Izbucni mama într-un blestem neputincios. Să vă stea-n gât, așa!” mai zise ea, în timp ce coloana de mașini se punea-n mișcare.

„Ne-au rupt și *florile* de la poartă, spuse, printre suspine, Costel, adunând cele două bucăți de lemn aruncate prin curte și îndreptându-se cu ele spre locul unde gardul porții rămăsese știrb.

„O să facă taică-tău altele, nu mai plânge! Îl linișteți mama. Să scăpăm noi numai cu atât!”

*

Caii pășteau liniștiți la marginea pădurii. Se împlinise o săptămână de când tot îi ascundeam de ochii celor ce ni-i puteau lua.

Era după-amiază, Soarele se afla încă sus, luminând o zi dulce de septembrie. După povestea cu soldații și curcile

cu gâtul sucit, pe care-o aflasem în amănunt de la unul dintre băieți, surorile mele au plecat acasă.

„Mergem s-o ajutăm pe mama, a zis Gabriela. N-o mai lăsăm singură!”

„Și dacă se-ntâmplă ceva cu voi?” am întrebat eu îngrijorat.

„Nu se-ntâmplă nimic, n-ajung ei să pună mâna pe noi! De altfel, cred c-am făcut rău plecând de acasă. Ne-am luat după fricoasa de Margareta!”

Am rămas singuri cu caii. Îi urmăream cum pășteau iarbă bot lângă bot. Mocanu, calul cel negru, era bucuros că-i cumpărasem un tovarăș de ispravă. Avusese dreptate bătrânelul din oborul de vite de la Pitești. „V-am dat strașnic cal! Aveți grijă de el!” ne strigase atunci, la despărțire. „Ce s-o fi întâmplat cu moșul? O fi scăpat din cazanul acela al morții „din iadul în care fusese transformat orașul de zecile de păsări uriașe cu cioc de oțel?” mă întrebam.

Roibu trăgea bine și era blând nevoie mare. În sfârșit, aveam un cal pe care-l puteam călări după pofta inimii. De când tânjeam eu după așa ceva!...

Locul era strategic ales; în față și în partea dreaptă puteam vedea departe, până la panglica cenușie a șoselei. Mă uitam peste lanurile de porumb și grădinile de pruni. Era, totuși, un singur punct către care atenția trebuia să fie mărită: partea stângă. Aici îmi închidea perspectiva o pădurice de fagi și tufe de aluni. Mă îndepărtai cu caii la vreo sută cincizeci de metri de ea. Nu știi de ce mă cuprinsese un fel de neliniște Și mă simțeam atât de bine până mai adineaori!... Gabriela-mi promisese că se va întoarce pentru ca, la noapte, să rămânem împreună cu caii în pădure. Dar până se însera mai era destul! încercam să uit de teamă, cioplind cu briceagul pe codiriștea biciului tot felul de figuri geometrice. Aproape că mă liniștisem...

„... Da, tată, nu te teme, am eu grijă! Sunt mare de-

acum, am treisprezece ani, am intrat la liceu! Și de mama, și de ceilalți mici, am eu grijă. Sigur, împreună cu Gabriela, cu Gabriela, da!” îmi șoptea sufletul...

„Dacă n-ar fi Gabriela, ce ne-am face?!” mi-am zis eu, în gând, atunci, când îl asigurasem pe tata, la plecarea lui, din nou, pe front!... „La școală? N-ai nicio teamă, nu te fac eu de răs! Da, mai sunt câteva săptămâni și încep cursurile!”...

Câteva săptămâni? Cum câteva săptămâni? Mai sunt exact nouă zile! Vai! și câte mai trebuie să-mi facă mama până atunci...

„Mai abitir decât dacă te-ai mărita, Geo, maică! izbucnise, într-o zi, mama. Parcă sunt nebuni și aștia de la internat. Auziți ce cer: trei cearșafuri de pat, trei de plapumă (deci trebuie și plapumă), trei fețe de pernă; apoi: patru cămăși, patru indispensabili, patru prosoape, patru batiste... Nu mai vorbesc de alimente: grâu, porumb, cartofi, fasole, untură, nuci... Dar cu nucile ce fac, măi băiete?”

„Cozonac, ce să facă? Ne vor da, în fiecare dimineață, cozonac cu cafea, de-aia turcească, cică!”

„Vai de *cozonacul* nostru, flăcăule! adăugă mama. N-aveam în toată casa ceea ce ne cer aștia pentru tine. Trebuie să le cumpărăm. Și pe ce?”

„Le cumpărăm, mamă, le cumpărăm, se repezi Gabriela. Geo trebuie să meargă la școală, trebuie să învețe!” „Le cumpărăm, maică, ce să facem?... Parcă avem altă scăpare?!”...

...Se mișcă tufele de aluni... trosnesc crengi...; se aude ropot de cal în galop!... Iată-! Iată-! Un soldat, un soldat român, după uniformă!

„Fugi, Geo, fugi! strigă soldatul. Încalecă și fugi, băiete, ascunde caii-n pădure; în spatele meu, la câteva sute de metri, vin doi nemți, călare, caută cai!”

Soldatul era Petre al lui Costică Marinescu, un vecin de-al nostru. Venise și el, de curând, de pe front; aștepta să plece în direcția cealaltă. Peste câteva luni, părinții aveau să primească vestea morții lui... Săracu' Petre! Era un băiat bun, harnic, respectuos...

„... Când i-a văzut intrând în luncă, m-a rugat Gabriela să vin să te anunț, ca să nu te ia prin surprindere, mai spusese Petre, care ajunsese în apropierea mea. M-au văzut alergând spre pădure și s-au luat după mine. Hai, repede, că se-apropie!”

Un salt și mă aflu pe spatele Roibului! Nici nu știu cum am reușit, de data aceasta, să încălesc atât de ușor (altădată trebuia să mă opintesc de câteva ori, calul fiind înalt, iar eu...) M-am aplecat pe gâtul lui, am prins lanțul care lega pe cei doi cai și-am pornit-o în goană. După câteva zeci de metri, trebuia s-o iau spre dreapta, ca să ajung cât mai repede în pădure. Am tras de lanț, l-am îndemnat pe Roibu să facă mișcarea dorită. Calul s-a supus imediat, dar a întâmpinat rezistența tovarășului său. Trag din nou de lanț, arătându-i lui Mocanu că trebuie s-o ia neapărat spre dreapta, dar el se încăpățânează. Atunci îl plesnesc furios cu biciul peste gât!... În clipa aceea, calul cel negrii s-a smucit ca ars, trăgându-l forțat după el pe celălalt. Roibu s-a poticnit, iar eu am zburat de pe spatele lui peste picioarele lui Mocanu. Probabil că l-am lovit rău de tot, pentru că, după ce-a scăpat de mine, a nechezat și-a aruncat cu picioarele din spate, să mă lovească. Din fericire, în clipa în care-am ajuns la pământ, am aplecat, instinctiv, capul în piept. Copita calului mi-a zburat doar șapca pe care, nu știu cum, în rostogolire, n-o pierdusem de pe cap. Dacă mă izbea în plin, acolo rămâneam!

Caii s-au oprit în iarbă. M-am ridicat, ca și când nimic nu se întâmplase, am încălecat din nou și-am pornit ca o nălucă.

Din spate, am auzit strigând: „*Halt! Halt!*”... apoi o

bubuitură de armă. Și încă una!

Petre ajunsese deja la marginea pădurii. A oprit calul s-a întors cu fața spre nemți și-a început să tragă și el. Mă aflam între două focuri! M-am lipit de trupul calului care alerga cât putea de repede!

Am trecut pe lângă Petre, în goană, și-am luat-o pe potecă în sus. Soldatul a mai tras câteva focuri și m-a urinat.

Poteca se pierdea printre copaci! Nemții, ajunși nu departe de noi, trăgeau disperați, la întâmplare! Atunci l-am îndreptat pe Roibu spre stânga și-am coborât pe-un povârniș, într-o vâlcea în care cu greu ne-ar fi putut găsi cineva. Am înaintat adânc în inima pădurii până n-am mai auzit bubuiturile armelor.

„Îți mulțumesc, nene Petre, mi-ai scăpat viața...; și caii mi i-ai scăpat!... Îți mulțumesc!”... spusei, gâfâind, băiatului care tocmai mă ajunsese din urmă. Li întinsei mâna, zâmbind încă speriat și, probabil, palid la față.

„Sânge! Ești rănit?!... strigă soldatul. Unde ești rănit, ce te doare?”

Privii mirat la mâinile mele care erau pline de sânge!...

„Nu mă doare nicăieri, n-am simțit nimic, spusei, uitându-mă în jurul meu, controlându-mi picioarele, pieptul... Calul, calul e rănit, strigai atunci disperat. L-au împușcat pe Roibu, nene!”... și sării de pe spatele lui...

Gâtul calului era plin de sânge. Rupsei niște frunze și începui să-l șterg ca să gălesc rana. Dar rana — nicăieril! „Măi, să fie!” Și ștersei mai departe, mai sus, mai sus, spre cap. „Formidabil! Ia privește, nene, glonțul a trecut prin urechea stângă a calului! De-aici curge sângele!... Dacă nu mă lipeam de gâtul lui?”... mă gândesc...

Petre caută repede niște buruieni... Vine cu un pumn de foi late... Aplec capul Roibului spre firul de apă care curge pe fundul vâlceleii, spăl cu grijă rana, iar soldatul zdrobește frunzele în palmă și prelinge sucule peste locul pe unde a

pătruns plumbul. Rupe apoi o fâșie din poalele cămășii sale soldățești și-l bandajează pe Roibu. E caraghios așa, cu o ureche albă. Îmi vine să râd uitându-mă la el. Îl mângâi pe cap, iar el și-l freacă încet pe pieptul meu, așa cum făcuse atunci când ne-am, cunoscut, în oborul de vite din Pitești.

Mocanu privește la noi parcă înduioșat.

„Dacă mă omorai, domnule Mocanu, cu piciorul dumitale în care te-am înțepat de-atâtea ori ca să nu te ia la război? Taci, ai? Nu-ți' convine să te muștruluiască cineva? Păi, sigur! Dumneata ești prinț, nu suferi, nicio observație!... Fiindcă ești încăpățânat, de-aceea te-am plesnit cu biciul peste grumaz...” întind cu teamă mâna spre capul calului negru... Pentru prima dată, Mocanu se pleacă supus! O căldură blândă mă pătrunde în toată ființa!

„Uite, nene, că e bun și războiul la ceva!” zic... Soldatul mă privea nedumerit...

5

Zăvoiu, cu pilcurile de arini, crescute în luminișul verde al ierbii, ne-a întâmpinat parcă mai obosit decât altă dată și, în orice caz, împutinat. Apele râului, după fiecare ploaie mai serioasă, devenind vijelioase, nestăpânite, s-au tot lovit, ca nebunele, de maluri, mușcând treptat din trupul acela blând și neajutorat al pământului. Au căzut, astfel, rând pe rând, bucăți mari, înfășurate în maramă de smarald și s-au înecat în viitoarea spumegândă. Au părăsit aerul, în care stătuseră parcă rezemați până atunci, și rânduri de arini, mai vârstnici sau mai tineri, secerăți de nemila apei, care, dezgolindu-le rădăcinile vieții, i-au răsturnat, până la urmă, în sicriul mișcător ce i-a purtat, cine știe, undeva, la vale..;

Astăzi însă râul curge liniștit, apele lui sărind, din când

în când peste pietrele mai mari, încrețindu-și, în clipele acelea oglinzile mișcătoare și bombănind încet, ca să le mai treacă timpul și să nu le apuce oboseala.

Soarele își răcorește săgețile de foc, înmuindu-și-le în undele blajine, care, la vederea lor, se luminează și tremură de plăcere. Zvâcnește deasupra apei un pește, sclipindu-și plăcuțele de argint ale veșmântului în lumina bună și ocrotitoare.

Mă așez undeva, pe malul râului, dornic să-i mai ascult lunecarea nesfârșită prin aerul timpului, și el fără capăt...

Copiii mă imită imediat, dar ei își scot încălțările, vârându-și picioarele în apă.

— Unchiule Geo — mă întrebă Dănuț —, ne lași să facem baie?

— Bineînțeles! Numai că acum e prea de dimineață. Apa e încă rece, după cum cred că ai constatat. Trebuie să mai așteptăm puțin...

— Până atunci, prindem peștele! se bucură Alexandru. Dumneata prindeai pește, când erai mic?

— Oho! îi răspunde Mihaela... Mi-a spus tata că, în vacanța de vară, erau aproape toată ziua pe râu!

— Nu chiar „toată ziua”, dar pe prins — *prindeam!* Ne plăcea — și mie și taților voștri — mai ales să prindem peștele, nu să-l și mâncăm...

Odată, mi-aduc aminte...

— Atenție, că *avem o întâmplare și cu peștele!*... Exclamă Alexandru.

— „Avem” mai multe, dar una tot merită să v-o spun...

...Era într-o duminică, vara, desigur! Dar locurile acestea arătau cu totul altfel pe-atunci... Mai întâi că zăvoiu era mult mai mare. Acum, după cum vedeți, l-a cam înghițit râul — în partea aceasta, iar din cealaltă și-au întins oamenii grădinile de zarzavat, schimbându-i astfel fața și destinația. Atunci însă zăvoiu constituia un teritoriu de basm! Sau, cel puțin, așa mi se părea mie, ca și tuturor

copiilor, mai mari sau mai mici, zecilor și zecilor de copii cu care ne întâlneam aici, ca să paștem oile, vitele, caii... Zăvoiul era frumos, și bogat, și plin de vraja basmelor ce ni le spunea în fiecare zi, un bătrân înțelept — moș Ioniță. Locuia la câteva case mai sus de bunica voastră, într-o odăiță modestă. Rămăsese singur... Neputând să mai lucreze la câmp, se îngrijea de vitiele unor oameni din sat, primind, pentru asta, bani. Fusese un bărbat frumos. Acum avea părul tot alb, alb ca zăpada, și mustața la fel! Citise mult în viața lui. Mai păstra și acum, pe-o policioară din odăiță, vreo douăzeci de volume. Printre ele, câteva erau de basme — *Basmele românilor*, adunate și publicate de Petre Ispirescu. Se aflau, de asemenea, printre cărțile moșului, volumul *Amintiri din copilărie*, de Ion Creangă, ca și un volum de poezii de Mihai Eminescu, altul de George Coșbuc, și altul de Octavian, Goga. Mi le-a împrumutat și mie să le citesc, în acei ani, și să învăț poezii, pe care îmi cerea mai apoi să le recit în fața cârdului de copii.

În afară de râul cel mare, zăvoiul era străbătut de un iaz, adică o parte de apă din râu, dirijată pe o albie anume trasată. Iazul acesta lega două mori, construite la o distanță de câțiva kilometri una de alta, mori care măcinau grâu și porumb cu ajutorul apei din iazul acela. Cădea apa, lunecând pe un jgheab, puneă în mișcare niște lopeți care începeau să învâртеască un trunchi puternic din lemn, ce intra sus, în moară, în inima unor bucăți mari de piatră, rotunde, între care erau zdrobite boabele. Și, din chinul acela. Al boabelor, ieșeau mălaiul și făina, care, ce-i drept, nu se prea omorau cu finețea. Mămăliga era însă bună, și sănătoasă — atunci când o aveam — și pâinea, la fel!...

Din când în când, iazul despre care vă povestesc era secăt, adică apele lui erau deversate, pentru câteva ore, cel mult o, zi, în albia cea mare a râului. Treaba aceasta se făcea, firește, cu scopul de a fi prins peștele.

Lucrul se desfășura cu anumit dichis, o întregă

ceremonie avea loc, la care luau parte oficialitățile comunei, oamenii cei mai de văză ai satului și, fără îndoială, cei mai buni pescari. Dacă pentru sat secarea jazului era o sărbătoare, pentru noi, copiii, faptul reprezenta un prilej de nespusă bucurie. Mai întâi că ne îndesam, pe întrecute, să ajutăm la operația propriu-zisă, tăind și cărând crăci de arini, pietre, nisip, pentru a ridica un dig în drumul apei, obligând-o să-și schimbe, pentru scurt timp, drumul.

Foarte important era „apoi, momentul așezării vârșelor.

— Ce sunt acelea? mă întreabă Dan.

— Să-ți spună Mihaela, că ea sper să fi văzut.

— Când e vorba de explicații, o lăsăm deci pe tovarășa „învățătoare”, completează Alexandru.

Mihaela zâmbește, dar își ia rolul în serios:

— Îmi pare rău că n-am o tablă și-o cretă la îndemână, ca s-o și desenez, dragă vere, răspunde ea. Întorcându-i ușoara ironie. În orice caz, *vârșa* — dacă ar fi s-o definim „în mare — este un coș special din răchită, larg la gură și strâns într-un fel de nod la partea opusă, având înăuntru un fel de guler, care seamănă cu gâtul vechilor călimări, astfel că, o dată intrat, peștele nu măi poate să iasă... Mulțumit? Priceput?!...

— Să zicem!

— Ia uită-te ce șmecherie! se miră Dan, închipuindu-și obiectul descris de Mihaela.

— Se știe — continui eu — că, atunci când apa începe să scadă, peștele se retrage o dată cu valul. Dacă nu prinzi acest moment, treaba devine zadarnică în cea mai mare măsură, deoarece grosul peștelui se pierde, scapă. De aceea, oameni pricepuți erau desemnați să observe scăderea nivelului apei și să aleagă vadurile cele mai potrivite pentru a așeza, în calea peștelui, vârșele. În locurile alese, se rânduiau pietre, una lângă alta, începând de la malurile apei, până în mijlocul albiei, într-o formă

unghiulară, lăsându-se, în centru, un loc în care se aşază acel coş special, într-o groapă mică, punându-se deasupra lui una sau mai multe pietre, pentru ca apa să nu-l poată mişca.

Luat de valul, din ce în ce mai mic, peştele se grăbeşte la vale, până ce întâlneşte, în calea sa, unghiul de pietre. Strecurându-se pe lângă acestea, ajunge, fireşte, la centru, unde îl aşteaptă vârşa, în care, intrând, acolo rămâne.

Ridicarea vârşelor din apă şi scuturarea lor pe mal, în iarba zăvoiuului, era, poate, cel mai aşteptat moment. Să vadă cât mai de aproape peştele zbatându-se mai întâi între smicelele de răchită şi mai apoi pe iarbă şi să ajute la strângerea şi sortarea lui, după mărime, era ceea ce îşi dorea fiecare copil. Mergeam cu liota* şi ne opream la prima vârşă, apoi la cea de-a doua, la a treia şi așa mai departe, până la ultima. Le scuturam de mai multe ori, până ce se retrăgea tot peştele. Dar, odată terminată această treabă, abia începea alta, cu prilejul căreia bărbații şi tinerii se angajau într-o adevărată întrecere: aceea a prinderii cu mâna a peştelui ce rămânea în bălți, mai adânci sau mai puțin adânci, constituite, de obicei, în jurul rădăcinilor unor arini bătrâni.

În duminica aceea iazul fusese secăt şi, într-o asemenea baltă, se învârteau, de vreo două ore, cinci bărbați care scosese, în acest timp, destul peşte, astfel că fiecare s-ar fi putut declara mulțumit. Totuși, ceva îi reținea, în continuare, în apa răvășită de mâinile, de picioarele și de trupurile lor (uneori se afundau până la gât la rădăcina celor doi arini aplecați peste apă, căutând cu înfrigurare). Acel ceva era un pește mai mare decât toți pe care îi prinseseră ei până atunci. Fiecare din cei cinci se întâlnește o dată sau de mai multe ori cu *inamicul*, fără să-l poată, totuși, captura. Dar, de lăsat nu se lăsau, scociorau în continuare...

Trecând de-a lungul râului, ajunsesem în preajma celor ce se frământau atâta. Am înțeles repede despre ce este vorba și începusem să fac în gând pronosticuri cu privire la cel care va reuși să prindă peștele. Erau acolo numai pescari unul și unul: Niță Vișan, Costică Bejancu, Ionel Petrescu, Marin Șerban, Filip Hulubei. Dintre toți, eu aș fi vrut să prindă peștele cel mare vecinul nostru de peste drum, Ionel Petrescu. Era un om blând, vorbea rar și te întâmpina tot timpul cu un zâmbet cald în ochii lui albaștri ca cerul limpede de vară. Avea și el copii, băieți și fete, unii de-o vârstă apropiată cu a mea. Dar, cele mai multe șanse le avea Costică Bejancu, el era cel mai priceput, mai ager în mișcări și, în plus, avea niște mâini mari și puternice, care, cu siguranță, n-ar fi scăpat peștele, dacă ar fi ajuns să se încleșteze peste trupul lui alb și alunecos. El era însă și cel mai rău, om ursuz, nervos, vorbea totdeauna răstit, era în stare să se ia oricând la harță cu cineva, din te miri ce. De altfel, era certat cu mulți oameni din sat.

Și băieții lui — avea doi băieți: unul de-o seamă cu mine, altul ceva mai mare — îi semănau leit și la fire, și la înfățișare. Aici, pe zăvoi, se băteau cu toți copiii... N-aș fi vrut, în niciun caz, să prindă el peștele... Îl priveam: era roșu la față și căuta, încordat, printre rădăcinile copacilor doar, doar...

Intrasem și eu în baltă... Mă aflam spre coada ei, o limbă de apă mai puțin adâncă, ce trecea cu ceva peste genunchi și în care soarele își scâldea în voie razele sale aurii... Mă mișcăm încet, asistând, de fapt, la zbaterea celorlalți. În sinea mea, îmi făcusem însă calculul că peștele s-ar fi putut trage spre coada apei, în bătaia razelor de soare.

La un moment dat, am simțit cum piciorul meu cel drept s-a așezat peste un buștean gros și alunecos... „Un buștean tocmai aci? De unde?” m-am întrebat. Voiam, totuși, să ridic piciorul și să pășesc mai departe. În clipa

aceea însă, „lemnul” pe care călcasem s-a mișcat puțin.

O idee mi-a fulgerat prin minte... și inima a început să mi se zbată în piept parcă mult mai repede decât simțeam zbaterile de sub picior. Când am înțeles exact despre ce e vorba, am făcut eforturi mari, ca să nu țip de bucurie. Am reușit să nu spun nimic și să nu fac vreo mișcare care să atragă atenția vreunuia dintre cei cinci. Deși mi-era milă de bietul pește, mă apăsam cu toată puterea de care eram în stare peste corpul lui, căutând să-mi păstrez echilibrul. Problema era însă cum să-l scot fără să-l scap și fără să mi-l ia cineva. La urma-urmei, fiecare din oamenii aceia aveau dreptul la o parte din acest pește. „Poate că îl voi împărți cu ei — mă gândeam —, dacă vor fi atât de hapsâni”, dar mândria cea mare ar fi fost să-l prind eu, eu singur...

„Ia să vedem, noi, drăguțule, cum stăm!” mi-am spus în gând și m-am aplecat să-l pipăi cu degetele, într-o parte și în cealaltă a piciorului... „Mamăăă!” mi-a venit să strig, când am înțeles cât este de mare. „Am noroc! — mi-am șoptit, în gând — capul peștelui este în partea mea dreaptă”. Așa că strecor, cu grijă, degetele în golurile pe care le cunoșteam foarte bine, le înfig adânc, ca să am siguranța că nu-l voi scăpa, când voi încerca să-l ridic. Apoi, mângâi, cu mâna stângă, trupul peștelui, în partea cealaltă și mă opresc în apropiere de coadă, de unde pot să-l prind cât de cât... Stau liniștit câteva clipe, ca înaintea unei lupte, după care încep să ridic încetișor piciorul.

„Și-acum, între noi doi!” am spus, în timp ce scoteam din apă corpul acela mare și alb. Când am ajuns cu el la suprafață, mi-am luat avânt și m-am aruncat cu totul pe mal, strigând cât m-au ținut puterile: „Peșteleee!” Era, fără îndoială, un strigăt de imensă bucurie și de victorie, amestecate, în același timp, cu puțină teamă... „Peșteleee! am reluat, am prins peștele!”... împingându-l în clipele-acelea cu mâinile, rostogolindU-1 tot mai departe de apă...

Era o mreană mare și frumoasă, lungă de câteva zeci de cm., cântărind, sigur, mai multe kilograme.

Cei cinci bărbați au rămas, câteva secunde, înmărmuriți. Apoi, glasul lui Ionel Petrescu s-a auzit răsunând, fără nicio urmă de invidie: „Bravo, Geo!, a spus el, bravo, băietel! Mă bucur că l-ai prins tu și nu Costică, mai adăugă, uitându-se spre Bejancu. El și așa are prea mult!”

Costică Bejancu se făcu negru la față de furie și începu să mestece printre dinții lui îngălbeniți de tutun o suită de înjurături. Scui pă apoi a lehamite în baltă și ieși pe mal, îndreptându-se spre mine.

Mreana se mai liniștise din zbatere. Stătea acum întinsă cu burta pe iarbă, deschizând și închizând, tot mai repede, botul său lung cu care parcă își număra clipele vieții.

Așezat în genunchi, o mângâiam afectuos pe spinare. Mi se făcuse milă de ea. Aproape că sufeream, văzând-o cum moare.

Când Bejancu a ajuns lângă mine, mi-am ridicat ochii și l-am întâmpinat cu un zâmbet.

„Dacă vreți, putem s-o împărțim!” i-am spus și lui, și celorlalți care ieșeau din apă.

„Dă-mi voie să mă uit și eu puțin la ea!” a rostit Bejancu cu vocea lui răgușită de băutură.

„Poftim!” i-am răspuns, eliberând prada.

Omul acela, întunecat la față și la suflet, a împins peștele cu piciorul, rostogolindu-l de câteva ori. Apoi s-a aplecat, l-a luat cu amândouă mâinile și-a început să-l „cântărească” într-un balans care creștea din ce în ce mai mult. Și, când nimeni nu se aștepta, a aruncat mreana, peste capul meu, drept în baltă, acolo unde apa era mai adâncă. Peștele a rămas câteva clipe la suprafață, descumpănit; apoi, înghițind lacom apă, a început să se zbată cu putere, afundându-se către rădăcinile copacilor.

„Dacă nu l-am prins eu, nici tu să nu te bucuri de el!” a zis namila din fața mea, clipind din ochii lui plini de

răutate. „Auzi, un copil să prindă ditamai peștele!” a adăugat, îndreptându-se spre sacul său, care era plin...

Încremenisem! Cred că eram ca varul la față!... Îmi venea să mă reped cu pumnii în fălcile umflate și negre ale lui Bejancu, să-l lovesc cu picioarele în stomacul rotund și mare, cât un butoi, să-l zgării cu unghiile pe obraji!...

— Aici sportivul de Dan ar fi fost bun! zise Alex, care asculta, ca și ceilalți doi copii, cu sufletul la gură.

În clipa aceea, Dan s-a și ridicat din marginea râului și-a început o demonstrație de lupte „ca-n filme Striga, țipa, lovea cu mâinile și cu picioarele, în stilul, cunoscut, luptându-se cu un adversar... nevăzut. După câteva minute se oprește și se-apropie de mine, gâfâind;

— Unchiule, mai trăiește Bejancu ăsta, unde e, spune-mi unde e, să-l fac țândări!

— Potolește-te, Dănuț! îi zic. Bejancu e de mult sub pământ!...

— Atunci îl iertăm! exclamă Alexandru, râzând.

— În ceea ce privește bătaia, să știi că și eu aș fi putut să mă lupt cu el — ei, nu chiar ca tine, dar aș fi putut! Așa cum o făceam cu băieții lui, pe care-i puneam jos pe-amândoi odată, deși erau mai voinici decât mine. Sencăierau cu copiii din orice! De fapt ei căutau harța, ei o provocau... învățasem și eu să mă lupt, de la un băiat, o rudă de-a noastră, care era ofițer. Și-atunci îi surprindeam cu mișcări și lovituri ce-i anulau imediat. Îi făcusem să mă știe de frică și pe ei, și pe alții! Era de-ajuns să m-apropii de locul încăierării, că se și potoleau!...

Atunci, însă, n-am făcut nimic din ceea ce simțeam că ar trebui să fac. M-am abținut și, întorcându-mă cu fața spre apă, am privit lung la undele create de zvârcolirea peștelui ce, numai cu câteva minute înainte, fusese în mâinile mele. Am rostit apoi, cu durere în glas:

„Păcat! S-ar putea să moară!... în ceea ce mă privește — am adăugat, privindu-l cu silă pe bărbatul hain

— Să știți că, pentru mine, plăcerea este să *prind* peștele, nu *să-l mănânc!* Iar de prins... l-am prins! Eu, și nu dumneata! Și, în clipa aceea, i-am întors spatele și am plecat spre casă... După câțiva metri m-am oprit însă. Ini venea să plâng... M-am așezat în iarbă și-am privit la bărbații de pe malul apei.

Gestul lui Bejancu a uimit pe toți cei ce erau de față. Marin Șerban, cel mai tânăr dintre ei, dar și cel mai puternic, s-a repezit și i-a ars un pumn într-o falcă, de l-a dat grămadă.

„Ticălos nenorocit ce ești, om de nimic! s-a auzit, în același timp, glasul lut Niță Vișan, ești în stare să-ți pui mintea cu un copil? Ce, mă, aici e moșia ta sau a lui taică-tău? Cum ai putut să faci o asemenea faptă? Băieți! — îi îndemnă el pe ceilalți — ia să-i luăm peștele din traistă și să i-l ducem lui Geo!”...

Costică Bejancu a scos repede, dintr-un buzunar al pantalonilor cu care era îmbrăcat (stătuse cu ei în apă), un briceag pe care l-a deschis cu iuțeală,. Înaintând către Marin Șerban și amenințându-l. Dar, văzându-i pe cei patru adunându-se la un loc, a bătut în retragere, ascunzând satul cu pește la spate...

„Du-te scârnăvie, du-te și te satură de pește, tu și tot, neamul tău de ticăloși! a spus atunci vecinul nostru, nenea Ionel. Opri-ți-s-ar un os în gât, să ți se oprească, poate-așa va scăpa satul de tine, că greu te mai suportă!” blestemă el cu năduf pe cel care, asigurându-se că nu este urmărit, iuți din ce în ce pasul, pierzându-se printre niște tufe de arini...

M-am ridicat și eu din iarbă și-am plecat...

Peste câteva ore, spre seară, Ionel Petrescu a bătut la poarta noastră. A ieșit tata... Eu eram în grădină. L-am văzut pe nenea Ionel, dar n-am știut de ce venise...

Am mai întârziat pe-afară vreo jumătate de oră. Când am intrat în bucătărie, am văzut peștele *meu* întins pe masă.

„De unde aveți peștele acesta?... am întrebat, cu mirare.

„Păi, nu l-ai prins tu? a răspuns tata și mai mirat. L-a adus adineauri vecinul Petrescu.. Zicea că l-ai lăsat la el! De fapt, n-am înțeles de ce nu l-ai adus singur acasă! În orice caz, te felicit pentru un asemenea pește! înseamnă că, de-acum, am un băiat mare!” a mai spus tata, apropiindu-se și mângâindu-mi obrazul...

Am alergat la casa. Vecinului.

„Nene Ionele, ce s-a întâmplat?” am întrebat, cu sufletul la gură.

„Măi flăcăule, mi-a răspuns cu blândețe omul cu ochii albaștri, nu puteam să te lăsăm așa!... După plecarea ta, am mai cotrobăit vreo oră prin baltă, până l-am prins din nou. Marin Șerban l-a prins, să știi! Și mi l-a dat să ți-l aduc. Era doar al tău, așa că trebuia

Mi-au dat lacrimile...

„Nu plânge, băiatule, nu merită! a adăugat nenea Ionel. Cu multe din astea ai să te. Întâlnești în viață. Și cu bune, și cu rele

— Peștelee! Am prins peștelee! Priviți, oameni buni, peșteleee! strigă Dan sărind de la locul lui și, alergând pe zăvoi, începe să se dea peste cap, să se rostogolească, în locul peștelui...

Cineva tocmai trece prin preajmă, un bărbat în vârstă:

— Ce pește ai prins, măi băiatule, de te bucuri așa? îl întrebă el.

— Cum, nu știți? răspunde împielitatul de Dănuț, simulând nevinovăția: peștele... din poveste! Din povestea unchiului Geo!... Peșteleee!... Priviți, oameni buni, peștelee! ... își continuă Dan jocul, strigând mai departe și rostogolindu-se.

Omul îl privește nedumerit și-apoi își continuă drumul...

Noi râdem cu toții, pe îmfundate...

6

— Știți că eu trebuia să fiu elev la *Liceul militar*? Și aș fi fost dacă...

— „Dacă”? întrebă Dănuț.

— Dacă n-ar fi fost războiul, care să-l sperie pe tata...

— Dumneata, militar?! se miră Alexandru, cântărindu-mă din ochi. Nu cred că ți s-ar fi potrivit!

— De ce, Alex? De ce socotești că numai tatălui tău i se potrivește și mie nu?!

— Ei, matale ești mai visător, ești romantic! Nu cred că ți-ai fi dorit să-ți vibreze prin sânge o *anume* cadență:

„Un’-doi!” Un’-doi-trei-patru! „Stângu!” „Stângu!” „Stâng’-drept’-stângu!”...

— Mulțumesc, nepoate î Nu ești departe de adevăr!... Și, totuși, atunci...

...Terminasem clasa a patra la școala din sat... V-am arătat-o!... începuse, de mai bine de un an, războiul și tata fusese mobilizat și trimis pe front încă din primele luni ale prăpădului. În sat a venit o dispoziție — nu știu cine o trimisese — să se recruteze copii spre a deveni elevi la *liceul militar*. Am fost recomandat și eu... Mama s-a bucurat, când a aflat — scăpa de unul din cei șapte pe care-i avea de crescut —, dar nu și-a dat consimțământul până ce n-a primit răspuns de la tata. În urma întrebării puse printr-o scrisoare: „Ce fac, Ioane, cu el? Eu aș zice să-l lăsăm că, uite, sunt mulți”... și așa „și pe dincolo, tata a răspuns categoric: „Nu, nu sunt de acord! Acum e război! Să rămână acasă! Să mai învețe la școala din comuna vecină (care avea și clasele a cincea, a șasea și a șaptea)! L-om da noi undeva, mai târziu!”

Bietul tată! Îl speriasse rău războiul!...

Eu, în schimb, îmi făcusem deja visuri, mă şi vedeam îmbrăcat în uniformă militară, băteam „pas de defilare”, împreună cu vecinul meu Barbu, pe lângă casă, salutam ca soldaţii, ne făceam pistoale din toate beţele pe care le întâlneam în cale şi „împuşcam” cu ele *duşmanii*...

Răspunsul tatii m-a dezumflat... Am plâns, am bătut cu piciorul în pământ, strigând că „eu vreau”, „ce dacă el nu vrea?”. „că tot o să mă duc” „, că o să fug de-acasă”!... O urecheală bună pe care mi-a tras-o stăpâna casei mi-a mai limpezit gândurile şi mi-a potolit avântul... Am rămas totuşi trist mult timp...

În toamnă, am continuat, într-adevăr, şcoala într-o comună vecină, mergând. Cam vreo şase km pe jos, trei la ducere, trei la întoarcere. Nu învăţam însă mai nimic. Pierdeam timpul aproape de. Pomană, fiindcă manuale nu existau, programele de învăţământ erau neclare ori lipseau cu desăvârşire, profesorii improvizând după cum se pricepeau sau îi îndemna inima. În anii aceia, un lucru l-am făcut bine: împreună cu un alt prieten — Mihai, vecin şi el şi coleg cu mine —, am săpat, în fiecare primăvară şi vară, grădina cu pomi şi zarzavaturi a directorului şcolii, care, văzându-ne harnici şi serioşi, ne-a pus la treabă, la fiecare sfârşit de săptămână înmânându-ne şi câţiva lei, în timp ce ne repeta, cu zâmbetul pe buze:

„Cine mişcă tot mai pişcă.

Cine şade coada-i cade”.

Noi râdeam, primeam banii în palmă, îi priveam câteva secunde, după care, mulţumind, plecam spre casele noastre. Uneori, în câte-o seară, când întârziam mai mult, directorul ne oprea la masă. La început ne-am codit, nu ne venea să mâncăm, deşi foamea ne dădea ghes. Până la urmă, după îndemnul repetat şi sincer al dascălului, ne-am aşezat la masă şi-am mâncat — e adevărat, cu mare grijă şi jenă. Plecam apoi veseli, ţinându-ne, uneori, pe după gât şi lălăind, ca flăcăii din sat. Câte un cântec,

dintre cele auzite ori învățate la școală...

— Și la Școala Normală cum ai ajuns? mă întrebă Dănuț.

— Am să v-o arăt! Mergem zilele acestea, cu mașina, la Câmpulung. O să vă placă. E ca o cetate!...

— Am bătut la porțile acelei *cetăți*, pe care, la sărbătorirea unui secol din viața ei, aveam s-o numesc „Cetatea emoțiilor”, într-o zi de la începutul verii anului 1944.

Gătit cu hainele mele cele mai bune — o cămașă cu râuri pe poale și pe la mâneci, niște pantaloni de postav alb, - o vestă neagră, făcută dintr-alta, mai veche, pe care-o purtase tata, și cu niște opinci în picioare —, mama mă trimisese să mă înscriu spre a da examen de admitere la Școala Normală din Câmpulungul Muscelului, oraș aflat, după cum știți, la 30 de km de comuna noastră.

Am plecat împreună cu alți doi copii din sat, dați cu toții în grija unui băiat mai mare, deja elev al acestei școli.

Războiul nu se terminase și tata era încă în concentrare. Călătoria la Câmpulung a fost sub semnul războiului. Nemții și-au repezit, din nou, avioanele pe deasupra orașului, au mai aruncat câteva bombe, iar noi, obișnuiți cu zăvoitul acesta, de unde, atunci, plecaserăm numai cu câteva ore înainte, ne-am ascuns precum puii de potârniche sub poalele unei păduri de brazi, spre a ne salva bietele noastre ființe speriate.

În împrejurarea aceea m-am rătăcit de tovarășii mei... și-am pornit-o aiurea prin oraș, întrebând unde se află Școala Normală, către care mă împingea inima zvâcnind a teamă și nerăbdare.

După îndemnurile și semnele oamenilor, am trecut podul peste Râul Tîrgului, apa pe care o vedeți și în care mă scăldasem de atâtea ori.

Și, iată *cetatea*: lângă tâmpla dealului „despre care aveam să aflu că se numește Flămânda — clădiri multe, sobre, din cărămidă roșie, punctată ici-colo cu ornamente;

iată ceasul cel mare din inima clădirii; iată brazii, poate seculari, care-o-nconjoară!... iată... dar eu, parcă nu mai văd nimic, pentru că simt ceva cald în inimă, mult prea cald; picioarele se încăpățânează să nu devină dintr-o dată blegi, iar genunchii, atinși parcă de-o seceră nevăzută, privesc, nu știu de ce, înduioșați spre asfaltul trotuarului, stând gata să-l îmbrățișeze când unul, când celălalt.

7

...Peste câteva săptămâni, într-un impresionant pătrat de clădiri, rezemam un colț de zid și-mi venea să-mi plâng de milă, pentru că tata sosit, de curând, într-o permisie, se uita prea lung și prea compătimitor spre feciorul lui, pe-atunci „nalt la stat cam de vreun cot”, și nu știu ce i-a venit să-mi spună: „*Toată speranța noastră e în tine!*”

N-am înțeles, dintr-o dată, întregul sens al vorbelor. Uitându-mă, însă, a nu știu câta oară în jur, la sutele de copii care tremurau ca și mine, unii îmbărbătați de frații lor mai mari, alții de oameni maturi, pe care-i numeau profesori, m-a apucat de-a dreptul spaima.

Dar tot avea inima înnebunită să-ncerce, parcă, să-mi sară din piept, peste câteva zile...

Sute de oameni și de copii; o singură respirație și-o singură privire — ațintită spre treptele acelea, care mi s-au părut ca un podium!...

Însoțit de câțiva profesori, directorul școlii, masiv, adus puțin de spate, cu o coamă mare de păr alb, apăruse acolo spre a aduce la cunoștință mulțimii, probabil, după vreo tradiție a școlii, numele celor mai buni copii, care au ocupat primele locuri în rândul celor declarați reușiți la examen.

Sute de oameni și de copii — o singură respirație și-o

singură privire...

După primul nume, pe care nu-l mai rețin, directorul școli; a strigat un altul. A strigat o dată, de două ori, de trei ori. Din rânduri nu se prezenta nimeni. Atunci, m-am pomenit îndemnat de tata:

„Du-te, poate-oi fi tu!”

Nu știu cum mi-am făcut loc în fața celui care mi se părea cât muntele de mare.

„Pe mine mă cheamă...”

„De unde ești, băiețăș?”

Spusei comuna, satul, școala de unde veneam, anul, luna, și ziua în care m-am născut... Datele se potriveau!

Mi-era greu să cred... și, totuși, era adevărat!

Directorul mi-a strâns mâna și m-a mângâiat ușor. Parcă și astăzi simt pe creștet căldura palmei lui bune.

Până atunci nu-l observasem pe tata niciodată dintre oameni. Acum l-am văzut de la distanță; mi s-a părut că întrece cu un cap pe toți ceilalți.

Când am ajuns lângă el, m-a strâns încet la piept, și-a ferit ochii într-o parte și-a zis:

„Hai, dragu' tatei, hai să vedem ce fac caii și să plecăm acasă!”

Și-am plecat!...

Ieșind din pătratul de clădiri, abia atunci am observat că școala avea alei încântătoare, cu ronduri de flori cum nu mai văzusem până atunci și mi s-a părut că din toți brazilii, din toți pomii cântau numai privighetori.

Stropit de-o lacrimă a biruinței, hotărâtoare pentru toată viața mea de mai târziu, am plecat cu sufletul cântând, spre a mă întoarce mai apoi, de zeci de ori, în timpul celor opt ani ai adolescenței mele, petrecuți în „Cetatea emoțiilor”.

Tatii îi plăcea să revină aici, mai ales la sfârșitul anului, când, alături de *zestrea* de bagaje, mă așezam în căruță cu brațul plin de cărțile premiilor și cu cununa de flori. Atunci

era mândru, cu adevărat mândru și uita de toate necazurile. Trăia un an pentru o asemenea zi. Și eu știam acest lucru, îl știam bine și nu l-am uitat nici mai târziu, când tata mă căuta pe culoarele Universității din „dulcele târg al Ieșilor”...

8

În primul an de liceu, la internat, în timpul războiului, am răcit cumplit. Era o iarnă grea și școala nu prea avea lemne, apa cu care ne spălam era aproape înghețată; în clase era frig, stăteam cu paltoanele pe noi, în dormitoare la fel. În asemenea condiții — păduchi și râie, de care am avut în anii aceia o adevărată spaimă!... Exagerasem cu spălatul în situații cu totul improprii — ca să nu mă îmbolnăvesc de râie — și răcisem deci. La infirmerie, mi-au pus ventuze. Cineva, un alt bolnav din cameră, a deschis fereastra, să iasă mirosul acela urât, de petrol ars. Eu am adormit. A adormit și el. Fereastra a rămas deschisă, iar patul meu era lângă ea. M-am trezit cu gâtul înțepenit de durere. Nu-l puteam mișca în nicio parte. Orice încercare făceam în acest sens îmi dădea senzația că mișcarea se produce prin răscolirea — fizică — a creierului.

Infirmierul n-a știut ce să-mi facă. Nici doctorul școlii. La spitalul la care m-am pomenit, am fost supus unor tratamente, care au rămas însă fără niciun efect pozitiv. I-am văzut pe. Medici consultându-se și ridicând din umeri. M-au trimis acasă: nu mai aveau, ori nu mai știau ce să-mi facă!

A venit tata și m-a luat cu sania. Pe mama am găsit-o cu ochii roșii de plâns.

Doctorii nu-mi dăduseră mai mult de o lună... pe care am petrecut-o în chinurile cunoscute. De murit, însă, n-am

murit. Fiecare zi care a început să se adune peste „soroc” era smulsă din vistieria „bătrânei cu coasa”!

„Va să zică, se poate trăi! mi-am spus. De ce nu s-ar putea să mă și vindec?”...

Gândul meu era și al mamei.

„Trebuie să te faci bine, Geo! mi-a zis ea, într-o zi. Să știi că asta de tine depinde!”

„Cum adică?”

„E ca un fel de luptă, pe care tu trebuie s-o câștigi. Dacă vrei, nu se poate să nu învingi!”

„Dacă vreau?!...”

Și-am început lupta: cu mișcări, cu exerciții, cu oblojeli, cu tot felul de buruieni, de leacuri... dar mai ales cu masa, ie pe care mama mi le făcea de mai multe ori pe zi. Mă freționa până nu-și mai simțea degetele de la mâini, până ce începeau să-i curgă lacrimile din ochi — de mila mea, de durerile ei și-ale mele... Când mă gândesc la mama, îi văd întâi mâinile și, mi ales, i le simt — într-o mângâiere caldă și aspră totodată. Au trecut zeci de ani de-atunci și nu e nevoie nici măcar să închid ochii, ci doar să mă gândesc, pentru ca senzația aceea — de căldură bună și de asprime generatoare de viață — să revină în ființa mea cu tot atâta adevăr...

Și-acum, de câte ori mă doare capul, simt degetele mamei alunecându-mi de-a lungul gâtului, pe lângă urechi, pe tâmpile, spre a se opri apoi deasupra frunții și ia jurul ochilor, bombănind ușor, delicat și tandru, ca-ntr-un descântec fermecător, dătător de viață...

După câteva zile, durerile au început să slăbească, iar după. O lună eram vindecat. Au contribuit, desigur, și niște injecții pe care mi le-a făcut un sanitar din comună, în omoplați. Hotărâtoare au fost în5ă — continui să cred

— Degetele acelea crăpate de muncă ale mamei și

încrederea în puterea lor miraculoasă, dorința, sfințită de speranță, ca a doua zi să-mi fie mai bine, mereu mai bine...

Dănuț, care acum s-a liniștit și ascultă, din nou, cuminte, se apropie de mine și-mi șoptește:

— Deci și matala, unchiule Geo...și matala?!...

— Da, Dănuț! Și eu!...

— Mă bucur pentru ce-mi povestești!...

9

— Clopoțelul a sunat sfârșitul orei! Este recreația mare! Ura! „Mergem să mâncăm, mergem să mâncăm!” strigați unii copii, sărind într-un picior. Sunt cei care au avut norocul „să le vină cineva de-acasă”... mai curând... Să știți că în toți anii petrecuți în această *cetate*, unele dintre cele mai frumoase vorbe pe care le putea auzi un elev sunau astfel: „Du-te până la poartă, ți-a venit cineva de-acasă!”

„Ți-a venit cineva de-acasă!” însemna, dincolo de bucuria revederii unui om drag, din familie, „ți-a sosit un pachet cu mâncare”! Voi nici nu vă puteți imagina ce însemna, pe-atunci, să poți mânca, măcar din când în când, pe săturate. Nu în fiecare zi, cu atât mai mult nu la fiecare masă, ci măcar din când în când. Școala făcea o serie de eforturi; noi, copiii, chiar dacă eram bursieri, eram obligați să aducem, la începutul anului școlar, tot felul de alimente: făină, mălai, cartofi, fasole, untură... De asemenea, lucram și în timpul cursurilor (ca activitate practică sau în timpul nostru liber), precum și în vacanțe la ferma școlii și în grădina de zarzavaturi, în livada cu pomi fructiferi, pentru ca, de pe urma acestei munci, să ne putem îmbunătăți cât de cât masa. Foamea rămânea, totuși, un personaj cu care deseori trebuia să dialogăm cu încordare. Așa că, atunci când „îți venea cineva de-acasă”, trebuia să te socotești

fericit. Este adevărat că, de multe ori, pachetele pe care le primeam erau cam anemice. Și, pe drept cuvânt, cei rămași acasă, părinții — uneori unul singur — frații și surorile mai mici, ori cei mai mari, care nu mai erau la școală, de unde să facă rost să ne trimită nouă, mereu, pachete și cât mai consistente? Intr-adevăr, de unde? Căci și ei, săracii, cei de-acasă, trăiau și munceau mai mult nemâncați: ne aflam în timpul războiului, apoi după război, în vremea secetei cumplite din 1946, apoi după secetă și tot așa... Nu era ușor!

Dar, oricând „sosea cineva de-acasă, cât de cât acolo, tot îți aducea. Și astăzi îi aducea unuia, mâine altuia, poimâine celuilalt... Copiii se legau prieteni, se ajutau la lecții între ei, iar când era vorba de mâncare, acela care avea ceva punea totul la mijloc! Ne adunam ciorchine pe marginea cuferelor (niște lăzi mari, ca cele de armată, cu care eram obligați să venim la școală, făceau parte din așa-zisa zestre, fără de care nu erai primit la internat), ne adunam deci în jurul cuferului în care se afla câte ceva de mâncare și împărțeam frățeste totul. În câteva minute lăsam locul curat, nu mai rămânea nimic! Apoi, așteptam, așteptam să auzim iarăși cuvintele magice: „Du-te la poartă, că...”

Printre copii, erau unii ceva mai înstăriți ori cu mai puține greutate familiale. Acelora le soseau mai des pachete cu alimente și era firesc ca, în recreația mare, să ne învărtim în jurul lor, precum în jurul unor poli magnetici.

În ceea ce mă privește, eu am avut noroc de un prieten, băiat foarte bun, cu un suflet de aur, pe care îl mai ajutam uneori în rezolvarea unor teme, ori la înțelegerea unor lucruri mai dificile din diferite lecții. Făceam aceste gesturi în numele prieteniei, al colegialității, dar trebuie să mărturisesc că aveam, în plus, și un suport cu totul palpabil, material: prietenul meu Costel avea totdeauna

cufărul plin de bunătați dintre cele mai alese — pâine albă, proaspătă, pufoasă și rumenă, s-o mănânci cu ochii; cozonaci nemaipomeniți, cu niște dungi groase de nucă în țesătura lor aurie, dulce și parfumată (tatăl lui era bucătar iscusit), cașcaval afumat, brânză de tot felul, cârnați de porc și friptură de miel, magiun de prune, fructe și căte și mai căte... „Raiul” — ascuns, de data aceasta, între patru scânduri!...

Este recreația mare, așa că poftiți „la pod”, poftiți „la pod”, să luăm o gustare!

— Ce bună ar fi „o gustare” acum! exclamă Alexandru. Mi-ai făcut poftă, unchiule Geo. Iar Mihaela văd că astăzi nu ne mai iubește, n-a mai luat nimic cu ea!

— Păi, nu v-ar fi rușine, casa e la doi pași! Să mă port cu mâncarea-n spinare. Haideți acasă, să mâncăm, în cazul acesta!

— Haideți! se aude și glasul lui Dan... Că mi-e o foame!...

10

— Să vă spun și cum „am mâncat” eu prima, dar și ultima bătaie la Școala Normală? Mi-e cam jenă, dar asta el Am intrat în horă...

Să vedeți! Era într-o zi de pe la mijlocul unei săptămâni, mi se pare că într-o miercuri. Ajunsesem de-acum în clasa a IV-a; peste câteva luni, după ce treceam examenul de capacitate, urma să intru în cursul superior.

În calitate de „șef al clasei” din care făceam parte, răspundeam de munca întregului colectiv, de tot ceea ce se întâmpla în clasă. Mă străduiam să fiu drept și, bineînțeles, că eram solidar, în bine, cu toți colegii mei. Ei știau că nu pâram niciodată pe nimeni, dar că nici nu puteam să mint. De aceea aveau grijă să nu-mi creeze

situații delicate pe care n-aș fi putut să le' soluționez altfel decât în spiritul adevărului.

Și, totuși, în ziua aceea am mințit, am mințit împreună cu toată clasa! Mai bine zis, am mințit la propunerea colegilor mei de care m-am lăsat influențat.

Despre ce era vorba: așa cum făceam toată munca de gospodărire a școlii, tot noi, elevii, trebuia să ajutăm și la pregătirea mesei. În consecință, în fiecare zi, câte o clasă era de serviciu la bucătărie. Munca aceasta era planificată cu cel puțin o săptămână înainte. Cunoșteam deci din timp când urma să fim de serviciu.

În ziua aceea, nu știu ce se întâmplase, încât se ivise nevoia de a fi solicitată, în plus, o clasă de elevi să lucreze în sprijinul bucătarilor. Pentru această treabă a fost aleasă clasa noastră...

Era după-amiază. Ne aflam în timpul programului de pregătire a lecțiilor pentru a doua zi. Elevul de serviciu pe școală, unul din ultima clasă, pe-atunci clasa a VIII-a (peste câteva luni devenea învățător) mi-a trimis vorbă să mă prezint cu clasa la bucătărie. Vestea a stârnit discuții aprinse. Colegii toți se împotriveau argumentând în fel și chip: ba că nu suntem noi de serviciu — și-atunci de ce să ne alegă tocmai pe noi — ba că acest lucru e un abuz, ba că avem de învățat pentru a doua zi... La un moment dat unuia i-a venit ideea să motivăm refuzul nostru cu faptul că, a doua zi, avem teză la matematică. Toată lumea a aprobat! Se știa că, în ajunul tezelor, nu era voie să scoți elevii la niciun fel de activitate suplimentară. Trebuiau lăsați să învețe! Degeaba am încercat eu să spun că nu acesta este adevărul și că, dacă se află, putem fi sancționați.

Tocmai în timpul acela a intrat pe ușa clasei elevul de serviciu. Parcă îl văd și acum: era un băiat scund, subțirel, cu un păr mare, ondulat, cu o figură prelungă, pe care se putea citit o mare energie. Era cunoscut în toată școala ca

unul dintre cei mai capabili tineri. Fusesse, de mai multe ori, premiant pe liceu.

Întârzierea noastră îl supărase și-atunci a hotărât să vină personal spre a vedea ce se întâmplă.

La întrebarea lui: „De ce nu sunteți la bucătărie?”, întrebare care a căzut peste ciorovăiala noastră, eu am ieșit în fața clasei și-am răspuns răspicat, fără niciun fel de ezitare: „Pentru că solicitarea dumneavoastră încalcă o regulă: mâine avem teză la matematică!”

Tânărul cu banderolă pe braț a răspuns oarecum mirat: „Daaa?!” plimbându-și, în același timp, privirile peste noi.

Ne prefira printre gene!

În clipa aceea m-am gândit la greșeala de neiertat pe care-o făcusem; după ce că eram mincinoși, mai eram și proști, fiindcă nu ne gândiserăm nici măcar la atâta lucru: afirmația noastră, adică minciuna, putea fi verificată foarte, ușor. Profesorul nostru de matematică, fiind și director-adjunct al școlii, locuia într-un apartament din incinta „cetății”. Ion Enescu, așa se numea elevul de serviciu, ne-a întors spatele, pornind-o direct spre telefonul de la cancelaria profesorilor. L-a sunat pe directorul-adjunct, cerându-și scuze că-l deranjează și l-a întrebat dacă elevii din clasa a IV-a C au în ziua următoare lucrare scrisă la matematică.

„Nu! a fost răspunsul directorului, abia săptămâna viitoare vor da teză!” Plecând de lângă telefon, Enescu s-a deplasat până în grădina școlii, a scos briceagul din buzunar și a tăiat, dintr-o tufă de alun, o „sfântă” de nuia, cu care s-a prezentat calm, dar palid la față. În clasa noastră» Eram cu toții incremeniți! Între timp ne dăduserăm seama de prostia făcută, așa că îl așteptam.

„Va să zică, mâine aveți teză la matematică, nu-i așa? Așa mi-ați spus doar! Cum se face însă că profesorul vostru nu știe nimic despre acest lucru?” în timpul acest) mi-a făcut semn să mă apropii de el.

Îl priveam sfidător. Nu știu ce mă apucase. În loc să-i cer scuze, pentru că era clar că greșisem, eu cutezam să-l privesc cam de sus (era și cu câțiva centimetri mai scund decât mine).

„Dumneata erai un băiat bun, Pietrarule! a adăugat el, în timp ce-i scânteiau ochii. Ce s-a întâmplat? E bine să fii solidar cu clasa, dar nu așa, ține minte!”

Și când a zis: „Ține minte!” mi-a ars, cu toată puterea lui, o palmă pe un obraz și încă una pe celălalt!...

„Asta ca să nu uiți niciodată că minciuna se plătește!” a subliniat viitorul învățător, luându-și nuiua de pe catedră, de unde o lăsase cu câteva clipe înainte.

N-am suportat în toată viața mea să fiu înjosit de cineva. Atunci când știu că eu am dreptate și nu mi se recunoaște, înfrunt pe oricine, indiferent de rangul pe care-l. Are sau de funcția ce-o îndeplinește. Atunci însă *el* avea dreptate, cu toate că nu așa trebuia să rezolve lucrurile. Gestul lui, deși, repet, eu greșisem, mă înjosise. De aceea, primul impuls pe care l-am simțit a fost acela de a mă repezi asupra lui, ca să-l lovesc și eu cu aceeași sete...

M-am stăpânit, însă, scrâșnind din dinți. Cred că pe obraji aveam dungi albe, care, treptat, s-au făcut roșii — Urmele degetelor lui. Am rămas pe loc, țintuindu-l cu privire de ură și silă...

Mă mai bătuse așa o singură dată în viață cineva, dar acela fusese tatăl meu. Și asta pentru că l-am scos din sărite într-o zi. Nu știu ce tot mă îndemna să fac și eu nu aveam chef. Mi-a zis o dată, de două ori, mi-a zis a treia oară. Eu răspundeam invariabil: „Nu vreau, n-am chef!”... Cum nu vrei, mă, cum n-ai chef? îl auzii, la un moment dat, pe tata izbucnind. Ce înseamnă asta? Nu ți-e rușine? Mișcă-te mai repede de-acolo că vin acum la tine și-ți trag o mamă de bătaie de ai să mă ții minte toată viața!” (El repara niște hamuri, stând pe pragul unei magazii; eu eram la vreo cinci-șase metri depărtare și mă legănam într-

un scrânciob improvizat dintr-un lanț agățat cu capetele de-o creangă dintr-un nuc bătrân; la mijloc pusesem o pernă, ca să fie moale, să nu simt lanțul... și mă legănam gânditor; adevărul e că n-aveam chef să mă duc unde mă trimitea tata). Când l-am auzit spunând că vine la mine să mă bată, i-am răspuns, cu obrăznicie: „Vino, vino, dacă poți să mă prinzi!” îmi trecuse prin minte că eu alerg foarte repede (la întrecerile pe care le făceam cu copiii pe zăvoi nu mi-o lua nimeni înainte) și că tata, fiind mult mai în vârstă. În niciun caz nu mă poate prinde, chiar dacă ar vrea!

„Ce-ai spus, mă, răspunse tata enervat, zici că nu te pot prinde, ai?” Și, în clipa aceea, a aruncat hamurile cât colo, s-a ridicat și-a pornit spre mine. Am părăsit și eu scrânciobul și, când am înțeles că nu glumește, am luat-o la sănătoasa.

Ne-am învățit de mai multe ori prin grădina din spatele casei... Simțeam că gluma s-a îngroșat, tata se enervase de-a binelea, așa că nu mai aveam nicio șansă să scap fără „plată”. De aceea m-am hotărât să părăsesc grădina, luând-o printr-un lan de ovăz. N-am fost, bineînțeles, inspirat: ovăzul era înalt și, din câțiva pași, tata m-a luat frumușel de-o ureche, m-a întors cu fața spre el și mi-a ars două palme, încât l-am văzut înconjurat de stele verzi.

„Acum cred că ai chef, așa-i?” mi-a spus el, prinzându-mă de guler și scoțându-mă din lanul de ovăz.

Am plecat, imediat, la treaba către care mă îndemnase înainte de cursa noastră de „viteză... cu obstacole”. Nu știu de. Ce, însă, după câțiva pași, îmi venea să fluier și chiar îngânai un scâncet de fluierat. Simțeam că tata mă privește lung și mirat. Am întors capul și i-am zâmbit! Deși mă lovise destul de tare, palmele tatei nu mă dureau deloc!...

...Pe cele ale lui Enescu le simțeam până în suflet!

„Și-acum e rândul vostru, pușorilor!” spuse cu bucurie rea în glas omulețul cu nuiua, îndreptându-se către colegii mei. I-a invitat să iasă din bănci, ordonându-le să se

așeze cu spatele la perete, de jur-împrejurul clasei.

Colegii au înțeles că trebuie să se supună, deocamdată. Orice împotrivire le-ar fi agravat situația, ori niciunul dintre noi n-avea nevoie de așa ceva.

Când „stârpitura”, cum i-a zis cineva după aceea, ajungea în dreptul lor, băieții întindeau, pe rând, mâinile, ca cerșetorii, primind pe fiecare palmă câte două lovituri ție nuia, aplicate cu furie și putere. Când a terminat cu ultimul, bătaușul găfâia, obosise. Broboane de sudoare îi apăruseră pe fruntea înaltă, peste care se revărsau șuvițe de păr.

Niciunul dintre băieți n-a scos nici cel mai mic cuvânt. Fiecare își înghițea cum putea mai bine durerea și ura. Unii dintre ei se gândeau, desigur, la răzbunare. Și, de fapt, n-ar fi fost o răzbunare, ci o plată întârziată, făcută j cu aceeași monedă. Pentru că, încă o dată precizez, deși noi greșiserăm, nu așa trebuia sancționată vina unor copii. Vă, întrebați, cum de se tolera atunci bătaia în școală? Întâmplarea pe care v-o povestesc se petrecea cu câteva luni înainte de reforma învățământului din 1948. Atunci a fost, interzisă bătaia ca modalitate de sancționare a diferitelor greșeli.

Unii dintre colegii mei au primit această prevedere a legii cu părere de rău, afirmând, mai în glumă, mai în serios: „Fir-ar să fie, s-a interzis bătaia tocmai când am ajuns și noi în cursul superior!” adică în situația de-a o putea aplica celor mai mici decât noi!...

Mă uitam, pe rând, la colegii mei. Unii dintre ei îndrăzneți să mă privească în ochi, cerându-mi parcă iertare pentru nesăbuința lor, la care le-am fost părtaș, în timp ce alții priveau drept înainte, înstrăinați parcă de propriile lor ființe, înstrăinați mai cu seamă de momentele înjositoare prin care cu toții treceam...

— De câte ori trec prin „Piața Buzești” din Capitală, fără să vreau încetinesc pasul, dacă sunt pe stradă, iar dacă mă aflu în tramvai, troleibuz sau în vreo mașină privesc pe fereastră, caut cu ochii un loc anume... și mă întreb, de fiecare dată: „Cine s-o fi pricopsit cu opincile mele?”

— Care opinci, unchiule Geo? întrebă Alexandru.

— Cum „care”? Acelea din cauciuc gros, tăiat dintr-o anvelopă de mașină... alea, frate, cu „nasul” într-o parte, butucănoase, da' bune, bune, că puteam să bag în ele nu știu câte obiele să nu-mi mai degere picioarele. Mi le cumpărase soră-mea, Gabriela, în timpul războiului!... Tot nu vă amintiți?! Nu v-am povestit despre ele?... Mă mir!... fiindcă eu, de câte ori-trec prin „Piața Buzești”...

...Era în vara anului 1946! Secetă mare, foamete!... Se luptau bieții oameni să-și revină după război. Munceau ca disperății la refacerea țării — cei care erau învățați să muncească, cei din fabrici, ateliere, de pe ogoare, că erau și unii care, ca și altădată, învărteau doar afacerile, și le mergea bine, al naibii de bine! — munceau cei mulți și amărâți, dar, colac peste pupăză, pe lângă nenorocirile aduse de război, a mai venit și seceta aceea cumplită, încât, ce să mai vorbim, îți venea să-ți plângi singur de milă. Munceau oamenii mai mult nemâncați, răbdau de foame și ei, și copiii lor, răbdau până ce... uneori se sfârșeau...

În satele noastre, pe-aici, era și mai greu. Nu tu grâu, nu tu porumb, se uscaseră și iarba, nici vitele nu mai aveau ce mânca! Greu, greu de tot!...

Fiecare familie se descurca cum putea. Când făcea unul rost de un dublu de mălai sau de făină, dădea un ciurdouă și vecinilor.

„Mor bieții capii de foame, cum să te lase inima să nu le dai?! spuneau cei care erau în stare, din când în când să-și

ajute vecinii.

Noi? Așa cum știți! Eram nouă guri la masă: șapte copii, mama și tata! Biata mama și, mai ales, bietul tata.

Se uitau peste noi când ne adunam în jurul mesei mici, rotunde, fiecare cu strachina în mână. Da, acum ne modernizasem, nu mai mâncăm toți dintr-o strachină, pe care altădată o așeza mama în mijlocul mesei și-o umplea de nu știu câte ori până să ne săturăm. Nici n-apuca să se întoarcă spre oală, că strachina se și golea.

„Dumnezeule, Doamne, voi o să-mi mâncați și urechile!” zicea ea, privindu-ne... cu drag! N-ajungea niciodată să stea în rând cu noi la masă. Ea trebuia să care, să care și să toarne în strachina de la mijloc, în care noi ne amestecam. Și ne ciocneam lingurile de lemn. Acum însă, cum vă spuneam, ne modernizaserăm. De sân' Petru se făcea, în fiecare an, un târg, la Câmpulung. Mergeam și noi la târg. Ne îmbrăca mama cu ce aveam mai bun, ne urcam cu toții în căruță și-o porneam. Fiind însă vară, cald, nu ne încălțam niciodată. Și de-am fi vrut să ne încălțăm, parcă aveam cu ce?!...

Mama însă se încălța! Avea niște pantofi de lac, ascuțiți la vârf, cu tocuri înalte... de când fusese mireasă, adică de vreo optsprezece ani. Îi cumpărase tata atunci și ea... îi e păstra! Erau încă buni, nu se rupseseră, nici măcar nu-i pingelise vreodată...

Nu se poate? Nu vă vine să credeți? De ce? Păi iată cum stăteau lucrurile: înainte să-i cumpere, tata cred că nu s-a uitat prea bine la picioarele mamei, în orice caz nu i-a luat niciun fel de măsură, s-a dus la Pitești, ori la Câmpulung, nu știu unde s-o fi dus, a intrat omul în prăvălia unui negustor, a spus că vrea niște pantofi. De care?” l-o fi întrebat-negustorul și i-a arătat mai multe feluri, până ce s-a hotărât. „Ăștia!” va fi zis tata atunci, părăndu-i-se cei mai frumoși. „Ăștia? a întrebat, probabil, negustorul, ești sigur de măsură, ce număr poartă soția sau fata pentru

care îi cumperi?”

„Nu știi ce număr poartă, cred că, a răspuns tata, dar sper să se potrivească!” Și i-a luat.

De potrivit s-au potrivit ei, dar... nu chiar de tot.

„Mă cam strâng, Ioane, a zis ea când i-a pus prima dată în picioare, dar sunt tare frumoși, s-or mai lăsa ei!”

„Se lasă, se lasă! a asigurat-o tata, și-or să fie numai buni!”

Nu știu de ce, cu timpul, pantofii, în loc să se lase, cred că s-au mai strâns întrucâtva. La urma urmei, eu cred era și firesc, s-au mai scorojit și ei, fiindcă mama când se „încălța” cu pantofii, îi lua, de fapt, în mână și mergea desculță până la târg, până la... te miri unde se ducea și ea. Acolo pune pantofii în picioare, călca cu ei de parcă și-ar fi călcat pe ochi, așa că, în curând, îi scotea și... picioarele, fiind iarăși la largul lor, ziceau „bogdaproste”. În felul... acesta pantofii rămăneau mereu noi. I-a mai păstrat mama, io! încă vreo șapte-opt ani de-atunci până când, plictisindu-se de ei, i-a dat unei rudărese pe un căruț (o jucărie din două roate de lemn, legate de osie — tot de lemn — cu o coadă prinsă de mijloc. Se putea alerga cu el prin curte...) Frații mei mai mici s-au bucurat de căruț, iar rudăreasa a zis că-și încalță fata ei cea mai mare și-o face cocoană!”...

La târgul din vara aceea, nu prea aveai ce să cumperi. Nici măcar turtă-dulce nu se mai găsea. Venise un pârlit de negustor cu niște făină, o tot frământa pe-o scândură, în fața oamenilor, apoi lua câte un strop și-l arunca deasupra unui căzânel cu ulei, sub care ardeau niște cărbuni, Stropul de cocă și drojdie se umfla pe dată, negustorul îl învârtea de câteva ori, pe-o parte și pe alta, cu un băț pe care i-l înfigea în mijloc și-ți oferea — gogoșa, strigând cât îl țineau plămâni: „Ia gogoșa, neamule! Ia gogoșanfuriată! Ia gogoșa!”...

Ne-a luat și nouă tata câte o gogoasă, că n-a scăpat de noi, dar, ce să vă spun, ne-am dezumflat pe loc, nu e bună de nimic. Cel puțin mie nu mi-a plăcut. Mai bună era plinea pe care-o făcea mama!

Ne-am plimbat mai departe prin târg și-am dat de unii cu oale și străchini. Erau frumoase, smălțuite, cu fiori și nici nu le vindeau scump.

„Ia-mi și mie o oală, a zis Nelu, fratele cel mic. Vreau o oală, o oală și-o strachină! Tată, te rog!” a adăugat copilul.

„Ce zici, femeie?” a întrebat tata, uitându-se la mama.

„Ia-le, ce mai aștepți?! Măcar, dacă nu vor avea mâncare de-ajuns, să aibă cel puțin străchini!” a spus ea zâmbind amar.

A cumpărat tata zece oale și zece străchini, a zis că cine știe? poate se mai sparge vreuna, să fie acolo!

...De-atunci, de fiecare dată când ne adunam în jurul mesei mici, rotunde, cu străchinile în mină, tata se uita trist peste noi și se gândea cu ce să le mai umple?!...

În vara aceea fusese de nu știu câte ori „pe Vlașca” (așa numeau oamenii de pe la noi satele din Bărăgan, unde se cultivau, pe suprafețe întinse, cât vedeai cu ochii, grâul și porumbul). Făcuse câte un drum aproape în fiecare săptămână. Pleca duminică noaptea — spre luni și se întorcea abia sâmbăta. Făcea sute de kilometri pentru ca să poată aduce un sac de grâu sau de porumb.

Pornea cu căruța plină de scânduri, lați pentru garduri, uluci, paturi (lemn se găsea pe la noi destul) și venea, cu toată această marfă, cu un sac pe care nici nu-l vedeai în căruță, un singur sac de grâu sau de porumb care ne ajungea — nouă și cailor — o săptămână, atât! Săptămâna viitoare trebuie să plece iarăși, și iarăși!... „Până când Doamne, până când? se întreba tata.” „Până vom ieși din nenorocire, omule, până atunci! îi răspundea mama îndârjită. Vrei să-i lăsăm tocmai acum să moară de foame?

Spune!”

„Dar m-au speriat, femeie, m-au speriat pur și simplu, mai zicea tata. Nu știu ce se întâmplă cu ei, că mănâncă mai mult decât de obicei. Altădată, ți-amintești, îi rugai cu mâncarea. Acum sting totul, ca de frica morții!”

Într-adevăr, și nouă ni se părea că mâncăm mai mult decât de obicei, „mâncăm ca de frica morții”, cum zicea săracul tata. Parcă nu ne mai săturam!...

Imediat ce aducea grâul, alergam cu el la moară și îl măcinam. Mama înmuia făina, o amesteca cu drojdie, o ținea puțin la dospit și, când era totul gata, încingeam cuptorul cel mare de sub șopron, până ce vatra era numai bună ca să primească rotogoalele de cocă. În timp ce pâinea se cocea, nu era chip să ne alunge de lângă cuptor. Îi tot dădeam târcoale cu nasurile alungite, scâncind de plăcere și înghițind în sec.

Momentul cel mai așteptat era scoaterea pâinii!... Atunci ne împingeam, ne înghionteam, care pe care, spre cât mai aproape de mama... „Astâmpărați-vă, măi diavolilor!” striga ea la noi, și, uneori, ne „astâmpăra” cu câte o jordine pe spinare. „Na! Na! ne atingea pe unde apuca, nu vă mai săturați, are dreptate taică-tău, trageți a sărăcie!” zicea cu năduf. „Mai săraci decât atât?” a dat, într-o zi, o replică „deșteaptă”, fratele cel mijlociu... „Decât atât? a răspuns mama plină de furie. Să nu ajungi, băiatule, să vezi cât de săraci pot fi unii oameni și cum se moare de sărăcie! Voi, de-bine-de-rău, aveți ce mânca. Fiecare înghițiți câte o jumătate de pâine pe zi, bașca străchinile pline cu lobodă. Să vă văd ce faceți când nu le veți mai avea?!”

Îi venea să plângă de necaz. Se trudea atâta pentru noi, și ea și tata, și tot nu eram mulțumiți?!...

Și-apoi, să fim drepți: față de alții, despre noi, adică despre familia noastră, nu s-ar fi putut spune că răbdam de foame. Dimpotrivă! În primul rând era loboda! Dintre

toate bălăriile care se puteau mânca, nu știu cum se făcuse că, în ciuda secetei, numai loboda creștea, puzderie de lobodă prin grădină, pe lângă garduri... O culegeam, o spălam bine, o opăream și-o puneam la fiert cu zarzavaturi, în fine, cu tot ceea ce trebuia. Uneori o acream cu corcodușe, dar cum acestea erau puține, mama a pus într-o zi, în tuciul cu lobodă (aveam un tuci mare în care o fierbeam), lapte bătut (fătase vaca, de curând, și lapte aveam). A ieșit nemaipomenită și, unde pui, că era și mai hrănitoare.

„Porția” de pâine, o jumătate de pâine pe zi, o împărțeam în trei bucăți: pentru dimineața, la prânz și scara. Când ne așezam la masă, flecare își ținea bucata lângă el dar, spre surprinderea mamei, nimeni nu mânca din pâine. Mâncam lobodă goală... sau ceea ce ne mai dădea mama.

„Și cu plinea ce faceți?” a întrebat ea când ne-a observat întâia oară.

„O mâncăm la sfârșit!” am răspuns noi în cor. La sfârșit” însemna după ce ne ridicam de la masă. Atunci, cu bucata de pâine în mână, fiecare pleca la treaba pe o avea de făcut, prelungind astfel plăcerile mesei. Mama s-a minunat și ne-a lăsat în pace. Fără îndoială, nu era bine ce făceam, pâinea trebuia mâncată o dată cu loboda sau cu ceea ce ne mai puneam pe masă, dar noi, de frica foamei, voiam să putem spune mai mult timp că mai avem ceva de mâncat. Iar când acel *ceva* era un colț de pâine, eram foarte fericiți. Mi-e cam rușine s-o spun, dar mărturisesc totuși, că de-atunci am rămas cu o pornire interioară pe care, uneori, nu mi-o pot stăpâni nici acum: când văd un colț de pâine rumenită, îmi vine să-l mănânc, chiar dacă cu câteva secunde înainte am înghițit ultima bucățică din cel mai delicios tort...

În vara aceea, lipsisem trei săptămâni de acasă. Îmi câștigasem pâinea singur, cum spunea tata. Școala

Normală, al cărui elev eram, avea, după cum v-am spus, o grădină mare de pomi fructiferi, o altă grădină de zarzavaturi, fermă de vite, porci, păsări... Toate acestea trebuiau îngrijite și în timpul vacanței de vară. Și, cum un învățător avea nevoie să cunoască și să fie în stare să îndrume sau să facă tot ceea ce trebuie într-o adevărată gospodărie, elevii erau solicitați, pe rând, *să facă practică* în acest domeniu. Îmi venise și mie rândul în vara aceea...

De-abia mă întorsesem de la Câmpulung. Pot să spun că mă simțeam destul de bine. Viața în cele trei săptămâni fusese mai puțin severă decât în perioadele de cursuri.

În primul rând nu mai aveam de învățat, de scris teme, nu ne mai asculta nimeni. Nu m-am mai visat în nicio noapte scos la lecție!...

În al doilea rând, nu mai aveam grijă de niciun fel de bagaj: lucrurile toate, le luase tata acasă, la sfârșitul anului, urmând să le aducă, din nou, la toamnă. În asemenea împrejurări, ne dădea școala totul. Eu n-aveam decât hainele de pe mine — și pe acestea nu le mai păzeam de nimeni pentru că n-ar fi tentat într-adevăr pe nimeni. Nu era uniforma de școală, erau niște trențe cu care lucram la grădină...

Vai! ce spaimă am tras în noaptea în care am dormit pentru prima dată la Școala Normală. Abia venisem în clasa I. Tata mă „depusese” aici cu toată „zestrea” aceea pe care regulamentul școlii cerea s-o ai.

Înainte de a ne culca, în prima noapte, pedagogul, care se ocupa de clasa noastră, a vrut să stea de vorbă cu noi. Și-a stat!... Ne-a spus băiatul (era absolvent, din anul acela, tot, al Școlii Normale) fel de fel! Ne-a învățat foarte multe lucruri bune: cum să ne purtăm în școală, la masă, în sălile de meditație, în dormitor, cum să procedăm când vom avea învoire în oraș, cum să învățăm... Printre altele,

către sfârșitul convorbirii cu noi (de fapt el vorbea, iar noi ascultam cu gurile căscate, din ce în ce mai înfricoșați, dându-ne seama câte aveam de făcut, întrebându-ne dacă vom fi în stare să le facem cum trebuie, ce se va întâmpla cu noi? pedagogul ne-a atras atenția, să avem mare grijă de lucruri, să nu rămânem, cumva, fără ele.

Toate ca toate, dar când m-am gândit numai că s-ai putea să rămân fără palton, ori fără bocanci, sau fără haină, pantaloni, m-a cuprins spaima. Drept pentru care, când s-a anunțat stingerea în dormitor, eu mi-am strâns tot ceea ce dezbrăcasem de pe mine, inclusiv bocancii, am desfăcut ușor cufărul și-am înghesuit totul acolo. Am încuiat la loc cu lacătul, iar cheile le-am ascuns între burduful de pernă și fața ce-l acoperea. Am întors perna cu cheile în jos și m-am culcat. Vorba vine: m-am culcat; de fapt, m-am zbuciumat toată noaptea căutând bocancii, pe care, în vis, mi-i furase, totuși, cineva. Când m-am trezit leoarcă de sudoare, deși în dormitor nu era prea cald și am văzut că nu se întâmplase nimic (ca să mă conving am căutat în ladă și-am văzut că bocancii erau neclintiți), m-a cuprins o adevărată fericire. Am adormit din nou, visând, de data aceasta, că sunt acasă, la râu și că mă scald cu frații mei mai mici. Deodată apa s-a făcut rece și eu am început să tremur. M-am trezit. Mă dezvelisem, iar în dormitor se făcuse frig.

Spaimetele s-au prelungit și în alte nopți, până ce m-am convins și eu, și alții că n-avea cine să ne fure lucrurile. Eram cu toții copii de țărani, nu se putea bucura unul la ceea ce era al altuia.

Totuși, grija rămânea grijă. Acum însă, în vacanți, ea dispăruse. În plus, pot să spun și acest lucru, fiindcă mama nu mă mai aude, mâncarea de la școală mi-a plăcut mai mult decât cea de acasă. Cu excepția micului dejun, când beam surrogat de cafea (cafea „Unica”), dar, în loc depline, ne dădea câte o felie de mămăligă (vă închipuiți —

cafea cu mămăligă), ceea ce mi se oferea la prânz și seara era destul de bun: îmi plăceau ghiveciul, varza, fasolea, musacaua de cartofi. Poate că și mâncarea de la cazan avea mai mult gust, poate, văzându-i pe ceilalți mâncând cu poftă, mă îndemnam și eu, oricum, cert este că m-am întors acasă cu câteva kilograme câștigate în greutate. Și, cum, pe-atunci, eram atât de mic, ele mi-au prins foarte bine...

... „Văd că te-ai îngrășat, ce-ar fi să facem un drum împreună pe Vlașca?” mi-a spus tata într-o duminică.

M-am dat peste cap de bucurie. De când așteptam eu lucrul acesta. Fiind la școală, în ultimii ani nu mai călătorisem cu tata aproape nicăieri. Zis și făcut! în aceeași noapte mă îndreptam spre necunoscut...

„Pe Vlașca” nu fusesem niciodată. Ca o surpriză, pe care n-a mai putut-o păstra până în momentul respectiv, tata m-a înștiințat, a doua zi, că, la întoarcere, vom trece și prin București. Unul din visurile mele de copil era pe cale să se îndeplinească. Auzisem multe despre București; de asemenea, citisem unele lucruri, dar de văzut nu-l văzusem niciodată! Nerăbdarea cu care număram zilele până la aceea în care urma să trecem prin capitala țării era deci justificată.

Drumul „pe Vlașca” a fost obositor! Am rătăcit mai multe zile prin. Tot felul de sate cu case prăpădite, multe fără garduri care să împrejmuiască ogrăzile, cu drumuri în care te înecai în praf, cu oameni amărâți ca și noi.

Cel puțin pe la noi aerul era mai curat, vedeam în fiecare zi râul curgând, zăvoiul, pădurea... Era altfel J Nu mi-a plăcut „pe Vlașca!”...

Am umblat mult până am reușit să vindem amărâtele acelea de paturi cu care plecaserăm de-acasă. Cu banii obținuți, tata a cumpărat, ca de obicei, un sac de grâu. Pentru atâta ajungeau.

Singura bucurie, în tot drumul, a fost aceea că la o casă unde-am dormit într-o noapte, gazda ne-a dăruit, la plecare, o pâine mare, albă, abia scoasă din cuptor. Nu mai văzusem până atunci pâine atât de mare. De bună, nici nu mai vorbesc. Mi se părea nemaipomenită! (La noi, v-am spus — făina se măcina la moară de apă, iar pâinea, făcută dintr-o asemenea făină, nu era prea albă. Din contră!) Tata m-a lăsat să mănânc din ea cât am vrut eu, pe săturate. Atunci mi-am adus aminte că, de câte ori aducea el, de la Pitești, ori de la Câmpulung, ori din altă parte, câte o pâine albă, rotundă și subțire, lipie — îi spuneam noi — îmi venea să-i zic: „De ce nu aduci odată una întreagă numai pentru mine?” Dar mi se oprea întrebarea în gât, când mă uitam și vedeam câți mai erau pe lângă mine în ograda noastră. „N-ar fi avut și ei dreptul să ceară la fel?” mă gândeam. „Și-atunci? De unde?”

Acum însă tata a zis: „Mănânci cât vrei!”

Parcă tocmai de aceea am mâncat mai puțină decât oricând. După vreo două zile, văzând pâinea aproape întreagă, m-a întrebat: „Ce ai, mă, nu-ți place?”

(El mânca pâine neagră, adusă de-acasă.)

„Ba da! am răspuns ed. Cum să nu-mi placă? Asemenea minune?!”

„Atunci?” a adăuga* tata nedumerit.

„Celorlalți nu le ducem nimic?” am zis eu, gândindu-mă cum o să se bucure Nelu, și Nuța, și Costel, și ceilalți când o vor vedea. Aș fi vrut s-o vadă așa mare, întreagă, dacă s-ar fi putut. Dar, ce să fac? Nu rezistasem, mâncasem cam vreun sfert din ea.

„Mănâncă, Geo, taică, mănâncă, băiatule, m-a îndemnat tata, mângâindu-mă pe cap. Celorlalți le cumpărăm noi alta de la București. Și-apoi asta se învechește până când ajungem noi acasă. E păcat de ea, n-o să mai fie bună!” a adăugatei.

„E burtă și mai veche, am răspuns eu *înțelept*, abia se

mănâncă mai puțină!”

Tata m-a lăsat în pace, văzând că n-o scoate la capăt cu mine.

Într-o dimineață (era a patra zi de când plecasem de-acasă), tatii mi-a spus:

„Astăzi pe la prânz suntem în București! Ne oprim undeva, găsim noi un loc, mâncăm și bem și-o bere. Ți-am promis doar de-atâta timp!”

Freamătul de dinăuntru s-a stârnit și mai tare. Mărturisesc că mi-era teamă ca tata să. Nu se fi răzgândit. De aceea, nici n*am îndrăznit să-l întreb.

„Va să zică nu s-a răzgândit!” Începuse să cânte ceva în mine. „Deci văd Bucureștiul, văd Bucureștiul! Astăzi pe la prânz!”

Cât putea să mai fie până la prânz? Nu mult, în orice caz. Soarele se ridicase sus pe boltă, noi mergeam de câteva ore. Roibu și Mocanu trăgeau în voie, căruța fiind aproape goală. Un sac de grâu era o nimica toată. Mai greu era coviltirul, care ne apăra de eventuala ploaie și, într-o măsură, de răceala nopții. (Dar unde nu venea ploaia!..)

Bucureștiul mi-a plăcut, cu toate că în mintea mea fi vedeam altfel: grandios, cu străzi largi, cu lumini multe! Ce mai, altfel!

După cum aveam să înțeleg mai târziu, de fapt noi am trecut atunci printr-o margine de București, care era normal să nu mă impresioneze cine știe cât!

Berea însă nu mi-a plăcut!... Mai întâi că am văzut cânila acelea mari cu spuma de un lat de palmă, ajungând până la gură. Lichid cu spumă nu văzusem până atunci, în afară de lapte. Și nici la lapte nu-mi plăcea spuma.

În al doilea rând, berea nu mi-a plăcut fiindcă era... amară! Eu îmi închipuiam că cine știe ce bunătate nemaiîntâlnită trebuie să fie!... Când colo?... o zeamă galbenă cu spumă și, pe deasupra, amară!

„Asta e berea!” m-am mirat eu, strâmbându-mă din clipa

în care îmi înmuiasem, cu sfială, buzele în cana aceea de sticlă pe care abia o țineam în mână.

„Ce e, mă, nu-ți place?” mă întrebă tata.

„Sigur că nu-mi place, am răspuns pe jumătate revoltat. Ziceai că e... așa și pe dincolo! M-ai amăgit de pomană! mai spusei împingând cana din fața mea. Bea-o dumneata!”

„Bă, neam de traistă ce ești! mă «apostrofă tata, zâmbind. Să nu mai spui nimănui acest lucru, că te faci de răs! Cum să nu-ți placă berea? Păi tocmai ăsta e farmecul ei, gustul amărui!”

„O fi, mie nu-mi place! răspunsei cam în silă. Și, ca să nu rămân dator, adăugai: Iar în ceea ce privește «neamul»... de care ziseși, mă mângâi cu faptul că nu sunt neam cu dumneata!”

Tata, râzând acum de-a binelea, a luat în mână și halba mea (am aflat că așa se chema cana aceea) și-a băut-o pe nerăsuflăte! Apoi mi-a comandat și mie un sirop; fiindcă, „e dulce!” a subliniat el ironic.

Nu mi-a părut de ironia lui, am băut siropul, deoarece îmi era sete și mă ustureau pe gât mititeii aceia pe care-i mâncasem (tata comandase, mi-aduc aminte, cu mare satisfacție: „Mici și bere!” crezând că o să mă facă praf! Dar nu mă făcuse!) Astăzi însă n-aș putea spune că. Mi-am păstrat aceeași părere. Îmi plac și micii, și berea!

Mă rog, după ce am terminat de mâncat, tata a plătit, a mai cumpărat câte ceva pentru cei de-acasă și-am plecat.

La un moment dat, a oprit iarăși caii și mi-a spus: „Suntem în Piața Buzești!” (Și până atunci îmi tot spusese: aici e strada cutare, asta e piața cutare, aceea e statuia lui cutare, dincolo e... nu știu care instituție, el le știa intr-adevăr, fiindcă în timpul războiului, un an stătuse concentrat în București și apoi fusese trimis pe front.) „Rămâi lângă cai, a mai adăugat tata, mă duc aici, după colț, la o farmacie, să cumpăr niște doctorii pentru maică-ta!” (Mama era deseori bolnavă și, probabil, îl rugase să-i

cumpere vreo doctorie care numai la București se găsea.)

La farmacie a zăbovit cam vreun sfert de oră.

„Nu era deschis, mi-a explicat el, a trebuit să aștept până a sosit ora!”

„Nu-i nimic, am mai căscat și eu gura!” i-am răspuns în vreme ce pornea căruța.

După câțva timp, am ieșit din orașul în care așteptasem atâta să ajung. Nu eram nici bucuros, dar nici trist. Tata mâna caii tăcut. Din când în când, întorcea capul spre mine, părându-i-se că parcă nu mă aflam în apele mele.

„Ce ai, mă, de ce te foiești așa? mă întrebă, la un moment dat. Ți-a plăcut Bucureștiul?”

„Așa-și-așa!” răspunsei.

„Păi, sigur, zise el aproape scos din sărite, ție nimic nu-ți place! Ia pleacă de-aici și încălță-te. Nu vezi că s-a lăsat frigul?”

Ne apropiam de Pădurea Rîioasa (sau Rîioasei, n-am știut niciodată bine cum îi zice). Se întuneca și, într-adevăr, începuse să-mi fie puțin frig.

„N-ai auzit ce-am spus? reluă tata văzând că nu mă mișc din poziția în care mă aflam lângă el, acolo, în fața căruței. Treci și te încălță, că ai să răcești. Nu vreau să te aud din nou tușind”.

„Cu ce să mă încălț?” întrebai eu cu un aer de nevinovat.

„Cum, cu ce să te încălți? Cu opincile!”

„Care opinci?”

„Mă, pe tine te doare capul? mă luă tata la rost de-a seriosul. Opincile cu care ai plecat de-acasă, care altele?!... Te rog să mă scuzi că nu ți-am luat bocancii, mai zise el ironic, am uitat, când am plecat de-acasă, că o să trecem prin București... Și aici vocea îi scăzu pe neașteptate... Poate că ar fi trebuit să-i iei cu tine, totuși, adăugă el nespun de cald. Așa n-ai mai fi umblat desculț prin oraș... Fir-ar să fie de sărăcie, că n-am putut să-ți cumpăr și ție niște ghete!” mai zise cu ciudă și cu sincer regret...

Abia îmi stăpâneam lacrimile. Purtam de trei ani o pereche de bocanci, pe care mi-i cumpărase o dată cu uniforma de școală. Tălpile se subțiaseră și se desprinseseră din cusături. Ca să nu-i duc la cizmar, îi legasem singur cu niște sârmă, așa puteam să-i mai port și în anul următor. În vacanță, nu mă încălțam cu ei decât în zi de sărbătoare. Și asta dacă plecam undeva de-acasă. În rest, dacă era nevoie, apelam la opinci... la aceleași opinci pe care le purtam de vreo șapte-opt ani. Mi le cumpărase, în timpul războiului — cum v-am spus — soră-mea, Gabriela. Atunci, mi s-au părut foarte bune: erau făcute dintr-un cauciuc gros, tăiat dintr-o anvelopă de mașină, care nu mai putea fi folosită. Aveau „nasul” într-o parte, nu drept, ca cele pe care le purtasem înainte și care, fiind înguste în părți, îmi intrau totdeauna zăpada și apa în ele. Umblam mai mult ud la picioare. Așa că... m-am bucurat când le-am văzut, m-am simțit bine. În ele un an, doi, trei, cinci — dar acum mă săturasem, „ca de mere pădurețe”, cum se spunea pe la noi, nu le mai puteam vedea în fața ochilor. Și, totuși, la ele mă întorceam, dacă era frig și trebuia să mă încălț.

„Ia-ți opincile, mi-a spus tata, când am plecat la drum. Noaptea e frig și va trebui să te încălți!”

Le-am luat, m-am și încălțat cu ele, în câteva nopți, dar în București, când am văzut pe toți cei care mergeau pe stradă încălțați și nu cu opinci, m-a cuprins o jale pe dinăuntru. Îmi plângeam singur de milă, dar nu spuneam nimic. Până și tata avea niște bocanci în picioare!... Numai șu!... Și-atunci mi-a apărut foarte clar un lucru: totul e din cauza opincilor, mi-am zis. Astea mă îngroapă și nu mai. Scap de ele. Am avut chiar un gând sinistru: „Cum mi-ar sta mie, băiat tânăr, în coșciug și cu opinci în picioare?”...

M-am scuturat ca de ceva ce nu putea să fie adevărat. „Până să mor mai am, de ce să mor eu de-acum?” mi-am zis, autoîncurajându-mă!

„Dar de opinci trebuie să scap, neapărat, chiar acum! Că altfel”...

Eram în locul pe care tata îl numise „Piața Buzești”. Stăteam lângă cai și priveam în jur. În momentul în care mi-am zis: „Acum!” am și sărit din căruță, am scos opincile de unde se aflau, de sub un maldăr de fân, le-am legat frumos împreună, reținând, pentru orice eventualitate, ciorapii și obielele, le-am înfășurat repede într-un jurnal pe care-l cumpărase tata (voia să vadă ce mai e în țară, în lume; parcă nu-i ajungea ce vedea cu propriii lui ochi) și» binișor, am coborât prin spatele căruței. Le-am potrivit undeva, la îndemână. Când tata s-a întors și-a pornit căruța eu am rămas câțiva pași în urmă, ani luat frumușel pachetul de unde-l știam și... l-am așezat lângă primul stâlp de telegraf... sau de lumină electrică, nu m-am uitat ce fel era; ce, parcă stâlpul mă interesa pe mine? Mi-am zis, în gând: „Să le poarte sănătos cine le-o găsi! Să le mai poarte și altul, că eu m-am săturat!” Și, țuști! în căruță! M-am ascuns în spatele tatii și nu m-am mai imitat înapoi de teamă să nu mă fi văzut cineva și să mă strige... spunându-mi că mi-am pierdut nu știu ce. Atâta i-ar fi trebuit tatii, ar fi fost vai de urechile mele! AȘ&, acum... m-a bombănit cât m-a bombănit, când a aflat că nu mai arc încotro, că va trebui să-mi cumpere ghete, și-apoi... a tăcut, ce era să mai facă?!...

Mă strecurasem adânc sub coviltir, îmi pusesem ciorapii în picioare și le băgasem așa sub fân. Tata îndemna caii de zor ca să traversăm mai repede pădurea aceea întunecoasă, loc în care se petrecuseră multe tâlhării.

În mod obișnuit ar fi trebuit să-mi fie teamă. Dar gândurile mele erau în altă parte: aveam în fața ochilor pachetul pe care l-am așezat cu grijă, ca pe ceva de preț, lângă stâlpul din marginea acelei străzi bucureștene.

„Cine, oare, l-o fi găsit?” Răspunsul nu l-am aflat nici până astăzi!

De aceea, de câte ori trec prin Piața Buzești, fără să vreau încetinesc pasul, dacă sunt, pe stradă, iar dacă mă aflu în tramvai, în troleibuz sau în vreo mașină, privesc pe fereastră, caut cu ochii un loc anume... și mă întreb, de fiecare dată: „Cine s-o fi pricopsit cu opincile mele?!”...

12

— Perioada practicii de vară era pe sfârșite. Ca în fiecare an, și în vara aceea petrecusem, mai bine zis muncisem, două săptămâni în grădina școlii. Îmi plăcea mai ales să cosesc: trifoi, lucernă, la nevoie și iarbă. Iarba se cosea mai greu, și-apoi locurile pe care creștea iarbă, doar simplă iarbă, erau cele pe care nu se putea cultiva altceva, adică acea parte de deal din vasta grădină a liceului. Să cosește pe deal, nu era atât de ușor. Tăiam brazdele de-a curmezișul coastei. Lăsam în urmă cărări, cărări în trupul moale și verde. Oțelul lucitor murmură un cântec monoton și blând, vrând parcă să potolească tremurul abia perceptibil al firelor de iarbă ce-și primeau cu demnitate sfârșitul.

Cu voia sau fără voia directorului de serviciu, ori a profesorului care răspundea în perioada respectivă de activitatea ce-o desfășuram, dormeam, uneori, în nopțile calde și frumoase, în căpițele de fân proaspăt cosit. Așterneam o pătură dedesubt și ne înveleam cu alta până sub bărbie și astfel, ascultând răsuflarea pământului și țârâitul adormitor al greierilor, întrebam cerul de unde și-a luat atâtea făclii pe care să le pună de veghe la căpătâiul lumii adormite.

Într-o dimineață, directorul școlii a chemat de urgență la cabinetul său pe unul dintre băieții de la practică. Era un elev mai mare decât mine cu vreo doi ani. Învăța bine și, pe

deasupra, era responsabilul formației de fanfară a liceului, din care făceam și eu parte. Începusem ca toboșar. După câțva timp, profesorul instructor m-a trecut la unul dintre instrumentele de suflat care aveau menirea să realizeze acompaniamentul, iar peste un an ajunsesem în elita fanfarei, numărându-mă printre trompetiști, cei care dădeau de fapt viață oricărei melodii. Cântam alături de elevul chemat în dimineața aceea de director...

Costel, așa se numea băiatul, Costel Popa, s-a întors după câteva minute îngrijorat. Se nimerise ca în perioada aceea să fie prezent în școală (la activitatea practică) mai mult de jumătate din efectivul fanfarei, reprezentând fiecare compartiment artistic. Nu lipsea nici cel care avea în răspundere toba mare și nici cel ce mânua cinelele. Așa încât fanfara putea foarte bine să funcționeze. De altfel, ne și adunam în fiecare seară și cântam până noaptea târziu, cântam pentru sufletul nostru, dar și pentru plăcerea atâtor altora, ce ne ascultau. Ne instalam de obicei în jurul unui rond mare de flori din fața clădirii principale a liceului. Astfel, valul de armonii, eliberat de hotarele zidurilor, străbătea întregul parc al școlii, plutind, mai departe, peste case și străzi, până în inima orașului și înfiorând blânda pace a serilor de vară. „Cântă normalişti! Ascultați, cântă normalişti!” tresărea, ici-colo, câte un suflet mai sensibil.

De mulți ani, fanfara Școlii Pedagogice de băieți era cunoscută de întreaga urbe. Nicio manifestare mai deosebită nu avea loc în oraș, fără ca din programul ei să nu facă parte și fanfara noastră. Mai ales în fruntea coloanelor ce demonstau cu diferite prilejuri ne aflam noi, „băieții de la fanfară”, mândri nevoie mare, pentru că eram urmăriți de ochii mulțimii adunate de-o parte și de alta a străzilor pe care le străbăteam.

„Cântă normalişti! Veniți să-i vedeți pe normalişti!” Și lumea venea. Iar noi treceam mândri, suflând din toate

puterile în alămurile ce străluceau în soare!...

„Băieți, suntem în mare încurcătură!” ne spuse Costel.

„Ce fel de încurcătură? S-a întâmplat ceva?” l-am întrebat, care mai de care.

„De ce te-a chemat directorul? intervenii eu. Te pomenești că nu i-a plăcut cum am cosit. Deși ieri n-a spus nimic despre acest lucru. Dimpotrivă, ne-a felicitat”.

„Nu e vorba de coasă, Geo, ci de fanfară!”

„De fanfară? Nici aici nu văd încurcătura! Sper că nu s-a plâns nimeni de noi. Cântăm civilizată, lumea spune că și frumos. Poate nu i-a plăcut faptul că ascultătorii noștri au transformat aleile parcului în ringuri de dans... Asta da, s-ar fi putut să-l supere. Dar îi promitem că vom lua măsuri... „

Îmi dădusem drumul, tocmai vorbele ca o moară stricată boabele de porumb, din care ai fi dorit să iasă păsat...

„Termină, o dată, Geo! interveni iritat colegul meu. Nu e timp de glumit, avem de făcut astăzi o treabă foarte serioasă, pentru care nu suntem deloc-pregătiți. Dar absolut deloc!”

„Vrei să ne explici mai repede despre ce este vorba?”

„Despre o înmormântare!” spuse Costel, împrumutând o mină chiar ca de om bun de dus la groapă...

„Înmormântare? Și ce legătură avem noi cu morții? Cine a murit?”

„Măi, băieți, ascultați-mă puțin, ascultați și nu mai puneți tot felul de întrebări, care nu fac altceva decât să. A ne mănânce timpul!” ne-a spus conducătorul fanfarei...

„Tovarășul director m-a chemat să-mi spună — continuă Costel Popa, văzând că ne-am potolit — că astăzi, la ora 14, trebuie să cântăm la o înmormântare!”

„Ce face?!... se repezi Sergiu Costache, care purta de gât, atunci când defilam, măgăoaia aceea de tobă ce răsuna de se auzea în tot orașul: bum! bum! bum-bum-bum! Și Sergiu învârtea mâna într-un anumit fel, de parcă-și

înșuruba ciocanul masiv în aer, după care urma o nouă serie de lovituri: bum! bum! bum-bum-bum! De când am ajuns noi și ciocli? reluă băiatul de la tobă. Numai asta n-o făcusem până acum”...

„Într-adevăr, numai asta n-am făcut-o până acum! preciză și Costel, dar uite că trebuie s-o facem astăzi. Tovarășul director m-a rugat să înțeleg situația. A murit un inginer de la o întreprindere agricolă din nu știu ce județ. Se afla aici în orașul nostru, la o consfătuire de specialitate și, nu mi s-a spus cum, s-a întâmplat, bietul om a murit, cică, la o oră după ce-a fost dus la spital. Acum trebuie transportat în județul din care a venit. De la spital și până la gară, unde sicriul va fi urcat în tren, noi vom conduce mortul în cântec de fanfară”...

Am încremenit, gândindu-ne cu toții la același lucru; cum să cântăm la înmormântare, mă rog, cum să conducem un mort fie și pe o bucățică din ultimul lui drum (iar bucățica asta însemna să traversăm aproape întregul nostru oraș), dacă nu știam niciun marș funebru?!

De-o oră întreagă cârâiam instrumentele încercând tot felul de melodii... Degeaba! Nimic nu se potrivea!

...Bine, mă deșteptule, dar n-ai putut să-i spui directorului că noi nu suntem fanfară mortuară?!” repetă cineva, a nu știu cita oară, în esență aceeași întrebare.

Răspunsul fusese dat demult: „Găsiți voi ceva, ar fi spus directorul, la nevoie învățați, până la prânz, un marș funebru. Sunteți băieți deștepți. Am încredere în voi!”

„Ce replică aș mai fi putut da la o asemenea subliniere? Spuneți și voi? își completase Costel Popa răspunsul. Puteam să încep să mă lamentez ca o bocitoare, spunându-i că nu avem nici măcar notele muzicale pentru un asemenea marș?”

În tăcerea ce s-a lăsat în sala de muzică, unde ne aflam adunați, trompeta în care suflam a început să lege larg, cadențat, *Marșul triumfal*, pe care îl cântam, de obicei, la

defilări...

Sergiu Costache a înțeles imediat ritmul și-a început să-l marcheze: bum!... bum!... bum-bum-bum! În ochii lui Costel Popa s-a aprins o lumină. Și-a dus imediat la gură propria-i trompetă, prinzându-se în hora aceleiași melodii, care respira însă într-un ritm nou, dictat de mine... În câteva clipe, toate instrumentele răsunau într-un singur glas și... într-un singur pas: bum!... bum!... bum-bum-bum!

„Victorie! Victorie! țiparăm cu toții, când ne-am luat instrumentele de la gură, după parcurgerea primei secvențe a marșului. Nu ne venea să credem! Reușiserăm!”

„Băieți, încă o dată! spuse Costel, preluând conducerea! De la cap până la sfârșit, în ritmul sugerat de Geo!”

Am reluat marșul de la capăt, larg, legănat, mișcându-ne, în formație, în jurul sălii. Când am terminat, mai că ne venea să. Plângem! Ne pătrunseserăm noi înșine de atmosfera ce se crease. Parcă am fi fost la o înmormântare și am fi ascultat cu adevărat, un impresionant marș funebru.

„Bravo, Geo, bravo!” au izbucnit apoi băieții în cor, repezi ndu-se care mai de care să mă îmbrățișeze. Am simțit mai degrabă loviturile instrumentelor lor în cap, în spate, care pe unde mă ajungeau.

„Încolonarea!” ordonă responsabilul formației!

Ne-am încolonat și-am ieșit în fața școlii, de unde o mașină ne-a transportat la spitalul în care murise inginerul.

Totul era pregătit de plecare. Mașina cu sicriul a pornit-o încet pe bulevard. Încolonați, în spatele ei, am pornit și noi. Ne urma lume multă!

Directorul liceului era cu noi. Nu mai avusese timp să ne asculte la școală, să audă cum cântăm. Ne-a întrebat doar dacă am reușit să pregătim ceva. I-am răspuns ci „n-a să-l facem de rușine!”

Înainte de a începe, ne ticăiau inimile. Eu mai ales mă gândeam că, dacă n-o să iasă' bine treaba, în capul meu se va sparge totul, pentru că eu am fost cu *ideea*.

După primii pași făcuți, la un semn al lui Costel, i-am dat drumul...

începutul a fost ușor, lin, apoi melodia a urcat, a urcat, legănându-se, pentru ca după aceea să se rupă imediat, dureros, căutând tonuri joase, coborând ca un plâns ce se îneca... Apoi, notele gâlgăiau iarăși în șuvoi ondulat, marcat, la intervale rare, de bubuitul tobei lui Sergiu, care puncta parcă rostogolirea bulgărilor de pământ peste sicriu...

Trăgeam cu coada ochiului spre director. Era un om sobru, serios, un bun pedagog, distingându-se prin aleasă pregătire, sensibilitate reținută, corectitudine ireproșabilă în comportare și în muncă, ordine în tot ceea ce făcea, calm desăvârșit! Nimeni nu l-a auzit vreodată ridicând cât de cât tonul în fața cuiva, oricât de supărat ar fi fost. Dacă erai vinovat de ceva, vinovat grav, astfel că trebuia să ajungi în fața directorului, ai fi preferat orice fel de pedeapsă în locul unei simple întrevederi cu acela ce conducea școala. Și aceasta în ciuda faptului că directorul, după ce se uita lung la tine, măsurându-te pe toate părțile, ți se adresa cu un glas blând și îndurerat, spunându-ți doar atât: „Băiețăș (indiferent în ce clasă ai fi fost, pentru el tot „băiețăș0 erai), dumneata îți dai seama că ai greșit?” După care te mai măsura preț de câteva minute, privind prin tine, dintr-o parte, în alta, cu niște săgeți cenușii ce-ți răscoleau sufletul până în adâncuri. Pentru ca apoi să adauge: „De data aceasta te iert. Caută să te îndrepti. Te rog!” Și-ți făcea semn să ieși. Erai liber!

Aduși într-o asemenea situație, cei mai mulți *vinovați* izbucneau în plâns. Dacă le-ar fi dat voie directorul, ar fi îngenucheat în fața lui și i-ar fi sărutat mâna. Dar omul din spatele aceluia birou impozant se ridica și privea peste

tine, parcă, undeva, departe, în viitor, așteptând să părăsești încăperea. Era sigur că a doua oară n-o să mai ajungi acolo pentru un motiv asemănător...

Acum pășea liniștit pe lângă noi, pe trotuar, în dreapta lui; Costel Popa. Avea o față destinsă, ca de om mulțumit. De altfel, la un moment dat, apropiindu-se mult de Costel, se aplecă spre urechea lui, șoptindu-i cald, părintește, în timp ce întindea gâtul, cu cap cu tot, într-o parte, după un gest reflex, ce se repeta la intervale egale: „Bi-ne, tovarășe Popa, Bi-ne! Foar-te bi-ne!”

Costel întorcea capul spre noi, încurajându-ne din ochi!

Cântam mai departe *Marșul triumfal*, numai de noi știut. Lumea era pătrunsă tot mai mult de atmosfera specifică momentului. Se auzeau comentarii pe margini, din care înțelegeam părerea de rău pentru omul, încă tânăr, ce pierise în urma unui accident stupid. Din când în când, câte o batistă se furișa spre ochii înduioșați sau înlăcrimați. Și tot din când în când, aceleași șoapte la urechea lui Costel: „Bi-ne, tovarășe Popa, bi-ne! Foar-te bine! Bra-vo!”

Ajunși în gară, începusem să simțim oboseala. Ne dureau buzele și plămânii de atâta suflat. Eram nerăbdători să încheiem odată!

În momentele acelea, se pare că responsabilul nostru, Costel Popa, uitase unde se află. Cu trompeta ridicată peste capetele noastre, cânta, cânta pierdut, cu ochii duși undeva departe. Cânta forțând ritmul, aducându-l astfel la... normal.

În clipa aceea, Costel simți o mână că îl prinde de gulerul cămășii, în timp ce altă șoaptă îi pătrundea în urechi și în suflet: „Ce faci, mă, *nepricopsitul*? E, urci mortul în tren cu *Marșul triumfal*?”

Nici nu trebuia să privim în spatele lui Costel spre a identifica pe autorul apostrofei. După apelativul

„nepricopsitul”, nu putea fi altul decât profesorul nostru de fanfară.

Într-adevăr, el era! Tocmai se întorcea din concediu. Sosind cu un tren în gară, a fost surprins să ne vadă cântând în urma unui mort. Când a mai înțeles și ce cântam, l-au apucat furiile. Și-a lăsat bagajele de-o parte și-a venit lângă noi. Directorul rămăsese undeva, în spate, nu-l văzuse.

În secunda în care l-am auzit pe „nepricopsitul” (așa îi rămăsese numele printre noi) apostrofându-ne, am rărit iarăși ritmul cântecului, aprinzându-ne, dintr-o dată la față. Bineînțeles că nimeni, în afară de profesorul nostru de muzică, nu observase schimbarea, după cum nu cred că înțelesese cineva (mai degrabă nimeni nu se gândise) că noi putusem să cântăm altceva decât un marș funebru!

„Bine-ai venit, tovarășe profesor, mă bucur să te văd! îl auzirăm pe director întâmpinându-l pe dascălul nostru, în clipa în care totul se terminase. Buni băieți ai, să știi! S-au descurcat de minune! Chiar dacă au cântat... *Marșul triumfal!*...”

13

Către seară am ieșit în fața porții. Stăteam, ca Ilie Moromete, pe bancă și așteptam parcă să apară cineva... A apărut după vreo zece minute, vecinul de-alături, nenea Aurică Tudosescu. E tatăl lui Barbu, fostul meu coleg de școală primară. La rândul său, el a fost coleg cu tata... Acum are peste nouăzeci de ani. Se mișcă însă bine, vede bine, e încă sănătos...

Mă recunoaște... Se bucură că ne-am întâlnit.

Mă întreabă dacă sunt tot profesor?

— Tot! îi răspund.

— Am auzit că...

— Da, am făcut, mai fac și altele, dar rămân ceea ce am fost totdeauna: profesor!

— Și de ce te-ai făcut tu, Geo, neică, profesor? mă întreabă, pe neașteptate, bătrânul.

Hm! Zâmbesc... Iată că, după o viață de *om*, trebuie să răspund de ce sunt *așa!*

— Simplu, nene: Fiindcă mi-a plăcut! Mi-a plăcut să fiu profesor! De-aceea...

— De ce, băiete? De ce ți-a plăcut? De ce nu te-ai făcut tu inginer, cum am auzit că voia taică-tău?... Și eu aș fi vrut ca măcar unul din băieții mei să se fi făcut inginer. Credeam că, poate, Barbu, care a fost coleg cu tine... Dar ai mei n-au prea fost prieteni cu cartea, nu le-a prea plăcut să învețe... Sunt însă oameni de treabă, au meserii bune...

— Dacă unul dintre băieții dumitale, nene, urma o facultate, de ce ai fi vrut să se facă *inginer* și nu profesor?

— Acum mă întrebi tu pe mine. Răspunzi cu o întrebare, ai? Uite, să-ți spun: inginerul e altceva, dom'le, se vede ce face î... Din mâna și din capul lui iese ceva! Crezi că puțin lucru este să se spună, de exemplu, că podul acesta a fost construit de... *cutare*, ori blocul acesta a fost construit sau proiectat de băiatul lui Pietraru ori de-al lui Tudosescu, sau șoseaua aceasta... și așa mai departe... Eu aș fi mândru să aud așa ceva! *Să văd* așa ceva! Pe când profesorul, ce face? Se chinuiește toată ziua cu elevii...

— Și cum, nene Aurică, din mâna profesorului nu iese nimic? De pe urma muncii lui nimic nu se vede?!... Dumneata te-ai gândit vreodată la faptul că tot ce fac oamenii — atunci când ajung *să facă ceva* — este, mai întâi, opera învățătorilor și profesorilor lor? Vorbeai de construcții, de ceea ce se vede, de ceea ce rămâne și poate fi apreciat, admirat. Dar, oare, omul de la catedră nu construiește nimic?

— Ce să construiești, Geo, neică? Ce? Omul tău de la catedră umblă cu vorbe, nu cu...

— *Sufletul, nene, sufletul îl construiești*, lumea de dinăuntru, fără de care nicio *formă de om* n-ar sta în picioare și nimic din ceea ce se. Vede nu s-ar fi putut înălța în așa fel încât să și *dureze!* Iar dacă am sta să vorbim despre pretenția, despre dorința — mai exact spus — pe care fiecare o are ca măcar cineva să-și amintească de el, pentru că a făcut *ceva* în viață, te-aș întreba: de cine își amintesc toți oamenii de pe lume, fără niciun fel de excepție, indiferent când, în ce împrejurare și cum?

Există vreo ființă de pe lume care să nu-și amintească de părinți? După cum crezi că există cineva care să fi trecut prin școală și să nu-și amintească, măcar o singură dată, de învățătorul lui, ori de profesorii lui? Și, dacă fiecare elev, din câți au trecut prin mâna unui dascăl, prin sufletul lui, își amintește măcar o singură dată de el, este de-ajuns ca chipul său, ființa sa să lumineze prin timp și să dureze. Lucrarea de-o clipă sau de-o viață, a unui învățător ori profesor, oricât de mărunț; oricât de modestă ar fi devine astfel fără de moarte!...

— Îmi dau seama că tu într-adevăr nu ți-ai greșit cariera, Geo, neică! zise bătrânul... Tu iubești oamenii și, pentru un profesor, cred că acesta este un lucru esențial. Vorbești, apoi, frumos și convingător! Și de asta e nevoie pentru a stăpâni oamenii, mai ales pe cei cărora vrei să le formezi sufletele, cum spuneai adineauri. De fapt, te-am încercat pur și simplu cil întrebarea mea. Am vrut doar să te stârnesc... Acum îți spun, cu toată sinceritatea, că aș fi fost fericit dacă vreunul din copiii mei ar-fi ajuns profesor!

— Vezi, în timp ce vorbeai dumneata, fără să vreau mi-am mai trecut și eu ochii, încă o dată peste „icoanele” din sufletul meu.

— Am auzit că acolo, la Școala Normală, unde ai învățat tu, ați avut profesori grozavi...

— Nu greșești, nene!... De altfel, datorită acestor dascăli m-am hotărât să devin și eu profesor. Mai ales influența unuia a fost determinantă în alegerea pe care am făcut-o între Facultatea de Filologie, de la Universitate, și cea de Electrotehnică, din cadrul Institutului Politehnic...

...Eram elev în penultimul an al Liceului Pedagogic. Profesoara noastră de limba română se îmbolnăvisese pe neașteptate. Lipsa de două săptămâni. Locul ei nu fusese luat de nimeni, în acest timp. Mă gândeam că încă o oră de limba română se va scurge fără niciun fel de folos. Lăsați fără supraveghere, colegii mei numai la carte nu se gândeau; dimpotrivă, vorbeau, glumeau, alergau prin clasă; iar, într-o asemenea atmosferă, era imposibil să nu te contaminezi.

Deodată, ușa clasei s-a deschis brusc și în fața noastră a apărut un bărbat scund de statură, cu părul blond dat pe spate, cu ochi albaștri, scânteind sub sprâncenele stufoase. Nasul, puțin acvilin împrumuta expresiei chipului o notă de energie și hotărâre. În colțul gurii — cu buze cărnoase — stătea deschis un zâmbet din care nu știai prea bine ce să înțelegi: în același timp înaintau spre noi parcă, unde frumoase de căldură, de prietenie, de încurajare, dar și ascuțimi de ironie, zeflemitoare chiar. Ochii aceia sfredelitori, ce ne-au măsurat câteva clipe și zâmbetul enigmatic ne-au ținut în poziția de drepți, în care ne-am pomenit, ca la comandă, o dată cu deschiderea ușii.

Ne-am așezat, la un simplu gest al mâinii care lăsase, cu câteva clipe înainte, catalogul pe catedră.

Nu s-a prezentat, n-a întrebat ce lecție avem, n-a controlat să vadă ce știm. Omul din fața noastră ne-a întrebat doar dacă știm ce zi era aceea pe care-o trăiam?

Mărturisesc că până atunci nu dădusem atenție zilei în care ne aflam, Când privirile albastre s-au oprit asupra mea, am răspuns, tremurând de emoție, roșu-palid, cred, indicând data zilei și căutându-i semnificațiile în legătură

cu nașterea, într-o zi ca aceea, în urmă cu peste un secol, a „Luceafărului poeziei românești”.

Am simțit o mână caldă mângâindu-mă pe cap... Din clipa aceea, a început să se reverse în clasă, peste noi — în auzul nostru, peste sufletele noastre — un șuvoi de suflet, de scăpărări de inteligență, de vorbe frumoase, legate-ntre ele cum nu mai auzisem niciodată în sutele, în miile de ore, de lecții la care asistasem, pe care le trăisem.

La sfârșitul orei, sosit, din păcate, mult prea repede, Mihai Eminescu ne era atât de aproape cum nu fusese niciodată. În același timp, se înălțase atât de sus pe cerul tuturor valorilor noastre spirituale, așa ca să rămână veșnic „nepereche” în poezia românească. Iar noi vedeam atât de clar și știam atât de bine și-am fi putut, cred, să răspundem de ce se află atât de sus.

De fapt, era de-abia începutul! Căci, timp de câteva săptămâni, am ascultat, cu o încântare fără seamăn, de la cel care, de-atunci, din acea oră a zilei de 15 ianuarie, ne-a devenit profesor de literatura română, până la sfârșitul liceului, am ascultat și am trăit un excepțional curs consacrat poeziei și personalității lui Mihai Eminescu. Programa de învățământ a anului nostru am făcut-o, mi-amintesc, în ore suplimentare, în după-amiezile în care, cu toții, ne aflam în internatul liceului — casa noastră timp de opt ani...

În primăvara aceluia an, am ajuns într-o cetate a cărților și a documentelor rare: casa profesorului meu... Eram uimit!... Câteva camere pline cu-cărți: în rafturi, pe mese, pe jos chiar! Aproape că nu te puteai mișca printre ele. Mape întregi, multe, cu documente, cu documente originale care vorbeau despre personalitatea și creația atâtor scriitori...

„Aici se află toată viața mea! Aici — și-acolo, la școală, între voi!” a exclamat profesorul odată...

Fericindu-mi nenumărate ceasuri, în care îmi făcea

cinstea să discute cu mine, acest admirabil om și dascăl m-a câștigat atunci definitiv pentru aceeași misiune de slujitor al catedrei, după cum îți*spuneam...

Tot în primăvara aceea, am așezat, cu necomparabil tremur al inimii, între puținele mele cărți — un plic, un plic cu o solie adusă din „dulcele târg al Ieșilor”, din parcul Copou, pe unde aveam să-mi port, în curând, pașii în anii studenției mele. Plicul adăpostea o frunză și o floare din „Teiul lui Eminescu”, desprinse, fără îndoială, cu emoție și cu gândul cel mai frumos, de dascălul meu. Și lângă ele, aceste vorbe: „Numai de la euritmii eminesciene se poate vorbi, la români, despre cornul îmbelșugării pentru poezie. O simțim aceasta cu fiecare generație care, ciclic, își restituie, spornic, alt Eminescu în tinerețe ireversibilă”...

Sunt peste treizeci și cinci de ani de-atunci!...

Între timp, dascălul meu a ajuns profesor universitar, doctor docent și a publicat numeroase volume... Comorile — cărțile și documentele aflate între pereții casei sale — s-au înmulțit. Prelucrate și dezvoltate printr-o mare capacitate de interpretare, de dezvăluire a fețelor și. Semnificațiilor ascunse, aceste izvoare au alimentat cursurile, inspirate, pe care profesorul le-a ținut în fața a numeroase generații de studenți, ori și-au trecut substanța în diverse volume, ca și în aprinsele, elegantele, strălucitoarele conferințe rostite în localități din toate colțurile țării. Pretutindeni glasul său a răsunat vibrant spre a înălța, în fața tinerilor, marea pildă a muncii, a talentului, a spiritului de dăruire și de sacrificiu de care au dat dovadă cei ce au scos la lumină, în țesătura cuvântului artistic românesc, sufletul, ființa de dinăuntru, capacitățile creatoare ale neamului nostru.

Profesorul n-a râvnit la niciun fel. De avere! Modestia traiului, a comportării în orice împrejurare și față de oricine, modestia înălțată pe suportul unei trainice și

luminoase demnități, a. Caracterizat întreaga lui existență.

S-a zidit în cuvânt și în inimi. În cuvântul cu aproape inegalabile peceti de mlădiere, de căldură și culoare, de claritate și de precizie — toate țesute în curgerea clodotitoare a *zicerii*, ca și în cuvântul scris, cu tăietură sigură și adecvată, mustind de seva vieții adunate în el. Și iarăși *s-a zidit* în inimi — generații și generații de inimi care i-au ascultat ori i-au citit cuvântul!... Șuvoi de suflet, veșnic în stare de înaltă și frumoasă vibrație — profesorul a revărsat peste lume, timp de atâtea decenii, o imensă corolă de frumuseți ale gândului și ale vorbei — peste o lume aflată în băncile școlilor, ori ale amfiteatrelor, pe drumul formării ei pentru viață, ca și peste o lume cu fețe de dinăuntru dintre cele mai diverse și din locuri atât de diferite ale cuprinsului românesc...

A scris până în ultimele lui zile, trudindu-se să mai vadă cuvintele... viața din ele...

S-a zidit în cuvânt și în inimi! Cuvintele au rămas să ardă, cu nestinsa lor flacără, în aerul neuitării, iar inimile — o parte din ele — orânduite în două nesfârșite țărături, s-au plecat, în ultima primăvară, îndurerate și recunoscătoare, petrecându-i pașii în *marea tăcere* spre locul de veșnicie ce i-a fost anume ales în apropierea *Poetului*' nostru „nepereche”, căruia profesorul, cărturarul, criticul și istoricul literar — despre care-ți vorbesc — i-a închinat, cu deosebire, și truda, și visul și izbânda întregii lui vieți!...

În gândul pios, cu care de-atâtea ori îi înconjur amintirea, îi spun să-i fie somnul lin și ocrotit de marile spirite ce pulsează în duhul culturii acestui neam român, din care și el e parte de lumină!...

— Geo, neică, m-ai făcut praf!...

— Să nu exagerăm, nene!

— Nu, nu! Ți-am spus-o pe-a dreptă!... Acest profesor al tău, dacă te-ar fi auzit vorbind, așa cum ai făcut-o acum, s-

ar fi putut considera fericit și răsplătit pentru întreaga lui muncă!... Mă întreb: oare cum vorbesc elevii tăi despre profesorul lor?!...

— Să lăsăm, deocamdată, fără răspuns această întrebare!...

Îți vorbeam despre cărțile din casa profesorului meu...

În anii aceia îmi doream așa de mult să am cărțile mele.

Într-o vreme, către sfârșitul acelei penultime clase de liceu, cu învoirea specială a profesorului de fizică și. De chimie, îmi mutasem patul într-o cămăruță — anexă a laboratorului, unde lucram până noaptea târziu, făceam experiențe... De la un timp, însă, mai ales citeam, citeam pe nerăsuflăte zeci, sute de cărți, pe care le împrumutam atât de la biblioteca școlii, cât și din copleșitoarea zestre de literatură română și străină descoperită în casa profesorului despre care ți-am vorbit.

Lângă mine se afla, de multe ori, cuprins de aceeași patimă a lecturii, un coleg, un băiat mic de statură, cu un chip rotund și cu ochii albaștri, inteligenți, care a devenit, după terminarea liceului, ofițer. El mă inițiasse în secretele unui sistem de citire rapidă, așa că înghițeam, în câteva clipe, pagină după pagină, dând gata, în fiecare noapte, una-două cărți...

Sufeream, totuși, pentru faptul că nu aveam *cărțile mele!*

...

Înainte de a descoperi acele surse de lectură, la fiecare ieșire în oraș (când ne dădeau învoire să plecăm din internat — sâmbăta după-amiază ori numai duminica), primul drum pe care-l făceam era la singura librărie existentă, pe-atunci, în târgușorul nostru. Era o librărie particulară, a cuiva, nu-mi mai amintesc numele. Intram și nu mai plecam din fața meselor cu cărți decât după aproximativ două ore...

Cercetam, mai întâi, să văd ce-a mai apărut nou. Apoi mă opream, luam un volum și începeam să-l răsfoiesc..

După câteva minute, mă apucam și citeam, de la început, pagini întregi, zeci de pagini...

Dacă la primele intrări în librărie nu prea fusesem observat, după aceea, adică după câteva săptămâni, stăpânul mă cunoștea... Era un bătrân cu o bărbuță albă și cu o figură de om inteligent și bun. Mă lăsa să citesc, dar îmi atrăsese atenția să nu stric vreo pagină, ori coperta, să nu se îndoiască ceva, să citesc — mi-a spus el, înțelegând bine de ce nu cumpăr acele cărți ce-mi plăceau atât. De mult —, dar „să nu se observe că am pus mâna pe ele”, căci, altfel, „nu se mai vând”.

Atâta mi-a trebuit, să aud acele vorbe binecuvântate de la stăpânul cărților. După această dezlegare, luam o carte, mă așezam undeva, într-un loc mai ferit, și, într-o oră și jumătate-două, „o înghițeam”! Chiar așa mă întreba negustorul la sfârșit, când plecam, neștiind cum să-i mulțumesc mai călduros pentru binele ce mi-l făcea: „Ai mai înghițit una?” Și se interesa apoi ce-am citit. Era un om instruit, și lui îi plăceau cărțile, nu era doar un negustor pur și simplu. Cât stătea uneori acolo, sus, la *casă*, înlocuind-o, pentru scurte perioade, pe soția sa care, de obicei, primea banii de la cumpărători, deschidea el însuși câte o carte și se afunda în lectură. Atunci,. În librărie, intra — spre a servi clienții — o fată tânără, cam de vreo douăzeci și ceva de ani, fiica librarului, despre care am aflat mai târziu că făcuse vreo doi ani de facultate „la litere”, dar, apoi, îmbolnăvindu-se, părăsise studiile. Acum era, din când în când, vânzătoare în librăria părinților. În restul timpului nu știam ce face, probabil că și ea citea, dacă tot fusese studentă „la litere”?!...

M-a întrebat și pe mine odată (se dumirise, între timp, căci, la început, îl întrebase pe tatăl său: „Ce este cu băiatul acela care, ore întregi, nu se mișcă din fața cărților, nu e, cumva, vreun hoț, care așteaptă o clipă potrivită spre a șterpeli ceva?”), m-a întrebat deci dacă nu vreau să

urmez „literale”, după ce voi termina liceul... Îmi atrăsese apoi atenția și ea: să „nu stric cărțile” și să nu cumva „să mi se lipească vreuna de degete”!... Când am auzit-o, am simțit lacrimi în ochi. Am spus: „Mulțumesc! Bună-ziua!” și-am plecat!...

Vreo câteva săptămâni n-am mai intrat în librărie. Treceam pe stradă, mă opream în fața vitrinelor, priveam minute în șir și... plecam, plecam trist... Asta până într-o duminică... Era de dimineață. Ieșisem în oraș mai devreme, fiindcă venise tata la școală și „mă ceruse” de la director; voia să meargă până la o cunoștință să rezolve ceva și avea nevoie de mine ca să păzesc caii și căruța, în timp ce el urca până la persoana respectivă care stătea undeva, deasupra parcului, pe o străduță unde se ajungea mai greu. Așa că pe mine voia să mă lase în piață, cu caii și căruța; mai vindeam, între timp, câteva kilograme de roșii, ardei și ce mai adusesse tata din grădina noastră, să mai scoată un ban. Cât venise la școală, rugase pe un vecin, tovarăș de drum, ce se afla, de asemenea, în piață, să aibă el grijă de tot...

Acum, duminică dimineața fiind, eu treceam cu tata pe strada principală, în drum către piață. Pe această stradă se afla și casa negustorului cu librăria...

Tocmai deschisese și se găsea în prag, privind în jur cu „satisfacția omului care constată că afară e o zi frumoasă...”

L-am salutat respectuos. Mi-a răspuns cu bucurie, recunoscându-mă și m-a întrebat, totodată, de ce n-am mai venit pe la librărie... Mă oprisem din mers. Tata se uita curios, neștiind cine este acel om și, mai ales, ce legătură aveam eu cu el.

„E băiatul dumitale? a întrebat librarul, privind spre tata. Știi că-i place atât de mult să citească?”

Tata a confirmat, bineînțeles, că sunt feciorul lui, dar n-a priceput pe loc de unde cunoștea negustorul pasiunea mea pentru cărți. A îngânat ceva, încurcat, iar eu l-am tras

de mâneacă, să mergem.

„Te-aștept pe la mine!” mi-a spus librarul la placare...

M-a bucurat mult invitația lui... Peste o săptămână, sâmbăta viitoare, am intrat din nou în librărie. Când m-a văzut (se afla la casă), m-a întrebat de-acolo) de sus (era așezată pe un podium, cam la vreo cincizeci de centimetri înălțime, probabil să se vadă în toată încăperea) de ce n-am mai venit în ultimele săptămâni. În librărie se afla, - bineînțeles (când pleca mama — apărea tata), și fata lui, fosta studentă; auzind întrebarea, s-a uitat spre mine, atentă să asculte ce am să răspund.

„Am avut multă treabă, n-am mai putut ieși în oraș, de aceea...” am răspuns. Fata a schițat un zâmbet, întorcând repede capul într-o parte. Dar, după vreo jumătate de oră, când tocmai mă aflam adâncit în lectură, m-am pomenit cu ea lângă mine, spunându-mi: „Te rog să mă ierți! Să știi că sunt și dintre cei care...”

Mi s-a făcut din nou rușine, dar, de data aceasta, nu pentru ceea ce spusese fata, ci pentru că, odată, la început pentru câteva fracțiuni de secundă, îmi trecuse și mie prin gând — să-i fac în ciudă — o asemenea idee: „Ce-ar fi să ascund sub haină o carte și să plec cu ea?” Dar, chiar în clipa următoare, am simțit că-mi tremură mâinile și că mi-a strecurat cineva parcă un sloi de gheață pe spate între cămașă și piele. Mi-amintesc că am așezat pe masă cartea cu care eram în mână și, ducându-mă mai aproape de negustor, chiar foarte aproape de el, mi-am ales alta și am început s-o răsfoiesc. Timp de câteva minute, însă, n-am văzut decât rândurile, cuvintele erau legate între ele și nu aveau sens. În capul meu se zbugiuma un singur gând, pe care i-l adresam, cu insistență, librarului: „Uită-te la mine, uită-te la mine, privește-mă și convinge-te că n-am luat nimic, nimic, dacă vrei mă și dezbrac!”... Și mi-am scos tunică și mi-am așezat-o pe umeri... Privindu-mă întâmplător, desigur, stăpânul librăriei mi-a zâmbit,

întrebându-mă: „E așa de interesantă, că te-a și încălzit?” N-a mai așteptat însă răspunsul, pentru că cineva îi solicita o carte...

Treptat, am început să strâng bani — economisind - „la sânge”, din ceea ce îmi trimiteau, uneori, ai mei, ca și din bursă — și să-mi cumpăr astfel câteva dintre cele mai îndrăgite cărți. La sfârșitul fiecărui an școlar le aduceam acasă, împreună cu cele pe care le primeam drept premii, încropindu-mi, încet-încet, o. Mică bibliotecă, la care, pe-atunci, țineam ca la ochii din cap... Acele cărți au rămas aici, în sat... Cu timpul mi-am cumpărat altele, pe-acolo pe unde am ajuns!...

— Știi, am citit și eu dintre cărțile acelea ale tale.

Și copiii mei au citit, ca și alți tineri și oameni din sat. Drept să-ți spun nu m-am gândit niciodată la eforturile făcute, ca să le cumperi... Mă gândeam însă că ți-au fost dragi: le vedeam frumos învelite, păstrate bine... Și mai spuneam, când le vedeam în mâna altora, să aibă grijă de ele!...

— Mulți n-au avut, să știi! Atâtea dintre ele, din păcate, ajunseseră într-o stare jalnică... Eu am sperat însă — și speranța nu mi-a fost deșartă — că cititorii cărților mele vor învăța, cu timpul, să umble așa cum se cuvine cu aceste documente de suflet...

... M-ai stârnit, nene Aurică, la începutul discuției noastre cu misiunea profesorului și simt cum alte chipuri, între cele ale foștilor mei dascăli, ies în aceeași lumină. Amintirii...

... Iată, profesorul nostru de matematică — era un bărbat înalt, subțirel, smead la chip, cu ochii căprui, scăpărători, cu un păr foarte frumos ondulat, negru ca pana corbului. Vorbea rar, condensat, de parcă fiecare cuvânt ar fi fost o noțiune. Lăsa impresia unui om rece,

dur, ursuz. Aceasta până când începea să explice ceva. Atunci vocea i se încălzea dintr-o dată, fiecare cuvânt devenea rotund, parcă mângâiat, iar noțiunile, teoremele, formulele — ce ni se păreau cu totul abstracte, de nepătruns — începeau să-și dezvăluie, treptat, înțelesurile, să intre în dialog cu mințile noastre, să ni se apropie de suflet chiar, cerându-și un loc cât mai sigur în zestrea valorilor pe care le adunam, cu înfrigurare, în ființa noastră.

La orele lui, eram numai ochi și urechi. Când intra în clasă, aproape că ne țineam respirația. Se așeza la catedră, privea liniștit peste noi și făcea un semn. Cel la care se uita trebuia să iasă la tablă. Avea o memorie fantastică, cunoștea foarte bine pe fiecare dintre elevi, incit nici n-avea nevoie să se. Uite în catalog ca să știe situația unuia sau a altuia... Mai făcea încă un semn și alt elev se ridica și începea să lucreze, pe-o jumătate de tablă, la rezolvarea exercițiului sau a problemei de pe bilețelul pe care i-l întindea profesorul. Cei rămași în bănci primeau, la rândul lor, alte sarcini. Lucram pe întrecute. Rezultatele erau valorificate, pe rând, pentru întreaga clasă. Aveam, în felul acesta, multe lucruri de învățat, într-un scurt timp.

În curând a ajuns și director-adjunct al școlii. Era necăsătorit și locuia, în această calitate, într-un apartament modest, dintr-o clădire anexă. Venea astfel în fiecare zi în școală, în timp ce ne pregăteam lecțiile. Ne ajuta totdeauna când aveam nevoie. În aceste ore era mult mai apropiat de noi, prietenos chiar. Îl îndrăgeam și ne temeam, în același timp, de profesorul nostru. Mai presus de toate, îl prețuiam. O dată cu matematica, am învățat de la el ce înseamnă a fi drept cu elevul în orice fel de împrejurare... Lucru extrem de important pentru un dascăl!...

Într-o zi, profesorul de științe naturale a luat, din

greșeală, catalogul altei clase. Când l-a deschis și a înțeles că nu este al nostru, m-a chemat la catedră și m-a rugat să-l duc la cancelarie, să-l schimb. Am primit bineînțeles, cu plăcere și emoție, în același timp. (De fapt, n-ar fi avut voie să dea catalogul pe mina unui elev; de aceea, gestul făcut era de mare încredere și mă încânta)...

Nu intrasem, până atunci (deși eram de aproape patru ani elev la această școală), în cancelaria profesorilor. Când m-am gândit că trebuie să fac acest lucru, am simțit că mi se taie picioarele. Am încetinit pasul, mi-am reglat respirația și, cu catalogul sub braț „mi-am continuat drumul, încercând să mă gândesc cum m-aș purta eu în chip firesc, dacă aș fi profesor... „Mai întâi, trebuie să fac pasul mai mare, să calc mai puțin precipitat și să par gânditor” mi-am zis. Un profesor are atâtea probleme la care să se gândească. De pildă, pe cine să asculte, că doar acest lucru nu se poate face la întâmplare. Profesorul de matematică știe dinainte cine n-are notă, cine are nevoie de încă o examinare, asupra cui nu s-a lămurit... (Mai sunt și dintre cei ce învârtesc catalogul dintr-o parte în alta, făcând să tresalte atâtea inimi, până ce se hotărăsc asupra cui să se oprească.) Te poți gândi apoi la lecția nouă, la ceea ce ar trebui să faci spre a fi mai interesantă, mai antrenantă și mai clară pentru elev...”

„Ce e cu tine, Pietrarule, unde te duci cu catalogul acela?” m-am trezit întrerupt din gândurile mele de către profesorul de fizică și chimie.

„Vă rog să mă iertați... mă gândeam... spusei cam încurcat... îl duc la cancelarie, domnule profesor, să-l schimb, știți l-a luat din greșeală...”

„Bine, bine!” spuse bărbatul acela voluminos, rotund la față, cu părul creț, tuns scurt, care începuse să-i înflorească puțin pe la tâmplă. Sclipea de inteligență! Se putea constata și după ochii pe care cu greu reușeau să-i urmărești în mișcărilor lor. Cu elevii era mai ales vesel, dar,

în spatele acestei veselii, se ascundea o ironie mușcătoare, ce se concretiza, deseori, în usturimi care se chemau: *doi, trei, patru...*

Punea, de pildă, o întrebare. Deschidea catalogul, se uita, întorcea filele și, dintr-o dată, numele răsărea dintr-o cu totul altă parte... Cel indicat se ridica și începea să răspundă.

De obicei, dacă răspunsul se desfășura pe coordonatele adevărului, profesorul tăcea, privind pe fereastră sau într-o direcție în care în niciun caz nu se afla cel ce vorbea. Adresa, apoi, încă o întrebare. Căuta cu ochii peste clasă și, în sfârșit, se oprea... tot la elevul ce răspunsese mai înainte. Dacă și acest răspuns era bun, profesorul se declara mulțumit, fără entuziasm însă, se îndrepta spre catedră și nota. Apoi, zâmbind sincer, către elevul cu pricina, îi comunica, cu plăcere, nota.

În cazul însă în care răspunsul începea rău, sau într-un chip nepotrivit, corectarea făcută aproape cu o atitudine neutră, mai degrabă cu oarecare bunăvoință, venea pe loc. Soseau întrebările de ajutor, de „deștelenire” cum îi plăcea lui să le numească. Mulți se redresau și răspundeau bine în continuare. Când însă nici cu ajutor lucrurile nu se schimbau, iar elevul își etala mai departe mostrele de neștiință, profesorul începea să-l „încurajeze”: „Bine! Bine! Foarte bine! Excepțional!” spunea el, într-un crescendo plin de încântare. După care adăuga, cu un glas care părea și chiar era afectat de o sinceră tristețe: „Nota trei!... Și, dacă ai să mai continui așa, preciza profesorul, atunci, flăcăule, ar fi mai bine să ne lași cu inimile fripte de părere de rău că... te-am pierdut și să te întorci acasă, să le ții tovărășie oilor, vacilor, porcilor, în sfârșit — lighioanelor din gospodăria lui tătâne-tău. Iar, dacă nici acolo nu te vei dovedi de vreun folos, nu-ți rămâne alta de făcut decât să te rogi de cine s-o îndura să te prindă de turul pantalonilor și să te arunce pe vreo gărlă ce s-o afla prin apropierea

voastră! în felul acesta se va auzi pământul spunând: «mulțumesc!» pentru că s-a mai ușurat de-o loază ca tine!”...

După câțiva pași, mă întâlnii cu profesorul de geografie.

„Bravo, Pietrarule, văd că ai ajuns profesor! Ți stă bine, să știi!” m-a întâmpinat el cu un zâmbet deschis...

Era un bărbat plăcut, înalt, cu părul aproape alb, deși nu avea mai mult de 35 de arii. Avea o voce caldă și domoală. Se îmbrăca elegant și lăsa, totdeauna, în urma sa, un miros discret, de colonie bărbătească fină. În timpul explicațiilor lui, dispăream cu toții din clasă, nu mai eram elevi, deveneam cercetători, călători, exploratori! Geografia prindea viață sub ochii noștri cu ajutorul cărților, albumelor, filmelor, toate însuflețite de cuvântul profesorului...

M-am apropiat, în sfârșit, de ușa pe care se afla scris cu litere galbene, mari: *Cancelaria profesorilor*.

În momentul în care mă pregăteam să bat la ușă (inima mi se zbătea de-ai fi crezut că-mi sare din piept), clanța s-a mișcat, ca prin minune și în fața mea a apărut „Papa”, un alt profesor de limba română al școlii. Era poreclit astfel, fiindcă era mai în vârstă decât toți profesorii, iar, după cum arăta, mie mi se părea că ar fi trebuit să iasă de mult timp la pensie... în realitate, însă, omul nu împlinise încă șaiszeci de ani. Dar, din cauza unui reumatism cumplit (fusesse pe front și avea picioarele degerate), mergea încet, târșind. Puțin picioarele, de parca s-ar fi mișcat prin propria lui odaie, în halat și papuci... Hainele de pe el erau, în general, ponosite, cădeau rău, atârânănd pe la colțuri. Omul fusesse înalt și voinic. Acum era slab și aplecat de spate. Pe cap purta o pălărie neagră, cu boruri foarte largi, iar la gât o lavalieră de culoare grenă. În totul, avea o înfățișare jalnică și demodată!...

Când priveai înspre el, ceea ce te izbea, în primul rând, era nasul... mare, anormal de mare, semănând cu un morcov uriaş, înfipt în mijlocul feței. La aspectul lui dizgrațios, contribuia și pielea, care păstra pe ea nenumărate găuri, urme, ca de vărsat... Pe deasupra, bietul dascăl avea și o voce pițigăiată, ca de adolescent în prefacerea vârstei...

Elevii cărora le era profesor spuneau însă despre el că fusese o mare capacitate. Era și acum o vastă bibliotecă ambulantă, care însă cu greu mai găsea forța necesară spre a-și valorifica nestematele minții în fața elevilor.

Copiii, mai ales cei din cursul inferior, care-l cunoșteau mai puțin, îi făceau viața un calvar. Se amuzau tot timpul pe seama lui. Când îi auzeau vocea aceea nefirească pentru un bărbat, izbucneau în râs. Profesorul nu spunea nimic, nu le făcea nicio observație. Vorbea mai departe. Privea, de obicei, peste clasă, undeva, prin fereastră, și vorbea. Cei ce reușeau să-i prindă vorbele începeau să înțeleagă ce lucruri interesante și necunoscute le comunica dascălul lor. Făceau atunci semne colegilor gălăgioși, strigau la ei. Treptat, în sala de clasă se așternea liniștea...

Profesorul părea, dintr-o dată, surprins și parcă puțin speriat. Deruta dura însă doar câteva clipe, după care explicațiile erau reluate cu și mai multă ardere, cu pasiune. Ochii mici, albaștri, șterși aproape de culoare, ai profesorului, se închideau din ce în ce, ajungând ca două linii calde, în spatele cărora se presimțea clocotul unui cazan. Uneori. În asemenea momente, pe genele rare și blonde, se puteau zări stropi de rouă fierbinte...

La sfârșitul orei, cei mai năzdrăvani dintre copii alergau la catedră, rugându-l, chipurile, să le spună ce note au la... o disciplină sau alta. Profesorul, blând și înțelegător, deschidea catalogul, le spunea. În acest timp, câțiva draci în uniforme de școlari îi umpleau buzunarele cu fel de fel:

cu mere ori cu resturi de mere, cu hârtii, cu buretele de la tablă, cu cretă, adunau în ele tot ce aveau sau găseau la îndemână.

Astfel, bietul „Papa” pleca spre cancelarie „încărcat”, unde, descoperind isprăvile elevilor lui, nu zicea absolut nimic: își deșerta buzunarele în coșul de gunoi, păstrând obiectele ce puteau fi folositoare. Întorcându-se, în ora viitoare, în aceeași clasă, el anunța elevii că *cineva* „și-a uitat” în buzunarul lui de la haină buretele, creta etc. Și le restituia. La început, elevii râdeau, faptul constituind un nou prilej de a face haz. Cu timpul însă, bunătatea, bunul simț și temeinica pregătire a dascălului s-au impus tuturor copiilor, care-l așteptau cu interes la ore și-l respectau așa cum se cuvenea...

...„Papa” a rămas surprins când m-a văzut în ușa cancelariei.

„A, zise el, uitându-se la catalogul din mîna mea: de-aia nu-l găseam eu... îl caut de aproape cinci minute.”

„Tovarășul profesor de științe naturale vă roagă să-l scuzați, am spus la repezeală. A luat, din greșeală, alt catalog; de aceea m-a trimis pe mine să-l schimb!...”

Am făcut într-adevăr schimb de cataloage cu „Papa”, care, politicos, m-a invitat, mai. Întâi, în cancelarie.

„Poftim, poftim, băiețăș! «puse el cu vocea aceea pițigăiată. Ești în clasa a IV-a C, da? deduse el după catalogul care rămăsese liber și după care venisem eu. Cum te numești?”

Îmi spusei numele.

Profesorul, care parcă nu se mai grăbea, deschise catalogul clasei a IV-a C la numele meu.

„Bravo! spuse el, cu încântare, bravo,. Băiețăș! Vad că ești un elev foarte bun, ai numai note de zece! Ce sunt părinții tăi?”

„Țărani, domnule profesor”, am răspuns cu un soi de

mândrie.

„Mai ai frați, surori?”

„Încă șase!”

„Trebuie să vă fie greu!”

„Ne descurcăm!”

„Cu cărțile cum stai îți place, să citești? Uite, dacă vrei, odată, când o să ai mai mult timp, te-aș ruga să treci pe la mine pe-acasă — spuse profesorul — întinzându-mi o carte. De vizită. Am să-ți împrumut orice carte vei dori să citești. Ești de acord?”

„Vă mulțumesc foarte mult, domnule profesor, vă sunt profund recunoscător de pe acum, spusei, în timp ce-mi simțeam obrajii în flăcări și ochii umeziți de emoție.”

„Spune-mi, ce vrei să te faci când vei fi mare?”

„Profesor, profesor de limba română!”

„Papa” s-a uitat mai bine la mine și m-a învăluit în căldura unui zâmbet bun, părintesc.

„Să-ți ajute cerul, băiete, și să ai noroc, mult noroc!” mi-a uratul, luându-și catalogul și pornind spre ușă.

Am luat și eu catalogul *meu* și m-am repezit să-i deschid înainte ca el să pună mâna pe clanță.

„Ești un copil bun!” a mai spus, ieșind încet pe coridor... Pășeam și eu alături de el, puțin mai în spate.

„De ce rămâi în urmă, vino alături de mine, *colega!*” a adăugat profesorul, întinzând o mână și mângâindu-mă pe cap.

Nu știam ce să mai zic, eram teribil de încurcat... Călcam în tăcere, aproape în același ritm cu „Papa”.

În fața laboratorului de științe naturale, m-am oprit și m-am plecat respectuos în fața dascălului, mulțumindu-i pentru vorbele bune și pentru invitația de a-l vizita.

„Te aștept, negreșit, flăcăule, te aștept!” a mai spus el la plecare, continuându-și drumul pe culoar către clasa la care avea lecție...

Peste două săptămâni, într-o duminică dimineața, pe la zece, am sunat la ușa lui „Papa”.

„A, dumneata erai, Pietrarule, m-a întâmpinat el, binevoitor. Poftim, poftim înăuntru!”

M-a surprins că mi-a spus pe nume. Nu mi-l citise decât o singură dată, în catalog...

Locuința profesorului era compusă din două camere mari și, probabil dependențele necesare. În camere, în afară de un pat metalic, ca de spital, de un dulap de haine și de un birou masiv, întregul spațiu era ocupat de cărți. Mi-am adus atunci aminte de casa celui alt dascăl, * profesorul meu, despre care ți-am vorbit. Am înțeles, astfel, odată mai mult, nene Aurică, că nu se poate să fii profesor de literatură fără o bibliotecă bogată. Bucuria mea începuse să fie umbrită de tristețe. „Papa” a observat și m-a întrebat, firește, ce se întâmplă cu mine.

I-am împărtășit gândul ce mă frământa...

„Nu-i nimic, flăcăule — m-a încurajat el... Ai să alcătuiești și tu bibliotecă! Numai dragoste de carte ai. Ea te va învăța ce să faci pentru a-ți aduce cărțile casă!”...

Îți mărturisesc, nene, că și astăzi, de câte ori cumpăr o carte, îmi apare în minte imaginea lui „Papa” și parcă ascult ecoul vorbelor de-atunci...

Sfârșitul lui s-a petrecut între cărți, așa cum trăise singur, o viață. L-a găsit o vecină, care, deschizându-i ușa pentru că, timp de două zile, nu mai auzise la el nici un zgomot, l-a văzut *adormit* cu capul pe niște volume masive. Lucra la traducerea, în limba română, a nu știu cărei opere din literatura universală. Era în primul meu an e studenție!

În testamentul ce s-a găsit se menționa că lasă toate cărțile, care însemnau întreaga lui avere, Bibliotecii Municipale din localitatea respectivă...

14

Dan aleargă prin curte cu un balon mare, albastru, i mână. A venit taică-său astăzi de la București și-a adu mai multe baloane pentru Ruxandra, nepoata lui Dar care nu are decât trei ani. „Campionul” judocan a ajutat-i pe micuța lui nepoată — copilul Aurorei, fata sorei mei mai mari — să le umfle și acum aleargă, urmat, bineînțeles, de Ruxandra, prin curte, strigând cât îl țin puterile „Baloane, ia baloane, ia baloane! Baloane albastre! I; baloane!”...

Îmi vine în minte imaginea altor baloane, tot albaștri pe care...

...Nu știu cine instituiser obiceiul, devenit tradițional ca, în prima duminică din luna noiembrie, din pătratul aflat în centrul clădirilor ce alcătuiau sediul Școlii Normale, să se lanseze baloane... Ce fel de baloane? Nu, desigur, din cele pentru copii, pe care să le spargi cu acul ci baloane mari, frumoase, înalte de câțiva metri și ci diametrul de optzeci-nouazeci de centimetri, baloane confecționate dintr-un material textil special, ca cel din care se fac parașutele! Nu știu, zic, cine a avut ideea acestui joc de copii mari, știu însă că mie mi-a plăcut foarte mult.

De obicei erau lansate unul-două asemenea baloane de către elevii din ultima clasă a școlii, viitorii învățători. Ele reprezentau un fel de simbol al zborului în care urmau să pornească peste câteva luni, zborul către viață. De aceea, lansarea propriu-zisă era precedată de un întreg ceremonial. Elevii cei mai buni din fiecare clasă erau invitați în careu. Să asigși, deci, la lansarea baloanelor era o adevărată cinste. Faptul genera o emulație între elevi, între clase, care se încheia totdeauna cu rezultate mai

bune la învățătură, în comportare, în domeniul activității cultural-educative, literar-artistice și sportive.

În acel careu se desfășurau adevărate programe consacrate acestei activități: se recitau poezii, corul promoției, care urma să absolve școala în acel an, interpreta câteva melodii, iar cei mai buni dintre elevii claselor mari țineau scurte discursuri consacrate, în principal, misiunii învățătorului...

N-am fost niciodată atent la tehnica lansării baloanelor. Fiecare clasă își avea specialiștii ei în această direcție. Pe mine m-a interesat și m-a entuziasmat întotdeauna ideea ca atare.

În tot cazul, mi-amintesc că, în mijlocul pătratului, se aflau două mese lungi, pe care erau întinse cele două baloane, confecționate cu ajutorul croitoriei școlii și al atelierului de lucru manual, de către elevii claselor amintite. Pe fiecare balon era înscris numele liceului, era cusută sau pictată emblema școlii și menționate, în continuare, clasa care îl lansa și anul lansării.

La capetele libere ale celor două mese (celelalte două erau unite) se aprindeau două focuri; lângă fiecare foc se afla câte o scară dublă, pe care se urcau doi elevi, unul pe-o parte, celălalt pe-o parte.

Balonul, ridicat de pe masă, era încredințat celor doi spre a-l ține, la o anumită distanță, deasupra focului, ca să se umple cu aer cald. Când operația de umplere era terminată, balonul devenea ușor, ușor, gata să-și ia zborul. Atunci se dădea foc spiritului aflat într-un recipient ancorat în partea de jos a acestui corp zburător. Astfel arderea era asigurată, în continuare, întreținându-se tot timpul aerul cald ce-l purta în zbor. Cantitatea de lichid din recipient (spirit amestecat cu ceva, nu-mi amintesc cu ce anume) era calculată în așa fel încât să dureze douăsprezece ore. În timpul acesta balonul putea să ajungă departe, departe, la zeci de kilometri.

Cel care avea cinstea să-l atingă ultimul, înainte de zbor, era șeful promoției. El păstra, până în cea din urmă secundă, șnurul de ancorare și, în clipa în care îi dădea drumul din mână, balonul își lua zborul.

În aceeași clipă, întregul spațiu dintre aceste clădiri se umplea de ropote de aplauze și de vocile răsunătoare ale sutelor de elevi care intonau binecunoscutul imn: *Gaudeamus igitur*.

Minunea aceea de culoare albastră sau roșie își continua, în acest timp, drumul pe verticală, însoțită de atâtea perechi de ochi până ce depășea înălțimea clădirilor. Apoi, se lăsa în voia curenților de aer, care-o purtau peste oraș și, mai departe, peste cine știe câte sate...

Cetățenii orașului, cunoscând tradiția normaliştilor, își tot îndreptau, în această zi, privirile spre școală, așteptând să vadă înălțându-se deasupra ei baloanele. Nu mai vorbesc de copiii și de tinerii care se adunau zeci, sute, în fața școlii pentru a putea fi martori cât mai apropiați ai acelor momente deosebite.

Când balonul se ridica deasupra școlii, ieșeam și noi în fugă din pătrat și alergam pe alei, în direcția zborului. Trecând de hotarele *cetății* noastre, lumina albastră sau roșie era urmărită mai departe cu privirea, până când se destrăma în zare.

Și locuitorii satelor învecinate erau la curent cu această frumoasă tradiție. De fapt, baloanele se constituiau ca niște scrisori de suflet îndreptate către ei. Cei care le găseau, acolo unde își încheiau zborul și aterizau, erau rugați (se afla înscrisă, în acest sens, o mențiune specială pe pânza ce fluturase ore în șir, la mari înălțimi deasupra pământului) să înștiințeze școala, printr-o scrisoare, despre acest lucru, iar dacă erau și mai binevoitori se aștepta de la ei gestul de a remite liceului ceea ce mai rămăsese din fostul balon. La muzeul nostru școlar există numeroase dovezi în acest sens: baloane întregi, lansate în diferiți ani,

ori părți din acestea, însoțite de scrisori cu emoționante consemnări.

În anul În care urma să susținem examenul de capacitate pentru a trece în cursul superior, noi, cei din clasa a IV-a C — cum ne numeam pe atunci — am ținut să îmbogățim tradiția cu încă un element, propunând să se confere dreptul de a lansa asemenea baloane nu numai toamna, ci și primăvara, în prima duminică a lunii mai. Norocoșii urmau să fie elevii ce se găseau în pragul absolvirii cursului inferior.

Directorul școlii a întâmpinat cu entuziasm propunerea noastră, aprobând-o, firește!...

Dintre cele trei clase a patra, până la urmă, noi singuri ne-am prezentat la start, făcând însă o memorabilă surpriză întregii școli. De data aceasta balonul era conceput, la propriu, ca o scrisoare de suflet către lume...

Fiecare dintre elevii clasei avusese dreptul să-și consemneze, pe pânza din mătase albastră a balonului, un vis, o dorință, o speranță, fie sub forma versurilor, a unei cugetări, ori a unei micropoze, fie printr-un desen. Dedesubtul acestor originale inscripții erau așternute semnăturile noastre...

Astfel că, în acea dimineață însoțită de mai, noi n-am trimis în lume un simplu balon, ci am înălțat către cer, simbol al frumuseții și nevinovăției sufletelor noastre, o floare albastră cu patruzeci de petale de vis.

După spectacolul de rigoare, înaintea lansării, au fost citite, pe rând, pentru cei prezenți la festivitate, toate înscrisurile noastre. Eram cum nu se poate mai mândri, văzându-ne aprobați, și felicitați cu cel mai mare entuziasm...

Floarea visurilor noastre a avut zbor lung și frumos, fluturând peste dealuri și văi, peste câtune și sate, până către seară, când s-a hotărât să coboare din înalt într-un

loc plin de lume, în mijlocul unei hore de fete și flăcăi.

Printre numele înscrise pe pânză, care au fost citite la lumina lămpii, unul era al unui băiat din satul respectiv. Avea acasă o mamă și patru frați mai mici. Tatăl le pierise pe front. Cu gândul la ei, colegul meu scrisese pe mătasea albastră: „Te iubesc, mamă! Și pe voi, prichindeilor!”...

Nevătămat, „balonul albastru cu visuri o mie” a fost înapoiat școlii de către o delegație de tineri, în frunte cu învățătorul satului, și el fost elev al liceului nostru.

L-am sărutat cu toții ca pe un steag victorios dintr-o luptă a noastră cu viața...

15

Copiii toți sunt acum în jurul Cocăi. A venit și ea de la București, împreună cu fratele meu mai mic, tatăl lui Alex și al lui Dan... E o *iubire* veche între ea și acești copii. Nu știu ce se întâmplă, dar, când sosește aici, nu mai scapă de ei... E un fel de a spune „nu știu”... Copiii li simt sufletul bun; tuturor le place să-și răsfete ființele în lumina zâmbetului ei permanent și frumos, să se învăluie în mătasea caldă a privirilor ei de smarald, să-și umple brațul cu darurile pe care le primesc de la ea, de fiecare dată...

— Tanti Coca, de mult am vrut să te întreb — se aude glasul Mihaelei, școlărița din clasa a VIII-a — ce se află în medalionul acela cu formă de inimă pe care îl porți matală și de care am auzit că nu te desparți niciodată?!

— Vrei să vezi, Mihaela? Poftim! i-a răspuns Coca, desfăcându-i micuța și strălucitoarea inimă.

— A, e chipul mamei dumneavoastră! exclamă fata. Era tânără și foarte frumoasă!...

— Frumoasă mai este și acum, dar tânără... Au trecut, de-atunci, peste treizeci și cinci de ani... Eu abia

împlinisem zece! Atunci mi-a dăruit medalionul, pe care îl avea și ea de la bunica...

S-au uitat la fotografie și-au admirat-o și băieții și, bineînțeles, și Ruxandra cea mititică...

— Și chiar nu v-ați despărțit niciodată de medalion? întrebă Dan, pe neașteptate... A venit lângă Coca și-o privește cu tandrețe... așa cum știe el s-o facă, mângâindu-i parcă obraji cu petale de trandafir din sufletul lui delicat...

— Ba da! răspunde Coca, după aproape un minut de tăcere. Odată, când era să rămân fără el...

— Povestește-ne! Povestește-ne!

— Nu e o întâmplare veselă, Dănuț!

— Parcă unchiul Geo ne-a relatat numai întâmplări vesele? intervine Alexandru. Și-apoi, aveți de-a face cu „oameni serioși”!

Ruxandra s-a și cuibărit în brațele Cocăi și așteaptă „serioasă”...

...Nu trecuse nicio săptămână de când intrasem în posesia medalionului — și-a început Coca povestirea. Împlinisem deci zece ani și eram în clasa a patra primară. Era la (începutul lunii februarie. Împreună cu mama, cu fratele meu, mai mic cu un an ca mine, cu cele două surori gemene, care, pe-atunci n-aveau decât trei ani, și cu bunica (tata ne părăsise de curând, se despărțise de mama) stăteam într-o căsuță cu două camere, undeva într-o margine a orașului. Intr-una din încăperi dormeam, într-un singur pat, noi, cei patru copii, în cealaltă, care era și bucătărie, dormeau mama și bunica...

Se terminaseră lemnele de foc, iar gerul era mai strașnic decât oricând. Ninsese, din nou, de câteva zile, și zăpada era înghețată. Nu puteai s-o strângi în mână, s-o faci bulgăre. Când alergam prin curte sau mergeam pe stradă, scârțâia sub picioare, de parcă ai fi ascultat un concert de

țipete!...

În casă era frig, fetele cele mici plângeau, iar mama se îmbolnăvise. Avea febră mare, o durea capul îngrozitor, nu se putea ridica din pat. Bunica era bătrână și neputincioasă. Tuturor ne trebuia, în primul rând, căldură. Dar de unde lemne?!...

Fratele meu, care n-a fost prea harnic la carte, nici nu mai căuta în ghiozdan. Se înfolela bine cu niște zdrențe de haine și se juca pe-afară, cu prieteni de-ai lui. Se mai ducea pe la ei, se încălzea pe unde putea...

Eu suflam în mâini și scriam temele. Mă plimbam prin cameră, bătând din picioare, ca să mă încălzesc și citeam. Nu voiam să lipsesc de la școală și nici să mă duc cu lecțiile nepregătite. Dar, dacă mai continuam așa câteva zile, ne îmbolnăveam, sigur, cu toții...

„De unde au vecinii noștri lemne, Mihai?” l-am întrebat, într-o după-amiază pe fratele meu, care tocmai se întorsese de la un prieten, în casa căruia spunea că s-a încălzit puțin.

„N-au nici ei lemne!” a răspuns băiatul.

„Atunci cu ce fac focul, cu ce se încălzesc?”

„Cu semințe, cu semințe de floarea-soarelui!”

„Și de unde au semințele?” am întrebat, cu mare curiozitate.

„De la moara lui Asan!”

„Deci tot pe bani!” am zis, descurajată.

„Mai pe bani, mai...”

...În câteva minute eram în stradă. Târam după mine o sanie mare, rătăcită la noi în curte, de câțiva ani, nu știu de cine... O scosese dintr-un șopron fratele meu, dar nu se putea distra cu ea, fiindcă era prea mare. Găsisem și doi saci potriviți, care-i pusesem în sanie. Aveam și două bucăți de sârmă, cu care, eventual, să-i leg la gură.

„Știi unde e moara?” m-a întrebat, în stradă, Mihai.

„O găsim noi, întrebăm și-o găsim!” i-am răspuns, cu o încrâncenare în mine...

Am ajuns după vreo trei sferturi de oră. Nu era prea aproape de casa noastră moara lui Asan! Am ajuns găfâind. Sania era grea chiar și goală, drumul lung, iar eu

— O mină de om. Nu aveam mai mult de douăzeci și cinci de kilograme. Respiram greu, aproape înecându-mă. Era ger cumplit! Ni se lipeau nările, se astupau... înghițeam aerul rece pe gură. Mâinile și picioarele îmi înghețaseră bocnă. Aproape că nu mai puteam vorbi. Mihai nu mai scotea de mult niciun cuvânt. Era vânăt la față și dărdâia.

„Acum e-acum!” mi-am zis în gând, văzând un grup de clădiri din cărămidă roșie, căruia oamenii îi spuneau „Moara lui Asan”...

Ne-am apropiat de porțile mari de fier, alături de care se afla ghereta paznicului. Se înnopta! De la porți, într-o parte și în alta, pornea gardul de zid. Era înalt, nu se putea sări peste el! În niciun caz n-am fi putut arunca noi peste el un sac plin cu semințe! Atunci?

„Ce facem, Mihai, pe unde intrăm?” l-am întrebat pe fratele meu mai mult ca să pot gândi mai clar în timpul acela, decât așteptând vreun răspuns salvator.

Băiatul, cum mă și așteptam, a înălțat, neputincios, din umeri.

„Stai aici, ai grijă de sanie!” i-am spus, hotărâtă, de parcă aș fi găsit soluția...

Nu găsisem nicio soluție, în afară de aceea a omului cinstit: să mă rog de portar, cine știe, poate are și el copii, i s-o face milă de mine... mă gândeam, în timp ce intram pe ușa gheretei.

„Dumneata ești portarul?” am întrebat, după ce l-am salutat pe omul îmbrăcat în șubă, cu mâinile întinse deasupra unui godin în care duduiau flăcări îmbietoare. M-am mirat și eu când mi-am auzit glasul. Era atât de

hotărât, de parcă ai fi crezut că sunt cel puțin fiica proprietarului.

Omul s-a uitat mirat la mine, fără să-și schimbe în vreun fel poziția în care se afla, m-a măsurat de două-trei ori, de sus în jos și de jos în sus, răspunzând, apoi: „Ce dorești, fetițo? Cine ești și pe cine cauți?”

„Am o rudă, un unchi care lucrează aici, am spus la repezeală și, bineînțeles, altceva decât mă gândisem înainte. Mi-a spus că aveți o mulțime de semințe cu care n-aveți ce face, pe care... le aruncați... și că, dacă vreau, pot să vin și eu să iau un sac, doi... că, dacă tot le aruncați...”

Cred că, din vânătă, cum eram, când am intrat în gheretă, mă făcusem roșie, precum flăcările din sobă... Am simțit că mă cuprinde o căldură în tot corpul, am dus mâna la gât și mi-am slăbit basmaua cu care mă înfășurasem.

Omul din fața mea a izbucnit în râs: Ha-ha-ha-ha! Ha-ha-ha-ha! îl auzii icnind, în timp ce se scutura șuba de pe el. Dacă aș fi fost mai mare, i-aș fi tras o palmă peste figura lui lătăreață, peste gura aceea lăbărțat, acoperită de o mustață pleoștită, printre firele căreia se vedeau dinții îngălbeniți de tutun...

„Semințe pe care să le aruncăm? a spus el, scuturându-se, din nou, de râs. Ai înnebunit, fetițo? Semințele se vând pe bani! Vrei semințe, plătești!”...

„Și dacă n-am cu ce să plătesc?!”... am răspuns, ațintindu-l cu două priviri rugătoare... Mă cuprinsese ciuda, fiindcă îmi venea să plâng... „N-avem bani, mama e bolnavă, surorile mele sunt mici și-aproape că au înghețat, fratele le fel, bunica e bătrână... iar tata ne-a părăsit!... Astăzi, la prânz, am ars ultima bucățică de lemn pe care o mai aveam... din gardul din spatele casei...”

Eram în stare să nu mă mai opresc!...

Am ridicat ochii din podea și l-am privit din nou pe omul din fața mea... Acum se uita el în pământ. Se uita

încruntat și nu zicea nimic!... Oasele feței îi jucau nervos pe sub pielea încrețită și acoperită de părul nebărbierit.

„N-am ce să-ți fac, fetițo! mi-a răspuns, îmbufnat, după aproape jumătate de minut. Nu se poate fără bani!”

„E noapte, nu mă vede. Nimeni și nici nu sărăcește nimeni, dacă iau și eu un sac de semințe! am spus, din nou, hotărâtă. Vă rog!”... am adăugat, în vreme ce puterile nu mă mai ascultau; începusem să plâng!

„Nu, nu se poate! Cum o să-ți dau așa, pe degeaba? Dacă n-ai bani, de ce n-ai adus ceva din casă, ceva...” a adăugat el, privindu-mă cercetător...

„Ticălosule! mi-am spus atunci, în gând. Nu se poate fără plată!... Ești și tu un prăpădit, care faci pe grozavul, însă! Ești slujbaş aici, ai ajuns să te roage lumea și inima ta strâmbă nu te lasă să dai de pomană, de parcă ai da din averea ta, nepricopsitul!” îmi venea să-i strig cu glas tare tot ceea ce vuia ca talazul în mine...

Când am găsit soluția salvatoare, cred că m-am îngălbenit de încordare, de emoție... Am desfăcut, în grabă, basmaua de pe cap, și de la gât, mi-am descheiat paltonașul și-am scos din sân medalionul, pe care doar cu câteva zile în urmă îl primisem de la mama. L-am desprins, cu mâinile tremurânde, și i l-am întins.

Mi l-a luat din mână, l-a întors pe-o parte și pe alta, l-a deschis, mârâind de bucurie:

„Cine e?” m-a întrebat, privind fotografia.

„Mama mea! i-am răspuns, ștergându-mi lacrimile. E cel mai de preț lucru din casa noastră. Ia-l și pricopsește-te! am adăugat. Dar o să-mi dai semințe până la primăvară, să știi!”... am spus, încrâncenată...

...Țineam larg deschisă gura sacului, în timp ce Mihai împingea înăuntru, cu amândouă mâinile, nu semințe ci, coji de semințe de floarea soarelui, dintr-o grămadă imensă aflată în curtea morii. Era bucuros nevoie mare, fiindcă, așa cum îi spusese, „portarul s-a îndurat de noi și ne-a

lăsat să luăm fără bani!” Se grăbea să umple sacii de teamă că omul cel *binevoitor* să nu se răzgândească...

„Săptămâna aceasta sunt de serviciu în fiecare după-amiază, mi-a spus portarul la ieșire. Să vii tot așa, pe înserate!”...

„Coca, ești grozavă, cum ai reușit? a izbucnit Mihai. Venim și mâine, deci, și poimâine, toată săptămâna. Ce bucuroasă o să fie mama!” a mai spus el, îmbrățișându-mă, dintr-o pornire pe care nu i-o cunoscusem niciodată până atunci.

„Hai, nu te mai prosti! i-am răspuns... Apucă mai repede de lanț și trage de sanie, să nu-i găsim înghețați de tot pe ai noștri!”... Și iarăși îmi venea să plâng!

Mama și bunica s-au lăsat convinse de argumentele mele: „Am găsit, dragă, un om cumsecade, un om de suflet, căruia i s-a făcut milă de mine, asta el” repetam, la orice întrebare de-a lor.

„Mergem și mâine, și poimâine, toată săptămâna! a adăugat Mihai. Zău, mamă, l-am auzit cu urechile mele, când i-a spus Cocăi”, întărea el.

Împrumutasem de la un vecin mai pricopsit un aparat special de ars coji de semințe: un fel de pâlnie cu un cot la mijloc și cu o revărsare, ca un jgheab, din care cojile se rostogoleau treptat pe vatra sobei, alimentând jocul binefăcător al flăcărilor.

În urma unor doctorii, pe care tot nea Neculai, vecinul nostru, care lucra la uzinele „Malaxa”, ni le dăduse, mama se simțea mai bine, iar surioarele mele ieșiseră de sub păturile în care fuseseră înfolite și zburdau acum pe lângă sobă. Bunica, fericită, pregătea de mâncare...

De la o vreme, n-am mai scos nicio vorbă. Stăteam cu o carte pe genunchi și priveam limbile flăcărilor din sobă. Căldura îmi făcea bine, Uitasem de medalion. Dar, la un moment dat, mi s-a părut că văd mistuindu-se în flăcări ochii albaștri ai mamei...

„Fotografia! mi-am spus, trebuia să iau măcar fotografia!”...

Am început să tremur, în casă era din ce în ce mai cald, iar eu tremuram. Noroc că lampa noastră cu gaz nu lumina prea bine, așa încât nimeni nu m-a observat și nu m-a băgat în seamă.

„Mâine am să i-o cer, am să iau fotografia înapoi!” m-am hotărât și gândul acesta m-a mai liniștit puțin. După câțva timp, fără să pot mânca ceva (deși bunica m-a rugat atâta), m-am băgat în pat și-am adormit imediat.

A doua zi i-am cerut portarului fotografia mamei. Mi-a răspuns că n-o are, fiindcă lăsase medalionul cu fotografie cu tot acasă. L-am rugat să nu uite să mi-o aducă în ziua următoare. Răspunsul lui nu l-am înțeles prea bine atunci. În orice caz, m-a făcut iarăși să plâng. Mi-a spus că „fără fotografie, medalionul meu nu face mare scofală!” și că de aceea, „dacă-l păstrează, îl păstrează cu totul!”...

În fiecare zi tremuram de emoție să nu observe cineva lipsa medalionului. Nu mă dezbrăcăm niciodată în fața mamei sau a bunicii. Țineam mai tot timpul un fular la gât, profitând de faptul că nu ne înduram să facem prea cald în casă, economisind cojile de semințe. Măsura a fost înțeleaptă, pentru că, în săptămâna următoare, portarul a fost de serviciu dimineața și, la lumina zilei, era greu să iei „semințe” fără un ban care constituie dovada că le-ai plătit. Bonurile erau verificate de altcineva. Așa că...

Ne-am încălzit și noi cu ce rămăsese din... economii, iar când cunoștința noastră a apărut iarăși după-amiaza în gheretă, au reapărut și sacii cu coji de semințe în casa noastră.

În ciuda faptului că, spre mirarea permanentă a mamei, a bunicii și mai ales a lui Mihai, care mă însoțea de fiecare dată, sacii cu coji de semințe se umpleau mereu „pe gratis”, alimentând flăcările de pe vatra noastră, eu eram din ce în ce mai tristă. Faptul a fost observat și de portar care, într-o

seară, după ce am scos sania cu sacii în stradă, m-a chemat puțin în ghereta în care stătea de pază...

Deși înțelegeam că, fără ajutorul lui, am fi fost demult înghețați, nu puteam, totuși, să-l iert că-mi luase medalionul. La drept vorbind, atunci când i l-am oferit, în adâncul sufletului meu speram să nu mi-l primească, să-l impresionez și să nu mi-l primească...

„Cum îți închipui, fetițo, că aș putea fi atât de hain, să-ți iau medalionul cu chipul mamei tale? Bănuiesc că trebuie să fie o amintire scumpă și că trebuie să-l păstrezi ca pe un lucru sfânt?”... așa mă gândeam că o să-mi zică atunci și, după ce-l va cerceta, o să mi-l dea înapoi...

Flăcările din soba de tuci ardeau ca și în seara aceea. Omul din fața mea a scos medalionul din buzunar, l-a deschis, a mai privit o dată fotografia, l-a închis la loc și mi l-a întins.

„Pune-l la gât, fetițo, a zis el cu o voce, care creștea parcă direct din flăcările acelea bune, am și eu copii ca tine, cu toții suntem amărâți!”...

Am oprit mâna aceea într-ale mele și am sărutat-o!...

Când am ieșit pe ușa gheretei, mi s-a părut că afară răsărise soarele, că e primăvară și că de peste tot mă mângâie petale de flori!...

Ningea!... Trăgeam de sanie și-mi venea să sar într-un picior. Chiar am făcut câțiva pași ca la șotron...

Mihai nu știa ce să zică. Mă privea uimit și întreba ca de pe o placă stricată: „Coca, ce e cu tine? Coca, ce e cu tine?”... Nimeni n-a știut atunci, în afară de mine și de portar, ce s-a întâmplat cu medalionul... Și n-ați fi știut nici voi, dacă Dănuț...

16

Mă uit și eu lung la fosta fetiță cu semințele și cu flăcările de pe vatra săracă, de demult!.. Într-adevăr, prin câte a mai trecut și ea!... A crescut fără tată, de la opt ani! ... Mă mir cum de-a spus asemenea lucruri, fiindcă e un om mândru, mândru și tare, în ciuda fapturii ei de bibelou... Nu i-a plăcut să fie compătimită în nicio situație... Mărturisirile ei către mine au fost ca niște șoapte ale sufletului ce nu vrea să păstreze, față de celălalt, nicio zonă de umbră...

„La școala primară — îmi spunea cândva — eram cea mai mică din clasă. Voiau să mă îngrășe cu untură de pește... Era în anii aceia de sărăcie, de după război. Și mie, fiindcă eram așa de pricăjită, îmi rezerva învățătoarea totdeauna două linguri, porție dublă deci.

Aveam în clasă însă o fată de măcelar. Erau mai pricopsiți, în orice caz, aveau ce mânca. Odrasla măcelarului, colega mea, venea la școală cu o grămadă de sandvișuri: cu șuncă, ori cu salam bun sau cu te miri ce mai punea între feliile de pâine. Le mânca singură, fără să dea o bucățică vreunui copil. De aceea era și grasă cât o putinică. Așa o și porecliserăm, de fapt: «Putinică»!

Ceea ce ne scotea din sărite, pe mine cu deosebire — eram șefa clasei, răspundeam deci de ceea ce se întâmpla în colectiv — erau laudele colegei noastre, «Putinică». În fiecare recreație, își scotea sandvișurile din ghiozdan, se ducea repede la catedră, se urca pe scaun — ca să fie văzută de toată clasa — și începea:

«Ia uitați-vă ce am eu aici: șunculiță buuună (și se lingea pe bot), sălămior buun (și repeta gestul, trecându-și limba

peste buze), «oușor»... «buun», completa clasa, în batjocură; «da, oușor buun» — relua «Putinica» — și-apoi se-apuca să înfulece.

Am rugat-o, de câteva ori, să se-astâmpere, spunându-i că e urât și nepotrivit ceea ce face. Dar nu m-a ascultat, nici nu se uita la mine. Înconjurată de șunca și de salamul ei, se considera irezistibilă.

Într-o zi, mă durea capul teribil, de foame, probabil... «Putinica» a apărut din nou, cu sandvișurile ei la catedră.

Am țipat la ea să plece de-acolo.

«Da cine ești tu să strigi la mine? Sărăntoaco! mi-a răspuns. Crezi că dacă înveți bine...»

N-a mai apucat să continue, că m-am repezit la ea și-am plesnit-o peste față.

«Putinica», urla cât o țineau puterile, de a pus toată școala-n picioare. Toți au aflat de isprava mea și n-a fost nimeni să nu-mi dea dreptate...

Măcelarul și-a mutat odrasla la altă școală. Directoarea, care mă iubea ca pe propriul ei copil, a fost însă nevoită să-mi scadă nota la purtare pe trimestrul acela...

Eu, totuși, n-am înțeles-o, cu toată motivarea ei. N-am putut și nici n-am vrut!

«Să reclame! i-am răspuns atunci. Și ce dacă? Să vină cine-o vrea și să întrebe copiii; să asculte ce făcea fiica măcelarului în fiecare zi!»

«Ei, ce știi tu?!»... mi-a răspuns.

La sfârșitul anului școlar, am avut însă, la purtare, tot media zece!"...

*

„Mă îmbolnăveam des când eram mică — îmi povestea altădată — făceam febră mare, nu știu de ce. Totdeauna mă salva bunica, nu doctorul. Ea mă învelea în cearșafuri

ude, mă frecționa cu unsori făcute din buruieni, stătea-tot timpul săraca lângă mine, până-mi trecea. Când m-am făcut mai măricică, am început să dorm cu dânsa și așa s-a întâmplat până a murit. Atunci, pentru prima dată, nu mi-a mai fost frică de morți. Înainte de a se sfârși, m-a chemat lângă dânsa cu un semn. M-am apropiat. A ridicat puțin mâna și mi-a mângâiat obrazul. Nu mai putea să vorbească. La câteva minute, a oftat o dată puternic și-a închis ochii...

Fusese o femeie înaltă și energică. Avea un păr lung, care, în anii din urmă, ajunsese aproape în întregime alb. Îl strângea și își făcea cu el un coc mare, la spate. După moartea bunicului, rămăsese tare săracă... Să crești zece copii? Că atâția avea... Mama era penultima...

De aceea, poate, din cauza greutăților adică, bunica era atât de econoamă...; strângea orice petecuț de cârpă ce-l găsea în cale, un nasture — dacă vedea — se apleca și-l lua din țărână, nu dădea niciodată bani la tramvai, pentru că niciodată nu mergea cu tramvaiul... Când trebuia să se ducă undeva, o lua pe jos, indiferent care ar fi fost distanța.

«Cât mă mai țin picioarele, maică, le folosesc! De ce să dau bani la tramvai?» așa răspundea...

Din cârpe, zdrențe — pe care le potrivea ea cum știa — țesea niște preșuri foarte frumoase. Așa mi se păreau mie pe-atunci. Și, cum le vedeam țesute, începeam: «pe-astea mi le dai mie, bunico! Când o să mă mărit!»...

«Ți le dau, draga maichii, ție ți le dau! răspundea, zâmbindu-mi. Numai să ajung eu să te văd măritată!»...

N-a ajuns, bineînțeles!...

Știi ce-mi plăcea mie, mai mult și mai mult, să mănânc atunci când eram bolnavă?... Gem de prune!... Dar noi n-

aveam! Uite, nu-mi dau seama de ce, dar n-aveam, ori n-am avut niciodată de-ajuns, ca să mă sature!...

Avea însă un gem foarte bun vecina noastră, «tanti mama», îi spuneam noi... îmi aducea numai când eram bolnavă... Venea cu câte o jumătate de pahar, nu mai mult. Trebuia să le dau însă din el și fetelor, celor mici, care stăteau cu gura căscată când mă vedeau mâncând. Așa că, abia mă alegeam cu o linguriță, două...

«De-aceea faci tu atâta gem acum! Și așa de bun!» i-am zis atunci...

«Să știi că da!» mi-a răspuns..

În afară de gem însă — a continuat Coca — în zilele în care eram bolnavă, mai aveam și altă bucurie: primeam cadou cel puțin o carte, tot de la cineva vecin cu noi, un tipograf. Văzuse că-mi place să citesc. Îmi împrumuta din cărțile lui, fiindcă avea acasă o adevărată bibliotecă. Dar, dacă mă îmbolnăveam...

«Cum văd eu, suferințele tale erau îndulcite, pe-atunci, cu gem și cu., visuri!», am subliniat eu, zâmbind.

«Mai ales cu visuri! Și *Lazărul*, Liceul „Gh. Lazăr**», unde am învățat, a fost unul dintre ele!...»

La școala generală toată lumea mă răsfăța... Prin clasa a VII-a — mi-aduc aminte — ne-a venit o nouă profesoară de engleză. Fusese până atunci la universitate. Nu știu ce se întâmplase de ajunsese la noi... Era o femeie distinsă, fină și elegant îmbrăcată. Avea niște mâini delicate, eu degete lungi, iar pe unul dintre ele purta un inel cu o piatră care strălucea până în spatele clasei, în timp ce scria ceva pe tablă. A fost numită și diriginta noastră. Eu eram fericită. Îmi plăcea de dansa, îmi plăcea cum vorbea - era o încântare s-o ascuți, deși, pe-atunci, înțelegeam doar foarte puțin din ceea ce spunea; explica bine la gramatică... În acele momente însă, îmi căuta totdeauna ochii, eu eram punctul ei de încercare, testul: privind la mine, își dădea seama dacă are șanse să fie pricepută de ceilalți copii.

(Venind de la universitate, pentru ea era o problemă să se facă înțeleasă de niște copii de vârsta noastră).

Când constata că lucrurile merg bine, continua; altfel se oprea, relua, întreba, iarăși explica... În orice caz, ținea cu tot dinadinsul «să învățăm carte de la dânsa!»

Obișnuindu-se să-mi citească în ochi, a început să folosească această metodă și în calitate de dirigintă. Știa că sunt sinceră, uneori — brutal de sinceră, că nu mint. De aceea, într-o zi, când niște băieți mai năzdrăvani și mai leneși, bineînțeles, au împins băncile până în spatele clasei, pentru ca profesorul de matematică să nu se mai poată plimba pe-acolo și să-i observe cum copiază, diriginta s-a supărat și a vrut să știe cine săvârșise fapta. Autorii ei nu s-au ridicat să recunoască. Nimeni, din toată clasa, n-a scos o vorbă... Atunci m-a întrebat pe mine și m-a privit atent în ochi. Nici eu n-am spus nimic, dar dânsa, rostind singură numele presupușilor vinovați, pe care-i bănuia *a citit* pe fața mea adevărul, confirmarea. Băieții nu s-au supărat pe mine, fiindcă mă cunoșteau; le-a părut rău că n-au recunoscut singuri. Iar pe dirigintă o iubeam cu toții...

Vorbind cu mama, într-o zi — întâmplător, bineînțeles, nu știu de ce venise pe la școală — i-a spus: «mi place fata dumitale! Aș fi vrut să am și eu una ca ea. Nu am decât un băiat mai mare, care e student. Nu mi-o dai mie? O înfiez! Dumneata mai ai trei I Și ești singură!»...

Mama a făcut eforturi ca să n-o repeadă, să-i răspundă politicoș. Dorința și propunerea profesoarei o jigniseră. «Adică și-a spus, desigur: *eu nu pot s-o cresc, s-o educ?!*»...

Am înțeles! Și eu m-aș fi revoltat la fel... Dar realitatea rămânea aceeași, cu toată revolta — și ea se numea sărăcie, ce nu putea fi schimbată.

De aceea, mama ar fi dorit ca, după gimnaziu, să mă apuc să muncesc. Eram mică, nu împlinisem paisprezece ani, dar se oferise cineva s-o ajute, să-mi găsească de

lucru... (Surorile mele așa au început să. Lucreze, de la 14 ani; când au fost angajate nici nu aveau buletin de identitate!).

Când am aflat despre această hotărâre, m-a apucat un plâns disperat. Eram premianta întâi pe școală, alții, mult mai slab pregătiți decât mine, încercau să intre pe la diferite licee, iar eu să închei învățătura aici? Asemenea gânduri se frământau în mintea mea în timp ce plângeam, pe înfundate, în spatele curții noastre, ascunsă după o magazie, ca să nu mă vadă nimeni...

Am stat de vorbă cu bunica și i-am spus că m-am hotărât: «O să mă fac profesoară! Profesoară de engleză, ca doamna Stoica!»

Bătrâna a rămas cu ochii ațintiți la mine, câteva clipe n-a putut să spună nimic, apoi, apropiindu-se, m-a strâns lângă pieptul ei și, mângâindu-mi obrazul, a început să-mi spună, aproape ca într-un descântec: «Draga mami, draga mami!... >» Și-a început să plângă...

M-am desprins de ea aproape supărată.

«Te rog să nu plângi! i-am spus. Ai să vezi! Am să ajung profesoară!»...

M-am așezat pe un scaun și-am început să privesc prin fereastră. În câteva clipe, nu mai eram acolo... Am „intrat” într-o cancelarie — ca aceea de la școala noastră —, am luat un catalog de pe masă și, cu el sub braț, am ieșit pe culoar... înaintam!... Eram elegantă, ca doamna Stoica și toți foștii mei colegi se fereau din calea mea, se lipeau, sfioși, cu spatele de ziduri, șoptind:

«E Coca! E Coca! Noua noastră profesoară!»...

«Să-ți ajute Dumnezeu, Cocuța, maică! a exclamat bunica, aflată, din nou, lângă mine. Și, dacă vrei să știi, și eu cred... cred, draga mamei! *Pentru că tăria omului e nemăsurată, atunci când vrea, când merge după o lumină!*»...

Nu mai plângeam. Am îmbrățișat-o și am ieșit repede în curte. Apoi pe stradă. Apoi...

*

Când am coborât din tramvai — pe-atunci circulau tramvaie pe bulevardul din fața Liceului «Gh. Lazăr* — mi s-au înmuiat picioarele. Nu puteam să merg. Parcă se învârtea toată lumea cu mine. M-am apropiat de gardul «Cișmigiului» și m-am sprijinit. Un bărbat în vârstă, trecând pe lângă mine, s-a apropiat și m-a întrebat dacă mă simt rău.

«Nu, n-am nimic!» i-am răspuns și am plecat, decisă, spre școală...

În fața listelor cu rezultatele, afișate pe un panou, se afla multă lume: copiii, părinți. Era o foială îngrozitoare, sfâșiată de strigăte de bucurie sau de hohote de plâns, stropită cu lacrimi ori cu stele, din zâmbetele învingătorilor.

M-am așezat undeva, pe o margine de zid, lângă un gard, să mă odihnesc, ca după un drum lung. Și, dacă mă gândeam bine, era într-adevăr foarte lung drumul...

Puteam să stau liniștită, nu mă cunoștea nimeni. Niciun copil din școala noastră ori din mahalaua noastră nu îndrăznise să se prezinte la examenul de admitere la Liceul «Gh. Lazăr». Eram singura!

«Am să mă uit când 6-0 mai limpezi locul! mi-am spus. Dacă mă Înghesui acolo, mă strivește mulțimea. Și-apoi, ce e scris pe *liste* nu se schimbă! Așa că...»

După vreo două ore, nu mai era aproape nimeni lângă panou. M-am oprit și eu...

Am început să citesc de jos în sus, am luat listele deci de la coadă. Pe măsură ce citeam tot felul de nume inima mi se ridica mai mult, mai mult. Îmi ajunsese în gât...

Mai aveam vreo zece-cincisprezece rânduri și terminam...

«însemnează că n-am intrat!»...

M-am proptit de panou, fiindcă iarăși începuse să se învârtă totul în jur... «Bine că n-am spus la nimeni că dau examen la liceu și, cu atât mai mult, la *Liceul Lazăr!* în afară de bunica! Ei cum o să-i spun? Cum o să mă uit în ochii ei

Mi-am revenit după câteva secunde. Am continuat lectura. Am ajuns la al treilea rând de sus; numele citit mi se părea cunoscut: *Petrescu Coralia*. Mă mai uit o dată: *Petrescu Gh. Coralia*. Am citit și inițiala de la mijloc. Media: 9,70... - «Nu se poate! mi-am zis. Am greșit eu!»...

Citesc, din nou, listele, de data aceasta, de sus în jos, ca să văd dacă mai există cineva cu numele de *Petrescu*. N-am mai găsit pe nimeni. Mă uit și la listele respinșilor, să mă asigur că nu este vreo confuzie. Nici acolo nu se afla numele meu...

Ca să fiu sigură, m-am dus la secretariatul liceului și am întrebat de la ce școală vine eleva *Petrescu Gh. Coralia*. Secretarele — erau vreo trei — s-au uitat lung la mine, dar au căutat în acte și mi-au răspuns. Era școala mea!...

Când mi-a văzut fața luminându-se, femeia care mi-a răspuns, cea mai în vârstă de-acolo, m-a întrebat:

«Ai vrut să te convingi că ești tu?»

I-am răspuns sincer: «Da!»...

«Bravo, fetițo! mi-a spus secretara. Te felicit din toată inima. Ce sunt părinții tăi?»

«Mama e vânzătoare într-un magazin!» i-am răspuns.

«Și tata?»

«Vă mulțumesc pentru informație! am adăugat eu, în loc de răspuns la întrebare. Bună-ziu!»

«Stai, stai! mi-a strigat secretara, învăluindu-mă cu ochi buni. Voiam... voiam să te felicit încă o dată, *Coralia!* Și, vezi, să te ții tot așa, în frunte!»...

Aș fi dorit ca în clipa aceea să fiu acasă, să privesc în ochii bunicii și într-ai mamei... Dar, cum tot nu puteam să

ajung așa de repede (trebuia să schimb două tramvaie până acasă și să mai merg vreo jumătate de kilometru și pe jos), m-am hotărât să fac o plimbare în «Cișmigiu. Eram acum «lăzăristă», aveam dreptul...

Era lume multă, de toate vârstele, în parc... Mi-am ales aleea din centru... și am străbătut-o încet, cu răbdare, de două ori, de la un capăt la celălalt, mergând cu mâinile la spate!...

Bunica a tras o porție de plâns, de bucurie, firește! Mama însă n-a rămas prea impresionată. Abia când toate colegele ei de la magazin s-au adunat în jurul nostru (acolo mă dusesem să-i spun vestea), mirându-se de faptul că am avut curajul să dau examen la Liceul «Lazăr» și, mai ales, că reușisem, abia atunci s-a gândit și ea că făcusem o ispravă mai acătării și, drept răsplată, m-a strâns la piept și m-a sărutat. În clipele acelea înțelegeam pentru totdeauna că, pe drumul pe care pornisem, orice fel de ajutor de care aș fi avut nevoie, nu-l puteam primi decât... de la mine!

*

Cu prima bursă (fiindcă am avut și bursă) mi-am cumpărat uniformă și palton; apoi — echipament de sport, ghete... Iar meditații la engleză am început să dau din clasa a IX-a, altfel nu se putea. Am avut noroc, am învățat, în continuare, bine limba engleză, de data aceasta, de la profesoara mea de liceu... Era înaltă profesoara mea, cu ochii verzi, cu picioare frumoase, tunsă scurt, ca urî bărbat. Avea un aer extravagant. Se îmbrăca în verde și în mov. În clasă, crea o atmosferă plăcută, destinsă, învățai de plăcere. Ne spunea multe lucruri în plus față de programe și manuale. Ne lua la concerte, la spectacole de teatru, ne iubea!

Și matematică am învățat cu mare plăcere, de la ci profesoară pe care o admiram: domnișoara Rugescu. Era cea mai elegantă profesoară și cu mâinile cele mai frumoase pe care le-am văzut vreodată; erau ca de fildeș. Când îți corecta caietul, nu-ți puteai desprinde ochii de pe mâinile ei. Toată era delicată, fină... Era însă o femeie tristă, n-am văzut-o niciodată zâmbind. În școală circula o poveste, cum că ar fi trebuit să se căsătorească cu un pilot, care s-a prăbușit cu avionul înainte de ziua nunții. De atunci rămăsese singură.

Pe profesoara de geografie n-o iubeam: nu mă scotea din «vedetă» și asta pentru că îmi făcusem două bluze albe, cu gulerul puțin mai înalt, până sub bărbie, și cu o vestă bleumarin. Îmi stătea foarte bine cu aceste două lucruri simple, care nu ieșeau prea mult din norma uniformei. Nimeni nu se lega de mine, în afară de ea, care, spre a se răzbuna, mă asculta în fiecare oră. Am învățat geografie în silă și de frică...

Într-un an, ne-a venit o nouă profesoară de psihologie. Era grasă și cu sprâncenele total smulse ori rase. În locul lor își trăgea niște arcade cu creionul, numai că pe una o trăgea mai jos, la un ochi, iar pe cealaltă — mult mai sus. Era, din această cauză, ca o sperietoare, ca un claun. De cum intra pe ușă, izbucneam în râs. Nu ne putea «ține în mână». Era o nenorocire la oră, fiecare făcea ce vrea. Eu, fiind mai mică, mă băgăm, uneori, cu totul în bancă. Râdeau colegele să leșine și ea se enerva tot mai mult, întrebându-le: «De ce râdeți, dragă, de ce?» Eram, pe atunci, numai clase de fete. De-aceea și profesorii noștri erau femei. Singurul bărbat profesor era «Burticus», de latină... îl porecliserăm așa fiindcă era mic și burtos. Era însă foarte delicat în comportare, politicos. Când ne

întâlneam cu el pe stradă, își scotea pălăria și ne saluta, ceremonios, adăugind: «Sărut mâinile, domnișoarelor!»... Eram foarte mândre, bineînțeles și, ca să nu-l supărăm, învățam de mama focului la latină!...”

Ei, dragii mei, am să vă povestesc acum câteva „file de viață” din activitatea mea de profesor.

Acolo am cunoscut fel de fel de copii. Unii însă m-au impresionat în mod deosebit...

Capitolul IV FILE DE VIAȚĂ

1

Într-o zi a venit la mine, în birou, un școlar. Mi-a întins, tremurând de emoție, caietele sale cu „măzgăleli”. Nu putea să scoată nicio vorbă...

L-am invitat să ia loc pe fotoliu. S-a așezat. Era palid și încordat ca un arc...

Am deschis unul dintre cele trei caiete primite.

„Nu! a izbucnit, dintr-o dată, cu disperare. Vă rog să nu citiți acum!”...

Am închis caietul, oprindu-mi privirile pe coperta, pe care se aflau caligrafiate frumos, cu cerneală roșie, cuvintele lui Nicolae Iorga: *Scrie ca să păstrezi florile gândului tău, pe care, altfel, le ia vântul!...*

„Frumoasă cugetare!” am exclamat... *Scrie ca și păstrezi florile gândului tău!...*

„Vă rog să mă iertați! s-a auzit glasul băiatului. Totdeauna fac gafe! Deși...”]

„Deși n-ai vrea să le faci!” i-am răspuns.

„Exact! Iertați-mă, vă rog!” a adăugat el.

„N-am de ce să te iert. Nu m-am supărat!... Și-apoi, nici n-aveam de gând să citesc în fața ta. Nici mie nu-mi place să mă dezbrac în public!”

„Atunci e bine!” a mai spus băiatul, ridicându-se și cerându-mi voie să plece...

„Deci acesta este Andrei Costescu, dintr-a VIII-a C!” mă gândeam... „Deștept, talentat, dar... bâlâbâit!”... așa mi-l prezentaseră toți profesorii care îl cunoșteau...

„Când se emoționează — îmi spunea, cândva, dirigintele clasei lui — nu este în stare să lege-ntre ele două vorbe. Sempiedică, de parcă ar urca pe un povârniș abrupt, apoi înghite în sec și... tace. În acest timp, obrații ori îi iau foc, ori se fac ca de, ceară. Își trăiește atât de intens drama acest copil, se consumă atât de mult, că nu știu ce se va întâmpla cu el!”...

Cel mai mult mă impresionaseră însă colegii lui Andrei... Veniseră la mine cu câteva zile în urmă. Sfioși, nu știau cum să înceapă.

„Ei, dați-i drumul! i-am îndemnat. Ați vrut să stăm de vorbă, nu? î Mi-am făcut timp, v-am primit, poftiți! Care e necazul?... fiindcă voi, de obicei, cu necazuri veniți la mine”...

„Vă rugăm să ne-ajutați, tovarășe director!” a început o fată cu codițe blonde și cu ochii verzi.

„Cum te numești, fetiço?” am întrebat-o.

„Mărgineanu Adriana! a răspuns fata, prompt. Sunt responsabilă clasei a VIII-a C. Eu am îndrăznit, prin tovarășa dirigintă, să vă solicit să ne primiți. Ei sunt colegii mei, pionierii cei mai buni din clasă: Mocanu Virgil și Constantinescu Adina!”...

Gâfâia aproape... Rostise toate vorbele acelea în grabă, dar apăsât, ca omul care crede în ceea ce spune, pregătindu-și, totodată, terenul pentru o solicitare ce și-ar dori să fie ascultată, primită...

„Vă rugăm, vă rugăm, tovarășe director, — reluă ea — ajutați-l pe Andrei, pe Andrei Costescu! E atât de trist, că nu mai putem suporta... Știți, noi am stat de vorbă, ne-am

sfătuit și am ajuns la concluzia că trebuie ca dumneavoastră...”

Aici fata s-a oprit, fiindcă se aprinsese toată și i s-a tăiat răsufierea; parcă ar fi făcut o cursă lungă și acum, pe ultimii metri, înainte de a ajunge la țintă, simțea că nu mai are aer.

„Ce trebuie să fac eu, Adriana Mărgineanu? am întrebat. Spune-mi și-o să văd dacă pot face!”

„Cum să nu puteți? mi-a răspuns ea, cu un zâmbet pe buze. Revista nu e în mâna dumneavoastră?”

„Care revistă, fetiço?”

„Revista școlii noastre, care alta, *Pe-un picior de plai!*”

„Ce vrei să spui, Adriana, când afirmi că *e în mâna mea revista?*” am mai întrebat, curios, dar și puțin deranjat de vorbele fetei.

„Vă rog să mă iertați — a început ea explicația —, dar toată lumea știe că dumneavoastră hotărâți, până la urmă, ce se publică și ce nu se publică în revistă”...

„E bine că ai menționat «până la urmă», am subliniat, adică după ce își spune părerea întregul colectiv de redacție...”

„Sigur, sigur, a întărit eleva, dar când ziceți dumneavoastră ceva, parcă mai au ei curajul...”

„Adriana — am întrerupt-o, nemulțumit —, observ că în capul tău și, probabil, și într-al altora, unele lucruri privitoare la felul în care se publică materialele în revista noastră sunt cam neclare. Vom discuta și despre aceasta. Deocamdată — le-am propus — să ne întoarcem la Andrei Costescu. Despre ce ajutor, pe care ar trebui să i-l dau eu lui Andrei, e vorba?”

„V-am ruga să publicați în revista școlii câteva poezii ale lui Andrei!”... a spus fata cu glas scăzut și cu ochii în jos, de parcă ar fi fost vinovată de ceva. Apoi, ridicându-și privirile și ațintindu-mă, și-a reluat pledoaria: „Știți, e foarte talentat! A scris caiete întregi de poezii. Eu m-am

uitat prin ele, le-am citit, în parte, nu pe toate, fiindcă n-am avut timp într-o oră... Să vedeți, Andrei stă singur, în ultima bancă. El n-a vrut să stea cu nimeni, deși noi am pus problema în colectivul de conducere al clasei, l-am și rugat să-și aleagă pe cineva dintre colegi sau colege, ca să stea împreună în bancă. Ne-a refuzat!... Atunci, adică acum o lună, după ce a început anul școlar, m-am supărat foarte rău pe el... Apoi am căutat să-l înțeleg. Îl tot vedeam scriind în niște caiete, pe care nu le arăta niciodată, nimănui. De câte ori îl întrebam: «Ce ai acolo, ce scrii în așa mare secret?», îmi răspundea: «Nimic! Mâzgăleli!»...

Ei, bine, într-o zi, în timpul orei de sport, eu am rămas în clasă, fiindcă mă simțeam rău. Am cerut voie tovarășei profesoare și dansa a fost de acord... Tot stând eu așa, în clasă, m-am gândit: «Ce-ar fi dacă?»...

Mărturisesc — le-am spus și colegilor —, am făcut vin lucru urât, dar n-am putut să rezist curiozității: m-am uitat prin caietele cu «mâzgăleli»- ale lui Andrei...

Tovarășe director, știți ce poezii frumoase scrie Andrei?! Extraordinare! Le-am spus și colegilor!...

Andrei nu știe nimic până acum... Dar noi ne-am hotărât să vă rugăm...”

„Da, da, știu... să-i public «mâzgălelile!»” am spus eu, zâmbind.

„Nu sunt «mâzgăleli»-, tovarășe director, veți vedea! Sunt sigură că nu mă înșel!” a afirmat, cu hotărâre Adriana.

„De unde atâta siguranță, Adriana Mărgineanu?” am întrebat-o cu puțină ironie în glas... în problemele de creație e greu să fii așa de sigur, să știi!”

Ochii fetei s-au umplut, dintr-o dată, de lacrimi.

„În orice caz, mie îmi plac! a îndrăznit ea să adauge rușinată parcă, și, dacă dumneavoastră ați vrea...”

„I-ați face o mare bucurie lui Andrei, tovarășe director! a intervenit Adina, cealaltă fată. Aceasta poate l-ar ajuta...”

„Știți, el uneori se bâlbâie... a adăugat Virgil Mocanu.

Din cauza aceasta are mari complexe, vorbește atât de puțin. La lecții este un adevărat chin până formulează câteva fraze... deși știe foarte multe lucruri, le știe foarte bine. Andrei învață, e inteligent, dar, ce păcat!... Și mulți colegi de-ai noștri nu înțeleg, râd de el! Poeziile l-ar ridica deasupra tuturor!...”

„Să vină *el* la mine! Vreau să-l cunosc și eu! Uite... nu mâine, ci poimâine, la ora... E bine? le-am spus copiilor. Și să-mi aducă, bineînțeles, «mâzgălele!»! Să le văd! Dacă e ceva bun... Vă promit!...”

Au plecat bucuroși, mulțumindu-mi pe-ntrecute... Iar Andrei, care n-a rezistat propunerii...

Noul număr al revistei se afla în tipografie. Urma să apară peste vreo două săptămâni... Materialul era ales și tehnoredactat. N-am avut încotro: am renunțat la conținutul unei pagini întregi, publicând, în loc, douăzeci de poezii ale lui Andrei Costescu. Deasupra paginii am scris un titlu mare: *DEBUT!*... Revista a căpătat astfel o nouă rubrică...

...Scrisă într-un moment de mare trăire, prima poezie, cu care deschideam acea *pagină*, se intitula *În țara mea!*... Mă impresionase faptul că acel băiat fusese în stare să prindă un sentiment atât de puternic și de nobil în vorbe de o mare simplitate, de adevăr și de frumusețe, cărora le dăduse însă o cadență solemnă și gravă, cu un ecou ce-și poate prelungi viața cu mult peste granițele clipei... Adriana Mărgineanu, colega lui, a recitat-o în prima ședință de cenaclu și-apoi, la scurt timp, în cadrul unei serbări, la care a participat întreaga școală... Răsună și acum în mine cuvintele rupte din sufletul unui copil, cuvinte ce-ar fi putut să capete rostire din partea unui întreg popor:

„Popas la țărmlul mării
Dac-ai să faci cândva,

Și din adânc de ape
Spre tine s-o-nălța
Zbuciumul trist al lirei
Din cântul vechi de bard,
Ori ți-or doini din frunză
Codrii măreți de brad,

Pe plaiuri de baladă
Cândva, de vei urca,
Să știi atunci, drumețe,
Că ești în țara mea!
Și de va fi, vreodată,
Să întâlnești în cale
Sub negura furtunii
Care se iscă-n zare
O masă-mbelșugată,
Miros de busuioc,
Și aur în pahare,
Și chiot de noroc,
Și vorbe de binețe
Ți s-or rosti, cândva,
Tu să răspunzi, drumețe,
Că ești în țara mea!

Iar dacă vreodată
Nori grei s-or aduna,
Și cât e zarea albă
Lumină n-oi afla,
Și-o prinde să vuiască
Mărețul trup de brad,
Să spumege talazuri
Ce-n lava vieții ard,
Să te ferești, atunce,
Străine, de-a intra!...
Și să nu uiți, vreodată,

Că asta-i țara mea!”

Un suflet mare și frumos — cu involburări, din când în când, de nepătruns —, un suflet din care țâsniseră, ca dintr-un șuvoi, atâtea poezii — adevărată panoramă de frumuseți și de simțire copleșitoare:

„Ne-ai învățat să credem
În schelele cu vârfuri înfipte
În seninul cerului,
În vasele de lut
Ce vorbesc cu glasul pământului
Și-n viile mustind de sevă
Ca un preludiu al urcioarelor pline!”

se adresa Andrei, în numele generației sale,
PARTIDULUI...

„Ne-ai învățat să credem
În pâinea coaptă
Scoasă aburind din cuptoare,
În scările dintre cer și pământ.
În înaltul zborurilor
Fără amețitoare prăbușiri...
În mâinile aspre și bătătorite
Și-n buzele arse de sete și dor!
Ne-ai învățat să credem în noi înșine,
În garoafele roșii ale inimilor noastre,
În pașii legănați ai visurilor...
Ne-ai învățat să cântăm...
Și primele cântece ți le închinăm Ție!”...

„Vă mulțumesc din tot sufletul, tovarășe director!” a spus Andrei, iar vorbele lui au curs ca o apă lină, fără niciun fel de obstacol.

Adriana, Adina și Virgil, care îl însoțeau, au făcut ochii

mari...

M-am ridicat de la birou, prefăcându-mă că nu observ faptul că Andrei nu s-a mai bâlbâit. M-am apropiat de el, i-am strâns mâna și l-am sărutat pe amândoi obraji.

„Tu să le mulțumești colegilor tăi, celor trei, pe care-i vezi aici! Cine știe când te-aș fi întâlnit, dacă ei nu te-aduceau la mine! am spus. Iar eu îți mulțumesc ție, îți mulțumesc pentru plăcerea pe care mi--a procurat-o lectura poeziilor tale, pentru ceea ce ești și, mai ales, pentru ceea ce sper să devii! De mâine te aștept la cenaclu! Am mare nevoie de tine acolo!”

„E nevoie de mine acolo? Cum așa? a spus băiatul, nedumerit. Eu, știți...” și iarăși a început să se bâlbâie...

„Întotdeauna și oriunde e nevoie de un om care gândește, care are curajul să exprime ceea ce gândește și care, pe deasupra, știe să exprime acest lucru într-un chip interesant!” am mai spus, îmbrățișându-i pe toți și lăsându-i să plece la treburile lor...

Toată școala îl cunoștea acum pe Andrei Costescu. Aveam încă un poet!...

Colegii de clasă ai acestuia parcă nu mai auzeau niciun fel de bâlbâială, când băiatul răspundea la lecții.

Și membrii cenaclului s-au obișnuit repede cu el. De la o vreme, intervențiile lui. Andrei în comentarea lucrărilor celorlalți elevi erau atât de substanțiale și făcute într-un limbaj elevat, cu claritate și finețe, încât n-ai fi crezut că băiatul are doar paisprezece ani. Tot mai stăpân pe cuvânt și pe regimul curgerii acestuia, citind în ochii colegilor și ai dascălilor lui prețuirea, Andrei Costescu valorifica, din plin, nenumăratele sale lecturi, zilele și nopțile de îndelungă meditație, tăcerile sale din atâția ani. Un zăgaz se rupsese parcă și șuvoiul nu mai putea fi stăvilit! Un zăgaz în porțile căruia bătuseră — spre a le desfereca — și trei inimi de copii!...

Scrie ca să păstrezi florile gândului tău!...

... Gândurile lui Andrei, pentru cei trei colegi ai săi, au umezit ochii *culegătorului de semne...* de sub mâna căruia se năștea, de fiecare dată, *Piciorul de plai...* al școlii noastre...

„Doamne, de ce mai sunt în stare și copiii ăștia!... al exclamat, atunci, omul din fața casetelor cu litere de plumb, îndepărtând cu mâneca de la cămașă pânza ca de păianjen, ce i se așezase pe ochi...”

2

— Dănuț, știi că am un vecin pe care-l cheamă ca pe tine?

— Nu, de unde să știu?!

— Da, am! Numai că Dan, vecinul meu, e cel mai ț neastâmpărat copil de pe scara noastră!... Să știți că acest lucru nu-l spun eu... Eu, în general, mă feresc de asemenea superlative... mi se pare riscant să afirmi despre cineva că „e cel mai...” Dacă greșești? Nu se știe niciodată!

...

„Cel mai neastâmpărat copil de pe scara noastră” l-au numit prietenii lui, cei cu care se joacă, mulți dintre ei colegi de școală, de clasă. Chiar mama lui — am auzit-o eu într-o zi —, sătulă de năzbâtiile fiului, i-a spus: „Dănuț, să știi, eu cred că nu e altul mai nebun ca tine pe scara noastră; ce pe scară? În tot blocul!”

Băiatul a râs, a sărit într-un picior, i-a „furat” mamei un sărut pe obraz și a rupt-o la fugă. Dintr-un salt, a fost peste garduțul de fier ce se străduiește să apere, de mingile copiilor, florile din fața blocului, cu trei pași a traversat rondurile de trandafiri, s-a cățărat, cu mare dexteritate, pe gardul școlii (blocul nostru e vecin, după cum știți, cu

școala la care învață Dănuț, ca și toți copiii, elevi până la clasa a VIII-a, din blocurile din jur) și dus a fost. Cred că s-a oprit în spatele clădirii, acolo unde se încing meciurile de fotbal.

„Ce să-i fac? Ce să-i mai fac? se văicărea, neputincioasă, mama lui Dan. Spuneți și dumneavoastră — mi se adresează femeia, realmente necăjită; ce mă fac eu cu copilul acesta? Cred că soluția cea mai bună e aceea pe care o propune bărbatul meu: acum, cât se află în vacanță, îl închidem în casă, de dimineața până seara. Pe sora lui, Mirela, o lăsăm liberă, ea e mai cuminte, dar pe Dan să știți că o să-l închidem în casă! Nu se mai poate, e cel mai zvăpăiat dintre toți copiii de pe scară!”...

„Știu eu ce să zic? i-am spus, îndoindu-mă de «soluția» găsită de capul familiei, care locuiește într-un apartament aflat exact deasupra apartamentului meu. Dumneavoastră vă cunoașteți mai bine copilul, eu n-am avut timp să stau de prea multe ori de vorbă cu Dan. Îl cunosc indirect. Vă pot spune că atunci când mă aflu acasă, recepționez cu fidelitate toate *semnalele* pe care mi le transmite prin... plafoanele camerelor. Pe Dan îl aud însă în mod cu totul deosebit, și nu numai că îl aud, îl și simt... Când aleargă el dintr-o parte în alta a apartamentului dumneavoastră, am impresia că nu vrea neapărat s-o prindă pe Mirela, ci să ajungă... la mine, și nu pe ușă, ci... prin plafoane.

Într-o dimineață ne-am întâlnit, întâmplător, pe scară. Dan m-a salutat politicos (că, altfel, e băiat cu mult bun simț) și-atunci eu mi-am permis să-l opresc și să-i spun: «Ia ascultă, vecine Dănuț» (știți că noi așa ne adresăm unul-altuia: cu «vecine»; Dan l-a auzit odată pe soțul dumneavoastră spunându-mi așa și, de-atunci, așa îmi spune și el. Am împrumutat și eu apelativul, fiindcă acesta este situația — suntem vecini), deci, repet, i-am zis: «Ia ascultă, vecine Dănuț, tu ești supărat pe mine?»

«Eu pe dumneavoastră? mi-a răspuns mirat băiatul, știți

bine că n-am niciun motiv. Poate, dimpotrivă, ce *poate*, sigur!»

«Atunci de ce vrei să mă omori?» am continuat, spre și mai mare mirarea băiatului...

«Să vă omor?!»... a făcut el ochii mari.

«Da, să mă omori!»

«Cum?!»...

«Așa, bine!... provocându-mi infarct!»

«Râdeți de mine», a adăugat el, nesigur.

«Nu râd deloc! i-am răspuns, ce, acesta e lucru de răs? Tu știi că eu sunt bolnav de inimă?»

«Da, am aflat atunci, când a fost cutremurul... Vi s-a făcut rău; a trebuit să vă ducă tata la spital, a condus el mașina dumneavoastră, știu!»

«Păi, vezi? mai zisei. Atunci de ce ții să *cutremuri* în fiecare zi casa în care locuim? Nu ți-e milă de mine? Dacă mor?! Vrei să mă ai pe conștiință?»...

Băiatul n-a mai zis nimic. A plecat ochii și nu m-a mai privit. Înțelesese despre ce e vorba.

«Uite ce e, vecine, am mai spus eu, ca să-l scot din încurcătură. Facem o înțelegere?»

«Ce fel de înțelegere?» m-a întrebat, înviorat dintr-o dată.

«Vii în seara aceasta la mine, mai stăm de vorbă și... îți dau un orar; mai ai tu unul, cel de la școală; îți mai dau și eu unul, orarul prezenței mele acasă. Munca mea mă obligă să lucrez, uneori, acasă, să scriu... Așa că... De acord?» l-am întrebat.

«Sigur că da!» mi-a răspuns băiatul...

Seara a venit, a primit orarul și, de-atunci, adică de vreo zece zile, Dănuț se străduiește să-mi respecte liniștea și... sănătatea!... De aceea, când știe că sunt acasă, îl aud strigând la surioara lui: «Mirela, potolește-te, nu măi face scandal, că-l deranjezi pe vecinu' de jos. E acasă, scrie!»...

În ceea ce privește «soluția» propusă de soțul dumneavoastră... așa zice s-o mai amânați vreo săptămână.

Am câteva zile de concediu și... lucrez, în timpul acesta, acasă. Aș prefera să-l știu pe Dan afară, la joacă, nu în apartamentul de deasupra capului meu...»

Vecina a zâmbit cam încurcată și... ne-am despărțit...

Peste două zile, aflându-se încă în concediu, a plecat, pentru o săptămână, undeva, la țară. A luat-o cu ea numai pe Mirela, „fiindcă — v-am spus — ea e cuminte”. Pe Dan l-a lăsat acasă, cu soțul, „să-l pedepsească, deoarece e obraznic, neastâmpărat” — nu soțul, ci Dan, despre el este vorba. N-am înțeles însă prea bine pe cine a vrut să pedepsească: pe Dan, pe soț, pe... alții?!...

În graba plecării, vecina a uitat să-i comunice soțului rugămintea mea de a amina aplicarea „soluției” cuminițirii lui Dan... De aceea, chiar în prima zi, în care ea se afla „la țară”, iar eu acasă, în concediu, hotărât să mă odihnesc *activ, creator, Dănuț*... fusese închis de către tatăl său în apartament.

M-am sculat de dimineață și m-am apucat de lucru. Deasupra mea, liniște perfectă! „Ce s-o fi întâmplat? mă gândeam. Unde să fie Dan?”

Aflasem, cu o seară înainte, ce se petrecuse cu plecarea în provincie... „L-o fi luat vecinul cu el la fabrică!” mi-am zis, sperând într-o minune.

Se vede treaba însă că „minunile”...

Dintr-o dată aud: du-du-du-du!... deasupra mea. Plafoanele au început să se cutremure, lămpile să se miște... Apoi: zdrong! zdrong! zdrong! clanța ușii de la intrarea... în apartamentul de deasupra. Zgomotele au fost urmate de un strigăt sfâșietor: „Tatăăă!!!...”

„Bietul Dan!” îmi zisei și... „bietul de mine!”...

S-a plimbat, timp de o oră, ca un leu în cușcă, dintr-o cameră în alta, la bucătărie... iarăși în camere...

Copiii se jucau afară, sub ferestrele noastre. Cineva l-a strigat pe Dan, mirat că nu apăruse până atunci. De obicei,

el era primul afară și-i striga pe ceilalți... și ultimul care se îndura să intre în casă.

Dan a apărut la fereastră și, cu un glas înmuiat în lacrimi, i-a răspuns lui Marius, un coleg de-al său:

„Nu pot să vin, Marius, m-a încuiat tata în apartament și a luat cheile cu el. N-am cum să ies!”

„Te-a încuiat în casă?” a zis Marius, nespun de mirat... „Ha-ha-ha-ha!” izbucniră copiii într-un răs ce se amplifică, se amplifică...

Am ieșit la fereastră și i-am rugat să meargă în curtea școlii să se joace!

M-au ascultat și-au plecat imediat. M-am adresat apoi lui Dan, pe care l-am chemat la geam și l-am sfătuit ce să facă spre a nu se plictisi, până ce avea să sosească tatăl său.

„Înnebunesc până diseară, a zis el. Ce sa fac?”

„N-ai nicio carte în bibliotecă? Citește!” i-am spus. „Am să citesc! a mormăit băiatul nemulțumit. Ceilalți cu mingea și eu să citesc! Pe-așa o vreme să stai în casă și să citești! Halal vacanță!” A mai bodogănit câteva minute și apoi s-a liniștit!...

Dacă l-ar fi urmărit cineva în timpul acesta pe Dănuț, ar fi avut ce să vadă!... Eu n-aveam cum să ajung la el, să-l observ. Îmi puteam închipui însă... Dar totul mi-a fost povestit a doua zi chiar de Dan...

Mai întâi a scotocit prin toată biblioteca. Nu-l atrăgea nimic. Volumele de aventuri, pe care el singur le cumpărase, le citise pe toate... Niște cărți cu povestiri istorice — le citise și pe-acestea... A dat de-o parte mai multe volume de poezii. Poeziile nu-i prea plăceau. Ba nu! Eminescu îi plăcea, și Coșbuc, și Topârceanu! Ei, îi plăceau și ale altora, dar nu așa ca *aventurile*...

A dat peste o carte nouă, pe care n-o mai văzuse:

Incognito!... „*Incognito!*... a murmurat Dănuț, mișcând buzele a mirare. Ce titlu!... Dar ce naiba înseamnă *Incognito*? O fi vreun nume?!... Uf! că i-am spus mamei să-mi cumpere un dicționar, doar așa ne-a zis profesoara de limba română!... Mda! exclamă el. Păi, parcă mi-a dat bani să-mi cumpăr singur. Și?... am mai luat niște aventuri!... *Incognito, Incognito!*...” tot mesteca Dan vorba, cu ochii în tavan... „Aha! Am găsit! și-a spus. Bucuros... E ăla de la televizor, pe care-l juca, mai demult, Florin Piersic... personajul acela care-și ascundea adevăratul nume... E clar, dacă l-am văzut, ce să-l mai citesc?”

Puse, totuși, volumul pe masă (primul volum al romanului lui Eugen Barbu) și se îndreptă spre aparatul de radio. Învârti butonul, sperând să audă ceva din emisiunea „Melodia preferată”... Dar, în loc de acordurile muzicale așteptate, îi intrară în urechi vorbele repezite ale unui reporter:

— ”Stimați ascultători — încep reporterul — ne aflăm cu microfonul în atelierul de strungărie al Uzinelor «23 August»; stăm de vorbă cu maestrul Costache Bărbulescu, pe care-l rugăm să ne explice cum a reușit echipa pe care o conduce să realizeze o foarte importantă depășire de plan pe luna în curs”...

„Maistrul Costache Bărbulescu, de la Uzinele... Păi ăsta e tata!” zise, plăcut surprins, Dănuț. „E tata, e tata, îl cunosc și după voce!... Ia uită-te cum vorbește și ce spune?!... «Disciplină», «seriozitate în muncă», «responsabilitate de comuniști», «dăruire», «totul este pentru noi!» Bravo! Și-acasă ai zice că e mut! Abia scoate, din când în când, câte o vorbă! Hm! Îi place să vorbească la radio dumnealui!», mai spuse Dănuț, cu un fel de ciudă ce nu putea acoperi, totuși, mândria de care era cuprins ascultându-l vorbind *la radio* pe tatăl său...

„Maistrul Costache Bărbulescu ne este ca un părinte,

începu să spună cineva din echipă. Rezultatele la care am ajuns se datoresc, în primul rând, dumnealui, om extrem de capabil, de bun și de harnic, care 9 știut să creeze în colectivul nostru o excepțională atmosferă de muncă, de într-ajutorare; el ne-a învățat meseria...

„Asta înseamnă — interveni reporterul — că fiecare membru al *familiei* dumneavoastră de muncă își respectă obligațiile, le îndeplinește, dând ascultare celui ce se află în fruntea acestei *familii*...”

„Pe un părinte, pe un învățător sau profesor, trebuie să-l ascuți!” interveni tânărul strungar, care vorbise înainte. „Să-l ascuți și să-l urmezi!”

„Să-l ascuți și să-l urmezi!” repetă, fără să vrea, Dănuț... Da! Da! Da! Și eu? Eu cum îl ascult?!... Eu nici măcar nu știam că tata e maistru... «Tatăl meu este strungar la Uzinele...», așa am scris, astă-primăvară, în compunerea pe care ne-a dat-o diriginta... «Ce știți despre părinții voștri?» se intitula compunerea. «Aproape nimic!» Îmi venise să răspund. N-aș fi spus decât adevărul... La urma-urmei, ce știu eu despre tata și despre mama?» se întrebă, cu seriozitate, Dan... „Aproape nimic!” fu răspunsul. „Atunci am scornit tot felul de lucruri, compunerea a fost apreciată, iar eu am uitat că nu știu aproape. Nimic despre ei...”

Emisiunea se terminase! Dănuț rămăsese gânditor pe fotoliu...

Deodată se ridică, luă cartea de pe’ masă și ieși în balcon... Se așeză în balansoarul peste care se jucau razele fierbinți ale soarelui...

Cu cartea pe genunchi, începu să se legene în sus și în jos. Firele aurii ale razelor se mișcau o dată cu el, de parcă s-ar fi aflat în brațele unui scrânciob miraculos ce-l purta, în fiecare secundă, până la soare și înapoi...

...Totul în jurul lui se făcea roz-trandafiriu, frumos de tot și el zbura ca un fulg, ca o petală de cais, luată de vânt...

Se învârti, mai întâi, în jurul blocului...

„Ia să vedem noi ce fac prietenii mei?” își spuse în gând... Trecu peste rondurile de flori, fără să le calce, peste gardul școlii, în care, uneori, își agăța pantalonii, se ridică și mai sus, deasupra clădirii, ca să ajungă în spate, acolo unde fotbalul era în toi...

Marius înainta cu mingea, dribla în stânga și în dreapta, se apropia vertiginos de poartă, gata, gata să tragă. Era singur, față în față cu portarul. Golul nu putea să-i mai scape. Dănuț parcă și vedea satisfacția pe fața prietenului său, în momentul în care ar fi strigat: „Goool!”...

„Hai să-i jucăm o festă domnului Marius, centrul atacant al blocului nr. 15, să vedem ce zice?” își spuse Dan, în timp ce cobora din înălțimile la care se urcase și se apropia, fără să fie văzut, de mingea care alerga spre poartă, împinsă de, piciorul harnic și priceput al prietenului său... Marius încetini puțin ritmul, își potrivea mingea din mers, în așa fâl încât să-i vină numai bine și. „șut I... trase puternic, gândindu-se că golul acesta va fi imparabil!...

Dar, ce să vezi?... Mingea, în loc să-și continue traiectoria imprimată de autorul celor mai multe goluri („gheata de aur” a cartierului, cum fusese supranumit), hop! se întoarce, deodată, pe deasupra capului lui Marius, continuă drumul peste capetele tuturor celorlalți jucători, care o urmăreau cu gura căscată, și aterizează în poarta adversă... Portarul echipei lui Marius a rămas perplex. Nu-i vine să creadă!...

„Formidabil!” au strigat, în cor, toți jucătorii, neînțelegând nimic din ceea ce se întâmplase...

Dănuț își freca mâinile de bucurie și chicotea pe înfundate, să nu-l audă careva și să-l descopere. Apoi, se înalță deasupra „stadionului”, hotărât să-și continue zborul, lăsându-și prietenii antrenați într-un scandal

nemaivăzut. Se certau ca proștii, pentru că nu știau cine a tras mingea aceea formidabilă. Se făceau tot felul de presupuneri. În fine, el i-a lăsat „proști”, să-și bată capul, că de-aceea îl *aveau* Folosește capul, băiatule, de-aceea îl porți pe umeri, să te ajute la încurcătură, folosește-l, că se mucigăiește altfel!” așa le spunea, uneori, „Pitagora”, profesorul lor de matematică, atunci când se uitau mirați la problemele sau exercițiile de pe tablă, fără să le găsească vreo pistă de rezolvare, deși lucrul n-ar fi fost deloc dificil, dacă și-ar fi pus mai mult capul la contribuție...

Trecu peste un șir de blocuri și ajunse într-o stradă vecină... Aici, pietrele, frumos așezate înaintea, erau acum răscolite, aruncate de-o parte și de alta, iar pe mijlocul străzii, cupa unui excavator săpase un șanț adânc unde urmau să fie montate țevi groase, prin care să curgă apa fierbinte de la termocentrala din apropiere, spre a încălzi și locuințele de pe strada aceasta. Muncitorii care se îndeletniceau cu treaba respectivă nu ajunseseră cu șanțul nici la jumătate. Iar acum se odihneau...

„O să-i apuce pe bieții oameni iama!” bombăni Dănuț.

Intră, furios, în cabina excavatorului, puse mâinile pe manete și începu să-l manevreze, de parcă toată viața ar fi făcut acest lucru... Cupa excavatorului își înfigea lacomă ghearele în pământ, prindea cât putea din el și-l căra apoi într-o parte sau în alta... Intr-o oră, o oră și Jumătate, în timp ce „s-au odihnit” cei ce erau plătiți să facă această treabă, Dan a reușit să sape șanțul până la capătul străzii... Ultima încercătură de pământ a slobozit-o peste cei ce tândăleau. Au sărit drept în picioare, speriați... Când au văzut excavatorul deasupra lor, au înlemnit. Brațul întins, cu gura cupei deschisă și legănându-se, s-a mișcat spre dreapta și s-a oprit în marginea șanțului. Minunați de ceea ce vedeau, căutau cu privirea pe cel care mânua excavatorul. Nimeni! în cabină nu se vedea nimeni! Câțiva au început să cerceteze locul înfricoșăți, mai ales când au

constatat că șanțul este săpat până la capăt...

I-a lăsat și pe ei singuri să dezlege „problema” și. A plecat mai departe.

„Încotro o fi uzina în care lucrează tata?” se întreba Dănuț.

„Ce rușine, să nu merg eu niciodată, până acum, la uzina unde tatăl meu muncește de peste douăzeci de ani! Să nu știu nici măcar încotro se află! Halal fiu de strungar, de maistru-strungar!” spuse băiatul cu mândrie.

Se aplecă, din zborul lui, spre urechea cuiva și-l întreabă politicoasă: „Nu știți dumneavoastră încotro se află Uzinele...?”

„Ba da!” răspunse, amabil, omul întrebat, întorcând, în clipele acelea, capul spre stânga, către cel ce se interesa...

Când îl văzu, Dănuț îngheță... „*Pitagora!*” El era, tocmai pe el își găsise să-l întrebe!...

„Ce e cu tine, Bărbulescu Dan?” întreabă, la rândul-i, profesorul.

„Vă rog să mă iertați, tovarășe profesor, n-am vrut”... se bâlbâi Dănuț.

„Ce n-ai vrut, băiatule, ce n-ai vrut? Nu mai dorești să știi încotro se află Uzinele...? Mă bucur că m-ai întrebat. Faptul că ai început să pui întrebări e pozitiv, înseamnă că ai început să lucrezi cu capul și asta îmi dă speranțe pentru noul an școlar. Poate ai să te ridici din rândul celor ce se târăsc în coada clasei... Ce zici, n-ai vrea?”...

„Cum să nu, tovarășe profesor, cum să nu! răspunse, cu sufletul la gură, Dănuț. Vă rog să-mi permiteți să vă ajut să cărați plasele acestea!”

„Așa! Bravo! Ai devenit și un băiat atent, îmi place!” mai zise Pitagora”, încredințând elevului său o plasă mai mică, plină cu zarzavaturi. „Ce să fac? adăugă el, soția mea e cam bolnavă, o mai ajut și eu la treburi, măcar în vacanță!”...

„Sigur, sigur, e foarte bine, foarte frumos! se pomeni Dan apreciind munca profesorului. Şi eu tot așa... Vă rog să mă iertați, tovarășe profesor, de data aceasta n-am vrut să fiu obraznic, vă rog să mă credeți... Cum o să-mi permit eu să apreciez ce faceți dumneavoastră, eu, care... dar ce să mai vorbim, îmi cer mii de scuze...”

„Dar nu s-a întâmplat nimic, Bărbulescule, n-ai spus nimic rău!... Uite că tocmai am ajuns. Aşaaa! făcu profesorul, luând plasa din mâna lui Dănuț. Îți mulțumesc mult, ești un băiat bun, Bărbulescu, am să țin minte!”...

„Tovarășe profesor, tovarășe profesor, vă rog, n-am vrut, nu pentru asta...”

„Bine, bine, hai, liniștește-te! zise - «Pitagora». Uite, dacă vrei să ajungi la Uzinele... pe care le cauți, ia-o drept înainte. Te urci în *tramvaiul 23* și, peste una, două, trei... șapte stații, cobori. Ține minte, a șaptea stație! Hai, du-te, la revedere! îți mulțumesc!”...

„Eu vă mulțumesc, tovarășe profesor, vă mulțumesc mult!...” mai spuse Dănuț, bucuros că a scăpat.

Ce să ia el *tramvaiul 23*? Nici vorbă! Sus, în zbor, dintr-o dată!...

O luă pe deasupra străzii, numără stațiile, cele șapte și, în câteva secunde, fu la porțile uzinei...

„Mamăăă! Ce colos!” se minună băiatul...

Intră repede în vorbă cu portarul, spunându-i, mândru, că el este feciorul maestrului Costache Bărbulescu, de la strungărie, „trebuie să-l cunoști dumneata, s-a vorbit și la radio despre el, chiar astăzi s-a vorbit...”

Nu i se mai oprea gura! Portarul s-a uitat lung la flăcăiașul de doisprezece ani, a înțeles bine despre ce este vorba și, zâmbindu-i, i-a răspuns:

„Sigur că-l cunosc pe maestrul Costache. Uite-l, chiar acum vine pe alea principală. S-a sunat ieșirea din schimb. Așteaptă-l aici, în câteva secunde îl întâlnești”.

„Tată, tată! strigă Dănuț, când îl zări pe tatăl său în mijlocul unui grup de muncitori. Am venit să te iau de la uzină!”...

„Dănuț, Dănuț! scoală, băiatule, ai adormit la soare, să nu ți se facă rău! Știi că ai mai făcut o dată insolație!...”

Când a dat cu ochii de tatăl său, Dan s-a ridicat grăbit din balansoar, l-a cuprins cu brațele pe după gât și-a început să-i spună, cu ochii în lacrimi:

„Tată, tată, îți mulțumesc că m-ai închis în casă. A fost așa de bine!... Am aflat atâtea lucruri despre tine!... Îți mulțumesc, tătice!...”

„Ce e cu tine, băiatule? spuse maistrul îngrijorat... Dumnezeu, s-a speriat copilul, s-a speriat copilul!... Numai capul maică-ti e de vină, ea a găsit «soluția» să te cuminești... Auzi, tâmpenie, să încui copilul în casă! Ei, nu, de mâine s-a terminat! De mâine, Dănuț, tată, te iau cu mine la uzină. Am acolo câțiva băieți, ceva mai mari decât tine. Fac practică, învață meserie. Sper să te împaci bine cu ei. Poate mai înveți și tu câte ceva. Vrei, spune „Sigur că da, tătice, de mâine mergem la uzină! Mergem la uzină, la uzină!... a început să țipe Dănuț, sărind prin casă. Dar să știi — a adăugat el — că toată vara merg cu tine la uzină, nu numai săptămâna aceasta, cât lipsește mama. E clar?” mai întrebă Dan autoritar.

„E clar, fiule! toată vara! Te iau cu mine toată vara!” „Bravooo! Bravooo! țipă, din nou, băiatul și țopăia de colo până colo... Deodată se opri, se uită la ceasul din perete și, ducând un deget la gură, spuse în șoaptă:

„Șșș! *Orarul* vecinului de jos! și arată spre parchet. E acasă, lucrează!”...

Și începu să pășească prin casă, de parcă ar fi călcat pe ouă și n-ar fi vrut să le spargă.

„*Orarul vecinului?* întrebă tatăl, înălțând din umeri. Asta ce mai e?”

Dănuț făcu un gest cu mâna, adică „s-o lăsăm baltă”, ori „îți explic eu altă dată!”, întoarse spatele și se îndreptă spre bucătărie.

Maistrul Costache Bărbulescu își urmă fiul, fără să priceapă, deocamdată, ce e cu „orarul vecinului”...

Dar, parcă, în viață se pricepe așa, toate, dintr-o dată?!...

3

Ruxandra, cea mititică — nepoata nepoților mei, Dan, Alexandru, și Mihaela — se joacă, acum, de una singură. De fapt, nu se joacă, *muncește*. Așa mi-a și răspuns când am întrebat-o ce face: „Muncesc, nu vezi? Desenez!”...

Într-adevăr *muncește*, desenează!... Colorează, mai exact spus,. O carte specială (destinată pentru așa ceva), pe care i-a adus-o Coca.

Iat-o, a *umplut* câteva pagini!...

— Și-acum să-ți arăt cum *scriu* eu! îmi spune, plină de importanță.

— Ce vorbești! Mă mir!... Ai învățat deja să scrii?

— Sigur că da! Vrei să-ți arăt?

— Vreau!...

Ruxandra părăsește masa, de sub umbrarul făcut de p boltă de viță de vie și aleargă în casă, în camera ei. Se întoarce, după câteva minute.

— Uite! îmi arată, deschizând un caiet. Așa-i că scriu frumos? Tata zice că scriu foarte frumos!... Mama mă mai ceartă când greșesc...

Privesc caietul cu... liniuțe aplecate la dreapta... aplecate la stânga... cu bastonașe și ovale...

— Bravo, Ruxandra! o felicit și-o mângâi pe părul ei blond și buclat, numai inele... E foarte frumos!... Vrei să-mi citești și mie puțin ce-ai scris aici? Îi arăt o pagină, plină

cu *semne*...

Fetița se uită lung la mine, vrând parcă să mă întrebe cum de nu pricep și singur atâta lucru...

— Păi, cum *să-ți citesc* — se hotărăște să-mi răspundă — dacă sunt numai liniuțe și bastonașe și... Nu vezi că nu sunt litere? Literele le încep... (se gândește ea puțin și-apoi precizează)... de mâine! Le știu pe alea, de tipar. Dacă vrei, pot să mă iscălesc cu ele... Vrei?!...

— Sigur că vreau!...

În timp ce Ruxandra „se iscălește” cu literele „alea de tipar”, eu... intru... în prima sală, din dreapta, de la parterul clădirii liceului...

Elevii clasei întâi, între care se află și Răzvana — fetița unor prieteni —, sunt cu ochii ațintiți la învățătoarea lor...

Cu toții se ridică, într-o clipă, și mă salută... Le spun că... *mi-era dor de ei* și că de aceea am venit să-i mai văd. Copiii îmi zâmbesc frumos, dar sunt încurcați, neștiind ce se cuvine să răspundă la o asemenea *declarație*... Le fac semn să-și ocupe locurile lor în bănci, în timp ce mă așez și eu, pe un scaun, în spatele clasei...

De câte ori mă simt obosit, întristat sau necăjit, vin în mijlocul acestor copii sau al altora ca ei — liceul având colective de școlari de la clasa I până la a XII-a, fac o baie de puritate, îmi încarc rezervoarele motoarelor cu optimism și, când ies, văd clar cum pe zarea ceasurilor și a zilelor ce urmează se face lumină...

„Copii, astăzi vom învăța să desenăm pe caiete *liniuțe*... *Liniuțe aplecate la dreapta!* spune învățătoarea, reluându-și lecția. Care este mâna voastră dreaptă? întrebă ea în continuare. Răzvana, care este mâna dreaptă?”

Surprinsă, fetița — pe care eu pot s-o observ, de la locul în care mă aflu — înghesuie, în grabă, în buzunarul de la uniformă, ceva pe care-l ținea tocmai în mâna dreaptă. S-a îmbujorat toată la față, dar, revenindu-și repede, ridică

brațul, spre a răspunde la întrebare.

„Bine, Răzvana!” se aude glasul învățătoarei, căreia, ca și mine, nu-i scăpase gestul școlăriței.

„Copii — reia *tovarășa*, ridicăm acum, cu toții, brațul drept, ca să ne convingem că nimeni nu va greși!... Gata, porunci ea: brațul drept, sus!”

O pădure de mânuțe, cu degețelele bucălate, crește, dintr-o dată, deasupra băncilor. Unii dintre copii, privind-o cu atenție pe învățătoare, a cărei *dreaptă* căuta, de asemenea, către plafonul clasei, începură să-și schimbe mâna, ridicând-o pe cealaltă, în așa fel, încât — își făcuseră ei repede un calcul, „să fie pe aceeași parte cu *tovarășa*!” Corectându-i, învățătoarea se așeză și ea cu fața către tablă, fără să schimbe, din poziția în care se afla, mâna...

„Acum, da, se potrivește!” șoptesc câteva mogâldețe din bănci, convingându-se definitiv asupra *adevărului* mu- mi *drepte*. O ridică, încă o dată, ca să nu mai fie niciun dubiu...

„Mâna dreaptă este aceea cu care scriem, copii! mai precizează învățătoarea. Deci acum știm în ce parte să *aplecăm* liniuțele. Și, apropiindu-se de tablă, începe să *deseneze* frânturi de bețe, așezate la mici intervale precum ulucile dintr-un gard, dar care, spre deosebire de acestea, deși nu sunt prinse în niciun cui, și cu toate că sunt aplecate spre dreapta, nu cad! Chiar așa și spune un băiețel, Adrian, colegul de bancă al Răzvanei:

„*Tovarășa* — remarcă el — liniuțele acestea seamănă cu ulucile de la gardul bunicii, numai că sunt plecate într-o parte și uite că nu cad, deși nu sunt bătute în cuie!” Copiii rid de remarcă făcută de Adrian. Râde și învățătoarea, în timp ce își plimbă privirile peste fețele acelea, ca niște petale de trandafiri, de pe care poți sorbi aromele prospețimii și ale nevinovăției...

Ochii calzi ai femeii de la catedră învăluie, din nou, ființa

mititică și delicată a Răzvanei.

Simțindu-se observată, fetița ascunde iarăși, cu grabă și spaimă, în buzunarul uniformei, același *ceva*, la care privise, pe furiș, câteva clipe. Învățătoarea se apropie de fată, o mângâie cu afecțiune pe cap și o întreabă:

„Ce ai tu în buzunar, Răzvana? La ce privești tu, din când în când?”

Fetița caută speriată către învățătoare. Ochii ei de aramă incandescentă se acoperă pe loc de o boare de ceață, buzele — roșii ca sufletul cireșelor de mai — încep să tremure, vâpăile din obraji se sperie și ele, se ofilesc, în timp ce mâna școlăriței astupă gura buzunarului, hotărâtă să acopere, cu orice preț, „comoara de dinăuntru „.

„Vrei să-mi arăți și mie ce ai tu în buzunar? repetă învățătoarea. Nu te speria, că nu-ți fac niciun rău! Hai, arată-mi! Te rog!”

Încredințându-se că tovarășa n-o s-o pedepsească, fetița scoate din buzunar o păpușă, o păpușă mică, ai cărei ochi albaștri, ca seninul unor zile de vară, clipesc, la fiecare mișcare, o păpușă cu părul precum spicul dat în pângă și cu obraji bucălați, cu bluzică albă, din pânză topită, tivită la gât, la mâneci, cu spumă de dantelă, iar fustița de pe ea este confecționată dintr-o catifea ce se colorase parcă din aceleași ape blânzi ale ochilor.

„Îți place așa de mult păpușica, incit nu poți să te desparți de ea nici când vii la școală?” întreabă dăscălița.

Fetița aprobă, cu un semn al capului.

„Cine ți-a cumpărat-o? Tăticu” sau mămica?” adăugă învățătoarea.

„Mi-a adus-o Moș Gerilă!” răspunde Răzvana cu o bucurie sinceră...

Copiii din clasă părăsiseră aproape cu toții băncile, strângându-se în jurul învățătoarei și al colegei lor.

„Tovarășa, tovarășa — se aud, aproape în cor, mai multe glasuri... și eu am păpușă... chiar mai frumoasă decât a

Răzvanei!”...

„Eu am o păpușă mare, mare, aproape cât mine de înaltă!” se laudă Corina, o fetiță dintr-o bancă vecină.

„Eu am o mașină teleghidată, se repede Adrian, colegul Răzvanei, iar eu am un avion”! spune altcineva... „Mie îmi place să mă joc cu pistolul mitralieră!” se aude alt glas... Și, tot astfel, se adună mărturisiri peste mărturisiri... relevând un mare adevăr al ființei acestor omuleți, deveniți, pe neașteptate, școlari, rupti, aproape brutal, de miraculoasa lume a jucăriilor...

„Copii — li se adresează tuturor învățătoarea (care înțelesese bine acel *adevăr*): de mâine înainte, fiecare dintre voi are voie să vină la școală, pe lângă caiete și cărți, pe care le vom folosi pentru învățatură, și cu câte o jucărie, o jucărie micuță însă, așa cum este păpușica Răzvanei, una dintre cele care vă este vouă mai dragă!”

„Uraaa!” strigă un băiețel din spatele clasei, privind, apoi, jenat, spre mine.

Îi fac semn că nu s-a întâmplat nimic rău!

„Ce bine! Ce bine!” ciripesc câteva fetițe, ieșite din bănci și țopăind în jurul învățătoarei...

„Și-acum, gata! ne întoarcem la *liniuțele noastre aplecate la dreapta!*”...

A doua zi, mă înființez, din nou, în clasă. Sunt curios să văd ce se întâmplă...

Când mă vede, învățătoarea râde.

„Ați venit să *ne jucăm?*” mă întrebă ea.

„Bineînțeles!”

„Să vedem dacă avem cu cel!”...

La un semn, băncile s-au umplut de păpuși, mașinuțe, avioane, locomotive cu vagoane, de tractoare...

„Bine, copii! aprobă învățătoarea. Și-acum... cinci minute ne jucăm! Pofțiți!...”

Tabloul era greu de descris... Prin fața catedrei, printre șirurile de bănci, au început să alerge automobile de toate

culorile, unele teleghidate, altele cu impuls pregătit pe loc și urmărit apoi în desfășurare, unele cu sirenă și lumini ca la miliție ori ca la „salvare”; pe deasupra capetelor zburau, în salturi mai scurte, ori cu volute mai largi, avioane; pe catedră, o locomotivă „suiera”, trăgând după sine câteva vagoane „încărcate cu călători*”; în brațele fetițelor se răs fătau legănate, mângâiate, alintate cu murmure de cântec, tot felul de păpuși...

Minutele au trecut pe nesimțite...

„Gata, copii! Jocul s-a terminat! hotărăște învățătoarea. Până număr la cinci, pe bănci nu mai rămân decât cărțile și caietele. Am început: unu, doi...”

Copiii au ascuns, la repezeală, jucăriile în ghiozdane, așezându-și, în același timp, frumos, așa cum îi învățase *tovarășa*, cărțile și caietele pe pupitre. Răzvana — pe care eu o urmăresc — a strecurat păpușica în același buzunar.

Lecția, de data aceasta, la aritmetică, era în plină desfășurare. Trecuseră cam douăzeci de minute din timpul destinat ei. Atentă la fețele copiilor, la răspunsurile și gesturile lor, învățătoarea văzu (ca și mine de altfel) cum mâna dreaptă a Răzvanei se apropie, tiptil-tiptil, de buzunarul uniformei de școlăriță, cum scoate de-acolo păpușica, pe care, așezând-o apoi cu grijă în poală, sub bancă, începe s-o mângâie cu amândouă mâinile.

Observând ochii învățătoarei opriți asupra ei, se înroșește într-o clipă și, cu un gest grăbit, înghesuie, fără nicio milă, „ființa” aceea de cauciuc în buzunarul binecunoscut...

După câteva minute, sala se umple, din nou, de larma avioanelor, a mașinilor, de „duduitul” tractoarelor și al locomotivelor, de cântece suave de leagăn...

Ies din clasă pe deplin convins că, de-acum înainte, orele, zilele acestor copii-școlari se vor hrăni permanent ți din izvoarele acelei calde vetre din care iradiază atâta bucurie și înțelepciune: *jocul!*...

După ce mi-a arătat iscălitura ei „proprie”, *construită* de mai multe ori din „litere de tipar”, Ruxandra m-a părăsit, optând să-i explice Cocăi cum a reușit ea s-o învețe pe Bella — păpușa cea mare, primită în dar de la noi, cu un an în urmă — o poezie. Acum păpușa „spune” frumos poezia, iar fetița, ca să fie sigură că Bella nu greșește, îi șoptește fiecare cuvânt... Coca ascultă cu încântare, angajându-se, împreună cu Ruxandra, s-o mai învețe pe Bella încă o poezie...

Le urmăresc și eu o vreme... Apoi, „părăsesc” curtea, zâmbind unei imagini ce mi-a rămas dragă, din clipa în care mi-a ajuns în suflet, în urma unei relatări...

...Era dirigintă la prima ei clasă de liceeni... Se scursese un an de muncă... un an școlar în care, acelor liceeni începători, ca și altora, li se rostise, pe diferite tonalități și în cele mai diverse împrejurări: „Fiți atenți, *de-acum nu mai sunteți copii!* Ați intrat. În liceu, răspunderile sunt mult mai mari! Trebuie să... trebuie să... trebuie...”

În ziua de 1 Iunie, s-a gândit să le aducă aminte de copilărie...

A intrat în clasa-cabinet, ca de obicei, în clipa în care soneria își încheiase chemarea de reîncepere a activității.

Elevii o așteptau cuminți, ordonați. A așezat catalogul pe catedră, întrebând, în același timp, dacă lipsește ceva. Toți elevii erau prezenți.

După câteva secunde de reculegere, parcă, profesoara a anunțat că astăzi, 1 Iunie, vor face o oră „ceva mai deosebită”.

Atenția copiilor a crescut. În clasă era o liniște desăvârșită. De la înălțimea pedestalului pe care se afla așezată catedra, profesoara a îmbrățișat, într-o privire caldă, întregul colectiv, pentru ca, apoi, ochii ei, cu lumini de smarald, să se oprească pe fiecare chip aproape și să-l descopere, atunci, parcă pentru prima dată. „Au crescut

«copiii», chiar într-un an! se gândi profesoara. Și, totuși...”

Se ridică de pe scaun și se îndreptă spre unul dintre dulapurile aflate în cabinet. Descuie și scoase de-acolo câteva platouri cu bomboane fine din ciocolată, cu prăjituri de tot felul, cu pateuri și alte asemenea bunătați. Chemă câteva fete s-o ajute...

Când le-au văzut, elevii au rămas, câteva secunde, fără glas; apoi au izbucnit în exclamații de mirare, de încântare adevărată. Catedra devenise o masă de sărbătoare. Profesoara urcă, din nou, pe pedestal și, privind încă o dată peste zecile de chipuri, rosti emoționată:

„La mulți ani, copii! Și-acum, poftiți! Serviți-vă!” îi invită ea, în continuare...

S-au strâns ciopor în jurul catedrei, al profesoarei. Mâncau, pe întrecute, „cele mai bune bomboane cu care au fost serviți vreodată”, „cele mai bune prăjituri”, „cele mai bune pateuri”, „cele mai...” Deși cu doza firească de exagerare, vorbele se rosteau cu simțire adevărată. Fetele i-au cerut voie s-o sărute, s-o îmbrățișeze. Pe băieți, i-a sărutat, pe rând, profesoara, găsind pentru fiecare câte o vorbă bună.

„Și-acum urmează o surpriză!” anunță diriginta.

„Încă una?” s-au auzit glasuri din bănci, în vreme ce zeci de perechi de ochi străluceau parcă și mai intens de bucurie și de curiozitate.

Dintr-un plic, profesoara răstoarnă și resfiră pe catedră treizeci și șase de bilețele, fiecare purtând pe el câte un număr. A invitat elevii să-și aleagă câte un bilețel. Operațiunea s-a petrecut în cea mai mare grabă și cu înfiorare. Toți așteptau acum să vadă ce mai urmează...

Profesoara a deschis al doilea dulap. S-a întors la catalog și l-a deschis și pe acesta. A început să rostească numele înscrise acolo, în ordine alfabetică. Cel strigat era chemat în fața dulapului și invitat... să-și caute, în „expoziția” de jucării, pe care cu toții o descoperiseră într-o adâncă

mirare, pe aceea ce corespundea numărului de pe biletul tras...

Hazul era de nedescris!... Unii dintre băieți au nimerit păpuși și, dimpotrivă, unor fete „norocul” le-a adus câte o mașinuță, un tractoraș, un avion... Când fiecare avea în mână „jucăria lui”, profesoara a ordonat:

„Poftiți, începeți jocul!”...

În câteva secunde, sala clasei a IX-a A, dintr-un mare liceu bucureștean, s-a transformat într-o încăpere de *grădiniță*, cu „locatari” din cel mult „grupa mijlocie”. Profesoara s-a amestecat, în chip firesc, printre beneficiarii jocului. Semnalul soneriei a găsit-o plimbându-se, împreună cu unul din băieții clasei, în spatele unei mașinuțe teleghidate...

Ajunseseră în clasa a XII-a! împliniseră, cu toții, optsprezece ani. Peste câteva săptămâni terminau liceul... Îi așteptau examenul de bacalaureat, examenul de admitere în învățământul superior, examenul vieții!...

Era, din nou, 1 Iunie! Și-au adus cu ei jucăriile primite cu patru ani în urmă. Nerăbdători, începuseră jocul încă din recreația de dinaintea *orei* mult așteptate...

Trecând pe lângă clasa lor, o profesoară de matematică i-a văzut. Nici n-a mai apucat să le facă vreo observație. A alergat către cancelarie și, intrând pe ușă ca o furtună, a strigat către diriginta „împrecinaților”⁴⁴: „Dragă, elevii tăi au înnebunit! Se joacă precum niște copii: cu păpuși, cu mașinuțe, cu... Du-te, dragă, și potolește-i! Se poate? Elevi în clasa a XII-a? Ditamai vlăjganii., cu mașinuțele pe jos?! ... Ne fac școala de răs, dragă! Noi suntem liceu serios, nu?!...”

Profesoara de engleză a zâmbit către înfuriata ei colegă, a luat catalogul celor de la a XII-a și-a pornit nerăbdătoare spre clasă: să se joace și ea! Măcar o oră!...

Zâmbesc și eu privind-o cum, de data aceasta „învață” păpușile „să spună poezii”!...

4

Întâmplarea pe care v-o povestesc acum s-a petrecut întocmai... Mi-a relatat-o chiar unul dintre eroi... Să-mi spuneți, la sfârșit, care dintre *personaje* mi-ar fi putut-o înfățișa...

Dan, Alexandru și Mihaela sunt cu ochii pe mine. Ruxandra „se plimbă” cu *Bella* de mână. Ține, neapărat, s-o învețe „să meargă”. De-aceea ea nu ne bagă în seamă...

Așadar, să-ncepem!

— Unchiule Geo!

— Poftim, Dănuț!

— Dumneata și când... Dar, lasă, îți spun la sfârșit!

— Care va să zică, îmi pui și tu „o problemă”...

— Într-un fel!... Acum te-ascultăm, însă...

Plângea lângă una dintre ferestrele culoarului lung și proaspăt curățit de femeia care trecuse cu cârpa umedă peste sutele și sutele de urme ale încălțărilor din picioarele mititele, ce tropotiseră vesele, de la un capăt la altul, în minutele recreației terminate de curând. N-a vrut să răspundă la nicio întrebare a femeii și nici nu s-a învoit să plece de lângă fereastră. Astfel că fusese lăsat în pace... să plângă mai departe. Cu bărbia sprijinită de pervaz (abia ajungea până la el), privea în curtea școlii, strecurându-și razele ochilor săi negri și strălucitori printre mărgăritarele fierbinți ce se nășteau dintr-un izvor parcă fără sfârșit, tremurau, sfioase, câteva clipe pe streășina genelor bogate și lungi și se rostogoleau apoi peste obrajii aprinși.

Văzându-l, bărbatul înalt, puțin adus de spate, cu părul

bogat și aproape în întregime alb, s-a apropiat de el și, punându-i mâna pe cap, l-a întrebat cu blândețe: „Ce e cu tine aici? Ce s-a întâmplat? De ce plângi?”

Băiețelul s-a întors și-a început. Să-l măsoare de jos în sus. Și-a dus o mână la ochi, s-a frecat bine, bine și iarăși s-a uitat la bărbatul înalt, cu părul bogat, în întregime alb.

„Ești elev la școala noastră?”

Copilul a aprobat cu un gest al capului...

„Și, de ce nu ești în clasă? Ce-ai pățit? Te-a bătut cineva?”

Un nou gest al capului, care s-a mișcat acum de la stânga la dreapta, voia să indice, probabil, faptul că micuțul școlar nu fusese „bătut” de nimeni.

„Atunci de ce ești necăjit?”

Ochii negri și strălucitori au scos la iveală, ca la comandă, un nou șirag de perle fierbinți.

„Te rog să nu mai plângi, altfel te las și plec. Nu vrei să vorbim ca între doi bărbați?”

Copilul își șterge din nou ochii, încercând să se liniștească.

„Bravo! Așa! Ei, acum să-mi spui cum te cheamă și în ce clasă ești”...

„Ionuț!” răspunse băiețelul, bătând de două ori din aripile pleoapelor, prelungite cu gene bogate, mari și întoarse.

„Ionuț și mai cum?”

„Ionuț Popa!”

„Îmi pare bine, Ionuț Popa! zise bătrânul, întinzându-i mâna. Numele meu este Dan Mărgărit. Și, acum, fiindcă am făcut cunoștință, te rog să-mi spui în ce clasă ești și ce ți s-a întâmplat, de erai așa de supărat. Acum ți-a trecut supărarea, da?”

Băiatul negă printr-un semn al capului.

„Bine, chiar dacă nu ți-a trecut supărarea, vreau să știu,

totuși, în ce clasă ești, să aflu de ce ești necăjit, ca să te ajut cumva. Vrei să te ajut?”

De data aceasta mișcarea capului se face în sens de aprobare.

„Mă bucur că ești de acord să te ajut. Răspunde-mi acum și tu la întrebări!”...

„Nene, dar matale cine sunteți?” întrebă copilul înainte de a răspunde...

Bărbatul înalt zâmbi — așa cum văd că zâmbiți și voi —, se aplecă și, luându-l de sub brațe pe băiețel, îl așază cu fundul pe pervazul ferestrei:

„Eu sunt directorul școlii, Ionuț. Adică eu mă îngrijesc de voi, de copii, de tovarășele care vă învață pe voi carte... Eu sunt «nenea directorul» ’1, mai adăugă el cu același zâmbet bun pe față.

„Nene *directore*, vreau acasă!” spuse băiatul, hotărându-se să-și dezvăluie „necazul”.

„De ce, Ionuț? întrebă directorul mirat. Nu-ți place la școală?”

„Nu!” afirmă copilul cu toată hotărârea.

„Și de aceea plângeai?”

’ „Da!”

„De ce nu-ți place?”

„Nu-mi place!” veni răspunsul o dată cu o nouă întunecare a feței mici și congestionate din cauza plânsului.

„Bine, am înțeles!” spuse directorul, luând copilul de pe fereastră, și așezându-l jos, în picioare. Prinzându-l apoi de mână, porniră amândoi de-a lungul culoarului. Ajungând în dreptul unei uși, pe care scria: *Laborator de Științele Naturii*, scoase din buzunar o mână de chei înșirate pe un inel de metal, alese una și descuie. Pătrunse cu copilul înăuntru. Dând cu ochii de un vultur impresionant, cu aripile mari, întinse în lături și cu ciocul puternic, proiectat în față, băiețelul tresări și se strânse lângă director.

„Nu te speria, Ionuț, spuse bărbatul, vulturul nu-ți face niciun rău. E împăiat!”

În timpul acesta, opriți amândoi lângă ușă, îl priveau.

Copilul nu-și lua ochii de la pasăre.

„Vezi? Nu face nicio mișcare, nu te teme!”

„Uite, lângă el, și un porc!” spuse băiatul.

„Da, e un porc mistreț, un porc care trăiește în pădure. Dar și el este tot mort și împăiat!”

„Și o căprioară! adăugă copilul, desprinzându-se de mâna directorului și înaintând sigur în încăpere. Vai, uite ce de păsărele!” se mira el, alergând prin fața dulapurilor, după geamul cărora se aflau, într-adevăr, zeci de păsări împăiate.

„Îți place, Ionuț!” îl întrebă directorul.

„Da!” fu răspunsul sincer al copilului.

„Mă bucur!... Vino acum să-ți mai arăt ceva!”...

Directorul dădu de-o parte o draperie și îl invită pe băiețel într-o încăpere mai mică, în care se află, în afara unor vitrine și dulapuri, și un acvariu.

„Peștișori, peștișori! strigă copilul, alergând spre acvariu și oprindu-se lângă el. Ce de peștișori! se miră el, ai cui sunt peștișorii?” întrebă Ionuț, căutând ochii bărbatului înalt și cu părul alb.

„Ai mei!”

„Și ce faceți matală cu ei?”

„Îi dăruiesc copiilor din clasa întâi care iau numai note de zece și care sunt foarte cuminiți!”

„Și eu o să iau note numai de zece și o să fiu foarte cuminte, *nene directore!*”

„Dar ce, tu ești în clasa întâi?”

„Sigur că da, nu ți-am spus?”

„Nu mi-ai spus!”

„Da, sunt în clasa întâi și o să iau numai note de zecel!” mâi spuse copilul, în timp ce mângâia sticla dincolo de care înotau, nepăsători, zecile de peștișori <; are de care mai

frumos colorat.

„Bine! Îmi pare bine. Ionuț! Acum hai să mergem în altă parte...”

Urcând un etaj, directorul descuie o altă ușă, pe care o plăcuță albastră, cu litere galbene, anunța că acolo se află: *Camera pionierilor!*

Intrând, copilul scoase un strigăt de mirare și se repezi spre o tobă așezată sub un raft în care străluceau mai multe trompete. Prinse în mâna dreaptă, unul dintre „bețe” și începu să lovească.

„Ionuț! strigă directorul la el. Te rog să încetezi imediat! Ți-am dat eu voie să bați în tobă?”

Băiatul întoarse ochii mirați spre cel care îl apostrofase. Înțelegând că greșise, i se adresă cu un glas ce ar fi înmuiat orice inimă: „îmi dați voie?”

„Nu!” veni, prompt, răspunsul.

„De ce?”

„Fiindcă ceilalți copii sunt la lecții, iar tu i-ai deranja cu zgomotul pe care îl face toba”.

„Acestea ce sunt?” întrebă copilul, ară tind șirul instrumentelor galbene și strălucitoare.

„Trompete! Cântă cu ele pionierii!”

„Vreau să cânt și eu!”

„Nu se poate! Și, fără să mai aștepte întrebarea «de ce», care ar fi fost neapărat pusă, motivă, mai departe: fiindcă nu știi să cânti!”

„Dar vreau să cânt!” se rugă copilul.

„Dacă ai să fii cuminte și ai să înveți bine, am să-l rog pe tovarășul care i-a învățat pe ceilalți copii să-ți arate și ție cum se cântă și să te primească în echipa de trompetiști ai școlii. Vrei?”

„Vreau! Vreau! spuse băiețelul, sărind într-un picior. Vai, ce de insigne frumoase!” mai adăugă el când ajunsese în fața unei vitrine în care se afla, pe o catifea roșie, prinse mai multe zeci de insigne de diverse forme și culori. (Era o

pasiune a comandantului unității de pionieri din școală să colecționeze insigne ale diferitelor organizații de copii din lume, insigne și stegulețe, colecție de care era de altfel foarte mândru.)

„Când ai să fii pionier, spuse directorul, ai să primești și tu o insignă și o cravată roșie cu tricolor!”

„Vreau să fiu pionier, *nene directore!*” zise copilul, privind spre bărbatul înalt.

„O să fii! îi răspunse acesta. Trebuie să mai treacă ceva timp până atunci. Acum de-abia ai venit la școală. Și, mi-ai spus că nici nu-ți place aici, că vrei să mergi acasă...”

Băiețelul și-a plecat privirile, prinzând, în același timp, cu mâna lui mică palma directorului și strângându-se, totodată, lângă el. Mâna cealaltă a bărbatului a început să-l mângâie pe cap...

„Pas, pas! strigă copilul către director care alerga singur acum cu mingea către poarta improvizată în sala de sport. Pas, n-auzi!” țipa, mai departe, alergând și el pe extrema cealaltă a sălii. În sfârșit, primește mingea, o stopează, și-o potrivește pentru piciorul drept și-apoi trage cu putere. „Gol, gol!” strigă băiețelul bucurându-se din toată ființa lui, în timp ce alerga spre director să-l îmbrățișeze. Ajungând lângă acesta, întinde mâinile și-l prinde pe după picioare. Îndepărtându-se, după câteva secunde, se uită spre ochii lui și-i spuse: „Ai văzut ce gol am băgat? A fost imparabil!”

„Bravo, Ionuț! Golul a fost, într-adevăr, nemaipomenit! Ești un fotbalist grozav!”

„Așa-i, *nene directore?! Ia stați matale puțin în poartă să mai trag eu o minge, să vedem, o apărați?”*

„Bine, stau! Dar nu cred că o să mai bagi gol!”

„Și dacă bag ce-mi dați?”

„Tu ce-ai vrea?”

„O ciocolată!”

„Bine, dacă bagi gol, ai de la mine o ciocolată!” Băiatul ia

mingea, p așază la unsprezece metri de „poartă” (adică la distanța măsurată cu cei unsprezece pași ai lui) și se pregătește să tragă. Tocmai atunci, pe ușa sălii de sport, pătrunde secretara școlii, care spune, cu mare mirare:

„Tovarășe director, aici sunteți? V-am căutat prin toată școala. Veniți repede că vă cheamă cineva la telefon.”

„Să revină!” răspunde directorul, în timp ce execută mișcările obișnuite ale unui portar care se pregătește să prindă o minge extrem de dificilă.

Stupefiată de răspuns, dar mai ales de imaginea directorului, secretara adaugă:

„Dar este Inspectoratul școlar!”

„Să revină, n-ai auzit? Acum sunt ocupat. Joc fotbal!” Ieșind, total nedumerită, secretara exclamă: „Doamne ferește! Așa ceva...” Exprimarea gândului se oprește aici, de teama de a nu fi auzită, dar semnul de întrebare de pe față nu i se șterge decât când ajunge în birou și când trebuie să răspundă la telefon că „tovarășul director se află la o asistență și vă roagă să-mi transmiteți mie comunicarea, în cazul că este urgentă. Când iese de la oră, vă dăm noi un telefon!”...

„Nene directore, ești gata?” întreabă Ionuț, în timp ce-și ia avânt pentru a trage cu piciorul în minge.

„Gata!” se aude răspunsul „portarului”.

Băiatul șutează cu toată puterea. Mingea pornește în mare viteză, directorul face un gest, din care se înțelege că ar fi vrut să se arunce după ea s-o prindă, dar, între timp, se răzgândește, întinde doar un picior, sperând ca astfel să salveze situația, însă mingea trece „vijelios*”, la câțiva centimetri de pantoful improvizatului portar.

„Gool! Gool! strigă băiatul, sărind de bucurie. Am câștigat, am câștigat ciocolata!”...

Directorul râde sincer, din toată inima, râde până ce-i vin lacrimi în ochi, rămânând, bineînțeles, dator cu o ciocolată. Cuvântul e cuvânt!...

După „fotbal”, au vizitat, pe rând, câteva săli de clasă. Ionuț abia atunci și-a dat seama că mai mulți copii din blocul lui, băieți și fete, învață la această școală. S-a bucurat văzându-i și s-a simțit tare mândru pentru că el era de mână cu „nenea directorul”, în fața căruia toți copiii și toate „tovarășele „ se ridicau din bănci și de pe scaunele de la catedră și spuneau în cor: „Bună-ziua!”

Cel mai mult și mai mult, băiatului i-a plăcut, până la urmă, în sala în care un loc gol, într-o bancă, îl aștepta. Și „tovarășa” lui, îngrijorată de dispariția copilului, era „cea mai frumoasă” din toate pe care Ionuț le văzuse în școală...

„Deci însemnează că acum vrei să rămâi la școală, Ionuț!” spuse directorul.

„Da!” răspunde copilul cu fața toată numai zâmbet, în timp ce se așază la locul lui, în bancă.

„Bine, mă bucur! Și să știi că noi rămânem prieteni. Ori de câte ori vrei să-mi spui ceva, poți să treci pe la mine!”

„Dar unde stați matală?” întreabă copilul.

Mai mulți colegi de-ai lui, care au sesizat greșeala din formularea întrebării, râd de-a binelea. Alții zâmbesc numai. Zâmbește și învățătoarea. Directorul, pentru care o asemenea formulare nu mai era o noutate și care nu socotise că atunci, adică în asemenea împrejurări, ar fi fost potrivit s-o corecteze, răspunde ca și când nimic deosebit nu s-ar fi petrecut:

„O să-ți arate tovarășa învățătoarea! Și-acum, Ia revedere, Ionuț! La revedere, copii!” adăugă directorul părăsind sala de clasă.

După vreo săptămână, în biroul secretariatului întră un băiețaș care, după ce spune politicos „Bună-ziua”, întreabă cu toată seriozitatea: „*Nenea directorul* este acasă?”

Auzind întrebarea, secretara râde cu poftă. Și, înainte de a apuca să spună ceva, ușa, care permitea intrarea în biroul directorului se deschide, în cadrul acesteia apărând bărbatul înalt, puțin adus de spate, cu părul aproape în

întregime alb.

„A, Ionuț! spuse directorul, bucurându-se sincer. Ce faci aici?”

„Am venit...”

„Ai treabă cu mine, de ce-ai venit? Ori ți s-a întâmplat iarăși ceva?”

„Eu am venit...”

„Poftim, poftim în birou, Ionuț! spuse bărbatul înalt, luându-l de mână și poftindu-l în camera din care tocmai voia să iasă. Ia spune-mi ce mai faci?”

„Bine!”

„Ei, acum îți place la școală?”

„Da!”

„Și pe la mine de ce ai venit?”

„Fiindcă mi-era dor de dumneavoastră!” mărturisește sincer băiatul.

Vorbele copilului l-au emoționat pe director, care caută, cu mâinile aproape tremurând, într-un sertar, de unde scoate două ciocolate. I le întinde, spunând:

„Ți-amintești? Eram dator!”

„Numai cu una!”

„Cealaltă este așa pentru că suntem prieteni și pentru că... «mi-era dor de dumneavoastră!»...”

„Vă mulțumesc!”

„Și eu îți mulțumesc, Ionuț, pentru că m-ai vizitat, mai spuse directorul, mângâindu-l pe băiețel. Te mai aștept pe la mine!”

„Am să mai vin, nene directore, am să mai vin!” îl asigură băiatul, în timp ce iese, încântat, pe ușă, desfăcând, cu nerăbdare, una dintre ciocolate și umplându-și gura cu o bucată mare. „Am să mai vin... să mai jucăm fotbal!” mai adăugă el, îndepărtându-se și făcând semn de bun rămas bărbatului înalt, care-l petrecea din ușă cu ochii încălziți de o sinceră și adâncă emoție...

Ei, care este răspunsul la întrebare!

— Bineînțeles că directorul ți-a povestit, că doar nu prichindelul de Ionuț! se aude glasul lui Alex.

— Nu e adevărat! intervine Dan...

— Ce vorbești, mă, cum „nu e adevărat”? sare Alexandru.

— Da, nu e adevărat, nu i-a povestit directorul!

— Dar cine? Sunt foarte curios să aflu! adăugă Alex, cu ironie...

— Nimeni! răspunde Dănuț, privindu-mă insistent.

— Așa-i, unchiule Geo?... Directorul de-acolo ești tot matale, numai că, în realitate, nu ești atât de înalt, „aplecăt de spate și cu părul aproape în întregime alb”... Recunoști?

— Dacă răspunzi și tu la o întrebare: după ce anume ți-ai dat seama?

— După mai multe! Acum te-am învățat!... Dan Mărgrăit — așa parcă l-ai botezat — vorbește și se poartă ca dumneata. Și-apoi — mai e și ciocolata!

— Ce e cu ciocolata?

— Dumneata nu mi-ai adus niciodată o singură ciocolată... Ți-amintești? Mă lăsați să caut prin toate buzunarele... Și eu mai găseam încă una și încă una!...

— „Ești mare”, Dănuț! exclam, realmente entuziasmat. Vino...

— Mai ai vreo ciocolată prin buzunare?!...

— Cine știe?!

— Nu mai ai!

— Pe ce te bazezi?

— Nu te lasă pe matale inima să...

— Și cu „problema”, cum rămâne?

— Păi, asta era... că și atunci când povestești despre alții...

5

— Unchiule Geo, mă întrebă Mihaela, dumitale, în afară de floarea de liliac alb, ce alte flori îți mai plac?

— Garoafele!

— Ce-ai fi spus, ce-ai fi făcut, dacă, atunci când erai director de liceu, elevii școlii ți-ar fi dăruit... o *mie de garoafe*?

— O mie de garoafe?!...

— Exact! Cum ai auzit!...

— Mi-aș fi cumpărat alte. -, haine, ca să încap în de, de fericit!...

— Poți să râzi, dar să știi că noi, elevii școlii — vreau să zic, i-am dăruit directorului nostru... o *mie de garoafe*, într-o zi, când el a împlinit patruzeci și cinci de ani! Ei, ce spui?

— Foarte frumos din partea voastră! E un gest nemaipomenit!...

— Directorul este și profesorul meu de matematică, un profesor foarte bun, exigent și drept... Nu l-am sărbătorit niciodată până acum, fiindcă nici n-am știut care este ziua lui de naștere... Până în primăvara aceasta, pe la mijlocul lunii mai...

Mă chemase la dânsul — știi că eu sunt comandanta de pionieri pe școală. Trebuia discutăm ceva, în legătură cu problemele organizației...

În timpul discuției, la un moment dat, a ieșit, pentru câteva minute, din birou. Îl solicitase cineva, un părinte, mi se pare... Așteptându-l, mi-am aruncat ochii pe masa de lucru a dumnealui. Am zărit un memoriu de activitate și am citit, fără să vreau, primele rânduri... Așa am descoperit că a doua zi, 16 mei, împlinea patruzeci și cinci

de ani..

După ce-am terminat discuția, m-am întors în clasă... Eram emoționată... Mă gândeam că ar trebui să facem ceva să-i mulțumim pentru toată strădania dânsului, să-i oferim ceva, așa, ca să-și amintească de noi.

Colegul meu de bancă, Adrian — un băiat inteligent, talentat (scrie poezii) — m-a observat, bineînțeles... I-am spus despre ce era vorba, de ce mă frământam. Și i-am cerut părerea.

„Păi, e simplu! mi-a răspuns el. Îi oferim... o garoafă!”

Am crezut că-și bate joc de mine... în primele clipe chiar m-am supărat. „închipuiește-ți — i-am spus — ce-ar fi să apărem în fața sărbătoritului și să începem: „Tovarășe director, vă rugăm să ne permiteți ca astăzi, de ziua dumneavoastră de naștere, când împliniți rotunda cifră de...”

„Nu e chiar atât de rotundă!” a remarcat el, malițios...

... „Când împliniți *nu atât de rotunda cifră* de patruzeci și cinci de ani, să vă oferim... *o garoafă... și-atât!*”

„Și nu este de ajuns, Mihaela?” a întrebat el.

„Măi, Adriane! m-am repezit eu, vrând să-l pun la punct...”

„Și nu este de ajuns, stimată colegă, m-a întrebat, dacă fiecare elev al acestei școli ar oferi *directorului nostru*, al tuturor, câte o garoafă? Adică, în total, o *mie de garoafe?! ...* Parcă în jur de o mie de elevi are școala, nu?”... în clipa aceea, parcă o lumină mi-a pătruns în suflet. „Extraordinar! am exclamat. Excelentă idee, Adriane! Bravo! Ești grozav! Bravo!... Tiii!... Fiecare copil — o garoafă; fiecare copil cu câte o garoafă... Îți dai seama ce-o să fie?!” îl întrebam, din ce în ce mai entuziasmată.

A doua zi, imediat după ce a sunat pentru recreația mare, noi, cei de la a VII-a. A, am părăsit sala de clasă,

îndreptându-ne spre biroul directorului...

Am intrat numai eu și am întrebat-o pe secretară dacă profesorul nostru se află înăuntru. Era! Și încă singur. După câteva secunde, noi, cei treizeci și nouă de băieți și de fete, de la a Vil-a A, am început să cântăm, plini de emoție, în fața ușii sărbătoritului: „Mulți ani, trăiască!” A deschis aproape speriat. Ne așezaserăm, între timp, într-un semicerc. L-am primit la mijloc, întinzând, fiecare, către dânsul, dar *în același timp*, câte o garoafă albă I întâi s-a făcut palid și-au început să-i tremure buzele. Dar, apoi, în câteva secunde, chipul pe care-l priveam și care ne era atât de cunoscut (ne păstorea, ca profesor, încă din clasa a V-a) și-a recăpătat culorile obișnuite, ochii și-au intensificat strălucirea, însă, până să apuce să scoată vreo vorbă, eu, care mă plasasem la mijlocul semicercului, am făcut un pas înainte, rostind câteva vorbe de suflet pentru cinstirea dascălului și a omului îndrăgit de o școală întreagă. Adunând florile din mâinile noastre, directorul n-a putut spune decât: „Vă mulțumesc, copiii!”

Priveliștea era cu adevărat răscolitoare. Întregul culoar de la parter se afla „tapetat”, de la un capăt, la altul, pe o parte și pe cealaltă, cu trupuri de copii, începând de la micuții din clasa întâi, până la colegii noștri, din clasele a VIII-a. Din loc în loc, în fața copiilor, puteau fi observați învățătorii și profesorii diriginți ai claselor. La un semn al comandantului instructor de pionieri pe școală, toți elevii au ridicat deasupra capetelor florile pe care le aveau în mâini, intonând aceeași vibrantă urare: „La mulți ani!”

O imensă grădină de flori, de ochi și de chipuri! Splendidă imagine! Merită să te sfârâmi o viață întreagă pentru a putea trăi o asemenea clipă! Acestea cred că erau și gândurile dascălului nostru, care începuse să treacă printre rânduri și să culeagă stropii aceia de frumusețe și de suflet ce se revărsau peste ființa lui copleșită de emoție.

Școala întreagă a rămas luminată, zile în șir, de „florile

directorului”, care s-au păstrat nu numai în biroul lui, al secretarelor, în cancelarie, ci și în fiecare sală de clasă și laborator.

Colectivele de elevi s-au întrecut între ele spre a ține cât mai mult „în viață „ buchetele de garoafe ce le zâmbeau de pe catedrele sălilor în care învățau. Zilnic, ei le împropătau apa din vase și tăietura prin care își sorbeau hrana, le adăugau diverse „întăritoare” spre a le prelungi rezistența.

O mie de garoafe — o mie de inimi, înfiorându-și simțirea pentru ființa unui dascăl, a unui *Om!*

6

Dan se luptă cu Alexandru. Îl învață și pe el judo. Grădina — „terenul” lor de desfășurare — răsună de exclamațiile specifice jocului.

Mihaela s-a retras însă în pridvorul casei și cântă la chitară. Este una din pasiunile ei...

O ascult!... Melodia mi se pare cunoscută...

— Mihaela, de unde știi cântecul acesta?

— L-am învățat astă-vară, în tabără, la Predeal. Îl cânta un băiat mai mare. Cătălin se numea!... Un băiat frumos și interesant! Avea însă ceva... n-aș putea să-ți spun ce anume... Poate că era prea serios pentru vârsta lui, chiar trist...

— Cătălin ai zis?

— Da, Cătălin!

— Știi și cuvintele? Versurile cântecului — vreau să zic — le știi?

— Sigur că da: „Oameni ai lumii, fiți înțelepți, / Voi, oameni mari...”

- Mulțumesc, mulțumesc, Mihaela!
- Dar, ce s-a-ntâmpat?
- Cred că-l cunosc pe băiat! Adică — l-am cunoscut! Sunt sigur că el este... L-am cunoscut într-o împrejurare mai deosebită...

...Trecuse de miezul nopții. Ningea cumplit! încă mai ninge... Mașina s-a oprit în fața hotelului cel mare și nou din centrul orașului. Nu ne venea să credem că ajunseserăm teferi, după douăsprezece ore de mers, printr-un viscol cum rar îmi fusese dat să mai văd.

La restaurantul de la parterul hotelului nu ne mai aștepta nimeni! De altfel, nici unuia nu-i ardea de mâncare. Așadar, ne-am luat în primire camerele și, copleșiți de oboseala acumulată și de efectele spaimelor prin care trecuserăm, ne-am grăbit către paturile ce ne așteptau.

Când ne-am trezit, a doua zi, obrazul alb al orașului se răsfăța sub mângâierile razelor strălucitoare, dar înghețate și ele parcă, ale soarelui ce se înălța triumfător pe bolta albastră.

În sala unui mare complex sportiv din oraș, am cunoscut concurenții — echipe de pionieri și de șoimi ai patriei, reprezentând două județe ale țării: unul din centrul Transilvaniei, celălalt, de-aici, din apropiere de apa Jiului. Cu toții erau pătrunși de o idee foarte importantă: fiecare echipă reprezenta un întreg județ, de comportarea fiecărui copil depindeau succesul sau, dimpotrivă, insuccesul unei colectivități cu al cărei prestigiu nimeni nu avea voie să se joace.

Astfel că, atunci când concursul a început și, o dată cu el, înregistrarea pe peliculă, în vederea retransmiterii pentru marele public, prin televiziune, copiii, îmbrăcați și struniți, în același timp, de dascălii lor, au intrat în scenă curajoși și luminoși, animați de dorința de a pune în

valoare acumulările dintr-o perioadă de intensă pregătire, precum și aptitudinile și talentele lor ce urmau să se concretizeze în diferite domenii: sport, artă plastică, muzică, montaj literar-muzical etc.

Probele se succedau într-o mare tensiune. Spectatorii din sală, susținători ai celor două echipe, electrizau parcă întreaga atmosferă cu strigătele de încurajare și aplauzele lor. Membrii juriului, din rândul cărora făceam parte, încântați de performanțele copiilor, acordau, în unanimitate, punctaj maxim fiecărei probe consumate. În aceste condiții, echipele se aflau la egalitate în fața ultimelor două secvențe: probele sportive și spectacolele grupurilor de pionieri.

Copții din județul transilvănean sunt primii care continuă întrecerea. Evoluția lor este fără reproș și ei primesc și la sport întregul punctaj. La aceste probe, oltenii nu au niciun fel de emoție. Fiecare membru al grupului de sportivi este foarte bine pregătit, iar Cătălin, băiatul acela înalt, suplu, cu părul blond și ochi albaștri este un adevărat talent. La repetiții el cucerise întreaga sală.

După evoluția — corectă — a coechipierilor săi, a intrat în „scenă” Cătălin, Sala, toată, în picioare, cu excepția membrilor juriului, îi urmărește mișcările executate cu cea mai mare precizie și cu eleganță. După fiecare secvență a probei, se aud ropote de aplauze ce izbucnesc din partea ambelor tabere de susținători. Cătălin înaintează cu zâmbetul pe buze spre un final ce nu putea să fie decât încununat de o mare victorie. Așa credeau toți cei ce-l urmăreau „așa simțea și băiatul, când, o mică alunecare îl dezzechilibrează parțial, mișcarea următoare nu mai îndeplinește corectitudinea necesară și, în ciuda timpului obținut, apreciat ca un adevărat record, băiatul a trebuit să fie penalizat cu două puncte, potrivit regulamentului de concurs. Un oftat de dezamăgire generală (ca expresie a sincerității și spiritului de dreptate ce caracterizează pe toți

copiii) a urmat anunțării rezultatului

Cătălin este năucit, nu-i vine să creadă. Când s-a convins că, totuși, acesta este adevărul, că echipa lui, datorită greșelii pe care el, „cel mai bun”, o făcuse, a pierdut două puncte, a simțit o sfârșeală în stomac, ochii i s-au împăienjenit, parcă nu mai vedea, totul a început să se învântească în jurul lui, el însuși se învârtea cu sala o dată, repede, tot mai repede...

S-a trezit, după câteva minute, întins pe o canapea, înconjurat de profesori și de colegii lui. Obrajii îi sunt umezi de lacrimile ce i se strecuraseră de sub pleoape. Cătălin deschide ochii și, după câteva clipe, își aduce aminte de ceea ce se întâmplase. Chipul i se întunecă, iar buzele, care ar dori să rostească ceva, nu izbutesc să scoată decât un murmur din care nu se distinge nimic. Toți cei din jur încearcă să-l liniștească și să-l încurajeze.

În sală se aud noi ropote de aplauze. Echipa adversă obținuse punctajul maxim și la ultima probă — spectacolul grupului de pionieri. Deci, totul era pierdut! „Chiar dacă și noi vom obține la fel, va fi zadarnic”, spune cineva dintre copii. „Și cum să ne desfășurăm spectacolul fără Cătălin? adaugă altcineva. El era sufletul întregii formații, recita, cânta...”

„Dar cine spune că trebuie să intrați în scenă fără Cătălin?! se aude glasul unui profesor. Ce zici, băiete?” se adresează el celui ce se ridicase deja de pe canapea.

„Dați-mi, vă rog, chitara!” se auzi vocea hotărâtă a adolescentului...

Masa juriului se află în linia primului rând de scaune din sală, în apropierea scenei. Privesc și parcă nu pot să cred că ceea ce văd poate fi adevărat. Copiii aceștia pe care-i am sub ochi, unii dintre ei, recită în timp ce lacrimile le curg pe obraji; cântă, și vocile lor sunt cristaline, pure, emoționante, iar lacrimile se strecoară în voie, umezind petalele de piersică învâpăiată ale obrazilor; dansează

— dans elegant, frumos — ori joacă în ritmul îndrăcit al „Călușarilor”, dăruind, în același timp, sălii zâmbete calde și sincere, peste care se rostogolesc, din când în când, aceleași bobițe de rouă fierbinte. În mijlocul scenei, un copilăș de nici șase ani, în centrul echipei „Călușarilor”, uimește pe toți spectatorii prin rapiditatea și corectitudinea cu care interpretează complicatele mișcări sau „figuri” ale celebrului joc. Îi urmăresc fața mică, îmbujorată de efort. Poartă-pe ea expresia încordării, a hotărârii de a arăta tot ce știe să facă, de a demonstra. Jocul lui, ca și al tovarășilor săi de echipă, dezlănțuie în sală o adevărată furtună de aplauze.

Când larma se potolește, din mijlocul întregii formații, unde recitase până atunci, în momentele cheie ale spectacolului, versuri al căror duh înălțase sufletele tuturor ascultătorilor, se desprinde băiatul cu părul blond și ochii albaștri, care înaintează în ritm de cântec născut pe strunele chitarei ce-o poartă la piept. Cătălin privește peste sală, dincolo de ziduri, departe; fața lui albă, scaldată parcă în raze de lună, este o oglindă a sufletului vorbelor ce le rostește, urcând și coborând pe treptele unor răscolitoare acorduri. În cântecul său (și muzica și textul îi aparțin) băiatul acesta. De nici paisprezece ani se adresează, într-un mod simplu, dar nu mai puțin patetic, lumii întregi, „oamenilor maturi” ai acestei lumi pe care-i roagă să nu ucidă copiii! Un vers laitmotiv: „Oameni ai lumii, fiți înțelepți!” cu varianta „Voi, oameni mari, fiți înțelepți!” cumulează parcă întregul dramatism al melodiei, al vocii și al semnificațiilor întregului cântec. Scena tace și sala de asemenea. Cătălin cântă singur, acompaniindu-se cu ajutorul chitarei pe care-o strânge la piept, cântă pierdut, trecând cu privirile peste sutele de capete, căutând departe, dincolo de ziduri, spre lumea cea largă, în care „tremură, încordat la cotele maxime, destinul planetei Pământ!”...

La festivitatea de închidere a concursului, pe scena, care acum îi cuprindea pe toți copiii ce evoluaseră în cadrul emisiunii, nu se aflau decât învingători! Doar pe tabela de înregistrare a rezultatelor, unul dintre județe avea două puncte în minus.

După schimbul de daruri dintre cele două echipe, Mirela, fata care conducea grupul copiilor din județul transilvan, șopti băiatului cu părul blond și ochi albaștri: „Îți mulțumesc, Cătăline, pentru cântecul tău! Dincolo de întrecere și punctaj, el ne reprezintă pe toți. Întorcându-mă, cine știe cât timp de-aici înainte, cu gândul și cu sufletul, la cele trăite în ziua aceasta, îmi voi aduce aminte, sunt sigură, mai ales de un cântec... ca și de acela ce l-a adus pe lume...”.

— Și, uite că nu numai Mirela își aduce aminte de cântecul lui Cătălin, ci și Mihaela...

— Și, bineînțeles, unchiul Geo, care, în clipele hotărâtoare ale impunerii cântecului, a fost de față!...

7

Concursul a luat sfârșit!... După ce mâna dreaptă îi fusese ridicată de arbitru, în semn că *el* este învingătorul, Dan, cu zâmbetul acela angelic pe chip — poate că s-ar potrivi mai bine dacă aș spune *pe suflet* — se pleacă în fața publicului, care-l aplaudă frenetic...

— Nu te-a mai durut mâna? îl întreb când reușesc să ajung în preajma lui.

— Ba, da! îmi răspunde. Și cred că așa o să mă doară toată viața! adaugă cu oarecare tristețe în glas... Dar, de data aceasta, sunt dublu *câștigător*, unchiule Geo...

— Cum adică?

— Păi, am învins nu numai mâna — cum sper s-o înving și de-aici înainte, mereu — ci și pe Mihai! Și pe el sper „să-l mai bat!”... Ca și pe alții!...

Meditez, uitându-mă la acest copil, la versurile, cu zguduitoare semnificație, ale lui Nicolae Labiș:

„Viața ni se cheamă-n încleștarea Supremei bătălii, pe câmp deschis,

Și-așa ea ni-i revoltător de scurtă,

Ca s-o mai dăm pe lene și plictis!...”

„Chiar așa-i! îmi spun: drumul vieții și-o sută de ani dacă ar măsura, rămâne, totuși, revoltător de scurt, în raport de câte are și-și propune omul să facă!...”

---- SFÂRȘIT ----